

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 22 Ιανουαρίου 2023 • Έτος 15^ο • Αρ. φύλλου 750

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

Ο ΑΒΕΡΩΦ ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΣΤΗΝ «Κ»

Άλλοι βλέπουν δημοσκοπήσεις εμείς την κάλπη

Υπεύθυνη αντιπολίτευση, αν χάσουμε

«Άλλοι τις δημοσκοπήσεις, εμείς την τενέκκα» λέει στην «Κ» ο Αβέρωφ Νεοφύτου, αμφισβητώντας στην ουσία τα μέχρι τώρα δημοσκοπικά ευρήματα. Ξεκαθαρίζει πως στο ενδεχόμενο που ο ίδιος χάνει, τότε ο ΔΗ-ΣΥ θα πρέπει να βρίσκεται στην αντιπολίτευση. Διαψεύδει τον Νικόλα Παπαδόπουλο ότι του

έταξε 50-50 συμμετοχή στο υπουργικό συμβούλιο του για να τον στηρίξει, ενώ υπογραμμίζει πως στη δική του κυβέρνηση θα βρίσκονται μόνο όσοι συμφωνούν με τις θέσεις του. Μιλάει για τη σχέση του με τον Πρόεδρο Αναστασιάδη, σημειώνοντας πως έχει συστρατευθεί μαζί του. **Σελ. 4, 5**

ΝΙΚΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ

Παγκύπρια **32.9%**
Λευκωσία **31.2%**

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Παγκύπρια **21.9%**
Λευκωσία **18.1%**

ΑΒΕΡΩΦ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Παγκύπρια **21.5%**
Λευκωσία **24.9%**

Η Λευκωσία κρίνει το δεύτερο εισιτήριο

Διατηρεί το προβάδισμά του με 32,9% ο Νίκος Χριστοδουλίδης

Στο 32,9% αυξάνεται η εκλογική επιρροή του Νίκου Χριστοδουλίδη, ενώ ο Ανδρέας Μαυρογιάννης βρίσκεται στο 21,9%. Όμως, η αύξηση δεν είναι τέτοιας έντασης ώστε να

του προσφέρει σημαντικό προβάδισμα έναντι του Αβέρωφ Νεοφύτου. Η εκλογική δύναμη Νεοφύτου αυξήθηκε στο 21,5%. Εκεί που πλεονεκτεί σήμερα ο Αβέρωφ Νεοφύτου

είναι η αστική Λευκωσία. Για να διασφαλίσει τη δεύτερη θέση πρέπει η συσπείρωση του Δημοκρατικού Συναγερμού να προσεγγίσει τουλάχιστον το 70%-75%. **Σελ. 6**

ΣΕ ΑΝΑΜΟΝΗ ΟΙ ΕΠΕΝΔΥΤΕΣ

Οι εκλογές ανεβάζουν το 10ετές

Ανοδικά κινείται τον τελευταίο καιρό το κυπριακό 10ετές ομόλογο, γεγονός το οποίο συνδέεται αναμφίβολα με τις προεδρικές εκλογές της 5ης Φεβρουαρίου. Την Παρασκευή 20

Ιανουαρίου το κυπριακό 10ετές έφτασε στο 4,02%. Αβεβαιότητα για το αύριο και πιθανή αύξηση δαπανών του κράτους κρατούν κρύους τους επενδυτές. **Οικονομική, σελ. 3**

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

Βαθύ λιφτίνγκ στην Ευρωβουλή

Βαθύ λιφτίνγκ δρομολογείται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, καθώς σύμφωνα με εσωτερικό έγγραφο που εξασφάλισε η «Κ» η Πρόεδρος και οι πολιτικές ομάδες προχω-

ρούν σε εκβάθρων «αναθεώρηση» των μεθόδων εργασίας και της λειτουργίας του Σώματος, διά των οποίων θα επιχειρηθούν τομές σε όλα τα επίπεδα. **Σελ. 17**

ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Οι ανοχύρωτες πόλεις μας

Η ανεξέλεγκτη ανθρώπινη παρέμβαση στο περιβάλλον μετατρέπει τα έντονα φαινόμενα σε κλιματικές βόμβες. Η δρ Ξένια Λοϊζίδου λέει πως η αστική ανάπτυξη στην Κύπρο είναι εφιάλτης. **Σελ. 10**

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΔΗΣ

Η κόκκινη προειδοποίηση από τις παραλίες του Πρωταρά. **Σελ. 11**

ΠΡΕΣΒΕΙΡΑ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

Το Βερολίνο στηρίζει Κύπρο στο προσφυγικό

Η πρέσβειρα της Γερμανίας στην Κύπρο, Άνκε Σλίμ, μιλάει στην «Κ» για το πώς μπορεί να βρεθεί λύση στις πιέσεις που δέχεται η Λευκωσία λόγω των αυξημένων ροών. **Σελ. 16**

ΥΠΟΘΕΣΗ ΝΗΣΙΔΑΣ ΕΒΡΟΥ

«Ο διακινητής μάς είπε βάψτε το παιδί»

Ένας από τους πρόσφυγες της ομάδας των 38 εγκλωβισμένων, σε συνέντευξη του στην «Κ», αναφέρει πως μια γυναίκα μετέφερε και την εντολή να σκηνοθετηθεί ο θάνατος ενός πεντάχρονου κοριτσιού. **Σελ. 18**

Το δίλημμα του εξοπλισμού της Ουκρανίας

Η παροχή ενός επιπλέον πακέτου στρατιωτικής βοήθειας, που θα περιλαμβάνει και βαρέα επιθετικά όπλα, αναμένεται να αποτελέσει σημείο καμπής για τον πόλεμο στην Ουκρανία, καθώς θα σηματοδοτήσει τη βούληση των συμμάχων να οδηγήσουν σε ήττα τη Ρωσία, θέτοντας σε δεύτερη μοίρα τις όποιες προσπάθειες συμβίβασμού. Στο μεταξύ, αν και η Ευρώπη αντέχει την ενεργειακή κρίση καθώς ο στρατηγός χειμώνας δεν έκανε τα κατάρια του Πούτιν, το ανεξέλεγκτο κύμα ακρίβειας που μεγεθύνθηκε από τον πόλεμο θα συνεχίσει να υπονομεύει για απρόβλεπτο διάστημα τη σταθερότητα κυβερνήσεων ισχυρών χωρών της Δύσης. **Σελ. 22**

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Στο πλευρό Ανδρέα Μαυρογιάννη η ευρύτερη Αριστερά

«Το ΑΚΕΛ απευθύνεται σε όλον τον κόσμο που δηλώνει ότι αυτός ο τόπος χρειάζεται αλλαγή. Αισιοδοξώ ότι οι στόχοι για τη μέγιστη συσπείρωση και πολυσυλλεκτικότητα μέχρι την ημέρα των εκλογών θα επιτευχθούν», λέει στη «Κ» ο γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου. **Σελ. 8**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Άλλα ήθη

Η πρωθυπουργός της Νέας Ζηλανδίας Τζασίντα Άρντερν στα 42 της χρόνια, μετά από μία επιτυχημένη πολιτική πορεία, αποφάσισε πως ήλθε το πλήρωμα του χρόνου και παραιτήθηκε από τη θέση της. Όπως είπε, δεν παραιτήθηκε επειδή το έργο της ήταν δύσκολο, αλλά διότι άλλοι θα μπορούσαν πλέον να το επιτελέσουν καλύτερα. Άλλα πολιτικά ήθη, άραγε σε εμάς πόσοι και πόσες θα είχαν τη δύναμη να παραδεχθούν ότι άλλοι θα έκαναν καλύτερη δουλειά από εκείνους, αφήνοντάς τους χώρο;

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ

Στου Μόρφου τα χωριά περιήγηση

Η «Κ» επισκέφθηκε μερικά χωριά της περιοχής του Μόρφου και την ομώνυμη πόλη, αναζητώντας ήχους και εικόνες. Κατωκοπιά, Μόρφου, Πάνω και Κάτω Ζώδια, Νικήτας και ενώ φαίνεται πως ο χρόνος σταμάτησε, αυτός τρέχει ολοταχώς. **Τέχνες, σελ. 11**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

«Παίχτες» του Νικ. Γκογκόλ

Ο Πέτρος Γιωρκάτζης μιλάει για την παράσταση «Παίχτες» του Νικολάι Γκογκόλ, στη Νέα Σκηνή του ΘΟΚ, σε σκηνοθεσία Μαρίας Βαρνακκίδου. Λέει για τον ρόλο του Ιχάρεφ: «Έπρεπε πρώτα να καταλάβω πώς ένας τέτοιος άνθρωπος υπάρχει πάνω στη σκηνή. Οπότε ήθελα να βρω σε σχέση με αυτό τον χαρακτήρα, πώς υπάρχει πάνω εκεί». **Τέχνες, σελ. 8**

ΠΡΟΣΩΠΟ

Ο Γιάννης Τουμαζής στην «Κ»

Ο υφυπουργός Πολιτισμός Γιάννης Τουμαζής μιλάει στην «Κ» για τους επτά μήνες στο τιμόνι του υπουργείου, τι πέτυχε και ποια παρακαταθήκη που αφήνει για το επόμενο πρόσωπο που θα αναλάβει, λέγοντας πως η ενεργός συμμετοχή του στην πολιτική λοιπόν, θα συνεχίσει. «Είτε παραμείνω στο υπουργείο είτε όχι». **Τέχνες, σελ. 4**

«Τράπεζα της Χρονιάς 2022» στην Κύπρο
από το διεθνές έγκυρο οικονομικό περιοδικό **The Banker**

Τράπεζα Κύπρου

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ
Στου Μόρφου τα χωριά περιήγηση
Η «Κ» επισκέφθηκε μερικά χωριά της περιοχής του Μόρφου και την ομώνυμη πόλη, αναζητώντας ήχους και εικόνες. Κατωκοπιά, Μόρφου, Πάνω και Κάτω Ζώδια, Νικήτας και ενώ φαίνεται πως ο χρόνος σταμάτησε, αυτός τρέχει ολοταχώς. **Τέχνες, σελ. 11**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
«Παίχτες» του Νικ. Γκογκόλ
Ο Πέτρος Γιωρκάτζης μιλάει για την παράσταση «Παίχτες» του Νικολάι Γκογκόλ, στη Νέα Σκηνή του ΘΟΚ, σε σκηνοθεσία Μαρίας Βαρνακκίδου. Λέει για τον ρόλο του Ιχάρεφ: «Έπρεπε πρώτα να καταλάβω πώς ένας τέτοιος άνθρωπος υπάρχει πάνω στη σκηνή. Οπότε ήθελα να βρω σε σχέση με αυτό τον χαρακτήρα, πώς υπάρχει πάνω εκεί». **Τέχνες, σελ. 8**

ΠΡΟΣΩΠΟ
Ο Γιάννης Τουμαζής στην «Κ»
Ο υφυπουργός Πολιτισμός Γιάννης Τουμαζής μιλάει στην «Κ» για τους επτά μήνες στο τιμόνι του υπουργείου, τι πέτυχε και ποια παρακαταθήκη που αφήνει για το επόμενο πρόσωπο που θα αναλάβει, λέγοντας πως η ενεργός συμμετοχή του στην πολιτική λοιπόν, θα συνεχίσει. «Είτε παραμείνω στο υπουργείο είτε όχι». **Τέχνες, σελ. 4**

ZENITH

TIME TO REACH YOUR STAR

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

DEFY SKYLINE

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ο βασιλιάς είναι γυμνός

«Από μικρό και από τρελό μαθαίνεις την αλήθεια» λέει ο θυμώσος λαός. Ενίοτε και από τρελή. Όχι μια οποιαδήποτε τρελή αλλά την Τρελή του Ζανό, κατά κόσμον Θεοδώρα (Ντόρα) Θεοδώρου. Η οποία Ντόρα, έπειτα από επτά δεκαετίες ξενιτεμού στη μητέρα πατρίδα, έκανε θεαματικό comeback αναστατώνοντας τα σαλόνια της αστικής Λευκωσίας. Ή, εάν θέλουμε να ακριβολογούμε, τα σαλόνια της Ρενέ Κυπαρίσι, που φιλοξένησαν τις κυρίες του διευρυμένου καρέ με αφορμή την κηδεία του Τέως.

Επειδή όμως μας διαβάζουν και αναγνώστες κάτω των 80 ετών, επιτρέψτε μου μια μικρή εισαγωγή για τον βίο και την πολιτεία της Θεοδώρας (Ντόρας) Θεοδώρου. Μοναχοκόρη ενός ζάμπλουτου εμπόρου, σε ηλικία 16 ετών παραχώρησε οικειοθελώς ό,τι πολυτιμότερο είχε σε ένα λιμοκοντόρο ονόματι Ζανό, ο οποίος την περνούσε δεκαπέντε ολόκληρα χρόνια. Ήταν χειμώνας του 1951, όταν ο Ζανό, ένας δεύτερης διαλογής ρολίστας στη θεατρική πιάτσα της Αθήνας, εμφανιζόταν στο περίφημο Μαγικό Παλάτι της Λεωφόρου Ευαγόρου. Η νεαρή Θεοδώρα τον ερωτεύτηκε σφόδρα και του δόθηκε άνευ όρων, προκαλώντας σκάνδαλο στην κλειστή κοινωνία της Λευκωσίας.

Το τίμημα ήταν ο εγκλεισμός της στο αρχοντικό των Θεοδώρου μέχρι το 1953. Όταν όμως έγινε 18 ετών εγκατέλειψε την οικογενειακή εστία και ακολούθησε τον Ζανό στο γεωγραφικό διαμέρισμά του στη Νέα Σμύρνη. Από τότε η αστική Λευκωσία τη βάπτισε Τρελή του Ζανό και την ξέχασε, μέχρι την επιστροφή της στα πάτρια εδάφη σε βαθύ πλέον γήρην. «Γιατί κάλεσες την Τρελή του Ζανό στην τηλεθέαση της κηδείας του Τέως;» αναρωτήθηκε η Ιουλία. «Γιατί η Ντόρα παραμένει ακραιφνής οπαδός της βασιλείας κι αυτό προσθέτει στη μικρή μας σύ-

Στο παραμύθι του Άντερσεν, όπως και στην πραγματική ζωή, ένα παιδάκι λέει αυτό που βλέπουν όλοι αλλά κανείς δεν τολμά να πει: «Ο βασιλιάς είναι γυμνός».

ναξη ένα κάποιο στίλ» απάντησε η Ρενέ.

Η κηδεία της Ελισάβετ ήταν ομολογουμένως υπερθέαμα, στην περίπτωση του τέως βασιλιά Κωνσταντίνου όμως το καρέ ταυτίστηκε περισσότερο. Ο συνδυασμός βασιλικού γκλάμουρ και οικειότητας υπήρξε ακαταμάχητος, με την Ντόρα να έχει για όλα κάποια πληροφορία να προσθέσει: από το φάγωμα της βασίλισσας Μαργκρέτε της Δανίας με τους γιους της, ως το σπάσιμο του πάγου ανάμεσα στη Μαρί Σαντάλ και τη βασίλισσα Λετί-

θια της Ισπανίας. Περιττό να πούμε ότι ήταν η μόνη που αναγνώρισε τις γαλαζοσίματες με τα λευκά πέπλα, τη βασίλισσα Νουρ της Ιορδανίας και τις πριγκίπισσες Σαρβάθ και Ράγια. Όσο για τον Χουάν Κάρλος αυτά που είπε δεν γράφονται, καθότι συνηθιστούν λιβέλλο, αν και στόλισε με τα χειρότερα επίθετα τον πρίγκιπα Γουίλιαμ, ο οποίος δεν εμφανίστηκε στην κηδεία του νονού του. Ως εδώ, όλα καλά.

Εκεί που δικαίωσε η Ντόρα το παρανόμι της ήταν όταν η συζήτηση οδηγήθηκε στην εγκώρια επικαιρότητα.

Όπως εύστοχα σχολίασε και η Ιουλία: «Από μικρό και από τρελή μαθαίνεις την αλήθεια». Ή όπως σημείωσε η πιο ιντελεκτουέλ, ως συνταξιούχος φιλόλογος, Ευγενία Καλαμαρού: «Η ζωή δεν μιμείται μόνο την κακή τηλεόραση αλλά και τα παραμύθια του Άντερσεν». Αφορμή στάθηκε το ξέσπασμα της Τρελής του Ζανό, όταν πληροφορήθηκε για την επίσκεψη του Νίκου Αναστασιάδη στο βασιλικό κτήμα Μπαλμόραλ της Σκωτίας: «Ο βασιλιάς είναι γυμνός!» φώναξε η Ντόρα. «Ποιος καλέ; Ο Κάρολος;». «Όχι, ο βασιλεύς Κάρολος ανόητη. Για τον γιαντζιζή,

λέω, τον δικό μας».

«Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, την ώρα που ο Νίκας ποζάρει περπατώντας με την κυρία Άντη, τον βασιλιά και την Καμίλα, η υφήςλος βοά για τα νέα ρεζίλικά μας». «Ας μην υιοθετούμε τους ισχυρισμούς των ξένων ως θέσφατο» παρενέβη η Καλαμαρού. «Επειδή δηλαδή το 60 Minutes μάς παρουσιάζει σαν μια χώρα -πλυντήριο πρέπει να το καταπιούμε αμάσπητο;». «Ο βασιλιάς είναι γυμνός» μουλάρωσε η Ντόρα και ζήτησε ένα ακόμα ποτηράκι ζιβανία για να συγκροτήσει τη σκέψη της.

«Δεν ξέρω με τι μούτρα ο Αναστασιάδης κυκλοφορεί ακόμα, αλλά ας του πει κάποιος ότι αυτό που μας καταβρέχει δεν είναι φιλόβροχο. Μας φτύνουν!» ολοκλήρωσε την ετυμολογία της η Τρελή του Ζανό.

«Τι να πούμε τότε για τον Αβέρωφ;» απερίσπαστη η Καλαμαρού και κατέβασε δύο απανωτά σφηνάκια ζιβανίας για να ανακτήσει το κουράγιο της. Αφού έθαψαν μετά τιμών τον Τέως και έκραξαν τη διεθνή τουρνέ αυτοδικαίωσης του Νυν, έφτασε η άκαρη στιγμή για το κυπριώτικο σκετς της βδομάδας. Τίτλος: «Ο παπάς του χωρού». Μια ακόμα παράσταση του καρατερίστα Φούλη στο κοινό της τιμημένης κυπριακής επαρχίας.

Καφενείο Φωτειακός Φρενάρου. Προεκλογική συγκέντρωση του Αβέρωφ Νεοφύτου με ομιλήτη τον ίδιο και παρόντες μέλη της κυβέρνησης, την πρόεδρο της Βουλής και στελέχη της παράταξης. Ο Φούλης μιλά με τον γνωστό του οίστρο, μπαίνοντας για ακόμα μία φορά στο πετσί του ρόλου: «Όπως κάμνεται τη νύκτα στον Καλό Λόγο που πιάνετε που τον παπά το Άγιο Φως και μετά δίδει το ο ένας στον άλλον και σε ένα λεπτό όλοι οι πιστοί βαστούν τη λαμπάδα αναμμένη... Μην περιμένετε που τον παπά να δώσει το Φως σε όλους. Εκείνο που κάνουμε στον Καλό Λόγο να το κάνουμε. Μας έμειναν είκοσι μέρες. Και να σας πω κάτι... Οι δημοσκοπικοί θα σιπήσουν τα πτυχία τους». Γενικό πλάνο. Παγωμάρα. Κανείς στη αίθουσα δεν αντιδρά. Ούτε καν μειδία. Αυλαία.

«Ο βασιλιάς είναι γυμνός» αναγκάστηκε να παραδεχτεί το διευρυμένο καρέ. Ακόμα κι αυτή η Ευγενία η Καλαμαρού, η οποία έπνιξε τον κομματικό της πατριωτισμό στην παρηγορητική επίδραση της παγωμένης ζιβανίας.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
22.1.1933

ΔΙΑΣΦΑΗΝΙΣΙΣ: Αντιθέτως προς τας κυκλοφορησάσας φήμας, η γερμανική κυβέρνησις, ου μόνον ουδέν συμφέρον έχει ν' αναβάλει την επανάληψιν των συνεδριάσεων του Ράιχσταγκ, αλλ' αντιθέτως ασκεί όλην της τήν επιρροήν όπως απολήξη το ταχύτερον, εις την επανάληψιν των εργασιών του Κοινοβουλίου. Οι πολιτικοί κύκλοι του Βερολίνου συμμερίζονται απολύτως την γνώμην της κυβερνήσεως, ήτις έχει απόλυτον ανάγκην διασφαήνισεως της καταστάσεως όπως δυνηθή να εργασθῇ εν πρεμία. Ινα δε επιτύχη την διασφαήνισιν, θα προσκαλέσθῃ το Ράιχσταγκ ν' αποφαν-

θή υπέρ ή κατά της συνεργασίας του μετά της κυβερνήσεως. Είνε όθεν πιθανώτατον ότι ο πρόεδρος του Ράιχ θα κάμη χρήσιν της παραγράφου του Συντάγματος, ήτις επισφραγισθείσα άλλως τε δι' αποφάσεως του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Λειψίας, παρέχει εις τον Πρόεδρον του Ράιχ το δικαίωμα να προβή εις την άμεσον σύγκλησιν του Ράιχσταγκ. Αι συνομιλίες μεταξύ των διαφόρων αρχηγών των κομμάτων διά τον σχηματισμόν κυβερνήσεως τη συμμετοχή των Εθνικοσοσιαλιστών, επαναλαμβάνονται προσεχώς. Λόγω όμως των μέχρι τούδε αρνητικών αποτελεσμάτων αυτών, κρίνεται ότι ελάχισταί ελπίδες επιτυχίας υπάρχουν.

ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ: Μια σπουδαία ανακάλυψις εγένετο προ ημερών εις το Μοσχάτο -το γνωστόν μικρόν προάστειον της πρωτεύουσας- προκαλέσασα γενικήν εντύπωσιν. Τίποτε περισσότερον τίποτε ολιγότερον ανεκαλύφθη εις το Μοσχάτον μια αληθής, μια σωστή πηγή πετρελαίου.

ΕΠΙΔΗΜΙΑ: Η επιδημία της γρίππης, ήτις από την Αγγλίαν εξηπλώθη εις την Γερμανίαν, απειλεί δε να επεκταθῇ εις ολόκληρον την Ευρώπην προκαλέσας ανησυχίας και ενταύθα. [...] Η επιδημία έχει λάβει μεγάλην έκτασιν εις την Αγγλίαν, όπου νηαγκάσθησαν να κλείσουν τα σχολεία. Εκείθεν εξηπλώθη εις την Γερμανίαν, όπου επίσης ελήφθησαν σύντονα μέτρα, και απειλεί να επεκταθῇ εις ολόκληρον την Ευρώπην. Συνεπώς θα μας ἔλθῃ και εδώ.

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΠΙΣΩ / Γράφει ο ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ

Με άριστα το 10

1 Στα ύστερα του κόσμου. Μα τι ωραία που άρχισαν να τα βρίσκουν και να αγαπιούνται πάλι οι συναγωνιστές Φούλης και Θείο Βρέφος. Βλέποντας το ντιμπέι στο ΠΙΚ ένοιωσα ένα dejavu, τότε που οι φίλοι έκαναν αφισκολλησεις αγαπημένοι στην Κάτω Πάφο.

2 Στην ανεξαρτησία. Διαβάζοντας τη δημοσκόπηση της «Κ», πιστεύω, Πρόεδρε Φούλη, ήρθε η ώρα η Πόλη Χρυσοούχης να αποσχιστεί από την επαρχία Πάφου και να ενταχθεί στην επαρχία Λευκωσίας. Εκεί όπου ανήκει πολιτισμικά, πολιτιστικά, πολιτικά το ιστορικό αυτό το διαμέρισμα. Συμφωνεί και ο Χάρης.

3 Στο offsite. Sugar μου, αυτή η παρομοίωση της ισλαμικής μαντήλας με το τσεμπέρι και το μαντήλι της χημειοθεραπείας ήταν από άσχετη μέχρι και προκλητική. Μείνε στα του κυπριακού, αγάπη μου.

4 Στην ανατροπή. Ο Αβέρωφ έγινε Νικόλας και ο Χριστοδουλίδης έγινε Αβέρωφ. Ο Φούλης άρχισε τις παροχές μετά που μας «ξεπάτισε» και θυμίζει τον Νικόλα που ήθελε να δοθούν πίσω τα λεφτά των κουρεμένων, ενώ το θείο βρέφος μιλάει για την οικονομία όπως τον Αβέρωφ του 2018. Ο Sugar μέχρι να μάθει τα της οικονομίας θα τελειώσουν και οι εκλογές.

«Το να περπατάς με έναν φίλο στο σκοτάδι είναι καλύτερο από το να περπατάς μόνος στο φως».

5 Πρόβλεψη. Θα έρθει ο Αρμαγεδδών από τις συντεχνίες με παν-απεργία παραμονές εκλογών, θα κλείσουν τα πάντα και θα παρालύσει η χώρα. Ο Πρόεδρος Φούλης θα σπκώσει μανίκια και θα σώσει τη χώρα, δίνοντας λύση με δική του πρόταση - πρωτοβουλία που θα κάνουν αποδεκτή οι συντεχνίες και η εργοδοτική πλευρά. Βουλωμένο γράμμα διαβάζω ο άτιμος.

6 Στον Ακάμα. Ο αγαπούλας πρόεδρος άνοιξε το checklist του και έφτασε μέχρι την εκκρεμότητα Ν324. Αυτή ήταν το τοπικό σχέδιο Ακάμα. Πάτησε το κουμπί και οι Ινι-

τες άρχισαν να πέφτουν ένας - ένας από τη Γερακόπετρα, σαν άλλοι Σουλιώτες.

7 Στο checklist. Δυστυχώς ο αγαπούλας Πρόεδρος δεν θα προλάβει να φτάσει στην εκκρεμότητα #743 που αφορά την αποπεράτωση και λειτουργία του Δασικού Πάρκου του Ακάμα. Θα το αφήσει στον Καδή για να το εγκαينάσει το 2033 στο τέλος της δεύτερης θητείας Χριστοδουλίδη.

8 Στα πτυχία. Το βράδυ της 5ης Φεβρουαρίου κάποια πτυχία σίγουρα θα σκιστούν, το θέμα είναι

ποιων θα είναι αυτά. Και όχι μόνο δημοσκόπων αλλά και δημοσιογράφων. Οι πολιτικοί δεν σκίζουν πτυχία, ό,τι και να γίνει, έτσι κι αλλιώς οι περισσότεροι δεν έχουν.

9 Στα odds. Και ξαφνικά άρχισε να πέφτει η απόδοση του στοιχήματος για τον Φούλη Πρόεδρο. Κάποιοι θα τα πάρουν χοντρά.

10 Στον κύκλο. Έκκληση να μην γίνει απεργία για την ΑΤΑ, επειδή θα βλάψει την οικονομία. Ενώ η ύπαρξη της κυπριακής ΑΤΑ ως παγκόσμιο εργασιακό φαινόμενο ωφελεί την οικονομία.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτιπόλου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Wi-Fi
onboard

Καλωσορίζουμε
μια νεο εποχή.
Το Wi-Fi έφτασε!

aegeanair.com

Το Wi-Fi onboard έρχεται στο νεο στόλο μας και αλλάζει τα δεδομένα. Ολοένα και περισσότερα αεροσκάφη μας θα διαθέτουν Wi-Fi, για να είστε συνδεδεμένοι στο internet καθ' όλη τη διάρκεια της πτήσης σας και να κάνετε το ταξίδι σας ακόμη πιο απολαυστικό.

A STAR ALLIANCE MEMBER

AEGEAN

ΑΒΕΡΩΦ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Σε κυβέρνηση μου μόνο όσοι συμφωνούν με τις θέσεις μου

Δεν ισχύει η αναφορά Νικόλα για πρόταση 50-50 συμμετοχής στο υπουργικό, λέει ο Πρόεδρος του ΔΗΣΥ

Συνέντευξη στις
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ
και **ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Τη θέση ότι αν χάσει στις εκλογές και κατ' επέκταση στο ενδεχόμενο που κερδίσει ο Νίκος Χριστοδουλίδης, ο ΔΗΣΥ θα βρίσκεται στην υπεύθυνη αντιπολίτευση, επανέλαβε σε συνέντευξή του στην «Κ» ο υποψήφιος για την Προεδρία και πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου. Ξεκαθάρισε πως στη δική του κυβέρνηση θα βρίσκονται μόνο όσοι συμφωνούν με τις δικές του θέσεις, το πρόγραμμά του και τις θέσεις του ΔΗΣΥ. Διαψεύδει όσα αναφέρει ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ ότι του έκανε πρόταση να συμμετέχουν 50-50 στο υπουργικό του συμβούλιο, θίγοντας ζήτημα ήθους από πλευράς του. «Δεν μπήκα ποτέ σε αυτή τη διαδικασία να πω ότι είμαι έτοιμος να θέσω σε αμφισβήτηση τις αρχές και τις αξίες μου, γιατί προέχει η καρέκλα του Προέδρου ή η καρέκλα της μοιρασιάς», αναφέρει χαρακτηριστικά. Επιμένει ότι οι δημοσκοπήσεις θα αμφισβητηθούν, σημειώνοντας πως κάθε φορά που έχουμε εκλογές, ο ΔΗΣΥ κινδυνεύει με διάσπαση και διάλυση βάσει δημοσκοπήσεων.

—Λέγατε σε συνέντευξη πως η πολιτική σας διαδρομή ξεκίνησε ως προσωπικό στοίχημα. Ένα προσωπικό στοίχημα σάς ώθησε και στην εξαγγελία της υποψηφιότητάς σας, η οποία για πολλούς ήταν αρκετά πρόωρη;
—Σέβομαι οποιαδήποτε άποψη, διότι είμαι βαθιά δημοκράτης. Ζαράντα χρόνια όμως στην πρώτη γραμμή, αν θεωρείτε πως βιάστηκα να εξαγγείλω, τότε καταγράψτε το...

—Διαδικαστικά, δεν μπήκατε πολύ νωρίς στον προεκλογικό, εξαγγέλλοντας ένα χρόνο προηγούμενος;
—Πάντα παρόμοιες ημερομηνίες αποφάσιζε ο ΔΗΣΥ. Στις αρχές του Απριλίου του 1992 στο Ανώτατο Συμβούλιο του ΔΗΣΥ, μεταξύ Μάτση και Κληρίδη. Στις 17 Μαρτίου το 2012 για ανάδειξη υποψηφίου του ΔΗΣΥ μεταξύ Ελένης Θεοχάρους και Νίκου Αναστασιάδη. Αυτή είναι η ιστορία του ΔΗΣΥ, ποτέ ούτε ένας Γλαύκος Κληρίδης, ούτε ένας Νίκος Αναστασιάδης θεώρησαν υποτιμητικό να μπουν σε μία δημοκρατική διαδικασία. Όμως ξέρετε, τον κόσμο δεν τον ενδιαφέρουν τα διαδικαστικά του κόμματος, αλλά το αύριο της χώρας. Αν θα συνεχίσει η σταθερότητα και η ασφάλεια ή

αν με άλλες επιλογές που μπορεί να θέσουν την πορεία της χώρας σε αποσταθεροποίηση...

—Είδαμε πρόσφατα δηλώσεις σας πως οι δημοσκόποι θα σκίσουν τα πτυχία τους. Είστε άνθρωπος των αριθμών. Πώς ακριβώς θεωρείτε ότι μπορούν να ανατραπούν οι μέχρι τώρα ενδείξεις;
—Εάν οι δημοσκοπήσεις ήταν αυτές που καθόριζαν το αποτέλεσμα

“
Κάθε φορά που έχουμε εκλογές συθέμελα ο ΔΗΣΥ κινδυνεύει με διάσπαση, με διάλυση. Δεν πειράζει, άλλοι τις δημοσκοπήσεις, εμείς την τενέκκα.

“
Δεν θα βάλω έναν άνθρωπο που διαφωνεί με τις πολιτικές που αυτή η ιστορική παράταξη και εγώ προσωπικά πιστεύουμε, για να λέμε περί ευρύτερης ενότητας.

ο Συναγερμός στις βουλευτικές εκλογές θα έπαιρνε 19%.

—Όλες οι δημοσκοπήσεις τον παρουσίαζαν πρώτο κόμμα και ήταν.
—Τι σχέση έχει όμως το 19% με το 28%; Δεν θα υπήρχε Συναγερμός με βάση τις αναλύσεις και τους δημοσκόπους από την ύπαρξη του ΔΗΣΥ. Κάθε φορά που έχουμε εκλογές συθέμελα ο ΔΗΣΥ κινδυνεύει με διάσπαση, με διάλυση. Δεν πειράζει, άλλοι τις δημοσκοπήσεις, εμείς την τενέκκα.

—Πρώτη φορά ωστόσο παρουσιάζεται να φτάνει η συσπείρωση ενός αρχηγού του κόμματος και υποψηφίου για την προεδρία

στο μισό και να έχει σημαντικές διαρροές προς άλλον υποψήφιο που προέρχεται από τον ΔΗΣΥ.

—Είμαστε η πρώτη χώρα παγκόσμια που κάποιοι νομίζουν ότι μπορούν να αντικαταστήσουν την πολιτική διαδικασία με τις δημοσκοπήσεις.

—Εσείς ως ΔΗΣΥ δεν κάνετε δημοσκοπήσεις;

—Πείτε μου, αν υπάρχει άλλη χώρα που δημοσιεύονται δημοσκοπήσεις προτού καν εμφανιστούν υποψήφιοι. Τις εκλογές τις καθορίζει η ψήφος του λαού. Σεβαστοί και οι δημοσκόποι, σεβαστές και οι δημοσκοπήσεις. Βεβαίως και κάποιος που εννέα χρόνια ήταν στέλεχος του ΔΗΣΥ, υπουργός στην κυβέρνηση του ΔΗΣΥ που βάζει υποψηφιότητα, δημοσκοπικά τον δείχνουν ότι παίρνει και από τον ΔΗΣΥ. Σεβαστές οι δημοσκοπήσεις.

—Είπατε πως θα ψάχνουμε το Πλαίσιο Γκουτέρες και δεν θα το βρίσκουμε, σημειώνοντας πως θα το υπογράφατε αμέσως.

—Το είπα και στο Κραν Μοντανά, το είπα και στο πρώτο εθνικό συμβούλιο το λέω και τώρα. Θα χρειαστεί υπερπροσπάθεια για να ξεκλειδώσει το Κυπριακό. Την ίδια ώρα αν κάποιος θεωρεί πως το πλαίσιο Γκουτέρες θα είναι στο τραπέζι και θα κάνουμε διαλογή, κάνει μεγάλο λάθος. Είναι πακέτο είτε το αποδέχεσαι ως φιλοσοφία είτε όχι. Δεν είναι η λύση του Κυπριακού. Είναι τέλειο το πλαίσιο; Όχι φυσικά. Θα είναι τέλεια η λύση; Όχι φυσικά. Η τέλεια λύση για μας θα απορριφθεί από τους Τ/κ και το αντίστροφο. Θέλουμε δύο ταυτόχρονα και παράλληλα ναί. Αυτό που δεν συνειδητοποιούμε είναι πως πέρασε μισός αιώνας...

—Την τελευταία πενταετία είχαμε συζητήσεις για άλλες μορφές λύσης στο παρσκήνιο και νέα τετελεσμένα.

—Μα γιατί ιδρύθηκε ο ΔΗΣΥ; Γιατί αντιστούσε από το 1976 ο Γλαύκος Κληρίδης ότι με τις πολιτικές του μακροχρόνιου θα τιμεντωνόταν η κατοχή...

—Μα τα τελευταία δέκα χρόνια εσείς κυβερνάτε. Ο Νίκος Αναστασιάδης. Να υποθέσουμε πως δέχεστε ότι χάσαμε πολύτιμο χρόνο;

—Και ο Νίκος Αναστασιάδης έφτασε στο Κραν Μοντανά, που ο υποψήφιος του ΑΚΕΛ λέει πως δεν είχε καμία ευθύνη για το ναυάγιο ο Πρόεδρος.

«Λέτε ότι ξύπνησε ο Αβέρωφ και είπε αυτό το πράγμα χωρίς να μιλήσει με κάποιους;» λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο Αβέρωφ Νεοφύτου, κληθείς να σχολιάσει τις αντιδράσεις εμπλεκόμενων μερών για την αίτηση άμεσης ένταξης στο ΝΑΤΟ.

—Και που παράλληλα δημιουργήθηκαν τετελεσμένα και βρεθήκαμε λίγο πριν από τη διχοτόμηση.

—Και επαναλαμβάνω την απάντηση που έδωσε ο Ανδρέας Μαυρογιάννης, ο υποψήφιος του ΑΚΕΛ.

—Έχετε θέσει την πρόταση άμεσης ένταξης στο ΝΑΤΟ. Έχετε κάνει διαβουλεύσεις με κράτη μέλη; Επειδή εμπλεκόμενα μέρη, όπως ο Στήβεν Λίλι σε συνέντευξή του στην «Κ», το θεωρούν πολύ δύσκολο.

—Εγώ σας παραπέμπω στη δημόσια δήλωσή του γ.γ. του ΝΑΤΟ πως είμαστε έτοιμοι να εξετάσουμε οποιαδήποτε αίτηση. Μακάρι να είχε η Ευρώπη τον δικό της αμυντικό μηχανισμό, αλλά ακόμα και αν το αποφασίσει θα χρειαστεί μερικές δεκαετίες να το κάνει. Ο δυτικός κόσμος βεβαίως δεν σπκώνει δύο παράλληλους αμυντικούς μηχανισμούς.

Το άλυτο Κυπριακό δημιουργεί σοβαρά προβλήματα και στην ομαλή διεργασία Ευρώπης-ΝΑΤΟ. Θεωρείτε τον Αβέρωφ αφελή και ότι

με το να κάνουμε αίτηση με άλυτο το Κυπριακό θα μας βάλουν στο ΝΑΤΟ; Όχι βέβαια. Η πολιτική όμως μπορεί να ανακινήσει την όλη διαδικασία. Λέτε ότι ξύπνησε ο Αβέρωφ και είπε αυτό το πράγμα χωρίς να μιλήσει με κάποιους;

Η Δύση δεν θέλει την Κύπρο να πατά σε δύο βάρκες αλλά με την

επίλυση του Κυπριακού, η Ευρωπαϊκή Κύπρος θα ενισχύσει περαιτέρω και τον δυτικό της προσανατολισμό. Θα πάψουν αυτές οι ιστορίες που οδήγησαν σε πολλές περιπτώσεις τον τόπο όταν πριν από δεκαετίες, μεταξύ Δύσης και Ανατολής, εμείς επιλέγαμε τους Αδέσμευτους.

—Λέτε πως στο Κυπριακό βρίσκετε πιο κοντά στην Αριστερά. Θα κτυπήσετε την πόρτα του ΑΚΕΛ για συνεργασία, στο ενδεχόμενο που ο Ανδρέας Μαυρογιάννης μείνει εκτός β' γύρου;
—Για μένα προτεραιότητα είναι το Κυπριακό και η οικονομία, γι' αυτό είμαι Συναγερμικός. Και ναι, δεν θα είχα πρόβλημα να συνεργαστώ με το ΑΚΕΛ για το Κυπριακό, όμως με τρομάζει η οικονομική διαχείριση του ΑΚΕΛ. Όπως και με τρομάζει η εθνική διαχείριση να είναι σε αυτούς που όχι μόνο διαφωνούσαν με συγκεκριμένες προτάσεις. Είναι δυνάμεις της μόνιμης άρνησης και που δεν ήθελαν ούτε καν να πάμε σε διαπραγματεύσεις.

—Δεν είναι λίγο σκληρό αυτό που λέτε; Ιδιαίτερα αν αύριο προτίθεστε να κτυπήσετε την πόρτα συνεργασίας.

—Σας είπα γεγονότα. Όταν les γεγονότα, δεν είσαι σκληρός.

—Αύριο όμως θα θέλετε να συνεργαστείτε μαζί τους. Με τέτοιες

εμπρηστικές δηλώσεις πως θα το κάνετε;

—Δεν μπορώ να δώσω τη διαχείριση του εθνικού ζητήματος σε κόμματα που αν και σέβομαι τις απόψεις τους, διαφωνώ κάθετα μαζί τους. Αυτές οι δυνάμεις δεν ήθελαν καν να πηγαίναμε στο Κραν Μοντανά. Όταν καταγράφεις γεγονότα δεν είσαι εμπρηστικός.

—Σε παλαιότερες συνεντεύξεις σας όμως στην «Καθημερινή» λέγατε πως και οι μεν και οι δε έβαλαν πλάτη. Άλλοι για το Κυπριακό, άλλοι για την οικονομία...

—Δεν πρόκειται για χάρη της οποίας συνεργασίας να αποκριψώ αυτά που πιστεύω για το Κυπριακό.

—Ισχύει ακόμα η θέση σας ότι στην περίπτωση που ο Νίκος Χριστοδουλίδης εκλεγεί θα είστε στην αντιπολίτευση;

—Στις εκλογές κατεβήκαμε για να τις κερδίσουμε. Και στη δημοκρατία, αυτός που κερδίζει αναλαμβάνει την ευθύνη της διακυβέρνησης. Αυτός που κάνει έχει την ευθύνη της υπεύθυνης αντιπολίτευσης. Αν είσαι αντιπολίτευση και η κυβέρνηση κάνει κάτι σωστό σφειλεις να το σπνρίζεις, αλλά εξασκεί και την εποικοδομητική κριτική στα υπόλοιπα. Αυτό δεν σημαίνει ότι για να σπνρίξεις σωστές πολιτικές πρέπει να συμμετέχεις και στην κυβέρνηση.

Δεν θα μετατρέψω την πολιτική σε επίπεδο κουτσομπολιού

Θα έχουμε και στελέχη από την ευρύτερη κοινωνία υπό μία αυστηρή προϋπόθεση: Να ασπάζονται το πρόγραμμά μου, λέει ο Αβέρωφ Νεοφύτου.

—Ο υπουργός Παιδείας θα ήταν ο Πρόδρομος Προδρόμου στο ενδεχόμενο εκλογής σας;

—Ψηφίζοντας Αβέρωφ, παίρνετε Αβέρωφ. Δίπλω του θα είναι ένας Δημοκρατικός Συναγερμός με τα στελέχη και της κυβέρνησης και του κόμματος. Θα έχουμε και στελέχη από την ευρύτερη κοινωνία υπό μία αυστηρή προϋπόθεση: Να ασπάζονται το πρόγραμμά μου, τις θέσεις μου, που πιστεύουν στη λύση του Κυπριακού, τη διζωνική, δικονομική ομοσπονδία με πολιτική ισότητα, χωρίς κατοχικά στρατεύματα και ξένους εγγυητές. Που ασπάζονται την ελεύθερη οικονομία.

Δεν θα βάλω έναν άνθρωπο που διαφωνεί με τις πολιτικές που αυτή η ιστορική παράταξη και εγώ προσωπικά πιστεύουμε, για να λέμε περί ευρύτερης ενότητας. Η ενό-

τητα είναι αναγκαία και ειδικά στον τόπο μας αλλά, έχει αξία να κτιζεται πάνω σε κοινούς στόχους.

—Τότε γιατί συζητούσατε εξαρχής με την ΕΔΕΚ που απορρίπτει τη ΔΔΟ;

—Με ακούσατε να μιλήσω για συμμετοχή;

—Όταν τους συναντούσατε, δεν ήταν για να σπνρίξουν την υποψηφιότητά σας;

—Με την ΕΔΕΚ και το ΔΗΚΟ και πολλούς άλλους συνεργάστηκα, όχι για να προσαρμοζομαι στις θέσεις τους.

—Για να έρθουν εκείνοι στις δικές σας;

—Όχι στις δικές μου, αλλά στου τόπου. Για να φύγουμε τη χώρα από το μνημόνιο, προσπαθούσα

να βρω τη συνισταμένη για να μη χαθεί ο τόπος. Όταν κάποιοι καταψήφισαν τον προϋπολογισμό και άφηναν την χώρα εν μέσω πανδημίας χωρίς προϋπολογισμούς δεν δήλωσα ότι τάσσομαι υπέρ του ενιαίου κράτους για να πάρω τις ψήφους του Σιζόπουλου. Δεν άλλαξα τις θέσεις μου για την ελεύθερη οικονομία, την πολιτική μου για το Κυπριακό, δεν μπήκα ποτέ σε αυτή τη διαδικασία να πω ότι είμαι έτοιμος να θέσω σε αμφισβήτηση τις αρχές και τις αξίες μου, γιατί προέχει η καρέκλα του Προέδρου ή η καρέκλα της μοιρασιάς.

—Μα ο ίδιος ο Νικόλας Παπαδόπουλος λέει ότι του προσφέρατε 50-50 συμμετοχή στο υπουργικό σας συμβούλιο. Δεν είναι καιρός να το διαψεύσετε, αν δεν ισχύει;
—Έστω κι αν ίσχυε, που δεν

ισχύει, δεν είναι ηθικό να επικαλείται κάποιος ιδιωτικές συνομιλίες. Όπως και το να βγαίνει κάποιος που θέλει να γίνει Πρόεδρος της Δημοκρατίας, έστω κι αν μιλούσε με κάποια στελέχη της παράταξης που δεν πιστεύω ότι ένας γνήσιος Συναγερμικός θα το έκανε και να το μοιράζεται δημοσίως. Δεν είναι νέο ήθος αλλά ξεπεσμός. Αν αυτό είναι το νέο ήθος, εγώ προτιμώ να μείνω παλιομοδίτικος. Με πολλούς μίλησα για πολλά. Και όσα κι αν μου καταλογίζουν θα παραμείνω στις αρχές, το ήθος και την ηθική. Τις θέσεις μου για όλα τα ζητήματα τις ξέρει ο κυπριακός λαός, δεν θα μετατρέψω την πολιτική σε επίπεδο κουτσομπολιού. Αυτά δεν έχουν θέση σε σύγχρονες κοινωνίες και τα ακούμε από αυτούς που θέλουν να φέρουν την αλλαγή. Τη δάθεν αλλαγή.

Αν αυξήσουμε τον κατώτατο μισθό θα έρθει η μισή Αφρική στη χώρα

—Το θέμα του κατώτατου μισθοῦ, τόσο σε σχέση με το ύψος όσο και πιθανά κενά σε ωράριο και επαγγελματικές κατηγορίες, θα το δείτε εκ νέου;

—Η οικονομία είναι δύσκολη υπόθεση για να τη διαχειριστεί κανείς με λαϊκίστικες ατάκες. Να αποφασίσουμε αύριο να κάνουμε τον κατώτατο μισθό τρεις χιλιάδες ευρώ. Όλοι θα είναι ικανοποιημένοι; Έτσι θα λύσουμε το πρόβλημα της φτώχειας στην Κύπρο; Εξέτασε κανένας πόσες επιχειρήσεις θα μείνουν βιώσιμες; Και αυτό το ποσό δεν θα είναι μόνο για τους Κύπριους θα είναι και για τον παράτυπο μετανάστη, που όταν κάνει αίτημα για πολιτικό άσυλο και βρει δουλειά θα το παίρνει. Θα μας έρχονται μερικές χιλιάδες τον χρόνο και θα έχουμε αναταραχές. Σωστά φωνάζουν οι Κύπριοι. Αν αυξήσουμε τον κατώτατο μισθό θα έρθει η μισή Αφρική στη χώρα. Αν ο κατώτατος μισθός θα είναι τέσσερις και πέντε φορές πιο ψηλός του κατώτατου στη Βουλγαρία και στη Ρουμανία, στο τέλος θα δουλεύουν οι Βούλγαροι, οι Ρουμάνοι, οι Πολωνοί και θα είναι στην ανεργία οι Κύπριοι. Εύκολα λέγονται όλα αυτά. Το ζητούμενο είναι πώς μπορώ να

ακόμα και στις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και μας τα έφεραν με την απόρριψη της αναπομπής του Προέδρου στην Κύπρο. Τους νέους πρέπει να τους στηρίξουμε γι' αυτό και πρέπει να ενισχύσουμε τα προγράμματα νεανικής επιχειρηματικότητας. Από κει και πέρα πρέπει να τους οδηγήσουμε στα επαγγέλματα προστιθέμενης αξίας. Να δοθούν οι προοπτικές ώστε όλοι να απογειωθούν. Δεν πρέπει να κλαίμε τη μοίρα μας.

—Λέτε ότι μόνο εσείς μπορείτε να εγγυηθείτε μια ισχυρή οικονομία για τον τόπο. Για τη μεσαία τάξη που περνά δύσκολα έχετε προτάσεις;

—Από το 1979 παρακολουθώ πολύ ενεργά τα πολιτικά δρώμενα στην Κύπρο και από το 1985 που είχα το πρώτο κομματικό μου αξίωμα, ως επαρχιακός γραμματέας της Νεολαίας, η επικαιρότητα και το πολιτικό σύστημα ασχολούνται με τα αιτήματα που αφορούν το 20% του πληθυσμού της χώρας. Αυτούς που πραγματικά χρειάζονται στήριξη και σωστά πράττουμε που τους στηρίζουμε. Όσο πιο δυνατή οικονομία έχουμε τόσο περισσότερο πρέπει να τους στηρίζουμε. Τους το οφείλουμε, είναι στο πλαίσιο της κοινωνικής ευθύνης. Όμως πρέπει να διευρυνθούμε για το υπόλοιπο 80% που δεν φωνάζουν. Σε αυτούς περιλαμβάνονται οι μεροκαματιάρηδες που όταν υπάρχουν και κάποια προγράμματα της κυβέρνησης, για ένα κουπόνι των 300 ευρώ για τη νηπιαγωγεία για να τους εξαφράσουν από τα βάρη, έρχεται η Βουλή με τα κόμματα της αντιπολίτευσης και το μπλοκάρουν. Πώς μπορείς να βοηθήσεις λοιπόν το 100 % της κοινωνίας; Είναι σημαντικό για το σύνολο των πολιτών πολιτικές πώς μειώνουν τα έξοδα του νοικοκυριού. Βάλαμε το ΓεΣΥ, επιδοτήσαμε τους βρεφονηπιακούς σταθμούς και τα νηπιαγωγεία. Ξέρετε πόσες χιλιάδες οικογένειες μείωσαν σημαντικά τα έξοδά τους. Άρα ο ένας πυλώνας είναι μέσα από πολιτικές του κράτους και ο δεύτερος είναι τα όσα ανακοινώσαμε για τη μεγαλύτερη μεταρρύθμιση που θέτει την Κύπρο στις 10 καλύτερες χώρες για κοινωνική δικαιοσύνη. Μέσα από μια ριζοσπαστική κοινωνική μεταρρύθμιση με σημαντικότερες φορολογικές εκπτώσεις και μείωση των φορολογικών βαρών. Λαμβάνοντας υπόψη τη σύνθεση της οικογένειας αλλά και τις ανάγκες της.

“

Τη νηπιαγωγό δεν τη θέλω να δουλεύει για 940 ευρώ. Να τη στηρίξω ως Πολιτεία να κάνει το δικό της νηπιαγωγείο.

στηρίξω τον Κύπριο σε μια χώρα με το υψηλότερο ποσοστό πτυχιούχων στην Ευρώπη. Πρέπει να δώσω τον σωστό προσανατολισμό. Επαναλαμβάνω δεξιότητες για τη δουλειά, όχι δεξιότητες για το πτυχίο. Παράλληλα να δώσουμε τα εφόδια πώς μπορούν αυτοί οι μορφωμένοι άνθρωποι να μπουν στους τομείς που έχει ανάγκη η οικονομία. Γιατί οι δουλειές των 940 ευρώ, όπως οι ταμίες και οι μπαρίστες, προβλέπω ότι σε λίγα χρόνια δεν θα υπάρχουν, μιας και όλα θα αυτοματοποιηθούν. Αυτούς τους ανθρώπους θα πρέπει να τους καθοδηγήσουμε, να τους επιμορφώσουμε, γι' αυτό υπάρχουν και τα ευρωπαϊκά κονδύλια. Γι' αυτό και είπα ότι η μίζερη Κύπρος δεν με αντιπροσωπεύει.

—Τα 940 ευρώ όμως τα λαμβάνουν πολύ περισσότεροι εργαζόμενοι, κυρίως νέοι, με πτυχία στα χέρια τους, οι οποίοι απασχολούνται στο τομέα που επέλεξαν να σπουδάσουν.

—Γι' αυτό σας λέω δεν είμαι ένας συμβατικός πολιτικός. Δεν ακολουθώ την πεπατημένη. Η πρώτη επιλογή για όλους αυτούς τους ανθρώπους είναι να βρουν αξιοπρεπή δουλειά. Όσοι θέλουν να έχουν την ευχέρεια να φτιάξουν τη δική τους. Τη νηπιαγωγό δεν τη θέλω να δουλεύει για 940 ευρώ. Να τη στηρίξω ως Πολιτεία να κάνει το δικό της νηπιαγωγείο. Και όχι με τις αριστερές πολιτικές της Βουλής να απαγορεύω την επιλογή των ιδιωτικών νηπιαγωγείων. Αυτά εγκαταλείφθηκαν

—Είναι προτάσεις κοστολογημένες, που μπορούν να εφαρμοστούν άμεσα σε περίπτωση εκλογής σας στην Προεδρία;

—Εμείς δεν πάμε του κουτουρού. Είναι μια κοινωνική μεταρρύθμιση, δεν στοχεύω σε ελαφρύνσεις που θα καταλήξουν σε καταθέσεις. Όλες αυτές οι ελαφρύνσεις θα πάνε για στήριξη της οικογένειας και τα οφέλη από την οικονομία λόγω της αύξησης της κατανάλωσης θα είναι πολύ περισσότερα από ό,τι τα μειωμένα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος. Μπορεί να υπάρξει μια μείωση όσον αφορά τους προσωπικούς και τους άμεσους φόρους, όπως τους λέμε, αλλά θα υπάρξουν παράλληλα και επιπρόσθετα οφέλη από τους έμμεσους φόρους που θα εισπράττει το κράτος.

Πρέπει να γίνει μια σοβαρή αξιολόγηση χωρίς δογματισμούς και ό,τι είναι το καλύτερο, αν χρειαστεί να κάνουμε και αλλαγές στους νόμους που ψηφίσαμε λέει ο Αβέρωφ Νεοφύτου στην «Κ», κληθείς να απαντήσει αν θα καταργήσει τα τετράμηνια στο ενδεχόμενο εκλογής του.

Ο Νίκος Αναστασιάδης στέκεται δίπλα στην ιστορική του παράταξη

Είμαστε στην ίδια βάρκα, γι' αυτό είμαστε του ΔΗΣΥ λέει στην «Κ» ο Αβέρωφ Νεοφύτου κληθείς να σχολιάσει γιατί ήταν σημαντικό για τον ίδιο να ξεκαθαρίσει ο Πρόεδρος Αναστασιάδης πως είναι στο πλευρό του. «Κρυψίνους και υποκριτής δεν ήταν ποτέ ο ΔΗΣΥ ούτε τα ιστορικά και γνήσια στελέχη του. Έχουμε κάτι, εξηγηθήκαμε σταράτα. Έτσι είμαστε επειδή μας ενώνουν οι κοινές αρχές και αξίες. Δεν θα ακούσετε ποτέ άλλα να λέμε στον ένα και άλλα στον άλλο», αναφέρει χαρακτηριστικά. Εκφράζει την διαφωνία του με το ενδεχόμενο αναθεώρησης του κατώτατου μισθού, σημειώνοντας χαρακτηριστικά πως αυτό θα φέρει τη μισή Αφρική στην Κύπρο.

—Όπως άλλοι υποψήφιοι; —Μιλώ για τον εαυτό μας.

—Ένα από τα ζητήματα που σημάτισαν την κυβέρνηση Αναστασιάδη ήταν τα σκάνδαλα διαφθοράς. Τι προτιθέστε να κάνετε για να επανακτηθεί η εμπιστοσύνη;

—Βεβαίως και υπάρχει θέμα διαφθοράς. Υπήρχε όμως και προηγούμενος;

—Δεν είναι ισοπέδωση ότι πάντοτε υπήρχε διαφθορά;

—Τη διαφθορά δεν την κτυπούμε με τα λόγια αλλά με θεσμικό τρόπο. Αλλά η διαφθορά δεν υπήρξε μόνο στην Κύπρο, για να μη θεωρούμε δηλαδή ότι ξεκίνησε και τελείωσε η διαφθορά με την κυβέρνηση Αναστασιάδη και τον ΔΗΣΥ. Χρειαζόμαστε απόλυτη λογοδοσία, απόλυτη διαφάνεια και χαιρόμαι γιατί ενώ όλοι ήταν ενάντι στη θέση μου για συνταγματική αναθεώρηση, για ενίσχυση των ισορροπιών και ελέγχου, σήμερα όλοι συμφωνούν. Όταν το είπα ήταν ανάθεμα, σήμερα υπάρχουν συγκλίσεις στο να κάνουμε τις αναγκαίες συνταγματικές αλλαγές.

—Πάντως, το επιτελείο του Ανδρέα Μαυρογιάννη σημειώνει πως η διαφθορά μπορεί να προκαλέσει και ζήτημα στην οικονομία. —Ξέρετε, όταν ρίξεις ένα σύνθημα και το πεις εκατό φορές, το πιστεύεις και εσύ που το λες. Είπαν πως λόγω της διαφθοράς δεν θέλουν να μας δουν οι επενδυτές. Η Κύπρος ωστόσο από την 158η θέση ανέβηκε 130 σκαλιά και είναι στις πρώτες 50. Σε αυτή την περίοδο που κάναμε τη χώρα μας μαύρη κι άραχλη, δημιουργήσαμε επιπρόσθετα 70.000 θέσεις εργασίας, μειώνοντας παράλληλα και την ανεργία από το 18% στο 6%.

—Ωστόσο, νιώσατε την ανάγκη να εκφράσετε δημοσίως τη δυσφορία σας. Βοήθησε εν τέλει την υποψηφιότητά σας η ξεκάθαρη δήλωση συστράτευσής του;

—Ξεκαθαρίστηκαν αυτά τα πράγματα. Στον ΔΗΣΥ υποκρισίες δεν θα βρείτε ποτέ. Θέτουμε τα όποια ζητήματα, θα τα κουβεντιάσουμε και επειδή έχουμε κοινές αρχές και αξίες τα ξεκαθαρίζουμε μεταξύ μας και προχωράμε μπροστά. Διαχρονικά αυτός ήταν ο ΔΗ-ΣΥ. Κρυψίνους και υποκριτής δεν ήταν ποτέ ο ΔΗΣΥ ούτε τα ιστορικά και γνήσια στελέχη του. Έχουμε κάτι, εξηγηθήκαμε σταράτα. Έτσι είμαστε επειδή μας ενώνουν οι κοινές αρχές και αξίες. Δεν θα

Αυτή λοιπόν είναι η μαύρη οικονομία για τον κ. Μαυρογιάννη; As αντικαταστήσουμε τον Συναγερμό και τις οικονομικές πολιτικές του με τις οικονομικές πολιτικές του ΑΚΕΛ του 2008-2013. Είτε συνεχίζουμε σε αυτή τη σταθερή και ασφαλή πορεία μετεξελίσσοντας τη χώρα μας και με την προίκα του ταμείου ανάπτυξης, σε μια ακόμα καλύτερη χώρα, είτε πάμε πίσω. Επιτέλους να μιλήσουμε για τις προοπτικές της χώρας.

—Προοπτική της χώρας είναι να αναλύσουμε και πώς θα λυθεί το θέμα της διαφθοράς.

—Είμαστε μία χώρα με τεράστιες προοπτικές, το αποδείξαμε. Ποια

“

Στον ΔΗΣΥ υποκρισίες δεν θα βρείτε ποτέ.

Θέτουμε τα όποια ζητήματα, θα τα κουβεντιάσουμε και επειδή έχουμε κοινές αρχές και αξίες τα ξεκαθαρίζουμε μεταξύ μας και προχωράμε μπροστά.

άλλη χώρα είχε τρεις συνεχόμενες οικονομικές κρίσεις και στέκεται δυνατή με μαζιλάρια 1 δισ., και έχουμε μια προίκα του ταμείου ανάπτυξης 4,5 δισ.; Πρέπει όμως να δώσουμε παράλληλα και τον σωστό προσανατολισμό. Ακούω για παράδειγμα κάποιους να λένε «μα μπορεί κάποιος να ζησει με 940 ευρώ»; Ναι, δεν μπορείς να τα βγάξεις πέρα με 940 ευρώ, αλλά σίγουρα τα 940 ευρώ που θα πάρουν στο τέλος του Γενάρη 40.000 εργαζόμενοι που μέχρι τον Δεκέμβριο έπαιρναν 700 ευρώ είναι περισσότερα.

—Ποια είναι η άποψή σας για τα τετράμηνια μετά και το φιάσκο της διαδρομής θεμάτων; Απέτυχε το όλο εγχείρημα;

—Ενοχλούμαι όταν η λογική «βιάζεται». Συνδέθηκε η διαδρομή των θεμάτων με τα τετράμηνια. Τι σχέση έχει η διαδρομή; Θα μπορούσε να γίνει και σε εισαγωγικές εξετάσεις. Το αδιάβλητο δεν έχει σχέση με την ουσία του θεσμού. Σε αυτή την περίπτωση έγινε μια διαδρομή που είναι καταδικαστέα. Οι ένοχοι θα πρέπει να πληρώσουν. Σε σχέση με τον θεσμό των τετραμηνίων επειδή εγώ δεν υπήρξα ποτέ δογματικός στη ζωή μου πιστεύω ότι είναι ένα θέμα που πρέπει να το αξιολογήσουμε όλοι μαζί με στόχο το καλύτερο για τη μύρωση των παιδιών μας. Μέσα από την πολιτική μου, για το ολοήμερο σχολείο.

Να υπάρξει επικέντρωση στις δεξιότητες παρά στην πληροφόρηση, επικέντρωση στην κριτική σκέψη παρά στις γνώσεις τις οποίες πατώντας ένα κουμπί στο google search τις βρίσκεις, αλλά δεν μπορείς να βρεις τη λύση σε μια κρίση και αυτό πρέπει να το έχουν υπόψη και οι συνυποψήφιοι μου. Στην επόμενη κρίση πρέπει να έχεις κρίση για να μπορείς να την αντιμετωπίσεις και θέλουμε να δημιουργήσουμε τους νέους μας με κριτική σκέψη, αλλά και να έχουν τα αντανakaλαστικά της προσομοίωσης. Άρα χωρίς δογματισμούς πρέπει να επαναξιολογηθεί το θέμα αυτό. Παράλληλα, απευθυνόμενος προς τον κ. Μαυρογιάννη, του υπενθυμίζω ότι κάναμε εκλογές για Πρόεδρο σε μια δημοκρατική χώρα. Δεν μπορεί να λείπει αν βγω θα καταργήσω τα τετράμηνια, υπάρχει νομοθεσία. Πρέπει να πάρει πρόταση στη Βουλή και να πείσει ότι πρέπει να καταργηθούν. Πρέπει να γίνει μια σοβαρή αξιολόγηση χωρίς δογματισμούς και ό,τι είναι το καλύτερο, αν χρειαστεί να κάνουμε και αλλαγές στους νόμους που ψηφίσαμε.

Κυπριακές Αξίες, Παγκόσμιας Αποδοχής

46 ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

Ψήφο στην ψήφο θα κριθεί ο δευτερος

Ο Χριστοδουλίδης διατηρεί προβάδισμα με 32,9%, ακολουθεί ο Μαυρογιάννης με οριακή διαφορά 0,4% από τον Νεοφύτου

Του ΜΙΧΑΛΗ ΒΡΥΩΝΙΔΗ

Οδεύουμε προς το τέλος του πρωτοφανούς εκλογικού μαραθώνιου που ξεκίνησε πώρα και αδόκιμα από τον Ιανουάριο του 2022. Τα αποτελέσματα της κυλιόμενης δημοσκοπήσης της Symmetron για την «Καθημερινή» καταγράφουν μια αποκρουστικότητα των τάσεων του εκλογικού σώματος. Ο Χριστοδουλίδης διατηρεί ένα αδιαμφισβήτητο προβάδισμα έντεκα μονάδων και η εκλογική του επιρροή έχει σταθεροποιηθεί σε ποσοστό άνω των τριάντα μονάδων. Η δεύτερη θέση θα κριθεί στα τελευταία μέτρα με τους δύο υποψήφιους να αγωνίζονται σ' ένα σκληρό και συγκλονιστικό «μπρα ντε φερ», διεκδικώντας και την τελευταία ψήφο που θα τους δώσει το εισιτήριο εισόδου στο δεύτερο γύρο.

Ο Χριστοδουλίδης παρά τις επιθέσεις, την αμφισβήτηση και την προσπάθεια δημιουργίας πολιτικού κλίματος, κράτησε αδιάλειπτα την πρώτη θέση. Επιπλέον φαίνεται ότι τις τελευταίες μέρες ανακόπτεται και η μικρή πτωτική τάση που εμφανίστηκε στις αρχές του μήνα. Αυτό που χαρακτηρίζει την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη είναι η ικανότητα διεμβολισμού των δύο μεγάλων κομμάτων που στηρίζουν επίσημα άλλους υποψήφιους. Είναι μια πολυσυλλεκτική υποψηφιότητα, με εκτεταμένες εισροές από όλο το ιδεολογικό φάσμα. Οι ψηφοφόροι

Ο Μαυρογιάννης κατέγραψε σημαντική αύξηση στο προηγούμενο κύμα της κυλιόμενης, όμως δεν είχε την ανάλογη συνέχεια. Ακριβώς η αντίθετη τάση ισχύει για τον Νεοφύτου, που στο τρίτο κύμα της δημοσκοπήσης μείωσε τη διαφορά από τον Μαυρογιάννη στο 0,4.

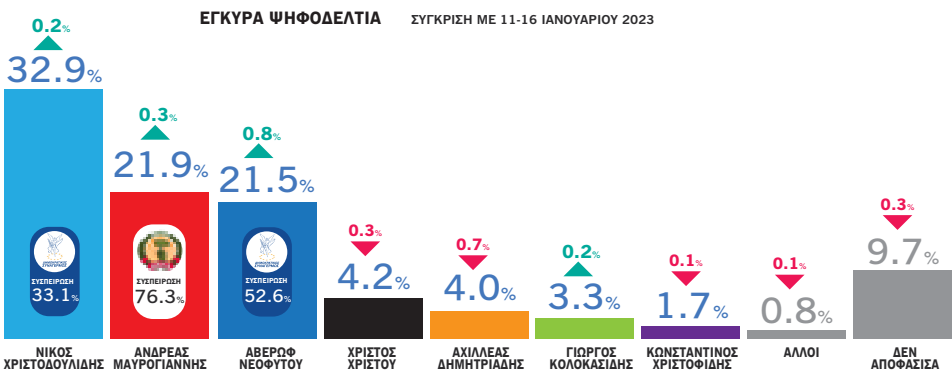
του ΔΗΣΥ που επέλεξαν από τα πρώτα στάδια της εκστρατείας τον Χριστοδουλίδη ακολουθούν απαρνήκλιτα την επιλογή τους και δεν εισακούουν τα κελεύσματα της κομματικής ηγεσίας. Δεύτερο βασικό του στήριγμα η σημαντική συσπείρωση των ψηφοφόρων του ΔΗΚΟ και οι εισροές από τους ανένταχτους. Ωστόσο, φαίνεται να αντιμετωπίζει προβλήματα στην είσπραξη των αναμενόμενων εισροών από την ΕΔΕΚ και ειδικότερα τη ΔΗΠΑ.

Τα αποτελέσματα της δημοσκοπήσης επιβεβαιώνουν ότι οι Νεοφύτου και Μαυρογιάννης διεκδικούν με τις ίδιες πιθανότητες τη δεύτερη θέση με τη διαφορά που τους χωρίζει να είναι βραχεία. Η πλάστιγγα, δύο εβδομάδες πριν από τις εκλογές, δεν κλίνει οριστικά προς όφελος ενός εκ των δύο. Παρατηρούμε αύξηση της εκλογικής τους επιρροής, ωστόσο κινείται με πολύ αργούς ρυθμούς και δεν μεταβάλλει τις τάσεις, ούτε ως προς τη σμίκρυνση της διαφοράς με τον πρώτο ούτε στο άνοιγμα της ψαλίδας μεταξύ τους.

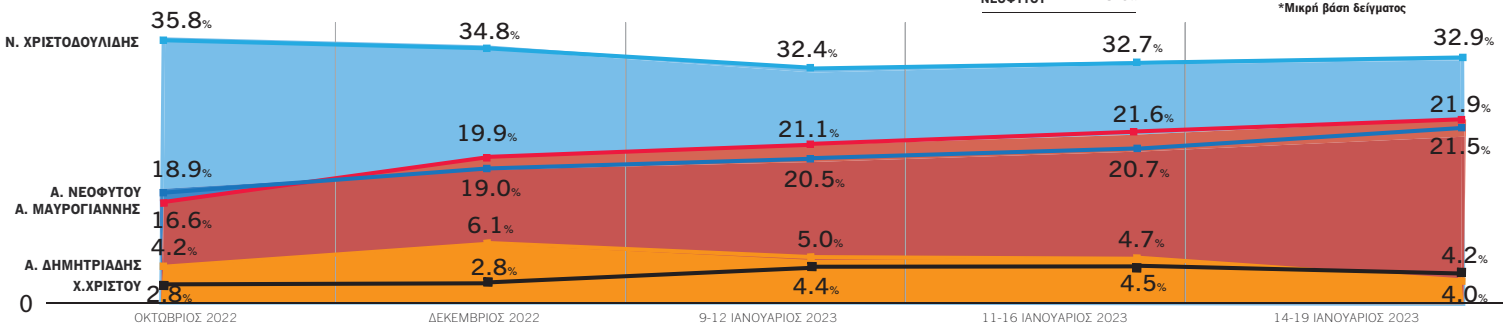
Μαυρογιάννης - Νεοφύτου

Ο Μαυρογιάννης κατέγραψε σημαντική αύξηση στο προηγούμενο κύμα της κυλιόμενης, όμως δεν είχε την ανάλογη συνέχεια. Ακριβώς η αντίθετη τάση ισχύει για τον Νεοφύτου, που στο τρίτο κύμα της δημοσκοπήσης μείωσε τη διαφορά από τον Μαυρογιάννη στο 0,4. Ο Νεοφύτου παρόλο που αυξάνει μερικές τη συσπείρωση στον ΔΗΣΥ έχει σοβαρές απώλειες προς τον Χριστοδουλίδη αλλά και άλλους υποψηφίους. Σε σύγκριση με προηγούμενες δημοσκοπήσεις κερδίζει εισροές από άλλους χώρους, κυρίως το ΕΛΑΜ, τη ΔΗΠΑ και τους ανένταχτους. Ο Μαυρογιάννης καταγράφει ικανοποιητικό ύψος συσπείρωσης στο ΑΚΕΛ, ωστόσο, φαίνεται ότι εξαντλεί το ανώτατο όριο

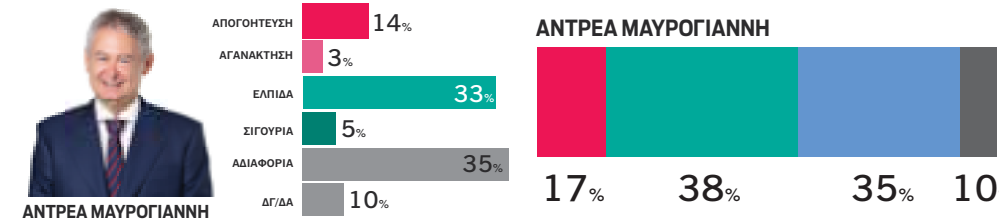
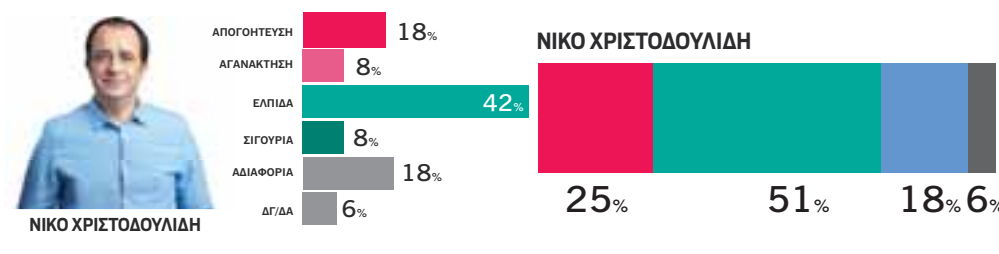
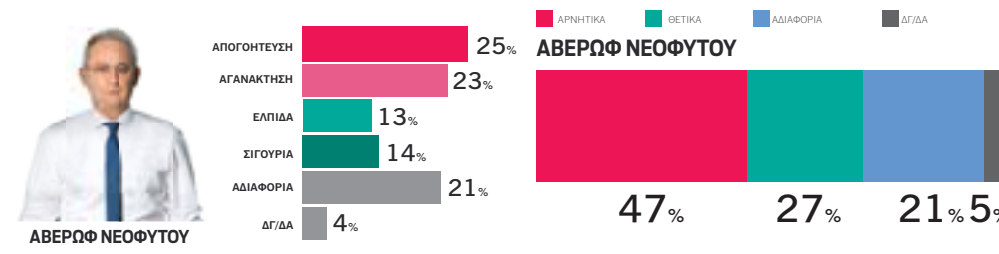
ΠΟΙΟΝ ΘΑ ΨΗΦΙΖΑΤΕ ΓΙΑ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ:

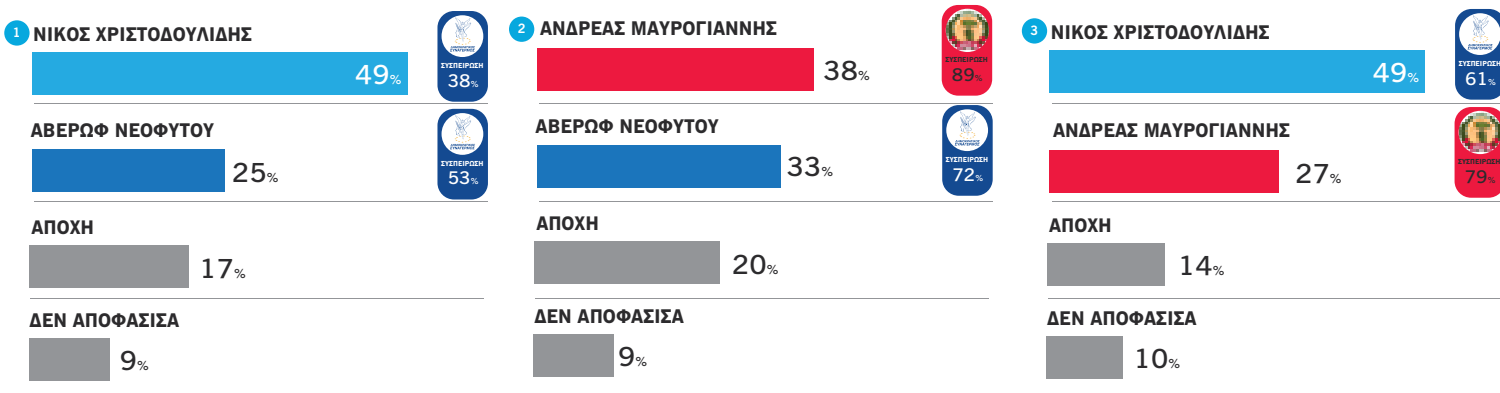
ΠΡΟΘΕΣΗ ΨΗΦΟΥ- ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΣΤΑ ΕΓΚΥΡΑ

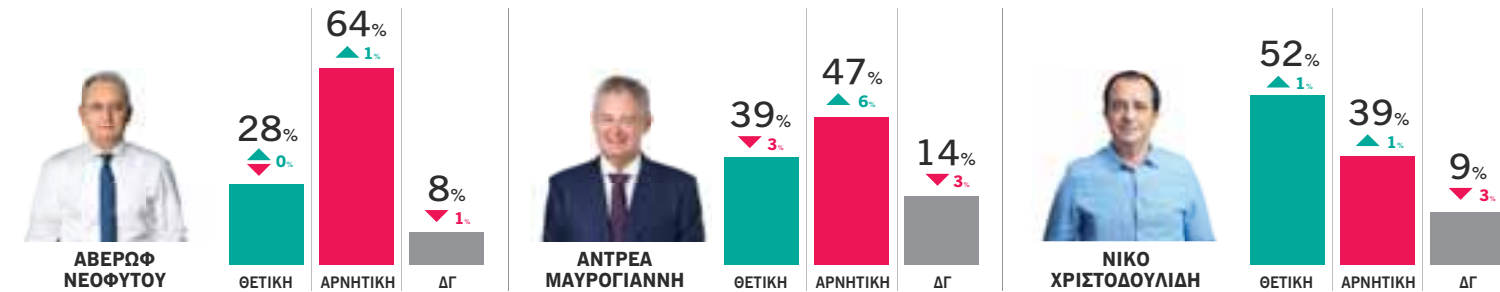
ΑΠΟ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ ΠΟΥ ΘΑ ΣΑΣ ΔΙΑΒΑΣΩ ΠΟΙΑ ΤΑΙΡΙΑΖΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΤΟΝ

ΣΕΝΑΡΙΟ ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΩΝ: ΠΟΙΟΝ ΘΑ ΨΗΦΙΖΑΤΕ ΓΙΑ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΓΥΡΟ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ

ΠΕΙΤΕ ΜΟΥ ΤΩΡΑ ΕΧΕΤΕ ΘΕΤΙΚΗ Ή ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΓΝΩΜΗ ΓΙΑ ΤΟΝ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ 11-16 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2023

Ταυτότητα έρευνας

Ανάθεση: Καθημερινή Κυπριακή Πολιτική & Οικονομική Ενημερίδα ΑΤΔ. **Γραφείο:** Symmetron Market Research, μέλος ESOMAR. **Ημερομηνία Διεξαγωγής:** 14-19 Ιανουαρίου 2023. **Κόλυση:** Πγκύρια αστικές και αγροτικές περιοχές, άνδρες και γυναίκες 18 ετών και άνω με δικαίωμα ψήφου. **Μέγεθος Δείγματος:** 1200 άτομα. **Μέθοδος Δειγματοληψίας:** Τυχαία στρωματοποιημένη δειγματοληψία. **Σταθιστική Δοσολογία:** Τηλεφωνικές συνεντεύξεις με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου. **Τυπικό Περιθώριο Αποκλίσης:** 95% βαθμός εμπιστοσύνης, περιθώριο απόκλισης +/- 2,8.

εισροών. Σημαντικοί τροφοδότες της υποψηφιότητάς του οι ανένταχτοι, οι Οικολόγοι και η ΕΔΕΚ.

Πρόθεση ψήφου

Η εκλογική επιρροή του Χριστοδουλίδη αυξήθηκε οριακά από 32,7% σε 32,9% εξασφαλίζοντας του μια διψήφια διαφορά έντεκα μονάδων από τους δύο ανθυποψηφίους. Οι εισροές από τον ΔΗΣΥ παραμένουν σημαντικές και σταθερές της τάξης του 33%. Το κόμμα της Δεξιάς είναι βασικός αιμοδοτης της υποψηφιότητας Χριστοδουλίδη, χωρίς οι εισροές να έχουν μεταβληθεί ουσιαστικά από την έναρξη της εκστρατείας. Επιπλέον, κερδίζει

ένα σημαντικό ποσοστό από το ΑΚΕΛ γύρω στο 12%, ενώ η συσπείρωση στο ΔΗΚΟ ανέρχεται στο 71%. Οι εισροές από την ΕΔΕΚ έχουν αυξηθεί στο 59% από 55%, ωστόσο στη ΔΗΠΑ καταγράφει μείωση από 55% σε 52%. Στην ΕΔΕΚ έχει να αντιμετωπίσει τις διαρροές προς Μαυρογιάννη και Κολοκασίδη και στη ΔΗΠΑ τις μετακινήσεις προς Νεοφύτου.

Ο Μαυρογιάννης κερδίζει 21,9% καταγράφοντας άνοδο δύο μονάδων από τον Δεκέμβριο. Όμως, η αύξηση δεν είναι τέτοιας έντασης ώστε να του προσφέρει σημαντικό προβάδισμα έναντι του Νεοφύτου. Η συσπείρωση στο ΑΚΕΛ φθάνει

στο 76%, ωστόσο, φαίνεται να προσεγγίζει το ανώτατο όριο της, εάν λάβουμε υπόψη τις διαρροές προς Χριστοδουλίδη (12%) και άλλους υποψηφίους (αθροιστικά 6%). Οι πολίτες που δεν ψήφισαν στις βουλευτικές είναι μια σημαντική δεξαμενή ψήφων σε ποσοστό περίπου 20%. Προφανώς πρόκειται για πρώην ψηφοφόρους του ΑΚΕΛ. Επίσης, λαμβάνει σημαντικές εισροές από τους Οικολόγους 31%, την ΕΔΕΚ 12% και το ΔΗΚΟ 9%. Για να κρατήσει τη δεύτερη θέση ο Μαυρογιάννης πρέπει εκτός από το ΑΚΕΛ να αυξηθούν οι εισροές από άλλους χώρους. Αυτό δεν έχει επιτευχθεί στον απαιτούμενο βαθ-

μό. Επίσης, η συσπείρωση στο ΑΚΕΛ παρόλο που έχει αυξητική τάση, δεν προσεγγίζει τη συσπείρωση που επωφελήθηκε ο Μαλάς περίπου την αντίστοιχη περίοδο του 2018 και έφθανε το 83%.

Η εκλογική δύναμη του Νεοφύτου αυξήθηκε στο 21,5% σε σύγκριση με 19% τον Δεκέμβριο, με αποτέλεσμα να μειώσει τη διαφορά από τον Μαυρογιάννη σε 0,4 σε περίοδο λίγων ημερών. Το κύριο ζητούμενο είναι εάν θα συνεχισθεί η ανοδική τάση και σε ποια έκταση. Εκεί που πλεονεκτεί σήμερα ο Νεοφύτου έναντι του Μαυρογιάννη είναι η σημαντική εισροή ψήφων από τη δεξαμενή της αστικής Λευ-

κωσίας, μια σημαντική πηγή της δεξιάς παράταξης. Ο Νεοφύτου αύξησε οριακά τη συσπείρωση στο ΔΗΣΥ από 50% σε 53%. Επίσης, φαίνεται ότι έχει διεισδύσει με επιτυχία στη σφαίρα επιρροής των ψηφοφόρων της ΔΗΠΑ αυξάνοντας τις εισροές από 20% σε 26%, ενώ κερδίζει 16% από το ΕΛΑΜ και 13% από τους ανένταχτους. Το μεγάλο στοίχημα για τον Νεοφύτου είναι ασφαλώς η συσπείρωση στον ΔΗΣΥ που ναι μεν αυξάνεται, όχι όμως καθοριστικά. Για να διασφαλίσει τη δεύτερη θέση πρέπει η συσπείρωση να προσεγγίσει τουλάχιστον το 70%-75%. Είναι ένα εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα, αφού τα χρονικά περιθώρια στενεύουν και 33% των ψηφοφόρων του κόμματος παραμένουν αφοσιωμένοι στον Χριστοδουλίδη ενώ ένα πρόσθετο ποσοστό 8% περίπου επιλέγουν άλλους υποψηφίους. Η ευστοχία ή δυστοκία των προπαθειών συσπείρωσης τις επόμενες δύο εβδομάδες θα κρίνουν αποφασιστικά την είσοδο του Νεοφύτου στο δεύτερο γύρο.

Μετακινήσεις ψηφοφόρων

Ο Χριστοδουλίδης συνεχίζει απρόσκοπτα την πορεία του προς τις εκλογές χωρίς ιδιαίτερα σημαντικά προβλήματα. Όμως σε σύγκριση με προηγούμενες δημοσκοπήσεις εμφανίζονται δύο νέες τάσεις που ενδεχομένως να έχουν συνέπειες, όχι ασφαλώς για την κατάκτηση της πρώτης θέσης αλλά για το μέγεθος της εκλογικής του επιρροής και το εύρος της διαφοράς από τον δεύτερο. Η πρώτη και κρίσιμότερη τάση αφορά τις μετακινήσεις ψηφοφόρων της ΔΗΠΑ προς Νεοφύτου και η δεύτερη τη μετακίνηση ψηφοφόρων της ΕΔΕΚ προς Μαυρογιάννη και Κολοκασίδη. Εάν το επιτελείο του Χριστοδουλίδη κατορθώσει να αναστρέψει τις δύο τάσεις κατά τις τελευταίες κρίσιμες μέρες των εκλογών, τότε δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για μεγάλο ποσοστό και σημαντική διαφορά από τον δεύτερο.

Οι διαδοχικές ανακατατάξεις στις εκλογικές τάσεις καθιστούν επισφαλείς τις οποιοσδήποτε προβλέψεις για τη δεύτερη θέση. Οι εκλογές χαρακτηρίζονται από ακραίες και ανεξήγητες τιμές, που σίγουρα προκαλούνται μεταξύ άλλων από το εύρος της αποχής και της απόκρυψης ψήφου από ένα σημαντικό κομμάτι του εκλογικού σώματος. Το μέγεθος της διαφοράς μεταξύ των δύο δεν διασφαλίζει το εισιτήριο για τον δεύτερο γύρο και ουσιαστικά βαδίζουν βήμα με βήμα σε ένα αγώνα που θα κριθεί στο νήμα του τερματισμού. Οι προεδρικές εκλογές του 2023 διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό από προηγούμενες αναμετρήσεις, αφού κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου ανατράπηκαν αρκετά στερεότυπα που για πολλά χρόνια παρέμειναν αμετάβλητα στην πολιτική ζωή και διαδραμάτιζαν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση του τελικού αποτελέσματος. Οι δραστητικότερες διαφοροποιήσεις αφορούν κυρίως τη μεταβολή των πολιτικών προτεραιοτήτων και την αποστασιοποίηση των πολιτών από τα κόμματα.

Οι εκλογές αντικατοπτρίζουν τις σημαντικές αλλαγές στο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον. Το χάσμα μεταξύ των κοινωνικών τάξεων διευρύνεται, οι πολίτες αποκαθλώνουν κόμματα και θεσμούς, επιζητούν λύσεις στα προβλήματα που δεν μπορεί να τους προσφέρει η πολιτική ηγεσία. Ο κομματικός πατριωτισμός εξασθενεί, όχι μόνο στα μικρότερα κόμματα αλλά και στα δύο μεγάλα, που καθόριζαν για έτη την πολιτική ατζέντα. Ως αποτέλεσμα, μετά τη μείωση της εκλογικής δύναμης και των δύο μεγάλων κομμάτων στις βουλευτικές εκλογές του 2021, τώρα εμφανίζεται έντονα και το φαινόμενο ψήφου αποδοκιμασίας και στις προεδρικές εκλογές. Το αντίδοτο της πόλωσης δεν ανακαίτιζει πλέον τις διαρροές προς άλλες επιλογές.

Ο κ. Μιχάλης Βρυωνίδης είναι διευθύνων σύμβουλος της Symmetron Market Research.

Το ταβάνι της κομματικής συσπείρωσης

Γιατί ο Ενδιάμεσος διαχρονικά δυσκολεύεται να συσπειρωθεί και η μάχη των δύο μεγάλων κομμάτων στην τελική ευθεία

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Στην τελική ευθεία της προεκλογικής, η δημοσκοπήση που διενήργησε για λογαριασμό της «Κ» η Symmetron Market Research, δείχνει τον Νίκο Χριστοδουλίδη να διατηρεί σαφές προβάδισμα της τάξεως του 11% από τον δεύτερο και αν επιβεβαιωθεί αυτό ένα εκλογικό θρίλερ εξελίσσεται για το ποιος θα λάβει τη δεύτερη θέση. Το σκηνικό που διαγράφεται σε όλες ανεξαιρέτως τις δημοσκοπήσεις, αν τελικά επιβεβαιωθούν, στέλνει το μήνυμα πως το κομματικό τοπίο θα αλλάξει άρδην την επομένη των εκλογών, καθώς ένα από τα μεγάλα κόμματα θα μείνει εκτός του β΄ γύρου. Στο τελικό κατοστάρι του προεκλογικού θα διαφανεί πόσο συσπειρώνονται τα κόμματα γύρω από τον κάθε υποψήφιο ή αν θα υπάρξουν απώλειες που θα στοιχίσουν στον κάθε υποψήφιο ξεχωριστά.

Ο γρίφος που λέγεται ΔΗΣΥ
«Άλλοι τις δημοσκοπήσεις, εμείς την τενέκκα» λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» που δημοσιεύεται σήμερα (σελ. 4-5) ο Αβέρωφ Νεοφύτου, αμφισβητώντας στην ουσία τα ευρήματα των δημοσκοπήσεων που θέλουν τον Συναγερμό όχι μόνο να μη συσπειρώνεται γύρω από την υποψηφιότητά του, αλλά παράλληλα να τον δείχνει τρίτο. Όσο όμως κι αν το επίσημο αφήγημα είναι το «σκίσιμο των πτυχίων

Η Πινδάρου δίνει αγώνα να συσπειρωθεί ο ΔΗΣΥ γύρω από την υποψηφιότητα Αβέρωφ. Επί του παρόντος έχει μία οριακή αύξηση στο 52,6%, με μικρή πτώση των ποσοστών συσπείρωσης του ΔΗΣΥ στην υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη.

των δημοσκόπων», η αλήθεια είναι πως στην Πινδάρου μελετούν διεξοδικά τις έρευνες, καθώς πρώτη φορά το κόμμα παρουσιάζεται τόσο διασπασμένο μεταξύ δύο υποψηφιοτήτων. Κύριος στόχος είναι να συσπειρωθεί το κόμμα και εδώ οφείλεται το σκληρό κομματικό αφήγημα του Αβέρωφ Νεοφύτου. Γίνεται δηλαδή επικίνδυνη στον κομματικό πατριωτισμό με αναφορές στον Κληρίδη, στην ιστορία ίδρυσης του κόμματος, ενώ η κίνηση του Αβέρωφ Νεοφύτου να βάλει προϋποθέσεις πλέον ότι με όσους συνεργαστεί θα είναι πρόσωπα που συμφορούν με τις θέσεις του ίδιου και του κόμματος, καταδεικνύει πως θέλει να επαναφέρει πίσω εκεί-

Στην τελική ευθεία, τα δύο μεγάλα κόμματα κάνουν έναν αγώνα επιβίωσης και συσπείρωσης, καθώς το ενδεχόμενο αποκλεισμού τους στον β΄ γύρο αλλάζει άρδην το κομματικό σκηνικό μετεκλογικά.

Ιστορικά αποσυσπειρωμένος Ενδιάμεσος

Ο ενδιάμεσος χώρος ιστορικά καταδεικνύει πως δυσκολεύεται να συσπειρωθεί, λόγω των οργανωτικών ανεπαρειών και των διαφορικών προσωπικών ατζεντών. Αυτό φαίνεται να το αντιλήφθηκε νωρίς ο Νίκος Χριστοδουλίδης και γι' αυτό τον λόγο επικεντρώθηκε στη συναγερμική ψήφο εξ αρχής. Το ερώτημα είναι αν θα ακολουθήσουν την πεπατημένη ή αν αυτή τη φορά θα συσπειρωθούν πλήρως κάτω από την υποψηφιότητα του Νίκου Χριστοδουλίδη. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης λαμβάνει το 71,2% των ΔΗΚΟϊκών ψηφοφόρων, που θεωρείται ικανοποιητικό, αν λάβει κανείς υπόψη πως τον Ιανουάριο του 2018 η συσπείρωση του ΔΗΚΟ υπέρ της υποψηφιότητας Νικόλα Παπαδόπουλου έφτανε το 68,5%. Μη ικανοποιητική θεωρείται η συσπείρωση της ΕΔΕΚ, με 58,5% συσπείρωση και της ΔΗΠΑ με 51,9%. Η ΕΔΕΚ ήδη βρίσκεται στην εσωστρέφεια και οι πρόσφατες διαγραφές σίγουρα δεν βοήθησαν. Δεν είναι τυχαίο ότι το 12,2% στρέφεται στην υποψηφιότητα του Ανδρέα Μαυρογιάννη ενώ το 13,4% των σοσιαλιστικών ψήφων στρέφεται προς τον Γιώργο Κολοκασιδή, του οποίου ώθηση έδωσε και το γεγονός ότι τον πρότεινε ο διαγραφείς πλέον βουλευτής της ΕΔΕΚ Κωστής Ευσταθίου. Ζήτημα βεβαίως φαίνεται να τίθεται και στη ΔΗΠΑ, καθώς το 11,1% στρέφεται προς τον Ανδρέα Μαυρογιάννη και το 25,9% στον Αβέρωφ Νεοφύτου. Η παρουσία της Αθηνάς Κυριακίδου στο πλευρό του συναγερμικού προέδρου φαίνεται πως συνέβαλε στην εισροή ψήφων από τη ΔΗΠΑ στην υποψηφιότητα Αβέρωφ Νεοφύτου.

νους τους αναποφάσιστους Συναγερμικούς που βλέπουν με ανησυχία το σενάριο συγκυβέρνησης του Νίκου Χριστοδουλίδη με τον Ενδιάμεσο. Η κομματική καθαρότητα δηλαδή που υπόσχεται ο συναγερμικός πρόεδρος έχει ως στόχο την πλήρη συσπείρωση, καθώς αυτή όπως εκτιμούν θα τον στείλει στον β΄ γύρο. Αντιλαμβάνονται πλέον πως οι ψήφοι από άλλους χώρους είναι ιδιαίτερα αμελητέες. Επί του παρόντος πάντως τα πράγματα φαίνονται ιδιαίτερα δύσκολα. Ιδιαίτερα δύσκολα καθότι ο Αβέρωφ Νεοφύτου λαμβάνει σήμερα 21,5%. Υπάρχει αύξηση ποσοστών, αν ληφθεί υπόψη ότι στο πρώτο κύμα της κυλιόμενης δημοσκόπησης λάμβανε

20,5% και στο δεύτερο κύμα 20,7%. Το ενδιαφέρον βεβαίως είναι το τι συμβαίνει στον ΔΗΣΥ. Ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ λαμβάνει 52,6% των συναγερμικών ψήφων και έχει αυξηθεί κατά 2,6% σε σχέση με το δεύτερο κύμα κυλιόμενης δημοσκόπησης που πραγματοποιήθηκε στις 11-16 Ιανουαρίου. Οι δυνατότες του επαρχίας είναι η Αμμόχωστος και η Λευκωσία, ενώ πρόβλημα καταγράφεται στη γενέτειρά του Πάφο και στη Λεμεσό κατά την οποία υπήρχε για καιρό η ψιθυρολογία ότι ο περίγυρος του Νίκου Αναστασιάδη δούλευε υπέρ της υποψηφιότητας Νίκου Χριστοδουλίδη. Το ερώτημα είναι πόσο μπορεί ακόμη να συσπειρώσει το κόμμα του ο Αβέρωφ Νεοφύτου

υπέρ της υποψηφιότητάς του. Υπενθυμίζεται άλλωστε πως τις τελευταίες μέρες των εκλογών, διαχρονικά, ο Συναγερμός συσπειρώνεται. Στη σχετική αύξηση της συσπείρωσης του ΔΗΣΥ ενδεχομένως να συνέβαλαν συγκεκριμένοι λόγοι:

- Η κοινή δήλωση πίστωσης προς τον Αβέρωφ Νεοφύτου που υπέγραψαν όλα τα συναγερμικά στελέχη και οι υπουργοί, ανατρέποντας έτσι την ψιθυρολογία ότι συζητούν με τον Νίκο Χριστοδουλίδη.
 - Οι πρόσφατες δηλώσεις του Νικόλα Παπαδόπουλου που καλούσε τους Δεξιούς να ψηφίσουν Νίκο Χριστοδουλίδη, καθώς το δилημμα που θα τεθεί είναι μεταξύ Χριστοδουλίδη και ΑΚΕΛ.
 - Η δήλωση Μαρίνου Σιζόπουλου πως αν εκλεγεί ο Νίκος Χριστοδουλίδης ο ΔΗΣΥ θα βρίσκεται στην αντιπολίτευση. Δήλωση που αναγκάστηκε να αποσύρει λίγο αργότερα.
 - Η συστράτευση Νίκου Αναστασιάδη με τον Αβέρωφ Νεοφύτου.
- Το ζήτημα όμως είναι πως πρώτη φορά υπάρχει μία παράλληλη συναγερμική υποψηφιότητα όπως άλλωστε έχει εμπεδωθεί στο μυαλό πολλών ψηφοφόρων. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης με ποσοστό 32,9% λαμβάνει το 33,1% των συναγερμικών ψηφοφόρων και έχει μειωθεί οριακά σε σχέση με τη δεύτερη κυλιόμενη που λάμβανε το 33,7%. Φαίνεται να αύξησε τα ποσοστά εισροών του από όσους απείχαν στις βουλευτικές εκλογές του 2021, καθώς λαμβάνει το 23,4% της εν λόγω μερίδας ψηφοφόρων. Σε ό,τι αφορά τη γεωγραφική δυναμική του, ο τέως υπουργός Εξωτερικών παρουσιάζεται ιδιαίτερα δυνατός στην επαρχία Πάφου με ποσοστό 48% και 32,3% στη Λάρνακα.

Αναζητώντας την προοδευτική ψήφο

Ο Ανδρέας Μαυρογιάννης φαίνεται να συσπειρώνει ικανοποιητικά το ΑΚΕΛ, καθώς λαμβάνει το 76,3% της ΑΚΕΛικής ψήφου, αυξάνοντας το σε σχέση με τη δεύτερη κυλιόμενη δημοσκόπηση της «Κ» που τον έδειχνε στο 75%. Σημειώνεται πως το ίδιο διάστημα το 2018 ο Σταύρος Μαλάς συσπείρωνε στο 78,7% το ΑΚΕΛ, ωστόσο ο κ. Μαυρογιάννης έχει να αντιμετωπίσει τις επικρίσεις μερίδας προοδευτικών ψηφοφόρων για το γεγονός ότι υπήρξε στενός συνεργάτης του Νίκου Αναστασιάδη. Παρά το ότι το ΑΚΕΛ φιλοδοξούσε να αποτελέσει μία πολυσυλλεκτική υποψηφιότητα, διασπώντας έτσι τα κόμματα του Κέντρου, κάτι τέτοιο δεν επιβεβαιώνεται επί του παρόντος. Έχει βεβαίως μία πολύ καλή εικόνα στους Οικολόγους αφού λαμβάνει το 31,6% της πράσινης ψήφου και σε αυτό φαίνεται να συνέβαλε η παρουσία των Ατταλίδου, Ξάνθου αλλά και η πράσινη πολιτική που προωθεί ο υποψήφιος. Σημαντική είναι η εισροή του από όσους απείχαν στις βουλευτικές εκλογές του 2021 καθώς φτάνει το 20,4%. Η κίνησή του να κινήσει τον να αποδώσει ίσες ευθύνες για το ναυάγιο στο Κυπριακό με τους άλλους δύο υποψηφίους της Δεξιάς. Υπάρχει ακόμη ανησυχία για το 12,1% ΑΚΕΛικών ψηφοφόρων που λαμβάνει ο Νίκος Χριστοδουλίδης και γι' αυτό ακριβώς τον λόγο αξιοποιήθηκε πλήρως το γεγονός ότι ο τέως υπουργός Εξωτερικών άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο συνεργασίας με το ΕΛΑΜ, για το οποίο προφανώς αντιλήφθηκε το πλήγμα και αναθεώρησε λίγες ώρες μετά.

δούλεψε εντατικά το αφήγημα της χαμένης ψήφου προς την υποψηφιότητα του Αχιλλέα Δημητριάδη, καθώς ο ανεξάρτητος υποψήφιος παρουσιάζει σχετική πτώση. Από το 5% που παρουσίαζε στο πρώτο κύμα της κυλιόμενης, πλέον λαμβάνει 4% . Από το 5,3% της ΑΚΕΛικής ψήφου που λάμβανε, πλέον

Το ΑΚΕΛ πιέζει την υποψηφιότητα Αχιλλέα Δημητριάδη και έχει συσπειρωθεί ικανοποιητικά γύρω από την υποψηφιότητα Μαυρογιάννη.

αυτή έχει μειωθεί στο 2,9%. Ίσως να επηρέασε την υποψηφιότητά του και η ένταση που καταγράφηκε με τον Ανδρέα Μαυρογιάννη στο διακαναλικό debate, αλλά και η κίνησή του να αποδώσει ίσες ευθύνες για το ναυάγιο στο Κυπριακό με τους άλλους δύο υποψηφίους της Δεξιάς. Υπάρχει ακόμη ανησυχία για το 12,1% ΑΚΕΛικών ψηφοφόρων που λαμβάνει ο Νίκος Χριστοδουλίδης και γι' αυτό ακριβώς τον λόγο αξιοποιήθηκε πλήρως το γεγονός ότι ο τέως υπουργός Εξωτερικών άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο συνεργασίας με το ΕΛΑΜ, για το οποίο προφανώς αντιλήφθηκε το πλήγμα και αναθεώρησε λίγες ώρες μετά.

ΑΡΘΡΟ / Του ΓΙΑΝΝΑΚΗ Α. ΟΜΗΡΟΥ

Αμυντική ισχύς

Είμαστε σε μια στιγμή περιφερειακής και παγκόσμιας κρίσης, αστάθειας και διάχυσης αισθημάτων ανασφάλειας. Με τη ρωσο-ουκρανική κρίση σε πλήρη εξέλιξη. Και στα καθ' ημάς με τις συνεχείς απειλές και εμπρηστικές δηλώσεις Τούρκων αξιωματούχων. Η ανάγκη μιας συλλογικής εθνικής αφύπνισης, προβληματισμού και χάραξης συγκεκριμένου εθνικού σχεδιασμού καθίσταται επιταγή που συνδέεται με την ίδια την επιβίωση του Ελληνισμού. Εν όψει των επικείμενων προεδρικών εκλογών η τοποθέτηση υποψηφίων είναι υψίστης σημασίας.

Μέσα σε αυτές τις συνθήκες οφείλουμε να εκπέψουμε το μήνυμα, της διαχρονικότητας και της συμμενοκότητας του Ελληνισμού ως στοιχείων εν δυνάμει ισχύος και ως το πιο σταθερό βάθρο όχι ασφαλώς επανάπαυσης και εφησυχασμού, αλλά αφετηρίας για την ανακοπή της θρασείας τουρκικής απειλής, που εμφανώς ενθαρρύνει

και απροσχημάτιστα υποθαλιπόμενη επικειρεί τη συρρίκνωση Ελλάδας και Κύπρου και την εξουδετέρωσή τους ως κρατικών οντοτήτων, ως πόλων επιρροής, δυνάμεως, ως κόμβων σταθερότητας και συνεργασίας στην ευρύτερη περιοχή και ως πολιτιστικών παρουσιών αιγλής, κύρους και επιδράσεων.

Με βάση αυτά τα ανεπίδεκτα αμφισβήτησης δεδομένα και τις συναφείς προβλέψεις των εξελίξεων, είναι νήλιο φαινότερον ότι ο Ελληνισμός θα πρέπει να κινήσει τάχιστα με στρατηγικές προσαρμογές, κινήσεις και μέτρα που θα τον επαναφέρουν ισχυρό σε μια φυσική κοιτίδα ιστορικής παρουσίας, δημιουργίας και πολιτιστικής του ανάδειξης. Χωρίς υποβάθμιση της συμμενοκότητας Ελλάδας και Κύπρου σε περιφερειακούς οργανισμούς πολιτικούς, οικονομικούς και στρατιωτικούς, όπως είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση και χωρίς εγκατάλειψη του στόχου περαιτέρω διεύρυνσης των τριμερών συμφωνιών συνεργασίας

με χώρες της περιοχής. Όμως για να είναι αυτή η συμμετοχή ισότιμη και αποδοτική θα πρέπει να στηρίζεται στην πολιτική, οικονομική και αμυντική ισχύ. Ελλάδα και Κύπρος ως ακραία φυλάκια της ευρωπαϊκής ηπείρου, μπορούν με αυτή τους την ιδιαιτερότητα σε συνδυασμό με μια ενιαία διατεταγμένη αμυντική ισχύ, να αναδειχθούν πολύτιμες και απαραίτητες χώρες – κλειδιά προς τα Βαλκάνια και προς τη Μέση Ανατολή. Τελικό, θεμελιώδες κορυφαίο και κρίσιμης σημασίας συμπέρασμα.

Επειγόντως θα πρέπει όχι μόνο να μη συνεχιστεί ο παροπλισμός της στρατηγικής του Ενιαίου Αμυντικού Χώρου, που να εκτείνει την παρουσία της Ελλάδας από τον Έβρο μέχρι τα παράλια της Βηρυτού, αλλά θα πρέπει να επανέλθει αποφασιστικά. Να αξιοποιηθεί πλήρως η Αεροπορική Βάση «Ανδρέας Παπανδρέου» στην Πάφο, που είναι επιχειρησιακά άρτια και να αναβαθμιστεί η Ναυτική Βάση στο Μα-

ρι, για να αποτελέσει κρίσιμο και καθοριστικό έργο υποδομής τόσο για την αποτελεσματική λειτουργία του Δόγματος, όσο και για την επάνοδο της Ελλάδας σε ένα ζωτικό χώρο επιρροών και διαμόρφωσης πολιτικών ισορροπιών και ισχύος. Άλλωστε, είναι αυταπόδεικτο πως αν ο Ελληνισμός δεν επιθυμεί ένα καθεστώς αυτοπεριορισμού και διαρκούς ομνηρείας υπό το καταθλιπτικό βάρος της συνεχώς αναβαθμιζόμενης τουρκικής επιθετικότητας, θα πρέπει να δηλώσει έργοις την παρουσία του στην Ανατολική Μεσόγειο και ιδιαίτερα στην Κύπρο, όπου απολύτως νομιμοποιείται να το πράξει τόσο εξ επόψεως διεθνούς δικαίου αλλά και εθνικού ενδιαφέροντος. Η Συνθήκη Εγγυήσεως και Συμμαχίας του 1960, ορίζει την Ελλάδα ως εγγυήτρια δύναμη, η οποία μαζί με τη Βρετανία και την Τουρκία επιμερίζονται την ευθύνη για τη διατήρηση της ανεξαρτησίας, της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας της Κυ-

πριακής Δημοκρατίας. Η τουρκική εισβολή του 1974 και η συνεχιζόμενη κατοχή νομιμοποιούν απολύτως την Ελλάδα, να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα περιλαμβανομένων στρατιωτικών για την εξισορρόπηση της κραυγαλέας ανισορροπίας στρατιωτικών εξοπλισμών στο νησί υπέρ των δυνάμεων κατοχής. Δεν πρέπει να υπάρχει ο παραμικρός διαταγμός για τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων της Ελλάδας στην Κύπρο, η οποία έχει συμβατικά δικαιώματα και υποχρεώσεις έναντι της Κύπρου. Οι όποιες παροτρύνσεις και νοουθεσίες τρίτων για αποτροπή της παρουσίας της Ελλάδας στην Κύπρο με το γνωστό επιχείρημα της μη κλιμάκωσης της έντασης, αποτελεί μνημείο υποκρισίας.

Ο 21ος αιώνας βρίσκει την Κύπρο σε ένα κρίσιμο σταυροδρόμι. Τη βρίσκει να αγωνίζεται για εθνική και φυσική επιβίωση, να επιδιώκει σε συνεργασία με την Ελλάδα ένα ρόλο σταθεροποιητικού παράγοντα

ειρήνης στην Ανατολική Μεσόγειο. Κοινός παρονομαστής αυτών των στόχων είναι η διασφάλιση της κυριαρχίας και της διεθνούς προσωπικότητας της Κύπρου και η επίτευξη μιας μόνιμης λύσης που θα την απαλλάσσει από την κατοχή και θα αποκαθιστά την ενότητα του κράτους. Είναι ορθό ότι η επιλογή μας είναι η ειρηνική επίλυση του Κυπριακού μέσα από διάλογο και διπλωματία. Κεφαλαίωδης προσπάθεια ωστόσο είναι η αμυντική ισχυροποίηση, με θεμελίωση ενός ρωμαλέου δόγματος αποτροπής. Μόνο έτσι θα διασφαλίσουμε και ισχυρή διαπραγματευτική ικανότητα.

Σημ.: Οι συμφωνίες στρατιωτικού – αμυντικού χαρακτήρα της Ελλάδας με τη Γαλλία και τις ΗΠΑ αποτελούν σημαντικά βήματα προς την ορθή κατεύθυνση.

Ο κ. Γιαννάκης Α. Ομήρου είναι τέως πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Στο πλευρό του Μαυρογιάννη η ευρύτερη Αριστερά

Αν επιδιώκουμε αλλαγή, ας αφήσουμε τις τοξικές αντιπαραθέσεις και να μην πάει καμία ψήφος χαμένη

Συνέντευξη στην
ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

«**Το ΑΚΕΛ** απευθύνεται σε όλον τον κόσμο που δηλώνει ότι αυτός ο τόπος χρειάζεται αλλαγή. Αισιοδοξώ ότι οι στόχοι για τη μέγιστη συσπείρωση και πολυσυλλεκτικότητα μέχρι την ημέρα των εκλογών θα επιτευχθούν», λέει στη «Κ» ο γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου. Εξηγεί ότι ο δεύτερος γύρος έχει τις δικές του δυναμικές και διακυβεύματα. Ξεκαθαρίζει ότι «το ΑΚΕΛ δεν προσεγγίζει τη σύνθεση της κυβέρνησης ως αποτέλεσμα διαμοιρασμού καρεκλών και οφικίων, όπως κάποιοι άλλοι εννοούν την όποια συνεργασία». Καλεί τον Νίκο Χριστοδουλίδη να κατονομάσει τους ανθρώπους της Αριστεράς που αναφέρει ότι μιλάει μαζί τους, κάνοντας λόγο για ατάκες κρότου λάμψης.

—**Η υποψηφιότητα Ανδρέα Μαυρογιάννη μπορεί να επιτυγχάνει τη συσπείρωση του κόμματος, ωστόσο, τα ποσοστά πολυσυλλεκτικότητας δεν φαίνεται να είναι ικανοποιητικά;**

—Η συσπείρωση του κόμματος είναι σε ικανοποιητικό επίπεδο, όμως υπάρχουν ακόμα περιθώρια και θα τα εξαντλήσουμε. Επιδιώκουμε το μάξιμουμ, όχι μόνο των ποσοστών του 2021. Θέλουμε να μας εμπιστευτούν ξανά όσοι σε προηγούμενες αναμετρήσεις επέλεξαν να μην πάνε στην κάλπη ή ψήφισαν κάτι άλλο. Σε σχέση με την πολυσυλλεκτικότητα της υποψηφιότητας του Ανδρέα Μαυρογιάννη αυτή είναι γεγονός και αναπτύσσεται διαρκώς. Φαίνεται και επί του εδάφους, αλλά και δημοσκοπικά. Βέβαια ούτε και αυτό το κεφάλαιο έχει λήξει, γιατί έχουμε ακόμα δύο πολύ κρίσιμες εβδομάδες μπροστά μας. Αισιοδοξώ ότι οι στόχοι για τη μέγιστη συσπείρωση και πολυσυλλεκτικότητα μέχρι την ημέρα των εκλογών θα επιτευχθούν. Αυτό δείχνουν όλα τα δεδομένα.

—**Σας προβληματίζει ότι άνθρωποι της ευρύτερης Αριστεράς φαίνεται να μη βρίσκονται κοντά στον υποψηφιότητα Μαυρογιάννη με αρκετούς μάλιστα να επιλέγουν Αχιλλέα Δημητριάδη;**

—Η μεγάλη πλειοψηφία των ανθρώπων της ευρύτερης Αριστεράς συμπαρατάσσονται με τον Αντρέα Μαυρογιάννη. Θεωρώ αυτονόητο βεβαίως ότι ο καθένας είναι ελεύθερος να κάνει τις επιλογές του.

Απ' εκεί και πέρα όμως ο καθένας ως προβληματίζεται για τη δική του ατομική ευθύνη έναντι του τόπου για να πετύχουμε την αλλαγή. Αναμένουμε ότι όλοι όσοι ιεραρχούν ψηλά τον στόχο της αλλαγής θα συσπειρωθούν εντέλει γύρω από τη συγκεκριμένη υποψηφιότητα. Τρεις είναι οι βασικές υποψηφιότητες που έχουν προοπτική να περάσουν στον δεύτερο γύρο. Και μία μόνο, η υποψηφιότητα του Ανδρέα Μαυρογιάννη, δίνει ελπίδες για να γυρίσει επιτέλους ο τόπος σελίδα.

—**Πώς σχολιάζετε το γεγονός ότι ο Ανδρέας Μαυρογιάννης πιθανόν και να γνώριζε τη θέση Νίκου**

“

Ο Πρόεδρος δεν μίλησε μαζί μας για τα δύο κράτη. Μίλησε όμως με άλλους πολιτικούς αρχηγούς. Ξέρω τουλάχιστον ένα.

“

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου δεν έχει την εξωθεν καλή μαρτυρία ούτε στο Κυπριακό.

Αναστασιάδη για δύο κράτη και δεν έκανε τίποτα; Εσείς ήσασταν από τους δεκάδες που μίλησε ο Πρόεδρος;

—Ο κ. Μαυρογιάννης αναφέρθηκε σ' αυτό στη συνέντευξη που παραχώρησε στην εφημερίδα σας. Του το ανέφερε ο Ν. Αναστασιάδης, ο Μαυρογιάννης τού είπε ότι είναι καταστροφικό να συζητούμε για δύο κράτη, σημειώνοντας ταυτόχρονα ότι ποτέ δεν του ανάθεσε να προωθήσει αυτή τη θέση. Είναι σημαντικό επίσης να θυμόμαστε ότι, στον κρίσιμο χρόνο, υπήρξε από μέρους του ξεκάθαρη δημόσια τοποθέτηση γι' αυτό το θέμα. Όχι, ο Πρόεδρος δεν μίλησε μαζί μας για τα δύο κράτη. Μίλησε όμως με

άλλους πολιτικούς αρχηγούς. Ξέρω τουλάχιστον ένα. Ο Πρόεδρος μίλησε με παράγοντες εντός και εκτός Κύπρου. Το ανέφερε και στον μακαριστό Αρχιεπίσκοπο, ο οποίος το δήλωσε δημόσια. Είναι γι' αυτό που εμείς τότε δημοσίως καταγγίλαμε ότι ο Πρόεδρος ερωτοτροπεί με λύση δύο κρατών. Όταν εμείς τα καταγγέλλαμε αυτά ο ΔΗΣΥ, ο Αβέρωφ Νεοφύτου, ο Νίκος Χριστοδουλίδης έδιναν κάλυψη στον Πρόεδρο.

—**Ο τότε υπουργός Εξωτερικών Νίκος Χριστοδουλίδης πιστεύετε ότι θα μπορούσε να ενεργήσει διαφορετικά;**

—Αν εννοείτε για το Κυπριακό και γι' άλλα παρεμφερή θέματα, όχι μόνο πιστεύουμε ότι έπρεπε να ενεργήσει διαφορετικά, αλλά διαφωνούσαμε κιόλας δημόσια. Είναι δημοσιευμένες οι διαφωνίες και ο καθένας μπορεί να ανατρέξει σ' αυτές. Και για την Αμμόχωστο, και για τις κυρώσεις, και για τις ψευδαισθήσεις που καλλιεργούνταν σχετικά με τις πολυμερείς συναντήσεις, για τα ενεργειακά κ.λπ. Σ' αυτά, ο Ν. Χριστοδουλίδης, ο Αβέρωφ Νεοφύτου και ο ΔΗΣΥ χέρι με χέρι τα υπερασπιζόνταν. Σε πολλά από αυτά κριτική στον Ν. Χριστοδουλίδη έκαναν και τα κόμματα που σήμερα τον υποστηρίζουν. Θυμάμαι για παράδειγμα την αυστηρή δήλωση του Νικόλα Παπαδόπουλου που εγκαλούσε τον Ν. Χριστοδουλίδη για την αποτυχία του στην πολιτική των κυρώσεων και για το θέμα της Αμμοχώστου.

—**Ο Αχιλλέας Δημητριάδης κατηγορεί τον κ. Μαυρογιάννη ότι για μια πενταετία σχεδόν πληρωνόταν χωρίς να κάνει τίποτα.**

—Πολλά λέγονται στη διάρκεια μιας προεκλογικής περιόδου ιδιαίτερα όταν ανέβουν οι τόνοι. Σε κάθε περίπτωση πάντως η κατηγορία δεν ευσταθεί και ο Αχιλλέας Δημητριάδης θα έπρεπε να το γνωρίζει. Ο διαπραγματευτής έχει να κάνει και με ζητήματα που αφορούν τις σχέσεις των δύο κοινοτήτων, με την ειρηνευτική δύναμη στην Κύπρο, με τις διεργασίες στη Νέα Υόρκη και διάφορα άλλα. Δηλαδή, για να καταλάβω, τώρα που ο Μενέλαος Μενελάου έχει διοριστεί διαπραγματευτής από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας έπρεπε να αρνηθεί τον διορισμό επειδή δεν διεξάγονται διαπραγματεύσεις; Επί της ουσίας τώρα το διακύβευμα των επερχό-

Όταν εμείς καταγγέλλαμε ότι ο Νίκος Αναστασιάδης ερωτοτροπεί με λύση δύο κρατών ο Αβέρωφ Νεοφύτου και ο Νίκος Χριστοδουλίδης του έδιναν κάλυψη, λέει στη «Κ» ο Στέφανος Στεφάνου.

μενων εκλογών είναι αλλαγή ή συνέχιση της διακυβέρνησης Αναστασιάδη. Το είπα και πριν αλλά το επαναλαμβάνω γιατί ο καθένας, είτε πρόκειται για τους ψηφοφόρους είτε για τους υποψηφίους, επιλέγει «όχθη». Αν το ζητούμενο είναι η αλλαγή ας μην αναζητούμε φαντασιακούς εχθρούς. Η υποψηφιότητα του Ανδρέα Μαυρογιάννη είναι ένα κάλεσμα σε συστράτευση. Εμείς θα παραμερίσουμε επικεντρωμένοι σε αυτό, αποφεύγοντας τις όποιες τοξικές αντιπαραθέσεις.

—**Να θεωρηθεί και ως κάλεσμα προς τον Αχιλλέα Δημητριάδη;**

—Είναι ένα κάλεσμα προς όλους να πορευτούμε μαζί για να μην πάει καμία ψήφος χαμένη.

—**Πιθανή διακυβέρνηση Ανδρέα Μαυρογιάννη θα είναι μονοκομματική;**

—Η απάντηση στην ερώτησή σας βγαίνει από το ποιοι συμμετέχουν στο επιτελείο του. Προσωπικοί από διάφορους κομματικούς και πολιτικούς χώρους —και από το ΑΚΕΛ— αλλά και ανένταχτοι ενεργοί πολίτες.

—**Σε πιθανή όμως συνεργασία κομμάτων δεν θα εμπλακεί και το ΑΚΕΛ;**

—Κοιτάξετε, σε ό,τι αφορά την κυβέρνηση για εμάς είναι ξεκάθαρα τα πράγματα. Το πρώτιστο που μάς ενδιαφέρει είναι η διακυβέρνηση να κινηθεί με πυξίδα το εκλογικό πρόγραμμα του Αντρέα. Αυτό είναι το συμβόλαιό του με τον λαό. Η σύνθεση της κυβέρνησης δεν θα είναι το αποτέλεσμα του διαμοιρασμού καρεκλών και οφικίων, όπως κάποιοι άλλοι εννοούν την όποια συνεργασία. Σημειώνω για παράδειγμα την αναφορά του Ν. Παπαδόπουλου ότι ο Αβέρωφ Νεοφύτου τού πρόσφερε το μισό υπουργικό συμβούλιο για να τύχει

υποστήριξης. Ή τις καταγγελίες στελεχών κομμάτων που υποστηρίζουν Ν. Χριστοδουλίδη ότι η υποστήριξη παρέχεται έναντι υποργείων. Εμείς δεν έχουμε αυτή την προσέγγιση. Για εμάς αυτό που προέχει είναι πώς θα μπορέσει ο πρόεδρος και η κυβέρνηση να υλοποιήσουν το πρόγραμμα. Το ΑΚΕΛ είναι η βασική δύναμη που υποστηρίζει τον Αντρέα Μαυρογιάννη και ασφαλώς θα συζητήσουμε με τους εμπλεκόμενους όλα όσα αφορούν την άσκηση της εξουσίας, αλλά αυτός που αποφασίζει τελικά είναι ο Πρόεδρος.

—**Το ΑΚΕΛ θα μπορούσε να συμμετέχει σε μια πολυκομματική κυβέρνηση, όπως είπε, ο Νικόλας Παπαδόπουλος, ότι δεν περιορίζει κανείς σε μια κυβέρνηση και χώραιο ακόμη και η Αριστερά. Αν σας γίνει πρόταση από τον Νίκο Χριστοδουλίδη θα είστε εκει;**

—Όχι, γιατί διαφωνούμε σε σημαντικές πολιτικές. Γίνεται να είσαι με κάποιον στην κυβέρνηση όταν διαφωνείς στα βασικά; Το θέμα δεν είναι να έχεις κυβέρνηση με τη συμμετοχή πολλών κομμάτων, αλλά να έχεις κυβέρνηση που να στηρίζεται σε συγκεκριμένες αντιλήψεις και πολιτικές. Η στήριξη του ΑΚΕΛ στην ανεξάρτητη υποψηφιότητα του Ανδρέα Μαυρογιάννη βασίζεται στην πεποίθηση πως κάτω από τη συγκεκριμένη υποψηφιότητα μπορούν να υπάρχουν ευρύτερες πολιτικές και κοινωνικές συγκλίσεις με προοδευτικό προσανατολισμό. Εμείς είμαστε συνεπείς με αυτά που από την αρχή λέγαμε. Δεν μπορούμε να αντιληφθούμε, πώς γίνεται να καταγγέλλεις ότι έχουμε την πιο διεφθαρμένη κυβέρνηση που υπήρξε ποτέ στον τόπο και να βάζεις επικεφαλής έναν υποψήφιο που ήταν βασικό γρανάζι αυτής της κυβέρνησης. Αυτά τα πράγματα δεν

μπορούν να γίνουν κατανοητά με όρους της λογικής.

—**Για το καλό της χώρας θα μπορούσε να συμβεί αυτό, όπως είπε ο κ. Παπαδόπουλος, να αφήσετε πίσω το παρελθόν και να υπάρξει συστράτευση;**

—Μα για να αφήσουμε πίσω το παρελθόν πρέπει να αλλάξουμε τις συνθήκες που μας αφήνουν καθηλωμένους σ' αυτό. Εμείς επιδιώκουμε συνεργασίες που να φέρνουν την αλλαγή κι όχι να ανατροφοδοτούμε την κατάσταση που βυθίζει τη χώρα και την κοινωνία στα προβλήματα και τα αδιέξοδα.

—**Η επόμενη μέρα για το ΑΚΕΛ, θα εξαρτηθεί ανάλογα και με το εκλογικό αποτέλεσμα;**

—Αυτό που μας απασχολεί τώρα είναι τι θα γίνει με την Κύπρο. Να συζητούμε για το ΑΚΕΛ θεωρώ ότι δεν είναι της ώρας. Υπάρχει ο οδικός χάρτης για την υλοποίηση των συνεδριακών αποφάσεων για αλλαγές που πρέπει να γίνουν. Με αυτό θα ασχοληθούμε την επόμενη ημέρα. Φυσικά, εάν κερδηθούν οι εκλογές, αντιλαμβάνεστε ότι το κλίμα θα είναι πολύ πιο εύκρατο για τη συζήτηση.

—**Εσείς γνωρίζετε άτομα της Αριστεράς που μιλούν με τον Νίκο Χριστοδουλίδη, όπως ανέφερε και ο ίδιος;**

—Ας τους κατονομάσει. Και εμείς μπορούμε να λέμε ότι μιλούμε με άτομα του επιτελείου του Νίκου Χριστοδουλίδη. Κοιτάξτε, αυτές είναι ατάκες κρότου λάμψης. Από τη στιγμή που δεν δίνει ονόματα και διευθύνσεις να μου επιτρέψετε να πιστεύω ότι είναι λόγια του αέρα.

—**Άρα δεν πιστεύετε ότι έχει καλή συζήτηση;**

—Με στελέχη του ΑΚΕΛ όχι και είμαι πεπεισμένος γι' αυτό.

Ποιος είπε ότι η Ειρήνη δεν είναι στο πλευρό του Μαυρογιάννη;

—**Η Ειρήνη Χαραλαμπίδου γιατί δεν είναι στο πλευρό του Ανδρέα Μαυρογιάννη;**

—Ποιος είπε ότι δεν είναι;

—**Υπάρχουν δημόσιες τοποθετήσεις της υπέρ της υποψηφιότητας ή παρευρίσκεται σε συγκεντρώσεις του;**

—Από τη στιγμή που το ΑΚΕΛ έχει συλλογικά πάρει τις αποφάσεις του δεν χρειάζονται δηλώσεις. Είναι αυτονόητο ότι οι βουλευτές του στηρίζουν και βοηθούν για την υποψηφιότητα του Ανδρέα Μαυρογιάννη. Ειδικά τώρα στην τελική ευθεία που βρισκόμαστε όλοι οφείλουμε να είμαστε επικεντρωμένοι στη μεγάλη εικόνα για να κερδηθούν οι εκλογές. Είναι οξυμώρο την ώρα που δημιουργείται ένα πλατύ κοινωνικό μέτωπο υποστήριξης του Ανδρέα Μαυρογιάννη, εμείς να συζητάμε για τη στάση

του ενός ή του άλλου.

—**Στο υποθετικό σενάριο που ο Ανδρέας Μαυρογιάννης δεν περάσει στον δεύτερο γύρο, το ΑΚΕΛ θα ανακοινώσει τον υποψήφιο που θα στηρίζει;**

—Το ΑΚΕΛ είναι ένα οργανωμένο κόμμα και έχει διαδικασίες. Κι επειδή έχετε αναφέρει ότι αυτό είναι ένα υποθετικό σενάριο θεωρώ ότι όντως είναι με τα δεδομένα που έχουμε μπροστά μας.

—**Θα λάβετε όμως συγκεκριμένη θέση;**

—Θέση ασφαλώς και θα λάβουμε μέσα όμως από τις διαδικασίες μας. Θεωρώ όμως ότι είναι αποπροσανατολιστικό να συζητούμε για το τι θα κάνουμε στον δεύτερο γύρο, όταν η προσοχή μας είναι να πετύχουμε τις μέγιστες συσπειρώσεις για να είμαστε στον δεύτερο γύρο,

Δεν είδαμε ξεκάθαρες θέσεις από τον κ. Χριστοδουλίδη, ο οποίος υποστηρίζεται από κόμματα που διαφωνούν μεταξύ τους ακόμα και στα βασικά του Κυπριακού, λέει στη «Κ» ο γ.γ. του ΑΚΕΛ.

με ψηλά ποσοστά και με δυναμική για να κερδηθούν οι εκλογές.

—**Αν ο υποψήφιος που στηρίζει το ΑΚΕΛ είναι στον δεύτερο γύρο θα ζητήσετε συναντήσεις με τα κόμματα που θα μείνουν εκτός;**

—Αυτή τη στιγμή είμαστε προσπλωμένοι στην προσπάθεια του πρώτου γύρου. Δεν μας απασχολήσει ακόμα η συνέχεια και θα ήταν πρόωρο να το κάνουμε τώρα. Ασφαλώς θα υπάρξει σχεδιασμός. Απευθυνόμαστε σε όλον τον κόσμο που δηλώνει ότι αυτός ο τόπος χρειάζεται αλλαγή και όπως συμβαίνει κάθε φορά, ανεξαρτήτως πώς διαμορφώνονται τα πράγματα, ο δεύτερος γύρος έχει τις δικές του δυναμικές και τα δικά του διακυβεύματα. Επομένως, θα γίνουν κινήσεις οι οποίες θα βρίσκονται στο πλαίσιο του επιδιωκόμενου στόχου της αλλαγής.

—**Σε σχέση με το Κυπριακό θεωρείτε ότι είστε πιο κοντά στις θέσεις, ώστε και να μπορείτε να συνεργαστείτε, με τον Αβέρωφ ή τον Χριστοδουλίδη;**

—Είμαστε πιο κοντά στις θέσεις του Ανδρέα Μαυρογιάννη. Άλλωστε είναι ένας από τους βασικούς λόγους για τους οποίους τον υποστηρίζουμε. Έχει ξεκάθαρη θέση για το ποια λύση επιδιώκει και το πώς θα κινηθεί για να υλοποιήσει τον στόχο. Δεν είδαμε ξεκάθαρες θέσεις από τον κ. Χριστοδουλίδη, ο οποίος υποστηρίζεται από κόμματα που διαφωνούν μεταξύ τους ακόμα και στα βασικά του Κυπριακού. Από την άλλη, ο κ. Αβέρωφ Νεοφύτου δεν έχει την εξωθεν καλή μαρτυρία ούτε στο Κυπριακό. Ό,τι έκανε ο κ. Αναστασιάδης στα δέκα χρόνια που βρίσκεται στην εξουσία είχε την πλήρη στήριξη και κάλυψη του ΔΗΣΥ και του προέδρου του.

Από τα Λόγια στις Πράξεις

Πίπες και Πίπες,

Με τη δύναμη της δικής σας ψήφου, είμαι πανέτοιμος να αναλάβω τη διακυβέρνηση της χώρας και να υλοποιήσω το Πρόγραμμα Διακυβέρνησης που διαμορφώσαμε μαζί και που δημιουργεί ελπίδα και προοπτική για το σύνολο του κυπριακού λαού.

Το Πολιτικό Πρόγραμμα της διακυβέρνησής μας είναι συγκεκριμένο, υλοποιήσιμο και κοστολογημένο, ενώ οι θέσεις και οι προτάσεις μας αντανακλούν τις έγνοιες, τις ανησυχίες και τις προσδοκίες της κοινωνίας που εσείς μας υποδείξατε ως προτεραιότητες.

Οι θέσεις και οι προτάσεις μας αφορούν το σύνολο της κοινωνίας: τους νέους και τους ηλικιωμένους, τα παιδιά και τους ενήλικες, τους εργαζομένους και τους εργοδότες, τους ευάλωτους και τους πρόσφυγες, τους μονογονείς και τους πολυτέκνους, τους χαμηλοσυνταξιούχους και τους χαμηλά αμειβομένους, τους άντρες και τις γυναίκες, τις πόλεις και την ύπαιθρο, τη δημόσια διοίκηση και τον ιδιωτικό τομέα, και όλους τους πολίτες της χώρας μας.

Αφορούν ένα Ανθρωποκεντρικό Οικονομικό Μοντέλο για μια βιώσιμη, ανταγωνιστική, ισχυρή οικονομία που οδηγεί στην ευημερία του συνόλου των πολιτών, που δημιουργεί νέες προοπτικές ανάπτυξης. Που προωθεί την κοινωνική δικαιοσύνη.

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Νίκος Χριστοδουλίδης
2023

Τώρα είναι η ώρα να κάνουμε όλοι μαζί τη χώρα μας πιο δυνατή στην περιοχή, στην Ευρώπη και στον κόσμο, ανοίγοντας με αυτόν τον τρόπο μια νέα σελίδα στην ιστορία μας.

Σήμερα διεκδικούμε την Κύπρο που οραματιζόμαστε, που θέλουμε, που δικαιούμαστε. Η ώρα της κοινωνίας έφτασε. Περνούμε από τα λόγια στις πράξεις υλοποιώντας όσα μαζί συμφωνήσαμε για την Κύπρο της επόμενης πενταετίας, για ένα καλύτερο μέλλον για όλους μας.

Με τη δική σας λαϊκή εντολή από τις κάλπες, ξεκινούμε την επόμενη μέρα μαζί.

Στις 5 Φεβρουαρίου γινόμαστε Δύναμη Νίκης.

Nicos Christodoulidis

Νίκος Χριστοδουλίδης

Το ανθρώπινο χέρι πνίγει την Κύπρο

Ο άναρχος σχεδιασμός, ο οποίος δεν λαμβάνει υπόψη τις παραμέτρους τις κλιματικής αλλαγής, πίσω από τα πλημμυρικά φαινόμενα

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Οι πρωτόγνωρες για τα κυπριακά δεδομένα εικόνες σε Πρωταρά και Αγία Νάπα, με κεντρικές οδικές αρτηρίες να έχουν μετατραπεί σε ορμητικά ποτάμια δεν μπορεί να θεωρηθούν ως κεραυνός εν αιθρία. Ωστόσο, το πλέον ανησυχητικό, σύμφωνα με τις επιστημονικές απόψεις, είναι πως παρόμοια φαινόμενα θα είναι όλο και πιο συχνά στο μέλλον. Αν κάποιος επιχειρήσει να εντοπίσει «Τις πταίει» για το αποτύπωμα των ακραίων καιρικών φαινομένων στον σύγχρονο τρόπο ζωής, το σίγουρο είναι ότι δεν θα περιορισθεί μόνο στην κλιματική αλλαγή. Ο σοβαρότερος παράγοντας είναι η ανεξέλεγκτη ανθρώπινη παρέμβαση στο περιβάλλον που κατά

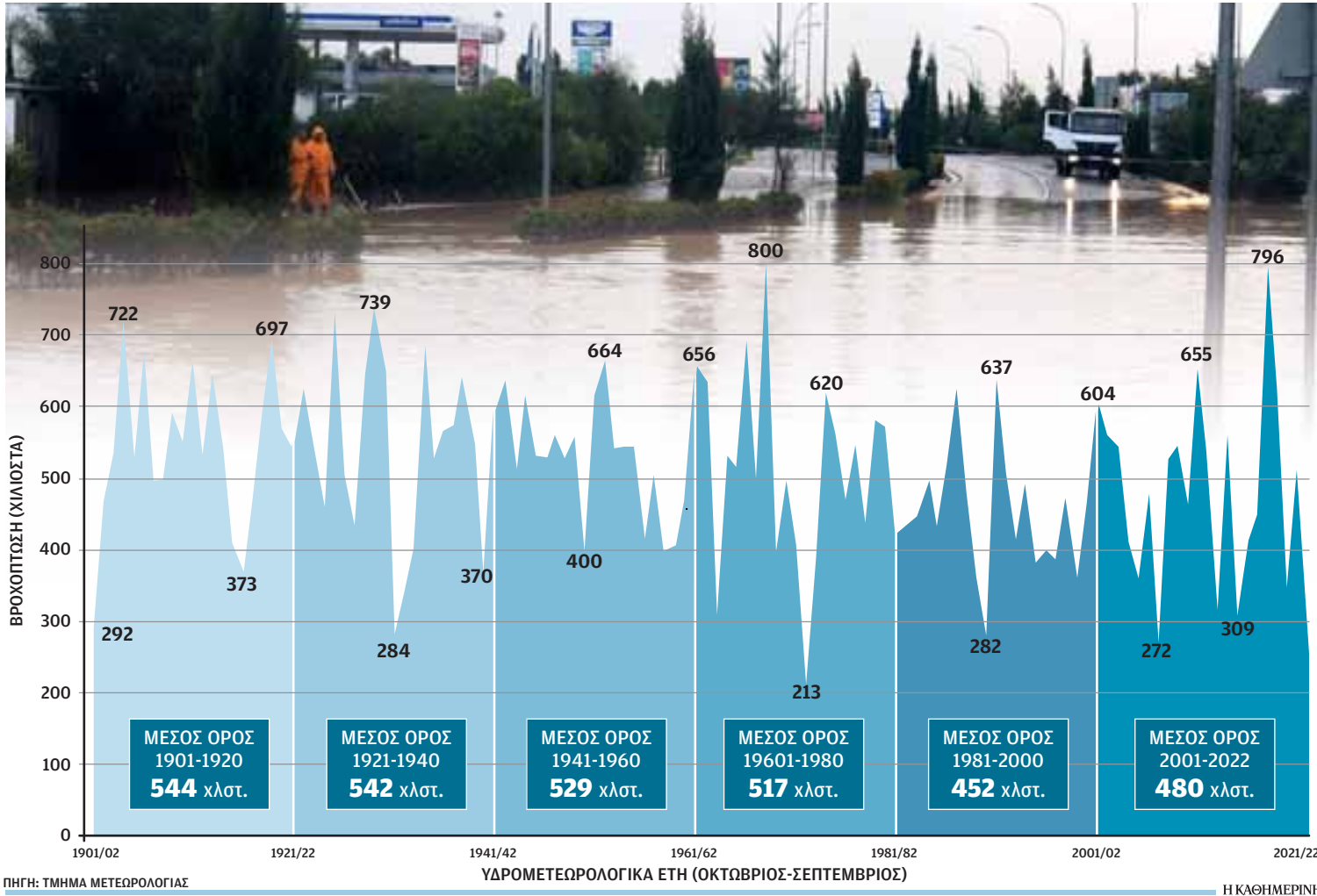
Έλλειψη πολεοδομικού σχεδιασμού που να λαμβάνει υπόψη τον παράγοντα της κλιματικής αλλαγής καθώς και η ανθρώπινη παρέμβαση στο περιβάλλον παρουσιάζονται οι δύο παράγοντες των καταστροφών από έντονα καιρικά φαινόμενα.

τους επιστήμονες μετατρέπει τα έντονα φαινόμενα σε κλιματικές βόμβες. Επί του προκειμένου χαρακτηριστικό είναι το συμπέρασμα της πολιτικού μηχανικού και ειδικής σε θέματα κλιματικής αλλαγής δρος Ξένιας Λοϊζίδου. «Η αστική ανάπτυξη στην Κύπρο είναι εφιάλτης και έχει ταυτιστεί με το τσιμέντομα. Βλέπε την Πλατεία Ελευθερίας, δείτε τι γίνεται στην Πάφο. Αντί να προστατεύουμε το πράσινο το καταστρέφουμε». Οι απόψεις που καταθέτει η κ. Λοϊζίδου στην «Κ» για τις βαθύτερες αιτίες των πλημμυρικών φαινομένων, της περασμένων εβδόμαδας, δεν μπορούν να προκαλούν εφносυχασμό. Όπως προειδοποιεί, η κλιματική αλλαγή θα είναι όλο και περισσότερο αισθητή ανάλογα με την εποχή και δεν θα περιορίζεται μόνο σε συγκεκριμένες περιοχές. Άποψη που υποστηρίζεται και από τα επίσημα στοιχεία της Μετεωρολογικής Υπηρεσίας που δείχνουν μια ανησυχητική μεταβολή των καιρικών φαινομένων με κυριότερο χαρακτηριστικό την ένταση.

Απουσία σχεδιασμού

Σύμφωνα με την κ. Λοϊζίδου η εμφάνιση ακραίων καταστροφών

ΜΕΣΗ ΕΤΗΣΙΑ ΒΡΟΧΟΠΤΩΣΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ (ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1901 - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2023)

στην Κύπρο ένεκα των καιρικών φαινομένων είναι αποτέλεσμα της ανθρώπινης παρέμβασης και της απουσίας ολοκληρωμένων πολιτικής. Πίσω από τις εικόνες του Πρωταρά η ίδια εντοπίζει: Προβλήματα με τον σχεδιασμό των υποδομών. Πρόβλημα στο αναπτυξιακό μοντέλο και επέμβαση του ανθρώπου στις φυσικές αντιστάσεις.

Όπως επισημαίνει η κ. Λοϊζίδου, τα προβλήματα που προκύπτουν από την κλιματική αλλαγή έχουν διαγνωστεί από τη δεκαετία του 1980 χωρίς, ωστόσο, η διάγνωση να συνοδεύεται από την ανάλογη προσαρμογή ανθρώπου και Πολιτείας στις νέες συνθήκες. Εκ του αποτελέσματος στους σχεδιασμούς που έχουν γίνει δεν έχει ληφθεί υπόψη η παράμετρος του κλίματος. Στην περίπτωση της επαρχίας ελεύθερης Αμμοχώστου η κ. Λοϊζίδου εντοπίζει: Επέμβαση στα φυσικά συστήματα προστασίας από έντονα καιρικά φαινόμενα, τα γνωστά μαζιλάρια. Μια τέτοια περίπτωση είναι η λίμνη του Παραλίμνιου όπου από την οικιστική ανάπτυξη της περιοχής έχει μειωθεί το εμβαδόν της λίμνης. Άλλες παρόμοιες περιπτώσεις είναι η αλυκή της Λάρνακας

ή οι παρεμβάσεις σε υδροβιότοπους και εκβολές ποταμών.

Το τσιμέντο

Στον Πρωταρά και Αγία Νάπα, όπως επισημαίνει η κ. Λοϊζίδου, η στεγανοποίηση του εδάφους με τσιμέντο έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του ποσοστού απορρόφησης των υδάτων με αποτέλεσμα την πρόκληση πλημμυρικών φαινομένων σε κεντρικές οδικές αρτηρίες. Ένας δεύτερος παράγοντας είναι η μελέτη των υποδομών, αγωγοί όμβριων υδάτων, οι οποίοι δεν έχουν σχεδιασθεί για έντονες βροχοπτώσεις και μεγάλους υδάτινους όγκους. Το παζλ της ανθρώπινης παρέμβασης στο περιβάλλον συμπληρώνει η αλλοίωση της φυσικής άμυνας στην ακτογραμμή. Κατά την κ. Λοϊζίδου η παρέμβαση του ανθρώπου στη στεριά με την κατασκευή πεζοδρομών κατά μήκος των ακτών, καθώς και η τσιμεντοποίηση έχουν ως αποτέλεσμα την εξασθένηση των φυσικών αντιστάσεων. Στο ερώτημα τι μπορεί να γίνει με το δεδομένα που υπάρχουν, η κ. Λοϊζίδου δεν είναι και τόσο αισιόδοξη. Ένα μέτρο είναι η απαλλαγή από το τσιμέντο, κάτι

που, όπως επισημαίνει, έγινε στο Ντίσελντορφ. Σε βάθος χρόνου βάζει στο τραπέζι τον τερματισμό πολεοδομικών αδειών με παρεκκλίσεις.

Η κλιματική αλλαγή

Αν το ανθρώπινο αποτύπωμα στο περιβάλλον είναι το ένα σκέλος του προβλήματος το άλλο είναι οι συνθήκες ταχύτατης κλιματικής αλλαγής. Όπως προκύπτει από επίσημα στοιχεία που παρουσιάζει η «Κ», οι κλιματικές αλλαγές, τα τελευταία χρόνια, γίνονται όλο και περισσότερο ορατές και στην Κύπρο. Στον πίνακα, σύμφωνα με τον Φίλιππο Τύμβιο, ανώτερο Μετεωρολογικό Λειτουργό, φαίνεται ότι η μέση βροχόπτωση μειώνεται ανά κλιματική περίοδο. «Εάν όμως εξετάσουμε τις τελευταίες τριακοετίες θα δούμε ότι η κλιματική περίοδος 1981 – 2010 έχει σχεδόν την ίδια τιμή με την προηγούμενη στα 464 χιλιοστά (δηλαδή διαφορά μόνο 1 χιλιοστό βροχής), ενώ η κλιματική περίοδος 1991-2020 έχει λίγο ψηλότερη τιμή από την προηγούμενη που ανέρχεται στα 475 χιλιοστά, η οποία όμως εξακολουθεί να είναι χαμηλότερη από τη βρο-

χόπτωση που χαρακτήριζε την τριακονταετία αναφοράς 1961-1990».

Όπως εξηγεί ο κ. Τύμβιος, σε μελέτες που έγιναν με τις χρονοσειρές των μετρήσεων της ετήσιας βροχόπτωσης σε όλους τους διαθesisμούς σταθμούς του Τμήματος Μετεωρολογίας από το 1904 και μετά, επιστήμονες από το Τμήμα Μετεωρολογίας, ανακοίνωσαν στο Πανελλήνιο Συνέδριο Μετεωρολογίας (2002) και στη συνέχεια σε δημοσίευση στο έγκριτο περιοδικό μετεωρολογίας «Atmospheric Research» (2009), έδειξαν με τη χρήση στατιστικών μοντέλων ότι παρόλο που οι μέσες τιμές βροχόπτωσης στους περισσότερους σταθμούς που ελέγχθηκαν έδειξαν πολύ μικρή μείωση, στην πραγματικότητα έχει αυξηθεί η μεταβλητότητα της ετήσιας βροχής που προσλαμβάνουμε. Το αποτέλεσμα αυτής της μεταβλητότητας, σημειώνει, είναι να διαφοροποιηθεί η κατανομή της ετήσιας βροχόπτωσης μέσα στην κλιματική περίοδο, οπότε και έτσι με ακραίες τιμές βροχής, είτε σε έτη πολυομβρίας είτε σε έτη έντονης ξηρασίας, είναι περισσότερο πιθανά να συμβούν.

«Λογικό η εμφάνιση ακραίων φαινομένων»

Με τις απαισιόδοξες απόψεις να προσλαμβάνουν κυρίαρχη θέση μεταξύ των επιστημόνων, το ερώτημα που τίθεται είναι «τι ακραία καιρικά φαινόμενα αναμένουμε να δούμε στο μέλλον». Στο ερώτημα αυτό απάντηση έδωσε ο κ. Τύμβιος. Λαμβάνοντας υπόψη τα γνωστά κλιματικά μοντέλα που δείχνουν άνοδο της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη, ο κ. Τύμβιος θεωρεί πως «είναι λογικό να περιμένουμε να ενταθεί η εμφάνιση ορισμένων ακραίων φαινομένων, όπως για παράδειγμα τα επεισόδια καύσωνα και αντίστοιχα άλλων φαινομένων να μειωθούν, όπως οι ψυχρές εισβολές. Την ίδια στιγμή, η αυξημένη εξάτμιση από την επιφάνεια της θάλασσας και το γεγονός ότι ο θερμότερος αέρας μπορεί να φιλοξενήσει πολύ μεγαλύτερα ποσά υγρασίας διαλυμένα μέσα του, μας οδηγούν και πάλι στο εύκολο συμπέρασμα ότι θα έχουμε μία ατμόσφαιρα που θα ευνοεί το σχηματισμό καταιγίδων οπότε και τα έντονα φαινόμενα που τις συνοδεύουν, λόγω της αυξημένης προσφερόμενης ενέργειας, θα είναι περισσότερο καταστροφικά». Ανησυχητικές είναι οι προβλέψεις των επιστημόνων για τα συστήματα καιρού στην επιφάνεια του πλανήτη. «Για παράδειγμα, το λιώσιμο των πάγων στην Αρκτική θα τροφοδοτήσει με κρύο νερό τον βόρειο Ατλαντικό και αναμένεται να διαταράξει την κυκλοφορία των θαλάσσιων ρευμάτων σε όλα τα βάθη. Ο καιρός της Ευρώπης επηρεάζεται έντονα από το επιφανειακό θερμό ρεύμα του κόλπου του Μεξικού, το οποίο θερμαίνει ολόκληρη τη Δυτική Ευρώπη και αντί να έχουμε ηπιότερους χειμώνες στην περιοχή, θα δούμε κλίμα πολικών περιοχών ενώ τα συστήματα καιρού, τα οποία ξεκινούν από την Ισλανδία και καταλήγουν από τη βόρεια Ευρώπη μέχρι τη Μέση Ανατολή, θα χάσουν την ισχύ τους και θα μειωθεί η περιεκτικότητά τους σε υδρατμούς ενώ το χειρότερο, η πορεία τους θα αλλάξει».

ΑΡΘΡΟ / Του ΝΙΚΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗ

Από το Πρόγραμμα Διακυβέρνησης στο Σχέδιο Δράσης

Οι μεγάλες προκλήσεις της χώρας και τα σημαντικά προβλήματα της καθημερινότητας επιτάσσουν την ενδελεχή προετοιμασία για την αποτελεσματική άσκηση της διακυβέρνησης μετά από τις επικείμενες προεδρικές εκλογές. Μέσα από μια πρωτόγνωρη άσκηση συμμετοχικής δημοκρατίας, διαμορφώσαμε μαζί με τους πολίτες, με τεχνοκράτες και με ειδικούς, ένα ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Διακυβέρνησης με μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους με ορίζοντα την επόμενη πενταετία. Και επειδή η αρχή είναι το ήμισυ του παντός, επεξεργαστήκαμε ήδη ένα αναλυτικό Σχέδιο Δράσης για τους πρώτους έξι μήνες της διακυβέρνησής μας που περιλαμβάνει υλοποιήσιμους βραχυπρόθεσμους στόχους, έτσι ώστε εφόσον οι πολίτες μας δώσουν την λαϊκή εντολή, να είμαστε πανέτοιμοι από την πρώτη μέρα για να κινηθούμε προς συγκεκριμένες κατευθύνσεις.

Το Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνει μετρήσιμους στόχους για τα Υπουργεία, τα Υφυπουργεία και την Προεδρία της Δημοκρατίας, εντός πάντα των ορίων των συνταγματικών αρ-

μοδιοτήτων και των διοικητικών εργαλείων που διαθέτει η εκτελεστική εξουσία, αποτελείται από συγκεκριμένες ενέργειες που θα δρομολογηθούν και θα ολοκληρωθούν από τον Μάρτιο μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2023.

Το Σχέδιο Δράσης θα υλοποιηθεί μέσα από την ανάληψη διπλωματικών πρωτοβουλιών, την ενεργοποίηση της δημόσιας διοίκησης, την κυκλοφορία διοικητικών εγκυκλίων, την έκδοση υπουργικών διαταγμάτων, τη λήψη αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου και την κατάθεση Νομοσχεδίων στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Μεγάλο μέρος της προεργασίας για την άμεση ενεργοποίηση του Σχεδίου Δράσης έχει ήδη ολοκληρωθεί μέσα από τη μελέτη και την ανάλυση των δεδομένων, την επεξεργασία των σχετικών εγγράφων, την προετοιμασία των νομοσχεδίων, τη διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους και τη συζήτηση με τη διεθνή κοινότητα.

Το Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνει προγραμματισμένες ενέργειες προς συγκεκριμένες κατευθύνσεις, όπως π.χ. για την ενεργότερη εμπλοκή

της Ευρωπαϊκής Ένωσης με στόχο την επανέναρχη των διαπραγματεύσεων για την επίλυση Κυπριακού, για την αντιμετώπιση του επιτοκιακού κινδύνου, για την εισαγωγή της πράσινης φορολογικής μεταρρύθμισης με φορολογική ουδετερότητα, για τη στοχευμένη μείωση της άμεσης και της έμμεσης φορολογίας και για την ανακούφιση των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Περιλαμβάνει ακόμη ενέργειες που καλύπτουν μεταξύ άλλων την πρόωθηση της οικονομικής διπλωματίας, την επιτάχυνση της πράσινης μετάβασης, την αποτελεσματικότερη διαχείριση του μεταναστευτικού, την επίλυση χρόνιων εργασιακών προβλημάτων, τη βελτίωση της εξυπηρέτησης των πολιτών από τη δημόσια υπηρεσία, την ενίσχυση του ελέγχου και της διαφάνειας, καθώς και την παρακολούθηση της υλοποίησης του Προγράμματος Διακυβέρνησης.

Τα αποτελέσματα της υλοποίησης του Σχεδίου Δράσης των πρώτων έξι μηνών της διακυβέρνησής μας θα επηρεάσουν άμεσα τους πολίτες, τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις: Θα προκληθούν τα

προγράμματα του ταμείου ανάκαμψης για την τεχνολογική και την ενεργειακή αναβάθμιση των επιχειρήσεων και θα παρουσιαστούν τα αντισταθμιστικά μέτρα της πράσινης φορολογίας. Θα αυξηθεί το όριο του αφορολόγητου εισοδήματος, θα μειωθεί ο ΦΠΑ σε συγκεκριμένα προϊόντα και υπηρεσίες, θα φορολογηθούν τα υπερκέρδη των εταιρειών στον τομέα της ενέργειας και θα αυξηθούν οι κατώτατες συντάξεις. Θα επιταχυνθεί η εξέταση των αιτήσεων ασύλου ώστε η χώρα να πάψει να είναι ελκυστικός μεταναστευτικός προορισμός και θα κατατεθεί το νομοσχέδιο για την δημιουργία του Υφυπουργείου Μετανάστευσης. Θα μειωθεί το κόστος των νοικοκυριών για τα καύσιμα και τον ηλεκτρισμό με την αυξημένη τοποθέτηση φωτοβολταϊκών, την θερμομόνωση των υποστατικών, την αντικατάσταση των ενεργηφόρων συσκευών και των συμβατικών οχημάτων. Θα ρυθμιστεί οριστικά το ζήτημα των εργαζομένων αορίστου χρόνου, θα επανέλθει του εργασιακό καθεστώς των εργαζομένων στα απογευματινά και στα βραδινά προγράμματα

του Υπουργείου Παιδείας, θα ξεκινήσει η σταδιακή αποκατάσταση του επιδόματος βάρδιας και της αποζημίωσης για την υπερωριακή απασχόληση. Θα αξιολογηθεί ο θεσμός των εξετάσεων τετραμήνων και φόρος επιβεβαιωθεί η επικρατούσα αρνητική εκτίμηση θα καταργηθούν. Θα λειτουργήσουν ΤΑ-ΕΠ στα ιδιωτικά νοσοκομεία, θα ενισχυθεί η πρόσβαση σε σύγχρονα και καινοτόμα φάρμακα, θα εξορθολογιστεί η περίθαλψη των χρόνιων ασθενών. Θα διευρυνθούν οι ώρες λειτουργίας και οι παρεχόμενες υπηρεσίες των Κέντρων Εξυπηρέτησης του Πολίτη και θα λειτουργήσει κινητή μονάδα ΚΕΠ για την ύπαιθρο. Και παράλληλα με αυτά που αναφέρονται ενδεικτικά, θα ξεκινήσουν και θα ολοκληρωθούν πολλά άλλα, για τα οποία θα γίνεται κατά διαστήματα δημόσιος απολογισμός.

Ταυτόχρονα με το Σχέδιο Δράσης που αφορά τους βραχυπρόθεσμους στόχους, θα δρομολογηθεί η υλοποίηση των μεσοπρόθεσμων και των μακροπρόθεσμων στόχων που περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα Διακυβέρνησης για την

επόμενη πενταετία και θα συνεχιστούν οι επιτυχημένες πολιτικές και οι δρομολογημένες μεταρρυθμίσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη.

Αφσυγκραζόμαστε την κοινωνία και εισπραττούμε τις ελπίδες και τις προσδοκίες που επενδύουν οι πολίτες στην ανεξάρτητη υποψηφιότητά μας για την Προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας. Είμαστε πανέτοιμοι να αναλάβουμε τη διακυβέρνηση της χώρας και είμαστε επικεντρωμένοι στην επόμενη μέρα. Είμαστε αποφασισμένοι να σχηματίσουμε μια κυβέρνηση ευρείας κοινωνικής αποδοχής με ικανούς ανθρώπους από όλους τους πολιτικούς χώρους. Χρειαζόμαστε ισχυρή λαϊκή εντολή και καλούμε τους πολίτες σε μαζική συμμετοχή για να οδηγήσουμε τη χώρα σε μια νέα πολιτική εποχή, για να υλοποιήσουμε το Πρόγραμμα Διακυβέρνησης που διαμορφώσαμε μαζί και για να εφαρμόσουμε το Σχέδιο Δράσης των πρώτων έξι μηνών που θα επηρεάσει άμεσα την καθημερινότητα χιλιάδων συμπολιτών μας.

Ο κ. Νίκος Χριστοδουλίδης είναι υποψήφιος Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Η κόκκινη προειδοποίηση από τις παραλίες του Πρωταρά

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΛΟΤΤΙΑΗ**

Κατ’ αρχάς θα πρέπει να δαλώσω πως δεν είμαι ειδικός για τα του περιβάλλοντος. Σε αυτό το σημείωμα καταγράφω ως ενεργός πολίτης τις ανησυχίες μου για τις αλλαγές που φέρνει η κλιματική αλλαγή, αλλά και τις προοπτικές που μπορεί αυτή να έχει για την πατρίδα μας, αν δράσουμε άμεσα και ολιστικά. Οι απόψεις που εκφέρω πηγάζουν από πολλές ώρες σχετικού διαβάσματος, συζητήσεων με ειδικούς αλλά και απλούς ανθρώπους που ζουν καθημερινά τη γη και τις αλλαγές της κλιματικής αλλαγής από πρώτο χέρι.

Σήμερα, όσον αφορά την κλιματική αλλαγή είμαστε στο σημείο όπου βρισκόμασταν πριν από λίγα χρόνια με την πανδημία. Οι επιστήμονες για χρόνια μας προειδοποιούσαν πως μια θανατηφόρα παγκόσμια πανδημία ήταν αναπόφευκτη. Τους είχαμε αγνοήσει, κυβερνήσεις, Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, ιδιωτικός τομέας, συστήματα υγείας. Όπως δεν προετοιμαστήκαμε για την πανδημία που ερχόταν, έτσι σήμερα δεν είμαστε προετοιμασμένοι για τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής στην καθημερινότητά μας. Το 2015 οι παγκόσμιοι ηγέτες συμφώνησαν τη «δραστική μείωση των ρύπων» μέχρι το 2030. Ένας στόχος φιλόδοξος για πολλούς λόγους, κυρίως λόγω της παγκόσμιας εξάρτησης από τη φθηνή ενέργεια που παράγουν τα ορυκτά (πετρέλαιο, φυσικό αέριο, κάρβουνο).

Οι δραματικές εικόνες της κόκκινης παραλίας του Πρωταρά είναι μία εμφαντική προειδοποίηση πως οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής δεν είναι ένα μακρινό πρόβλημα της Αμερικής που πάγωσε και της Ευρώπης που ζει πρωτοφανή ξηρασία, αλλά η αποσταθεροποίηση του κλίματος της γης και οι συνέπειες που αυτή φέρνει είναι ήδη στην Κύπρο. Ο πλανήτης υπολογίζεται πως υπομένει αύξηση της μέσης θερμοκρασίας του κατά 1 βαθμό κελσίου σε σχέση με την προ-βιομηχανική εποχή. Αυτό είναι τεράστιο μέγεθος. Αναλογιστείτε πως την εποχή των παγετώνων υπολογίζεται πως η μέση παγκόσμια θερμοκρασία ήταν μείον 6 βαθμούς κελσίου σε σύγκριση με σήμερα, και την εποχή των δεινοσαύρων, όταν ζούσαν κροκόδειλοι στον Αρκτικό Κύκλο η μέση θερμοκρασία της γης ήταν περίπου 4 βαθμούς περισσότερο από σήμερα! Η εκπομπή διοξειδίου του άνθρακα, η κύρια αιτία της δημιουργίας του

φαινομένου του θερμοκηπίου (μαζί με άλλα αέρια όπως το μεθάνιο), υπολογίζεται στα 51 δισεκατομμύρια τόνους τον χρόνο, πολύ περισσότερα απ’ ό,τι ο πλανήτης μπορεί να απορροφήσει. Σ’ αυτή την αύξηση της θερμοκρασίας οι περιοχές του πλανήτη χωρίζονται ανομοιογενώς και κάποιες περιοχές ή χώρες ήδη αντιμετωπίζουν μέσες αυξήσεις που πλησιάζουν τους δύο βαθμούς. Αυτή η ανομοιογένεια εξαρτάται από το μικροκλίμα της χώρας αλλά κυρίως από το αν το έδαφος μπορεί να διατηρήσει υγρασία, απορροφώντας τη θερμοκρασία. Η χώρα μας δυστυχώς δεν είναι στις ευνοούμενες από τη φύση περιοχές.

Οφείλουμε να αναγνωρίσουμε πως τα μοντέλα πρόβλεψης της αύξησης της παγκόσμιας θερμοκρασίας δεν είναι τέλεια, μιας και το κλίμα είναι ένα πολυδιάστατο δυναμικό φαινόμενο με άπειρες παραμέτρους, όμως, οι επιστήμονες προβλέπουν πως αν συνεχιστεί η

Υπολογίζεται από την Παγκόσμια Τράπεζα πως οι ζημιές στις παραλιακές πόλεις σε όλο τον κόσμο από το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής ξεπερνούν πλέον το ένα τρισεκατομμύριο τον χρόνο.

σημερινή εκπομπή 51 δισ. τόνων αερίων του θερμοκηπίου τον χρόνο, θα έχουμε μια αύξηση 1-3 βαθμούς κελσίου περί τα μέσα του αιώνα. Δηλαδή σε 25 χρόνια! Με λίγα λόγια είμαστε στο οριακό σημείο όπου η σημερινή γενιά ενδεχομένως να βιώσει τη ζωή στον πλανήτη ως μη βιώσιμη. Τι σημαίνει αυτό; Θα ζούμε είτε ψηλές θερμοκρασίες είτε πλημμύρες. Σας θυμίζει κάτι αυτό;

Ένα από τα λίγα καλά της οικονομικής κρίσης του 2013 για τη χώρα μας ήταν η δραματική μείωση της εκπομπής αερίων θερμοκηπίου. Η Κύπρος από πρωταθλήτρια των εκπομπών το 2008 με 7-8 τόνους εκπομπής αερίων ανά κάτοικο, βρέθηκε στους 5,5 τόνους το 2013 με ευρωπαϊκό μέσο όρο τους 6-7 τόνους εκπομπής αερίων ανά ευρωπαϊό πολίτη. Ένα αρνητικό αποτέλεσμα της παρούσας δεκαετίας διακυβέρνησης που υποθηκεύει την παρούσα και την επόμενη γενιά είναι η σταθερή και σημαντική αύ-

Οι πλέον ρυπογόνες ανθρώπινες δραστηριότητες

ξηση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην Κύπρο, που κορυφώθηκε το 2017 με 6.1 τόνους ανά κάτοικο. Το 2019 προ πανδημίας η Κύπρος εξέπεμψε 9.5 χιλιάδες τόνους αερίων του θερμοκηπίου την ώρα που η Ευρώπη μείωνε δραματικά τις δικές της εκπομπές. Το αποτέλεσμα είναι στη χώρα μας να βιώνουμε ακραίες ψηλές θερμοκρασίες ως τακτικό φαινόμενο. Οι θανατηφόρες πυρκαγιές πριν από δύο χρόνια και οι εξαιρετικά υψηλές θερμοκρασίες των τελευταίων χρόνων ακολουθούνται από πλημμύρες τον χειμώνα.

Λύσεις μαγικές δεν υπάρχουν. Αυτές είναι πολυσιδεΐς και πολυρυφώθηκε το 2017 με 6.1 τόνους ανά κάτοικο. Το 2019 προ πανδημίας η Κύπρος εξέπεμψε 9.5 χιλιάδες τόνους αερίων του θερμοκηπίου την ώρα που η Ευρώπη μείωνε δραματικά τις δικές της εκπομπές. Το αποτέλεσμα είναι στη χώρα μας να βιώνουμε ακραίες ψηλές θερμοκρασίες ως τακτικό φαινόμενο. Οι θανατηφόρες πυρκαγιές πριν από δύο χρόνια και οι εξαιρετικά υψηλές θερμοκρασίες των τελευταίων χρόνων ακολουθούνται από πλημμύρες τον χειμώνα.

ακρία φυσικά φαινόμενα. Με λίγα λόγια θα πρέπει να επενδύσουμε στα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης για τα καιρικά φαινόμενα, θα πρέπει να στελεχώσουμε τις αρμόδιες υπηρεσίες, διπλασιάζοντας τάχιστα τα μέτρα και τα μέσα πυρόσβεσης και διάσωσης. Οι παραλιακές πόλεις μας πρέπει να αναθεωρήσουν την αρχιτεκτονική και πολεοδομική τους προσέγγιση απέναντι στις πλημμύρες. Οι φαντασμαγορικές λόγω της πολυχωμίας τους, πλην όμως μη θανατηφόρες πλημμύρες στον Πρωταρά δεν είναι μόνο αποτέλεσμα

ενδεχομένως άναρχης δόμησης. Είναι κυρίως αποτέλεσμα της αλλαγής των δεδομένων για τα οποία κατασκευάστηκαν οι υποδομές. Υπολογίζεται από την Παγκόσμια Τράπεζα πως οι ζημιές στις παραλιακές πόλεις σε όλο τον κόσμο από το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής ξεπερνούν πλέον το ένα τρισεκατομμύριο τον χρόνο. Με λίγα λόγια σήμερα ήταν ο Πρωταράς, αύριο θα είναι η Λεμεσός, μεθαύριο η Πάφος.

Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, τα επόμενα χρόνια οι χώρες – ηγέτες της παγκόσμιας οικονομίας θα είναι αυτές που οι κυβερνήσεις και οι επιχειρήσεις τους θα είναι κλιματικά ουδέτερες. Η Κύπρος, λόγω μεγέθους και γεωγραφικής θέσης, θα μπορούσε να είναι παγκόσμιος ηγέτης στην καινοτομία που αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, στην ελαχιστοποίηση των ρύπων θερμοκηπίου που εκπέμπει αλλά και τη διαφύλαξη και ανάπτυξη του περιβάλλοντος, του φυσικού δηλαδή εργαστηρίου απορρόφησης της θερμότητας και των ρύπων. Για να γίνουν όμως αυτά θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα πλάνο δεκαετίας που θα αφορά πρωτίτως:

α) Πάγωμα της οριζόντιας ανάπτυξης των πόλεων, που καταστρέφει το φυσικό στοιχείο απορρόφησης θερμότητας, το έδαφος.

β) Χρήση του ηλεκτρισμού σε όλο το εύρος των ανθρώπινων δραστηριοτήτων που απαιτούν ενέργεια.

γ) Παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (κυρίως ηλιακής) που θα καλύπτουν την ημερήσια κατανάλωση με αποθήκευση της πλεονάζουσας ενέργειας.

δ) Λειτουργία γεννητριών φυσικού αερίου για παραγωγή ηλεκτρισμού τα βράδια και τις μέρες χωρίς ηλιοφάνεια σε συνδυασμό με την αποθηκευμένη ενέργεια από τα ηλιακά πάρκα.

ε) Προσαρμογή της γεωργικής παραγωγής σε νέες ποικιλίες που χρειάζονται λιγότερο ή σχεδόν καθόλου νερό για πότισμα.

ςτ) Καθορισμός αυστηρότερων πρωτόκολλων λειτουργίας στις ενεργοβόρες βιομηχανίες υψηλών εκπομπών όπως είναι το τιμνέντο, πλαστικό, σίδηρο.

Πηγές: European Environment Agency, World Bank, UN World adaptation program, Bill Gates ‘How to avoid a climate disaster’

Ο κ. Δημήτρης Λοττιάδης είναι εκδότης της Καθημερινής Κύπρου.

Η δημοκρατία την εποχή της κλιματικής αλλαγής

Της **ΑΛΕΞΙΑΣ ΚΑΤΣΑΝΙΔΟΥ**

Η κλιματική αλλαγή δεν είναι κάτι απρόβλεπτο. Χάρη στους φυσικούς επιστήμονες και στα στατιστικά τους μοντέλα έχουμε μια ξεκάθαρη εικόνα τού τι θα συμβεί και σε ποιες περιοχές. Στην Ελλάδα, για παράδειγμα, θα έχουμε αύξηση της θερμοκρασίας, μείωση των βροχοπτώσεων, καθώς και αύξηση ακραίων καιρικών φαινομένων που θα προκαλούν καταστροφές. Οι αλλαγές αυτές θα έχουν άμεσες επιπτώσεις τόσο στην αγροτική και τουριστική οικονομία όσο και στην καθημερινή ζωή των πολιτών.

Η κλιματική αλλαγή όμως θα έχει και σημαντικές πολιτικές επιπτώσεις, οι οποίες επίσης δεν είναι απρόβλεπτες. Είναι απόλυτα προβλέψιμες με βάση αυτά που ήδη γνωρίζουμε, και θα επηρεάσουν το λεγόμενο «κοινωνικό συμβόλαιο», δηλαδή το τι περιμένει ο πολίτης από το κράτος για να του επιτρέψει το μονοπώλιο της βίας.

Θα εστιάσω σε τρεις βασικούς τομείς όπου οι κυβερνήσεις θα κληθούν να πάρουν αποφάσεις με συνέπειες πολιτικές, κοινωνικές και δημογραφικές.

- Κάθε χρόνο που περνάει, οι κρατικοί μηχανισμοί θα έρχονται αντιμέτωποι με περισσότερες και μεγαλύτερες φυσικές καταστροφές. Ο μέσος πολίτης περιμένει από το κράτος προστασία. Η προστασία είναι αποτέλεσμα καλής οργάνωσης, αλλά και επένδυσης σε σχεδιασμό, προετοιμασία, εκπαίδευση,

εξοπλισμό. Ακόμη και τα πιο εύρωστα κράτη δεν μπορούν να προετοιμαστούν για όλες τις πιθανές καταστροφές σε όλες τις περιοχές της επικράτειάς τους. Οι κυβερνήσεις των επόμενων χρόνων θα πρέπει λοιπόν να πάρουν θέση. «Ποιο κομμάτι από όλα αυτά είναι ευθύνη

Πριν ο πολίτης βρεθεί μπροστά στην κάλπη, πρέπει να γίνει πολύ-πλευρος δημόσιος διάλογος και να είναι διακριτή η κομματική αντιπαράθεση στα μεγάλα θέματα που ανοίγει η κλιματική κρίση.

του πολίτη και ποιο είναι ευθύνη του κράτους;». Από τη μια το κράτος πρέπει να επενδύσει, από την άλλη πρέπει τα πολιτικά κόμματα στην εκλογή τους να θέσουν ξεκάθαρα τις θέσεις τους, είτε να οργανώσουν το νομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο οι πολίτες μπορούν να προετοιμαστούν αν είναι δική τους ευθύνη, είτε να προετοιμάσουν τον κρατικό μηχανισμό. Και φυσικά υπάρχει το ερώτημα: «Ποιος θα επωμισθεί το κόστος της προετοιμασίας; Ο ιδιώτης ή συλλογικά (μέσω της φορολογίας) το κράτος;».

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δε-

Κάθε χρόνο που περνάει, οι κρατικοί μηχανισμοί θα έρχονται αντιμέτωποι με περισσότερες και μεγαλύτερες φυσικές καταστροφές. Ο μέσος πολίτης περιμένει από το κράτος προστασία.

σμευθεί να σταματήσει τις εκπομπές CO2 έως το 2050 προκειμένου να μετριάσει την επερχόμενη κλιματική αλλαγή και τις συνέπειές της. Η δέσμευση αυτή έχει τεράστιο οικονομικό κόστος. Τόσο ο τομέας παραγωγής ενέργειας όσο και οι μετακινήσεις θα επηρεαστούν σημαντικά και πολλές βεβαιότητες στις οποίες βασιζόμασταν μέχρι σήμερα θα αναθεωρηθούν ριζικά. Το βασικότερο ερώτημα και εδώ, λοιπόν, είναι: «Πώς θα κατανεμηθεί το κόστος των μέτρων για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής; Ποιος θα το επωμισθεί;». Αν, για

παράδειγμα, επιτρέπονται μόνο τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα, θα είναι ευθύνη τού κάθε πολίτη να αντικαταστήσει το όχημά του ή θα υπάρξει κάποια επιδότηση από το κράτος, και με ποια κριτήρια θα δοθεί; Με άλλα λόγια, πώς θα επιλέξουμε ως κοινωνία να στηρίξουμε τους οικονομικά πιο αδύναμους να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα;

- Υπάρχουν πολλές περιοχές του πλανήτη όπου η κλιματική αλλαγή έχει ήδη προκαλέσει μεγάλες καταστροφές και λιμούς, και φυσικά και πολέμους. Θεωρείται βέβαιο ότι οι μεταναστευτικές ροές προς

την Ευρώπη θα αυξηθούν. Τόσο η Ευρώπη όσο και η Ελλάδα πρέπει να πάρουν ξεκάθαρες αποφάσεις για τη στάση που θα κρατήσουν απέναντι σε αυτούς τους ανθρώπους, που δεν είναι απαραίτητα αιτούντες άσυλο, αλλά ούτε και οικονομικοί μετανάστες. Η πολιτική σύζητηση για το δημογραφικό θέμα θα πρέπει να ανοίξει και να τεθεί σε ρεαλιστική βάση, ώστε να μη μονοπωλείται από την Ακροδεξιά.

Οι απαντήσεις που θα δοθούν σε αυτά τα δύσκολα ερωτήματα έρχονται να επιβαρύνουν περαιτέρω μια ήδη κουρασμένη Ευρώπη έπειτα από μια δεκαετή οικονομική κρίση, μια μεταναστευτική κρίση, μια πρωτόγνωρη πανδημία και τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Όπως δείχνουν παγκόσμιοι δείκτες δημοκρατίας, υπάρχει έντονη διάβρωση τα τελευταία χρόνια. Ακόμη και στην Ευρώπη υπάρχουν χώρες όπως η Ουγγαρία και η Πολωνία όπου οι δημοκρατικοί θεσμοί έχουν αλλάξει προς το αυταρχικότερο. Το πιο ανησυχητικό φαινόμενο είναι ότι πολλοί πολίτες, τόσο στην Ελλάδα όσο και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, νιώθουν ανίσχυροι να επηρεάσουν τις πολιτικές αποφάσεις των κυβερνήσεων, νιώθουν ότι οι πολιτικές ελίτ δεν τους εκπροσωπούν πραγματικά και δεν βρίσκουν τρόπο να ακουστεί η φωνή τους μέσα στο σύστημα. Όσο μεγαλύτερα και σημαντικότερα είναι τα ζητήματα για τα οποία δεν ακούγεται η φωνή τους, τόσο πι-

θανότερο είναι να γυρίσουν την πλάτη τους στη δημοκρατία και στους θεσμούς της. Είχαμε ήδη στο παρελθόν το παράδειγμα της Χρυσής Αυγής. Δεν υπάρχει εγγύηση ότι δεν θα επαναληφθεί.

Η επόμενη κυβέρνηση θα έρθει αντιμέτωπη και με τα τρία αυτά προβλήματα. Για να λειτουργήσει σωστά η δημοκρατία, ο κάθε πολίτης θα πρέπει να μπορεί να επιλέξει ανάμεσα σε διακριτές λύσεις σε μεγάλα ερωτήματα της κλιματικής αλλαγής. Όπως πάντα, είναι ευθύνη των πολιτικών κομμάτων να αναπτύξουν και να παραθέσουν ξεκάθαρες θέσεις για αυτά τα θέματα πριν ο πολίτης βρεθεί μπροστά στην κάλπη. Πρέπει να γίνει τώρα, σε αυτό το έτος εκλογών, ένας πολύπλευρος και ανοιχτός δημόσιος διάλογος και να είναι διακριτή η κομματική αντιπαράθεση σε αυτά τα θέματα. Έτσι οι πολίτες θα κάνουν μια επιλογή έχοντας γνώση. Διαφορετικά είναι πολύ πιθανό να αποθνήσκουν οι πολίτες και πάλι παγιδευμένοι, χωρίς φωνή και χωρίς επιλογή. Η αντιπροσώπευση θα έχει αποτύχει και έτσι οι συνέπειες των μεγάλων ερωτημάτων της κλιματικής αλλαγής θα είναι τεράστιες ακόμη και για το δημοκρατικό πολίτευμα.

Η κ. Αλεξία Κατσανίδου είναι πολιτικός επιστήμονας, καθηγήτρια Εμπειρικής Κοινωνικής Ερευνας στο Πανεπιστήμιο της Κολωνίας και διευθύντρια στο GESIS - Leibniz Ινστιτούτο Κοινωνικών Επιστημών.

Η ιστορία ενός πρόσφυγα

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Θέλησε να περάσει τα τελευταία χρόνια της ζωής του στο χωριό όπου γεννήθηκε. Ήταν περίπου 79 χρονών, όταν πήρε αυτή την απόφαση. «Δεν ξέρω πόση ζωή μου έχει απομείνει» δήλωσε τότε στις εφημερίδες, γι' αυτό και ήθελε όση απέμεινε να την περάσει στο χωριό του. Γεννήθηκε και μεγάλωσε στον Λάρνακα της Λαπάρθου και όταν το 2003 επέστρεψε για να δει το σπίτι του, το είδε κατεστραμμένο και αρρώστησε. «Ήμουν άρρωστος για μήνες» είχε πει αλλά παρόλα αυτά δεν σταμάτησε να πηγαίνει στο χωριό του και να πίνει τον καθημερινό του καφέ με τους Τουρκοκύπριους. Όταν ενημερώθηκε πως η ακίνητη περιουσία του δεν είχε δοθεί σε άλλους, μετά την εισβολή, αποφάσισε να τη διεκδικήσει μέσα από την Επιτροπή Ακίνητων Περιουσιών στα Κατεχόμενα. Δεν τον ενδιέφεραν οι πολιτικές σκοπιμότητες, ούτε τα συμφέροντα, το μόνο που τον ενδιέφερε ήταν να πεθάνει εκεί όπου γεννήθηκε και πέρασε τα πιο όμορφα του χρόνια.

Ελπίδα για λύση δεν είχε πια, δεν πρόκειται να υπάρξει σύντομα λύση, είπε και με το «σύντομα» εννοούσε στον δικό του χρόνο ζωής. Αποτάθηκε στην Επιτροπή, ακολούθησε όλες τις σχετικές διαδικασίες, πήρε εν τέλει πίσω την περιουσία του και ξεκίνησε να χτίζει εκεί ένα σπίτι για να περάσει το υπόλοιπο της ζωής του. Μόνος του πήρε αυτή την απόφαση, δεν είχε καμία προσδοκία από κανένα, ούτε και τον ενδιέφερε τι έλεγε ο καθένας γι' αυτή του την ενέργεια. «Δεν φοβάμαι, δεν ανησυχώ, εδώ είμαι ευτυχισμένος» είχε όταν πια κατάφερε να χτίσει το σπίτι του. Πριν από λίγες μέρες ο εν λόγω πρόσφυγας πέθανε, αφού πρώτα όμως ευτύχησε να ζήσει τα τελευταία του χρόνια εκεί όπου γεννήθηκε και μεγάλωσε. Η ιστορία αυτή ανήκει στο Νικόλα Σκουρίδη, οι εφημερίδες τον χαρακτηρίζουν ως τον πρώτο Ελληνοκύπριο που εγκαταστάθηκε στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου μετά το 1974 και σημειώνουν ότι το οικοπέδo του στον Λάρνακα της Λαπάρθου του επιστράφηκε το 2018 με απόφαση της Επιτροπής Ακίνητων Περιουσιών. Γιατί γράφω αυτή την ιστορία σήμερα; Διότι οφείλουμε να κοιτάζουμε το εθνικό μας θέμα και από αυτή την οπτική. Και να αρχίσουμε πλέον να θέτουμε ερωτήματα που έχουν να κάνουν με την ίδια τη ζωή και όχι μόνο με την ιστορία. Με τον κύκλο της ζωής ανθρώπων που έζησαν περιμένοντας και πεθάναν χωρίς να δικαιωθεί σε τίποτα η αναμονή τους. Υποθέτω πως όταν ο Νικόλας Σκουρίδης πήγαινε στην Επιτροπή Ακίνητων Περιουσιών πολλοί θα τον χαρακτήριζαν «προδοτή», θα είχαν πως μ' αυτές τις πράξεις είναι «που ξεπουλούμε τις περιουσίες μας και δυναμιτίζουμε τις πιθανότητες εξεύρεσης δικαίως λύσης».

Αυτά δεν λένε πολλοί και σήμερα; Για τις προδοσίες ωστόσο τις πολιτικές που διαπραχθήκαν όλα αυτά τα χρόνια, όταν κλωτσούσαμε τις ευκαιρίες επίλυσης, επειδή βάζαμε σε προτεραιότητα το κόμμα αντί τη χώρα ή τα οποία άλλα φανέρα και αφανέρωτα συμφέροντα, επιλέγουμε να μη μιλάμε και κυρίως να μη δακτυλοδείχνουμε. Κάθε φορά ωστόσο που ένας άνθρωπος όπως ο Νικόλας Σκουρίδης επιχειρεί να βρει τον τρόπο να αισθανθεί το χάδι μιας δικαίωσης μόνος του, αφού έχει χάσει κάθε ελπίδα και εμπιστοσύνη στους πολιτικούς μας χειρισμούς, αυτό θα έπρεπε να κάνουμε προτού τον κατακρίνουμε. Να αναλογιζόμαστε τι προδώσαμε εμείς, όταν επιτρέπαμε σε ψευτοπατριώτες πολιτικάντιδες να μας παραπλανούν μόνο και μόνο για να ανεβαίνουν στα δώματα της εξουσίας. Αναγνωρίζω πως δεν θα μπορούσε ποτέ να υπάρξει λύση με όλους τους πρόσφυγες να επιστρέφουν, αλλά τουλάχιστον κάποιον από αυτούς, με σχέδια που απορρίψαμε, θα γύριζαν και θα μπορούσαν να κλείσουν τον κύκλο της ζωής τους όπως τον άρχισαν. Κι αυτό δεν θα έπρεπε να θεωρείται λίγο.

Ούτε και τώρα πρέπει να θεωρείται λίγο. Λίγοι παραμένουμε εμείς που ανεχόμαστε ακόμα να διεκδικούν την ψήφο μας πολιτικοί που φοβούνται να παραδεχτούν τις «προδοσίες» μας, αφήνοντας έτσι ζωές να τελειώνουν με την πίκρα στο στόμα.

elenixenou11@gmail.com

ΕΡΩ ΔΙΕΓΟ ΑΖΙΒΕΛ

Οι χορευτές κατά τη διάρκεια γιορτής έξω από ένα εμπορικό κέντρο ενόψει της Κινεζικής Σεληνιακής Πρωτοχρονιάς στην Chinatown της Μπανγκόκ. Το κινεζικό σεληνιακό νέο έτος, ή το Φεστιβάλ της Άνοιξης, πέφτει στις 22 Ιανουαρίου 2023 και προαναγγέλλει την έναρξη του «Έτους του Κουνελιού».

Fake news Vs ποιοτικό περιεχόμενο

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Ο κατακερματισμός της δημοσιογραφίας και η αποδόμηση της πληροφόρησης από τα ΜΜΕ δεν είναι κάτι καινούργιο. Είναι μια τάση που είδαμε να αποκτά ολοένα και μεγαλύτερο έρεισμα στους αποδέκτες των ειδήσεων τα τελευταία χρόνια, η οποία αποδίδεται σε μεγάλο βαθμό στην επέλαση των social media. Δεν μπορεί την ίδια ώρα να παραγνωριστεί η εκ των έσω ρωγμή στη δημοσιογραφία, από την –τουλάχιστον μέχρι πρότινος– απουσία αποτελεσματικού ελέγχου της εφαρμογής του Κώδικα Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας στην online ενημέρωση.

Είναι γεγονός ότι η πλειοψηφία των νεαρών ηλικιών δεν προτιμά να ενημερώνεται για την τρέχουσα επικαιρότητα από τα παραδοσιακά μέσα. Φαντάζομαι ότι πολύ μικρό ποσοστό νεαρότερων ηλικιών (αν υπάρχει), περιμένει το δελτίο των 8 για να παρακολουθήσει τις ειδήσεις, ή δεν αφιερώνει χρόνο να διαβάσει τα ρεπορτάζ μιας εφημερίδας. Είναι κάτι που αντιλαμβάνεται κανείς απλώς μιλώντας με ένα νέο 20 χρόνων. Με το θέμα έχουν καταπιστεί δεκάδες έρευνες, τα αποτελέσματα των οποίων απλώς επιβεβαιώνουν την αίσθηση ότι η πλειοψηφία προτιμά να ενημερώνεται από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Είναι εντυπωσιακό πως αναρτήσεις ατόμων που ακολουθεί ο καθένας στα social media μπορούν να επηρεάσουν την άποψη, ή να διαμορφώσουν γνώμη για ένα θέμα, πολύ περισσότερο από ένα δομημένο ρεπορτάζ με επιβεβαιωμένες πληροφορίες. Στα social βεβαίως έχουν παρουσία και τα ειδησεογραφικά portals. Συχνά, όμως, τα σχόλια χρηστών που συνοδεύουν μια είδηση μπορούν δυστυχώς να μονοπωλήσουν το ενδιαφέρον του χρήστη και του αποδέκτη της πληροφορίας, παρά η ίδια η πληροφορία. Με ό,τι φυσικά αυτό συνεπάγεται για το πως προσλαμβάνεται μια πληροφορία και το πόσο αλλοιωμένα φτάνει τελικά στον τελικό αποδέκτη.

Είναι γεγονός πάντως ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έδωσαν σε κάθε πολίτη δύναμη και περισσότερη πρόσβαση στην πληροφορία. Το συναρπαστικό με τα social media είναι η δυνατότητα μετάδοσης μιας είδησης τη στιγμή που συμβαίνει μια έκτακτη είδηση, πριν προλάβει να φτάσει στη σκηνή ο ρεπόρτερ, έδώσε δυνατότητα στον πολίτη να γίνει ο ίδιος πηγή πληροφόρησης. Έγινε επίσης εργαλείο και στα χέρια των δημοσιογράφων, που μπορούσαν να αξιοποιήσουν το χαρτί της αμεσό-

τητας, και να συγκεντρώσουν υλικό σε πραγματικό χρόνο, από π.χ. μια τρομοκρατική επίθεση.

Έχει ομολογουμένως μια γοητεία να παρακολουθείς τις τάσεις να διαμορφώνονται και να εξελίσσονται, τα μέχρι πρότινος δεδομένα ν' αλλάζουν, και να δίνουν τη θέση τους σε καινούργια. Ωστόσο, η γοητεία χάνεται μπροστά σε επικίνδυνες προεκτάσεις της αλλαγής. Όταν για παράδειγμα, τα social media μετατρέπονται σε αρένες, όταν το περιβάλλον γίνεται τοξικό, όταν τα χρόνια σπουδών και ο καθημερινός μόχθος επαγγελματιών, τόσο εύκολα και αψήφιστα, μπαίνουν στην ίδια ζυγαριά με εκτιμήσεις του κάθε χρήστη, οι οποίες ασφαλώς μπορούν να εκφράζονται, ωστόσο δεν «λογοδοτούν» σε κανένα κώδικα δεοντολογίας που διακηρύττει τη σημασία της έγκυρης πληροφόρησης και τον σεβασμό της αλήθειας, τότε δυστυχώς δεν μπορούμε παρά να αναγνωρίσουμε ότι το μέτρο έχει χαθεί. Πάντως, το φαινόμενο των fake news δεν είναι καινούργιο. Το είδαμε να εργαλειοποιείται ακόμα και από προέδρους όπως στην περίπτωση του Ντόναλντ Τραμπ, το είδαμε να γίνεται στην πανδημία και να προσλαμβάνει επικίνδυνες δοαστάσεις, αφού τη συγκεκριμένη περίοδο τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης αντιμετωπιζόνταν ίσως περισσότερο από ποτέ, με δυσπιστία, ενώ θεωρούνταν σε πολλές περιπτώσεις, αγγελιαφόροι πηγών με σκοτεινά κίνητρα. Έτσι, ΜΜΕ όπως η τηλεόραση, η εφημερίδα, το ραδιόφωνο, η ειδησεογραφική ιστοσελίδα είχαν μαυροπινακιστεί, στον βωμό διαστρεβλωμένων αντιλήψεων που τα ήθελαν να έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην εκάστοτε θεωρία συνωμοσίας.

Μαζί με αυτό, χάθηκε για πολλούς και η σημασία της αξιοπιστίας και της εγκυρότητας μιας είδησης. Ισοπεδώθηκε ο ρόλος του δημοσιογράφου, και συχνά πλέον οι λειτουργοί του Τύπου αντιμετωπίζονται με δυσπιστία. Ο ρόλος του δημοσιογράφου, στη μετάδοση μιας είδησης, τείνει να αποδυναμώνεται και να υποσκελίζεται, το ίδιο και ο ρόλος των Μέσων ως ο μεσάζοντας στην αλυσίδα μετάδοσης της πληροφορίας.

Ανάγκη μπροστά σε όλη αυτή την ισοπέδωση μπορεί να αποτελέσει το ποιοτικό περιεχόμενο και η πληροφόρηση που παρέχεται με κόπο και χρόνο εργασίας και με γνώμονα πάντα τη δημοσιογραφική δεοντολογία. Και ως εκ τούτου και με βαθμό εγκυρότητας σαφώς μεγαλύτερο, σε σχέση με το περιεχόμενο που τα social media προσφέρουν.

eracleousm@kathimerini.com.cy

Το τέλος της ιστορίας

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Ο τίτλος δεν αναφέρεται στον πολιτικό κρησμό του Φουκουγιάμα. Τότε που η εκκωφαντική κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού προκάλεσε τη δημιουργία της θεωρίας για το τέλος των ιδεολογιών. Εκείνη η Ιστορία αναγραφόταν με Ι κεφαλαίο. Η δική μας σημερινή ιστορία

αφορά στη ζωή ενός έκπτωτου μονάρχη και στη σημειολογία της κηδείας του, η οποία μονοπώλησε τα φώτα της δημοσιότητας.

Παρακολούθησα με ενδιαφέρον τα σχόλια στα κοινωνικά δίκτυα αλλά και στα παραδοσιακά ΜΜΕ. Και ομολογώ ότι εντυπωσιάστηκα από τη ρηκότητα της σκέψης ακόμα και επαγγελματιών γραφιάδων υπεράνω πάσης υποψίας. Το ότι είμαστε ανιστόρητοι δεν είναι καινούργιο. Το διαπιστώνουμε όποτε η συζήτηση περιστρέφεται γύρω από αμφιλεγόμενα πρόσωπα που έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο στη σύγχρονη κυπριακή τραγωδία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα το θέμα που ξανάνοιξε πρόσφατα για τον Γρίβα όπου οι συνθήεις ύποπτοι ξέπλυναν το εγκληματικό παρελθόν του τόσο στην οργάνωση Χ όσο και στην παρακρατική ΕΟΚΑ Β. Στο ίδιο ανιστόρητο μήκος κύματος κινήθηκαν και οι ολοφυρμοί πάνω από το φέρετρο του Τέως. Θλιβερό σε κάθε περίπτωση. Θλιβερότερο όμως για μια χώρα που βιώνει τα επίχειρα της προδοσίας της Χούντας. Την οποία –και λυπάμαι αν τσολακώνα το φιλοβασιλικό γκλάμουρ– όρκισε ο νεαρός τότε Κωνσταντίνος και φωτογραφήθηκε μάλιστα (26 Απριλίου 1967) με τους επικεφαλής συνταγματάρχες και τους υπουργούς τους.

Η αληθινή ζωή δεν είναι επεισόδιο του Netflix. Ακόμα κι όταν τα πλάνα μιας κηδείας δεν έχουν σε τίποτα να ζηλέψουν από την υπερπαραγωγή του The Crown. Η αληθινή ζωή είναι σημαδεμένη από τον τοξικό ρόλο της δυναστείας των Γλύζι-πουργκ στην Ελλάδα. Πολύ πρόχειρα, έτσι για να φρεσκάρουμε λίγο τη μνήμη μας, ας θυμηθούμε τους λεκέδες στη στολή ενός βασιλιά, ο οποίος συνδέθηκε με τις πιο δραματικές σελίδες της ελληνικής ιστορίας. Ο Κωνσταντίνος ανέβηκε στον θρόνο το 1964, πολύ νέος, όταν ήταν 24 ετών. Τρία χρόνια και εννέα μήνες φόρεσε το στέμμα αλλά σε αυτό το μικρό διάστημα πρόλαβε να προκαλέσει την πτώση της κυβέρνησης του Γεωργίου Παπανδρέου (1965) και να ορκίσει την κυβέρνηση των Αποστατών με πρωθυπουργό τον Γεώργιο Αθανασιάδη –Νόβα.

Τα Ιουλιανά ήταν η απαρχή μιας ταραγμένης περιόδου, η οποία προκάλεσε ακυβερνησία και μαζικές κινητοποιήσεις του αθηναϊκού λαού με κορυφαία εκείνη για τη δολοφονία του Σωτήρη Πιέρουλα. Ο ερχομός της χούντας ήταν πλέον νομοτέλεια. Ένα πλήγμα στη δημοκρατία, το οποίο ο Κωνσταντίνος νομιμοποίησε πολιτικά διλώνοντας ότι: «Είμαι βέβαιος ότι με την ευχή του Θεού, με την προσπάθειαν υμών και προπαντός με την βοήθειαν του λαού, θα επιτευχθή ταχέως η οργάνωσις Κράτους Δικαίου, μιας αληθούς και υγιούς δημοκρατίας». Τον Δεκέμβριο βεβαίως επιχείρησε αντικίνημα, αλλά, όταν απέτυχε παταγώδως, αναχώρησε με την οικογένειά του για τη Ρώμη. Επτά χρόνια δικτατορίας, τα έζησε στην πολυτελή του εξορία σιωπηλός και αμέτοχος για τα όσα εγκληματικά βίωνε η χώρα.

Τη συνέχεια εμείς εδώ τη γνωρίζουμε καλά, γιατί την πληρώσαμε με το αίμα του λαού μας. Προδοσία της Κύπρου, εισβολή και κατοχή, αποκατάσταση της δημοκρατίας στην Ελλάδα. Στο δημοψήφισμα της 8ης Δεκεμβρίου 1974 ο ελληνικός λαός ψήφισε με πλειοψηφία 69% υπέρ της αβασίλευτης δημοκρατίας. Ο Κωνσταντίνος έγινε τέως και με τα 13,7 εκατομμύρια που απέσπασε από το ελληνικό κράτος για την ακίνητη βασιλική περιουσία έζησε μια πλούσια ζωή στο εξωτερικό.

Η κηδεία του σηματοδότησε το τέλος μιας ιστορίας με πολλά σκοτεινά κεφάλαια. Μετά τις γελοιότητες φυσικά όσων αποκλήθηκαν στο γαλαζοαίματο lifestyle, αλλά και τις ουρές έξω από τη Μητρόπολη Αθηνών, εύλογα δημιουργήθηκε το ερώτημα: Υπάρχει στην Ελλάδα φιλοβασιλική κοινωνική βάση; Ο ακαδημαϊκός Νικόλας Σεβαστάκης, στο πολύ ενδιαφέρον άρθρο του στη Lifo, απαντά: «[...] ξεκίνησε ως φανατική πολιτική ταύτιση (τα χρόνια του Εθνικού Δικασμού) έγινε με τον καιρό ένα ασθενέστερο φρόνημα, μια ευαισθησία ή μια φαντασιακή προσκόλληση. Και κάθε φορά που το ένα ή το άλλο κόμμα έβγαζε λαούς διαφθοράς ή η χώρα έπιαινε σε διάφορες κρίσεις, αυτή η λουφάζουσα ευαισθησία ανέσυρε τη φιλοβασιλική επιθυμία στην επιφάνεια». Όποιος ενδιαφέρεται να εμβιβύνει, ας ανοίξει και κανένα βιβλίο Ιστορίας.

stavros.christodoulou@gmail.com

Τι σόι άνθρωπος είναι η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν;

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Η ζυγαριά της πολιτικής κριτικής στην Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, σταμάτησε εδώ και πολύ καιρό στην ένδειξη ανυπόληπτη. Όταν ο Εμανουέλ Μακρόν την εξέθεσε δημοσίως ότι επέμεινε στο όνομα της Sylvie Goulard για τη θέση της εκ Γαλλίας Επιτρόπου, αν και ο ίδιος την είχε προειδοποιήσει ότι η εν λόγω Γαλλίδα πολιτικός είχε αρκετά «βαριδία» και ότι κινδύνευε να μην εγκριθεί στις ακροάσεις της Ευρωβουλής. Όπως και έγινε. Η κ. Goulard απορρίφθηκε τελικά από την Ευρωβουλή, ενώ ο Μακρόν συνέχισε τα χαστούκια προς τη φον ντερ Λάιεν, κατηγορώντας την ότι τον είχε διαβεβαιώσει ότι μίλησε με τους ηγέτες των τριών μεγαλύτερων πολιτικών ομάδων, του ΕΛΚ, των Σοσιαλιστών και των Φιλελευθέρων και ότι είχαν δεσμευθεί ότι θα υποψήφιζαν την κ. Goulard. Ωστόσο, τέτοια δέσμευση δεν υπήρχε, κάτι που ξεκαθάρισαν οι ομάδες του ΕΛΚ και των Σοσιαλιστών, αδειάζοντας την κ. φον ντερ

Λάιεν. Η Γερμανίδα αξιωματούχος, πρώην υπουργός Άμυνας της Άνγκελα Μέρκελ, είχε επικριθεί και η ίδια για σκάνδαλο στην διάρκεια της θητείας της, στη γερμανική κυβέρνηση, ενώ τώρα εισπράττει αιχμές για τη διαχείριση του θέματος των εμβολίων στην πανδημία. Η Πρόεδρος της Κομισιόν είχε εγκριθεί με οριακή πλειοψηφία από την Ευρωβουλή, 383 ψήφων (μόλις 9 ψήφους περισσότερες από όσες απαιτούνταν), αλλά στη συνέχεια κατάφερε να επιπλεύσει, «εφαρμόζοντας την πολιτική των μεγάλων».

Και τι να πρωτοθυμηθεί κανείς; Το γεγονός ότι με την ανάληψη των καθηκόντων της, «έσπασε» τις ευρωπαϊκές κυρώσεις κατά της Τουρκίας, εγκαινιάζοντας υψηλό πολιτικό διάλογο» με την Άγκυρα, με ό,τι αυτό σήμαινε για την Κυπριακή Δημοκρατία; Το σκάνδαλο του καναπέ, στο οποίο η ίδια Πρόεδρος της Κομισιόν, αφού έκανε τα κατίρια του Ερντογάν, έμεινε όρθια, αναζητώντας καρέκλα, γιατί ο Τούρκος Πρόεδρος έχει «προβλέψει» κάθισμα μόνο για τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ

Είχε επικριθεί και η ίδια για σκάνδαλο στην διάρκεια της θητείας της, στη γερμανική κυβέρνηση.

Μισέλ; Ή μήπως το γεγονός ότι μαγνητοσκοπούσε καθημερινά μια δική της δήλωση, εν μέσω της πανδημίας Covid, για ό,τι μπορούσε να θεωρηθεί θετικό, προκειμένου να λάβει τα εύσημα, ενώ εξαφανιζόταν σε κάθε επικρίση;

Οι 650 λέξεις μιας στήλης δεν αρκούν για να καλύψει κάποιος, έστω και με μια απλή αναφορά, τις πολιτικές αστοχίες της Ούρσουλας φον ντερ Λάιεν, η οποία έφτασε στο σημείο να δρομολογεί κυρώσεις κατά της Ρωσίας, ακολουθώντας εισηγήσεις των ΗΠΑ και αδυνατώντας να αντιληφθεί ότι η Ε.Ε. ήταν εξαρτημένη από τη Ρωσία και συνεπώς είχε κόστος, σε αντίθεση με τους Αμερικανούς, οι οποίοι δεν είχαν καμιά ρω-

σική εξάρτηση. Αυτό όμως που καταδεικνύει πόσο τρομακτικά προσωπική μπορεί να καταστεί η πολιτική ατζέντα της Ούρσουλας φον ντερ Λάιεν, είναι η απόφασή της να ενεργοποιήσει την Ε.Ε., ώστε να επανεξεταστεί το καθεστώς προστασίας των λύκων. Ναι, των λύκων Canis Lupus. Όχι γιατί αντιλήφθηκε ότι οι πληθυσμοί των λύκων έχουν αυξηθεί τόσο πολύ, ώστε να θεωρούνται επικίνδυνοι, αλλά γιατί ένας τέτοιος λύκος, σκότωσε το δικό της πόνι, την Ντόλι. Και γι' αυτό η κ. φον ντερ Λάιεν, αποφάσισε να ζητήσει την εξέταση του θέματος, με προφανή στόχο να δρομολογηθούν συνθήκες εξάλειψης των λύκων Canis Lupus. Και έτσι, σε επιστολή που απύθυνε προς τους Γερμανούς της ομάδας του ΕΛΚ (πηγή Euractiv), αναφέρει ότι η Κομισιόν «αναγνωρίζει ότι η επιστροφή των λύκων σε περιοχές της Ένωσης στις οποίες απουσίαζαν για μεγάλο χρονικό διάστημα και οι αυξανόμενοι πληθυσμοί τους σε νέα εδάφη οδηγούν σε προκλήσεις και ορισμένες συγκρούσεις, όπως επιθέσεις

σε ζώα και κινδύνους για τον τοπικό πληθυσμό». Παράλληλα, έγινε γνωστό ότι ο συγκεκριμένος λύκος που θεωρείται υπεύθυνος για τον θάνατο του πόνι, αναγνωρίστηκε και έχει δοθεί εντολή για θανάτωσή του, κάτι πάντως που εκπρόσωπος της Κομισιόν υποστήριξε ότι δεν έχει ζητηθεί από την κ. φον ντερ Λάιεν.

Η συμπάθεια, η λύπη και ο πόνος, για τον θάνατο του ζώου από έναν λύκο είναι δεδομένη για όλους μας. Αλλά δεν μπορεί να ενεργοποιεί τέτοιες ακραίες συμπεριφορές, εκμετάλλευσης αξιώματος και χαλιναγωγής ευρωπαϊκών υπηρεσιών και θεσμικών οργάνων, προκειμένου να συζητηθεί ενδεχόμενη αλλαγή στο καθεστώς προστασίας μιας ολόκληρης φυλής, στη συγκεκριμένη περίπτωση λύκων, με προφανή στόχο την εξάλειψή τους. Όλα αυτά, πραγματικά προκαλούν εύλογα ερωτηματικά και κάνουν κι εμένα να διερωτώμαι, τι σόι άνθρωπος είναι η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν;

xanthoulis.pavlos@gmail.com

LEGALIZATION OF AUTHORS

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

«**FORESTRY-KTIMATOLOGY-LEGALIZATION OF AUTHORS**». Κάθε φορά που αντικρίζω αυτή την πινακίδα πάνω σε έναν επαρχιακό δρόμο, μπαίνω στα παπούτσια ενός ξένου. Και αναρωτιέμαι τι μπορεί να καταλαβαίνει εκείνος. Για εμάς που ζούμε εδώ και καταλαβαίνουμε, προφανώς διαφημίζει ένα γραφείο που μπορεί να ξεμπλέξει ένα κτήμα για το αν είναι χαρακτηρισμένο δασικό, να ρυθμίσει τα θέματα κτηματολογίου και, βεβαίως, να νομιμοποιήσει τους τίτλους ιδιο-

Στην Ελλάδα η γη είναι ακόμη σχετικά φθηνή, διότι δεν αγοράζεις μόνο γη, αγοράζεις και αβεβαιότητα. Μπόλικη αβεβαιότητα. Πριν και μετά την αγορά.

κτησίας (εδώ βρήκα υπέροχη τη μετάφραση LEGALIZATION OF AUTHORS).

Αυτή η πινακίδα εξηγεί, όμως, το γιατί στην Ελλάδα η γη είναι ακόμη σχετικά φθηνή. Γιατί δεν αγοράζεις μόνο γη, αγοράζεις και αβεβαιότητα. Μπόλικη αβεβαιότητα. Πριν και μετά την αγορά. Πριν, γιατί πρέπει να βεβαιωθείς ότι το κτήμα δεν είναι δασικό, ότι δεν έχει ρέμα, ότι δεν έχει αρχαία, και βέβαια να μαζέψεις μαζί με τον πωλητή μια ασύλληπτη χαρτούρα για την οποία ακόμη δεν μπορεί να κάνει τίποτα η «ψηφιακή αντιβίωση» Πιερρακάκη. Δεν είναι τυχαία, άλλωστε, η τεράστια διαφορά ανάμεσα σε

ένα οικόπεδο χωρίς άδεια οικοδομής και σε ένα με άδεια. Είναι το premium της βεβαιότητας που πληρώνει κανείς.

Για τους ξένους όλο αυτό είναι ένα τεράστιο μυστήριο, ένα μαύρο κουτί. Πριν από πάρα πολλά χρόνια είχα βρεθεί σε μια συζήτηση, σε ένα νησί, με ξένους φίλους που μας έδειχναν ένα κτήμα που θα ήθελαν να αγοράσουν. Κάποιος τους είπε ότι είναι δασικό και μετά άρχισε μια συζήτηση στα αγγλικά, όπου οι Έλληνες έλεγαν πράγματα του τύπου «μπορείς να βάλεις κάποιον να κάψει τα δέντρα» ή «καλά, πληρώνεις και το καθαρίζεις». Τους έκανα απελπισμένα νόημα να σταματήσουν για να μη διασύρουμε τη χώρα μας, αλλά ήταν αργά.

Πολλά άλλαξαν από τότε, αλλά όχι αρκετά. Και οι ξένοι που ήθελαν πολύ να αγοράσουν κάτι, βρήκαν μια χαρά τα «κόλπα» και τα αγόρασαν.

Υπάρχει όμως και ο Γολγοθάς μετά την αγορά. Ηπιος για όσους βρίσκουν τις άκρες, απελπιστικά εξοντωτικός για όσους θέλουν να πάνε με το γράμμα του νόμου. Είναι τόσες οι ιστορίες ξένων, και Ελλήνων προφανώς, που μπλέκουν σε έναν κυκεώνα χωρίς τέλος. Το πρόβλημα δεν είναι ότι δεν θέλουν να «λερώσουν τα χέρια τους», το πρόβλημα είναι οι πανταχού παρόντες κρατικοί λειτουργοί που ντύνουν τις εμμονές, την αδράνεια ή ανεπάρκεια τους με τον μανδύα του «δημοσίου συμφέροντος». Εκεί, και ο Πατριάρχης ή ο πρωθυπουργός ο ίδιος να μπλέξει, δεν βγάζεις άκρη ποτέ.

Οπότε; Ε, αν είσαι τυχερός, έχεις δει την πινακίδα και τηλεφωνείς στο γραφείο «FORESTRY-KTIMATOLOGY-LEGALIZATION OF AUTHORS».

Δρομείς της εξουσίας

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Βαδίζουμε λοιπόν προς εκλογές. Αγνωστο παραμένει ακόμη πότε εντέλει θα διεξαχθούν. Με την κυβέρνηση να αναζητεί μια «κατάλληλη» ημερομηνία ώστε να εξασφαλίσει κάποια πλεονεκτήματα έναντι των πολιτικών αντιπάλων της.

Πάντα γινόταν βέβαια κάτι ανάλογο. Στις μέρες μας απλώς επικειρούνται τα ίδια, πιο άτσαλα και με ερασιτεχνικά. Νέοι άνθρωποι οι πολιτικοί ηγέτες μας, θα μάθουν και αυτοί με τον καιρό τις τεχνικές της εξουσίας. Αλλά και κάποιοι ηλκιωμένοι και υποτιθέεται «πολύπειροι» δεν φαίνεται να τα πάνε και πολύ καλύτερα. Κορυφαίο παράδειγμα, ο πρόεδρος των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν.

Επανερχόμενοι στο καθ' ημάς, η ατμόσφαιρα βεβαίως που άρχισε να δημιουργείται είναι, ως συνήθως, φονική. Με δεδομένο, όμως, ότι διαρκούσης της Επαναστάσεως του 1821 διεξαγόταν εκ παραλλήλου ένας οικτρός εμφύλιος πόλεμος, αυτό που σήμερα συμβαίνει είναι από μια άποψη και λογικό και αναμενόμενο.

Διότι στα θέματα ουσίας δεν είναι δυνατόν να εντοπίσει κάποιος κρίσιμες διαφορές. Τα δύο κόμματα εξουσίας, η Νέα Δημοκρατία και ο ΣΥΡΙΖΑ, παρά τις διαφορετικές αφητηρίες στο επίπεδο «ιδεολογίας», δεν διαφοροποιούνται καθ' ελάχιστον από την τοποθέτηση ότι η θέση της Ελλάδος είναι ανεπιστρεπτή στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στο ΝΑΤΟ.

Υπάρχουν διαφορές, βεβαίως, ως προς τον χειρισμό κάποιων θεμάτων που ανακυβτούν. Αλλά ουδείς αναζητεί λύσεις εκτός του αυστηρού πλαισίου που ορίζει η συμμετοχή της Ελλάδας στους δύο ισχυρούς πολυεθνείς οργανισμούς της Δύσεως. Πλήρη ομοφωνία συναντά κανείς στη Βόρεια Κορέα, αλλά ουδείς εξήλωσε την

τύχη των πολιτών αυτής της χώρας.

Το αυτό ισχύει όχι μόνον για τα δύο κόμματα εξουσίας, αλλά και για το ΠΑΣΟΚ - ΚΙΝΑΛ και για όλα τα κόμματα της ήσσονος αντιπολιτεύσεως. Με εξαίρεση το ΚΚΕ – το μόνο κομμουνιστικό κόμμα που εξακολουθεί να υφίσταται ακόμη στην Ευρώπη.

Παρά τα όσα λέγονται, η Ελλάς είναι πολιτικός χώρα ιδιότυπως σταθερή. Πλην όμως, γενικώς, ως χώρα, ασυνάρτητη. Οι λεγόμενοι «θεσμοί», που σκοπίμως δεν κατονομάζει η στήλη χάριν μένο κράτος, έγραφε ο Κρις Γουντχάους στο «Μήλον της έριδος». Και ίσως εξακολουθεί να έχει δικιο.

Ενας Έλληνας πολιτικός μπορεί να είναι ευφυέστερος συχνά από οποιονδήποτε ξένο ομολόγό του, όμως δεν εκπροσωπεί συντεταγμένους, φονικά. Με δεδομένο, όμως, ότι διαρκούσης της Επαναστάσεως του 1821 διεξαγόταν εκ παραλλήλου ένας οικτρός εμφύλιος πόλεμος, αυτό που σήμερα συμβαίνει είναι από μια άποψη και λογικό και αναμενόμενο.

Διότι στα θέματα ουσίας δεν είναι δυνατόν να εντοπίσει κάποιος κρίσιμες διαφορές. Τα δύο κόμματα εξουσίας, η Νέα Δημοκρατία και ο ΣΥΡΙΖΑ, παρά τις διαφορετικές αφητηρίες στο επίπεδο «ιδεολογίας», δεν διαφοροποιούνται καθ' ελάχιστον από την τοποθέτηση ότι η θέση της Ελλάδος είναι ανεπιστρεπτή στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στο ΝΑΤΟ.

Υπάρχουν διαφορές, βεβαίως, ως προς τον χειρισμό κάποιων θεμάτων που ανακυβτούν. Αλλά ουδείς αναζητεί λύσεις εκτός του αυστηρού πλαισίου που ορίζει η συμμετοχή της Ελλάδας στους δύο ισχυρούς πολυεθνείς οργανισμούς της Δύσεως. Πλήρη ομοφωνία συναντά κανείς στη Βόρεια Κορέα, αλλά ουδείς εξήλωσε την

Οταν, στην ηλικία που έχω φτάσει, με παρουσιάζουν αναφέροντας στο βιογραφικό και τις σπουδές μου, παθαίνω κατάθλιψη. Τι στην ευχή σημαίνει αυτό; Τι σημασία έχει το πανεπιστημιακό δίπλωμα όταν πλησιάζεις τα εβδομήντα; Αν αισθάνεσαι την ανάγκη να το αναφέρεις σημαίνει ότι δεν έχεις καμία εμπιστοσύνη στο έργο που κατάφερες, ή προσπάθησες να καταφέρεις, στις δεκαετίες που μεσολάβησαν. Δηλώ υπευθύνως ότι διαθέτω μεταπτυχιακό από την Ecole des Hautes Etudes με την υπογραφή του ελληνιστή Βιντά Νακέ, το οποίο, και λόγω ιδιοσυγκρασίας, δεν έχω ποτέ φροντίσει να μου το αναγνωρίσει η αγαπημένη μου πατρίδα. Στα σαράντα σχεδόν χρόνια επαγγελματικού βίου δεν επεδίωξα ποτέ να περάσω τις πύλες του Ιερού Τεμένους του Δημοσίου και, παρότι ενεργός πάντα, δεν χρειάστηκε ποτέ να το επιδείξω στους εργοδότες μου, επειδή δεν μου το ζήτησε κανείς. Κι έχω αλλάξει μπόλικες δουλειές από τότε που ξεκίνησα να εργάζομαι.

Είναι ο πρώτος λόγος για τον οποίον δεν μπορώ να καταλάβω την όλη φασαρία που γίνεται με την αναγνώριση των πτυχίων των δραματικών σχολών. Μας ενδιαφέρει η ισοτιμία του διπλώματος του Χορν; Μας ενδιαφέρει η ισοτιμία του διπλώματος του Βασίλη Παπαβασιλείου, αν δεν κάνω λάθος από τη Σχολή του Θεάτρου Τέχνης; Αν θέλετε να δείτε την παράστασή του με την «Ελένη» του Ευριπίδη, σας έχει αποτρέψει το γεγονός ότι αυτός στο κάτω κάτω είναι απόφοιτος λυκείου;

Πάμε παρακάτω. Ο Μάνος Χατζιδάκις, αν δεν κάνω λάθος, δεν είχε αποφοιτήσει από κανένα σχολείο. Σε αντίθεση με τον Θεοδωράκη. Ποιος ενδιαφέρθηκε ποτέ γι' αυτό; Κανείς. Ο Σταύρος Ξαρχάκος συστήθηκε ειρωνικά στο κοινό του ΚΚΕ στο ΣΕΦ ως απόφοιτος λυκείου. Στη συνέχεια εξεφώνησε βαρυσήμαντο λόγο κατά τον οποίον το ΚΚΕ είναι το μόνο κόμμα που μπορεί να κάνει την υπέρβαση. Θου, Κύριε, φυλακήν τω στομάτι μου.

Θα μου πείτε δεν είναι όλοι Χατζιδάκια μ' Θεοδωράκια μ', που λέει κι ο Σαββόπουλος. Ηθοποιοί και μουσικοί, ων ουκ έστιν αριθμός, οι οποίοι για να βρουν μεροκάματο δουλεύουν σε μπαρ. Δεν έχω αντίρρηση. Αυτό όμως δεν οφείλεται στην ισοτιμία των διπλωμάτων τους με τα ΑΕΙ. Κάτι άλλο δεν πάει

καλά. Δύσκολο να το παραδεχθούν. Θα ήθελαν να πρωταγωνιστούν στο Μπρόντγουεϊ, όμως σερβίζουν ποτά. Αλήθεια, πόσους ηθοποιούς διαθέτει η χώρα και πόσους θεατές; Υπάρχει βέβαια και η πολιτική υποκρισία. Όλοι αυτοί που κόπτονται για την αξία του κουρελόχαρτου του Δημοσίου αντιστέκονται σθεναρά στην ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων. Παρ' όλ' αυτά υπερασπίζονται την ισοτιμία των διπλωμάτων των ιδιωτικών δραματικών σχολών με το πτυχίο των ΑΕΙ. Θέλουν να μπορούν να συμμετάσχουν στο ΑΣΕΠ. Οπου ο απόφοιτος της δραματικής σχολής, αντί για μπάρμαν, θα γίνει κλητήρας στο υπουργείο Πολιτισμού.

Πέραν όλων αυτών, εκείνο που εντυπωσιάζει περισσότερο στις αντιδράσεις είναι ο κοινωνικός συντηρητισμός. Οσοι επιλέγουν να ακολουθήσουν αυτήν τη σταδιοδρομία, δοκιμάζοντας το ταλέντο τους, ό,τι πιο ενδόμυχο και προσωπικό διαθέτουν, επιζητούν να εξισωθούν με τον εσμό μιας κοινωνίας που εξακολουθεί να πιστεύει ότι το δημόσιο χαρτί μπορεί να την προστατέψει. Με τον τρόπο τους εκφράζουν ό,τι πιο ανα-

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Αφελληνισμένος Ελληνισμός;

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Διευθόμενης δημοκρατίας», είναι η «προεδρευόμενη δημοκρατία» – ο ρόλος του Προέδρου γίνεται προγραμματισμένα - θεσμικά καθαρά γραφικός. Θα τολμούσε κανείς να ισχυριστεί ότι θεσμοποιείται συνταγματικά ένα φιάσκο ή κάτι ακόμη πιο αρρωστημένο: ένα παραπληνγνικό αζεσουάρ της πρωθυπουργικής απολυταρχίας.

Στο ατυχές λοιπόν (για την κοινωνία) τέχνασμα της λεγόμενης «Προεδρευόμενης Δημοκρατίας» η δημοκρατία ευτελίζεται τόσο, όσο κανένας από τους αντιπάλους της δεν κατόρθωσε ποτέ να πετύχει: Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας τυπικά εκλέγεται από την ολομέλεια της Βουλής, ουσιαστικά («εν τοις πράγμασι») διορίζεται, με απόλυτη αυθαιρέσια, από τον πρωθυπουργό. Έτσι, ο «υπερκομματικός» ρόλος του, ρόλος χαλιναγωγήσης της πρωθυπουργικής παντοδυναμίας, υπηρχει τον ακριβώς αντίθετο στόχο: Επικυρώνει, με την υπογραφή του, οποιοδήποτε θέλημα ή ενέργημα σκαρφιστεί ο πραγματικός Ανάτορας Αρχών πρωθυπουργός. Αν «δεν τα βρουν» οι δυο τους, θα απορριφθεί - πεταχθεί στο περιθώριο του δημόσιου βίου ο γραφικός αναπληρωτής του Βασιλέως, όχι ο πανσθενουργός νομείς της πρωθυπουργίας. Στην περίπτωση της εθνεγερσίας των Ελλήνων, του ένοπλου ξεσκαμού για την απελευθέρωσή τους από τον τουρκικό ζυγό, το εγκλημα τους ήταν αμέσως παγιωμένο στις μηχανοραφίες των

Δυτικοευρωπαίων «συμμάχων» τους. Αφελέστατα ή από ξηπασιά, τα τρία πρώτα πολιτικά κόμματα που σχηματίστηκαν στις ελάχιστες γεωγραφικές περιοχές, τις ελευθερωμένες από τους Τούρκους, ήταν το Αγγλικόν, το Γαλλικόν και το Ρωσικόν Κόμμα. Και τα τρία κόμματα συμφώνησαν, σχεδόν αυτόνοτα, να είναι βασιλιάς στην ελευθερωμένη ελάχιστη ελληνική γη ο βασιρὸς πρίγκιπας Οθων Βίττελσμπαχ. Ήταν τότε ο Οθων δεκαέξι ετών, χωρίς πείρα της πολιτικής και των κοινωνικών προβλημάτων, άγευστος της ιστορικής αυτοσυνειδήσεως και ιδιοσυγκρασίας των Ελλήνων.

Παράδοξη επιπολαιότητα, αλλά σχεδόν χωρίς αντιστάσεις. Θεωρήθηκε αυτόνοτη η αμοιβαία άγνοια: να αγνοούν οι Βαυαροί τη γλώσσα και τη νοο-τροπία των Ελλήνων και αντίστοιχα οι Έλληνες τις ιδιοτυπίες των Βαυαρών. Από την πρώτη στιγμή ήταν φανερά ασύμπτωτες οι ανάγκες, οι νοοτροπίες, οι στοχεύσεις, ασύμπτωτο το θεσμικό πλαίσιο και η ιεράρχηση προτεραιτήτων στον κοινωνικό βίο. Όμως, ήταν και ολοφάνερα δυσχερέστατο να συνειδητοποιήσουν και να εκφράσουν, τόσο οι Δυτικοί Θεατές όσο και οι Έλληνες λειτουργοί της ελπίδας, τη χαοτική διαφορά κινήτρων και στόχων του εγκληματικού της εθνεγερσίας. Κατά τοῦτο η «απελευθέρωσις» μαρτυρία του Μακρυγιάννη είναι μάλλον η πολυτιμότερη πηγή των κινήτρων της ελληνικής εθνεγερσίας.

χρονιστικό διαθέτει αυτή η χώρα. Την προστασία του Δημοσίου.

Εχω πολλούς φίλους ηθοποιούς. Εχω κι έναν, φίλο ή πρώην φίλο, εικαστικό ο οποίος δεν τέλειωσε καν το λύκειο, αυτό όμως δεν τον εμπόδισε στη συνέχεια. Έργα του βρίσκονται σε μουσεία. Και ένας από τους λόγους που τους εκτιμώ και τους σέβομαι είναι ότι με το έργο τους δραπετεύσαν από τη μετριοκρατία του ελληνικού Δημοσίου και των πιστοποιητικών του.

Η ειλικρίνεια δεν βλάπτει. Ακόμη κι αν εξαιρέσουμε την πολιτική πονηρία με την οποία δηλητηριάζουν οι συνδικαλιστές τις κινητοποιήσεις των ηθοποιών, αν αναλογιστούμε το ουσιώδες. Τι έχουν να χάσουν οι απόφοιτοι των δραματικών σχολών αν τα διπλώματά τους δεν έχουν την ισοτιμία που επιθυμούν; Τίποτε, αν αναφερόμαστε στο ταλέντο τους και στο έργο τους. Και αυτό θα πρέπει να καταλάβουν ότι ενδιαφέρει εμάς τους υπόλοιπους. Στα παλιά μας τα παπούτσια τα διπλώματά τους. Εκείνο που μας ενδιαφέρει είναι τι έχουν να μας πουν όταν στέκουν απέναντί μας στη σκηνή. Τα υπόλοιπα ας τα αφήσουν για τους συνηματολόγους.

Στην τελική ευθεία

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Λιγότερο από ένα δεκαπενθήμερο μας χωρίζει από τον πρώτο γύρο των προεδρικών εκλογών. Και καθώς η τελική ευθεία φαίνεται πλέον ξεκάθαρα ως προς την αλλαγή του παραδείγματος αυτό που καθίσταται σαφές είναι πώς υποψήφιοι, επιτελεία και κόμματα θα δείξουν, κατά το κυπριακότερο, «τον νου τους» ως προς εκείνες τις μικρές ενέργειες της τελευταίας στιγμής προκειμένου να ενισχύσουν την εκλογική τους βάση. Σε αυτό το timing συνεπώς δεν εμπεριέχεται μόνο η αισθητική και σημειολογική αποτίμηση της πολιτικής «μικρότητας» (αυτό το έχει ήδη καταλάβει μια μερίδα κόσμου, ψηφοφόρων και σχολιαστών). Αλλά και η υπενθύμιση της κυνικότητας της πολιτικής, η εκάστοτε σχέση με την εξουσία και φυσικά η δοσολψία μεταξύ του πρώτου και του δεύτερου γύρου.

Συχνά ο κόσμος, μεταξύ αυτού και αξιόλογοι, συνθήως φιλόδοξοι πολιτικά, άνθρωποι της δημόσιας σφαίρας όπως πολλοί επιτυχημένοι επαγγελματίες, νομίζουν πως η πολιτική ενασχόληση στην Κύπρο εμπεριέχει κάτι από την εκτελεστική γραφειοκρατία. Πως ξυπνάς, πγαίνεις σε ένα κινηματογραφικό σχεδόν γραφείο και ασχολείσαι κάθε μέρα με τον σχεδιασμό πολιτικών προς υλοποίηση. Πως φιλοσοφείς και πως εντάσσεις την προσωπική σου αριστεία στη θεραπεία νόμων και κανονισμών που αύριο το πρωί, ως διά μαγείας, θα εφαρμοστούν για τη βελτίωση των πραγμάτων γύρω σου. Και πως θα σε επιβραβεύσουν γι' αυτό μάλιστα με μια υστεροφημία ή επιπλέον αναγνώριση της ικανότητάς σου.

Ωστόσο, η πραγματικότητα είναι πολύ διαφορετική: Η πολιτική στην Κύπρο εμπεριέχει πολύ λιγότερο σχεδιασμό, αναποτελεσματική ή πρόχειρη εφαρμογή του τελευταίου και, κατεξοχήν, αποτελεί ένα πεδίο όπου δεν υπάρχουν θεματικές πολιτικές και ατζέντα όπως την αντιλαμβάνομαστε στις προηγμένες δημοκρατίες. Τουναντίον επικρατεί σχεδόν πάντα ένα ρευστό και αλληλοκαλυπτόμενο πεδίο σύγκρουσης συμφερόντων που το καθορίζουν δύο στοιχεία: η κομματική ή εν γένει πελατειακή σχέση και η ανταπόδοση της χάρης, όταν μιλάμε για τους μηχανισμούς εκλογής στην εξουσία. Με άλλα λόγια την πολιτική ατζέντα δεν τη θέτει –κατά τις κυρίαρχες θεωρίες– ένα πλουραλιστικό ή θεσμικό σύστημα αλλά μια σειρά από ελίτ. Η ελιτιστική θεωρία εξάλλου (the elitist theory) εξηγεί πλήρως πώς καθορίζεται η πολιτική ατζέντα του εκάστοτε Προέδρου στην Κύπρο. Ακριβώς γιατί ο κυνισμός της λίστας (ή του excel πλέον) λειτουργεί τόσο την ημέρα των εκλογών ως προς την κινητοποίηση των εκλογέων όσο και μετά την εκλογή του Προέδρου – από τους ημικρατικούς οργανισμούς μέχρι τα σημαντικά υπουργεία του κράτους ή ανεξάρτητους θεσμούς.

Πριν συνεπώς δούμε την Κύπρο ως πεδίο διαχρονικής διαφθοράς, κακιστοκρατίας και αναποτελεσματικότητας οφείλουμε να κατανοήσουμε την ελιτιστική θεωρία και το πώς σημαντικά ζητήματα μένουν –σχεδόν πάντα– εκτός της πολιτικής ατζέντας. Ωστε η έμφαση σε όλα τα υπόλοιπα θέματα να εξυπηρετήσει, στοχευμένα και -στην περίπτωση του πολιτικού μας συστήματος– συγκεκριμένα συμφέροντα. Απλώς αναλογιστείτε το Κυπριακό. Ή την Παίδα.

Η τελική ευθεία για τις εκλογές, τις συγκεκριμένες προεδρικές εκλογές, έχει ενδιαφέρον και για έναν ακόμη λόγο: Οι παροικούντες την Ιερουσαλήμ γνωρίζουν πως θα έχουν και... τρίτο γύρο. Η επόμενη ημέρα συνεπώς θα αναδείξει περισσότερες στιγμές μικρότητας ή παρηψίας σε σχέση με το πώς θα σχηματισοιηθεί, υπό διαμόρφωση, το πολιτικό σύστημα και τα κόμματα την επόμενη ημέρα. Σε αυτό το επίπεδο όχι μόνο δεν τελειώνουν, επί του πεδίου, αλλά συνεχίζουν με φόντο τις βουλευτικές του 2026 αλλά και το 2028. Εξάλλου στην Κύπρο είναι γνωστό πως κάθε Πρόεδρος την επομένη της εκλογής του ξεκινάει τον... προεκλογικό για τη δεύτερη του θητεία. Μια κυνική αλλά διαχρονική πρακτική που όλοι οι ΠτΔ, σχεδόν, εφάρμοσαν.

Στην τελική ευθεία για την κάλπη πέραν του χιούμορ, της τοξικότητας ή της μικροπολιτικής καφρίλας, που θα βιώσουμε καθ' οδόν για την πρώτη Κυριακή καλό είναι να θυμόμαστε πως στις δημοκρατίες δεν υπάρχουν αδιέξοδα. Η συμμετοχή διά τις ψήφου είναι το βασικό εργαλείο των πολιτών για να διαμορφώσουν την επόμενη ημέρα. Τόσο σε επίπεδο εξουσίας όσο και στο επίπεδο της αντιπολίτευσης. Οι εκλογές εξάλλου ορίζουν, περιοδολογικά, περιόδους ανάπτυξης, ευημερίας ή παρακμής. Υπομονή και ψυχραιμία χρειάζεται. Και συμμετοχή. Ψηφίστε συνεπώς υπεύθυνα.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Ένα ελάφι προσπερνά αστυνομικούς κατά τη διάρκεια συγκέντρωσης ακτιβιστών ενάντια στην επέκταση του ορυχείου Garzweiler κοντά στο χωριό Luetzerath, της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας στη Γερμανία.

Σήμα για εκλογές με... Μεντερές!

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Σύμφωνα με το Bloomberg, σε ομιλία του ο Τ. Ερντογάν ανέφερε ότι «το 2023 θα πετύχουμε τον δρόμο που άνοιξε ο Μεντερές στις 14 Μαΐου 1950. Φτάνει, ο κόσμος έχει τον λόγο!». Σημείωσε με νόημα: «Έχουμε πέντε μήνες, πέντε μήνες, χωρίς διακοπή». Ο ηγέτης του αντιπολιτευτικού ΡΑΚ, Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου σημείωσε: «Φαίνεται ότι οι εκλογές θα διεξαχθούν στις 14 Μαΐου». (Πηγή: «το Βήμα», 16/1).

Η υποψήφιος της συμπολίτευσης Τ. Ερντογάν αναπτύσσει το εκλογικό του πρόγραμμα:

1. Τ. Ερντογάν: «Για 20 χρόνια, ελπίζουμε ότι θα κινητοποιήσουμε το όραμα του «Αιώνα της Τουρκίας» με τον ίδιο τρόπο που κάναμε με τα έργα που πετύχαμε. Είμαστε έτοιμοι να οικοδομήσουμε μαζί τον «Αιώνα της Τουρκίας» (Πηγή, «Χουριέτ», 17/1. Το μεγαλύτερο όραμα, ταιριάζει με τα μεγάλα έργα που υλοποιεί η 20ετία ΚΑΔ, παράδειγμα το Κανάλι Κων/πολς. Με υπερβολές; Ασφαλώς με υπερβολές αλλά κάθε εκλογική αναμέτρηση χρειάζεται ένα «αφήγημα», που μπορεί να εξελιχθεί σε κεντρικό μοτίβο βασισμένο στις παραδόσεις κάθε λαού. Στην Τουρκία έχει μεγαλύτερη απήχηση το «μεγαλεπήβολο» του Ερντογάν και όχι το «μίζερο» του Κιλιτσντάρογλου...

2. Ο ίδιος θέτει ερωτήματα: «Είμαστε έτοιμοι να ματαιώσουμε τις φιλοδοξίες των εξωτερικών αλλά και των εσωτερικών εχθρών της Τουρκίας». Η αντιμετώπιση των εχθρών αφορά την εκλογική καμπάνια του: ανεβάζει τον βαθμό επικινδυνότητας, άρα «ενισχύστε τον πιο ισχυρό υποψήφιο για να τους αντιμετωπίσει».

3. Ο πρώην πρωθυπουργός της Τουρκίας Αντνάν Μεντερές (ανατροπή/εκτέλεση στο πραξικόπημα το 1960) συνιστά ένα «είδωλο» για τον αντικεμαλικό κόσμο στην Τουρκία. Η λέξη «φτάνει» είναι ένα καθαρό καρφί για τον κεμαλικό βοναπαρτισμό και (κυρίως) τους επιγόνους του. Ο αντικεμαλισμός, το πλειοψηφικό ρεύμα στη μετακεμαλική Τουρκία, από τον Μεντερές στον Ερντογάν.

4. Σε διάφορες ομιλίες του μιλάει για επόμενους τομείς: ανάπτυξη εθνικής αμυντικής βιομηχανίας, υποδομές, εξαγωγικό εμπόριο, τουρισμός, κατασκευαστικός τομέας, ενέργεια (Άκκιουγιου, συν 4 γεωτρύπανα). Η αχίλλειος πτέρνα της συμπολίτευσης: οικονομία, πληθωρισμός, ακρίβεια, κράτος δικαίου. Παρά τις προβλέψεις ότι ο πληθωρισμός θα πέσει θεαματικά, αυτός δεν υπακούει στις εντολές του οικονομικού επιτελείου. Αλλά και «αύξηση του κατώτατου μισθού από την 1η/1/23 σε 8.500 τουρκικές λίρες (περίπου 455 δολάρια). (Πηγή: CNN.Gr, 22/12). Η στρεβλή πολιτική του Ερντογάν για τα επιτόκια έστειλε στο αντιπολιτευτικό μπλοκ τον τούρκο Ντεγκ Σιάο Πινγκ, Αλί Μπαμπατζιάν.

5. Το Bloomberg μάς ενημερώνει πως «εάν οι εκλογές πραγματοποιηθούν στις 14 Μαΐου, θα απέχουν χρονικά από τις διακοπές της μουσουλμανικής εορτής Eid al-Fitr και τις σχολικές διακοπές, καθιστώντας πιο πιθανό να υπάρξει υψηλή προσέλευση στις κάλπες».

6. Η καθυστέρηση στον χώρο της αντιπολίτευσης για επιλογή άλλου υποψήφιου (λ.χ. Ιμάμογλου), συν η επίσπευση των εκλογών, ενισχύουν τα σενάρια πως, ίσως τελικά ο Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου θα τρέξει ως ο ηγέ-

της του μεγαλύτερου κόμματος της αντιπολίτευσης. Σε περίπτωση νίκης του, η Μ. Ακσενέρ (Κόμμα του Καλού) θέλει τη θέση του πρωθυπουργού, αφού προηγηθεί συνταγματική αναθεώρηση. Την υποψηφιότητα Κιλιτσντάρογλου, ιδιαίτεως εύχεται ο Τ. Ερντογάν...

Καθώς η Τουρκία εισέρχεται σε μια εξαιρετικά σημαντική εκλογική κούρσα, τάσεις και αριθμοί στην τουρκοκυπριακή κοινότητα δείχνουν ότι πλέον το πλαίσιο της εξέλιξης της αλλάζει. Δημοσκόπηση του Κέντρου Ερευνών Μεταναστευσης, Ταυτότητας και Δικαιωμάτων (CMIRS) τον περασμένο Δεκέμβριο (αριθμοί της με δείγμα 500 ατόμων μέσω τηλεφώνου) μιλά με σαφήνεια:

• **Το 42,99%** των συμμετεχόντων απάντησε ότι αισθάνεται ότι δεν έχει επίδραση στο Κυπριακό πρόβλημα έναντι 18,03% που απάντησε ότι μπορεί να ασκήσει επιρροή.

• **Η ηγεσία** Τατάρ και η ολόενα και πιο αυξημένη επιρροή του τούρκου πρέσβη στα Κατεχόμενα μειώνουν το αίσθημα της «επίδρασης» στα κοινά που αισθάνονταν οι Τ/κ με ηγέτη τον Μ. Ακιντζί. Η αποξένωση προκαλεί τριγμούς, αντιδράσεις, απογοήτευση. Αλλιώς: με τον Μ. Ακιντζί η πλειοψηφία των Τ/κ αισθάνονταν περηφάνεια. Ο ηγέτης τους παίρνει πρωτοβουλίες στο Κυπριακό, με ικανοποίηση έλεγαν τον κωδικό «εν Κυπραίος τούτος», με ό,τι σημαίνει στην προοδευτική πολιτική σκέψη των Τ/κ αυτή η φράση.

• **Στις 3 πρώτες** θέσεις της λίστας με τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν βρίσκονται τα οικονομικά προβλήματα, ο πληθωρισμός και το υψηλό κόστος ζωής.

• **Και τα τρία** στοιχεία μαζί επηρε-

άζονται από την οικονομική κατάσταση στην Τουρκία, πληθωρισμός, πτώση της αξίας της τουρκικής λίρας κατά συνέπεια μη ελεγχόμενες εξελίξεις από την τ/κ κοινότητα.

• **Στην τέταρτη** θέση βρίσκεται το σύστημα υγείας με το Κυπριακό να καταλαμβάνει την πέμπτη θέση και την ανεπάρκεια/ανικανότητα των πολιτικών ηγετών την έκτη θέση.

• **Στην πέμπτη** θέση το Κυπριακό, ελλείψει συνομιλιών και κυρίως ελλείψει προοπτικής για κάτι σημαντικό. Η υποχώρηση είναι σιαμαία και στις δύο κοινότητες, αφού ο Αναστασιάδης έδωσε τη σκυτάλη της ανάποδης πορείας στον Τατάρ.

• **Στο θέμα** της διαφθοράς, «το 75% πιστεύει ότι είναι εκτεταμένη ενώ το 67,8% πιστεύει ότι δεν υπάρχει ισότητα έναντι των νόμων».

• **Η μεταφορά** κεφαλαίων από την Τουρκία σε έργα υποδομής (Κερύνεια, Βουκολίδα, Μπογάζι, Τύμπου, αυτοκινητόδρομοι κ.λπ.) έχει αλλάξει τους όρους διεξαγωγής του οικονομικού παιχνιδιού –συν ρωσικά, ισραηλινά κεφάλαια. Η «ισότητα» ως πολιτική αξία δέχεται ισχυρές πιέσεις από την ηγεσία Τατάρ, ιδιαίτερα με πιέσεις στο χώρο των ΜΜΕ, της ελεύθερης έκφρασης και διακίνησης απόψεων. Οι πρόσφατες διαδηλώσεις γυναικών κατά δηλώσεων του Μουφττή. Η νίκη Χαρματζή στις δημοτικές εκλογές στη Λευκωσία. Η ισχυρή παρουσία Τ/κ δημοσιογράφων στην εκδήλωση «Media Freedom in Cyprus Upcoming- European Media Freedom Act», το Σάββατο 14/1 στο «Σπίτι της Συνεργασίας» στη Λευκωσία, δείχνει πως η τ/κ κοινότητα δεν το βάζει κάτω, έχει κότσια και το δηλώνει...

www.larkoslarkou.org.cy

Ζωή, στη Λευκωσία

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Από το πρόσφατο πέρασμά μου από τη Λευκωσία τις γιορτές, μάζεψα αρκετά βιβλία (το «Βουνί» της Λουίζας Παπαλοΐζου, το «Brandy Sour» της Κωνσταντίας Σωτηρίου, το «Έγκλημα στο Κραν Μονταν» του Μακάριου Δρουσιώτη - από το «Σολώνειον» - και το κυπριακό κόμικ τρόμου Daemonium του Μάριου Γιάνκου και του Δημήτρη Παναγιώδη - από το «Ant Comics») μάζεψα και μια αφίσσα από την έκθεση του street artist Twenty Three. Είναι μια εικόνα που ήταν πολύ δημοφιλής για όσους πέρασαν από την έκθεση στο «Πρόζακ»: μια γυναίκα με κυπριακή παραδοσιακή στολή παίζει σχοινάκι με το συρματόπλεγμα. Το όνομα του στένσιλ, το οποίο υπάρχει στο Λύκειο Παλ-

λουριώτισσας, είναι «Alasia Struggles».

Πολύ λίγα πράγματα μου θυμίζουν Λευκωσία, και την Κύπρο του αύριο, όσο αυτή η εικόνα, το χιούμορ που περιέχει, την ανάγκη να παίζει κανείς με τα όρια που του επιβάλλονται και τον κίνδυνο του να το κάνει (γιατί σε αντίθεση με ένα απλό σχοινάκι, ένα συρματόπλεγμα... κόβει). Οι επιστροφές στη Λευκωσία από το εξωτερικό πάντα έχουν έναν αέρα φοιτητικών διακοπών. Την ημέρα αμέσως μετά το τελευταίο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της χρονιάς και την ένταση του Qatargate, ξύπνησα στις Βρυξέλλες και την ίδια νύχτα κοιμήθηκα στο παιδικό μου δωμάτιο. Και μπήκα αμέσως σε μια διαδικασία επανεξερεύνησης της πόλης στην οποία μεγάλωσα, και ανακάλυψα όσων

δυναμικών ξύπνησε ο κορωνοϊός, στο σημείο καμπής που βρίσκεται σήμερα η χώρα.

Φεύγοντας από τη Λευκωσία, πριν από μερικά χρόνια, ένιωθα πως άφηνα πίσω πολλά πράγματα. Νοερό σάουντρακ ήταν ο Δελφιορίας να τραγουδά, με πειραγμένους στίχους στο μυαλό μου, για την ερμηνία στη Λευκωσία, κάθε φορά που περνούσα έξω από μια μπουτίκ με ενδύματα αρχαία. Η Λευκωσία που βρήκα τις μέρες που βρέθηκα στην Κύπρο όμως δεν είναι άδεια και δεν είναι έρημη. Ποτέ δεν ήταν. Η επίσκεψη αυτή έγινε η αφορμή να δω πράγματα που είχα ξεχάσει πως μπορεί να αναδείξει η Κύπρος, εκτός και αν όντως υπάρχει μια ανήσυχση που δεν υπήρχε προηγουμένως. Είδα την παράσταση «5 lesbians eating a quiche» στο πλαίσιο της σειράς

παραστάσεων και events Sessions στην οδό Σαπφούς, και ανακάλυψα έναν ολόκληρο κόσμο queer καλλιτεχνικής παραγωγής που κάποτε στην Κύπρο ήταν η εξαίρεση, αλλά σήμερα μπορείς να την βρεις πολύ πιο εύκολα και παντού.

Πήγα παράσταση stand up comedy στο Γιουσσορούμ με κωμικούς που δουλεύουν το υλικό τους, έχουν πολλά να πουν και σκέφτονται πώς να το κάνουν, παίζουν και πιέζουν πολιτικά και κοινωνικά όρια, έχουν άποψη και δεν μένουν στα τηλεοπτικά σταντ απ αστεία τύπου «η γενναία εν με αφήνει να δω τσάμπιονς λίγκ ρε πελλέ» και στα επιφανειακά αστεία για βίντεο με πολιτικούς. Η ομάδα του Cyprus Comedy Central έχει δημιουργήσει σκηνή... εκ του μηδενός, σε έναν τομέα για τον οποίο πολλοί μίζερα

θα τους είπαν πως δεν έχει μέλλον και δεν υπάρχει κοινό.

Στην Κύπρο έφτασα και λίγο μετά από ένα γεγονός που ήταν ιστορικό για τη χώρα: την απεργία των διανομέων της Wolt, της κοινωνικής τάξης των ανθρώπων που αγνοούμε, κακοπληρώνουμε και δεν υπολογίζουμε καν όταν μιλάμε για τα δικαιώματά μας εργασιακά δικαιώματα. Από την άλλη πολλά πράγματα ήταν γνωστά και γνώριμα. Ο συντηρητισμός να παραμένει κυρίαρχος, οι εκκλησίες να γεμίζουν, αλλά η εκκλήσια όπου πήγα να ψηφίσω για αρχιεπίσκοπο (γιατί είπαμε, μπορεί να μην είναι σωστό να μπλέκουμε στα πόδια των πιστών, αλλά θα το κάνουμε όσο μπλέκουν αυτοί στα δικά μας) άδεια από ψηφοφόρους. Τα καφέ της σειράς γεμάτα, αλλά γεμάτα και τα μαγαζιά με ζωντανή μουσική σε εξω-

τερικό χώρο, με νέους ανθρώπους, κάτι που κάποτε ήταν αδιανόητο. Και κατέληξα όπως πάντα, λίγο μετά το Brewfellas και το Volver, σε εκείνες τις βαρέλλες δίπλα στην Στοά Ταρσά, στην παλιά Λευκωσία, εκεί που κάποτε ένας ντόπιος είχε φυτέψει αναρχικά όργανα και πρασινίζει και άλλαζε το οδόφραγμα. Σήμερα, να είναι καλά οι τάξεις που άρχουν, οι βαρέλλες «καθαρίστηκαν», ευπρεπίστηκαν, και στολίστηκαν με μια επιγραφή που θυμίζει πως «Τίποτα δεν κερδίζεται χωρίς θυσίες και ελευθερία δίχως αίμα». Κάτι που στην πράξη ισχύει μόνο για το αίμα και τις θυσίες των μικρών.

Οι ανθώνες όμως και η βλάστηση παραμένουν. Και κάποιος έχει χαράξει στο παγκάκι μια καρδιά.

ykakouris@gmail.com

Κανόνες και αγάπη θέλουν οι μαθητές

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Οι παλιοί καλοί και θνηπτές, πριν από μερικές δεκαετίες, έλεγαν και ξαναέλεγαν στους μαθητές να μάθουν αρχαία ελληνικά. Επέμεναν ότι τα αρχαία ελληνικά ακονίζουν το μυαλό και οι νέοι θα μπορούσαν να κάνουν ό,τι επιθυμούσαν στη ζωή τους. Τότε οι απόφοιτοι των εξεταζίων Γυμνασίων –όσοι τα κατάφεραν– ήταν περιζήτητοι σε όλες τις γραφειακές και διοικητικές δουλειές. Ακόμη στα πανεπιστήμια της Ελλάδας και άλλων χωρών, ήταν οι πρώτοι των πρώτων, δεδομένου ότι είχαν και γνώσεις και ήξεραν και να διαβάζουν. Το επιχείρημα των παλιών καθηγητών επικεντρωνόταν στο γεγονός ότι η ελληνική γλώσσα στηρίζεται στη λογική, δηλαδή διαβάζεις αυτό που βλέπεις, η γραμματική και το συντακτικό στηρίζονται σε κανόνες και η ελληνική γλώσσα μπορεί να μεταφερθεί καλύτερα τα νοήματα και τις μεταφυσικές έννοιες. Ανάλογα επιχειρήματα μπορεί να ακούσεις κάποιος στην Κίνα, όπου η γλώσσα αποτελείται από χίλια ιδεογράμματα, στη Γαλλία όπου διατηρούν ένα σωρό σημεία στίξης, σε αραβικές χώρες με τη δύσκολη σύνταξη, ακόμη και σε πολλές άλλες γλώσσες του κόσμου.

Πολλοί σπουδαγμένοι στην αλλοδαπία και μακριά από την Ελλάδα, τις τελευταίες δεκαετίες, στα μουλωχτά βλάχηκαν να ανατρέψουν κανόνες αιώνων, στο όνομα τάχα της υποβοήθησης της εισαγωγής των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Το 1982 επί Αντρέα Παπανδρέου, η Βουλή των Ελλήνων, για πρώτη φορά στην ιστορία του Ελληνισμού, επέβαλε το μονοτονικό σύστημα, καταργώντας τα περισσότερα σημεία στίξης, όπως η περισπωμένη, οι ψιλές και οι δασείες. Σήμερα γίνεται κουβέντα στα μουλωχτά, ακόμη και στον χώρο της διανόησης, για κατάργηση των διαφορετικών ομοίων γραμμάτων, όπως το όμικρον και ωμέγα, το ήττα και το ιώτα, ακόμη και τις ομόηκες διφθόγγους. Η δικαιολογία είναι απλή, αφού δεν έχουν πλέον λειτουργική σημασία στη γλώσσα, ενώ αντιθέτως αποτελούν την αιτία ατέλειωτων ορθογραφικών γραμμάτων, όπως το όμικρον και ωμέγα, το ήττα και το ιώτα, ακόμη και τις ομόηκες διφθόγγους. Η δικαιολογία είναι απλή, αφού δεν έχουν πλέον λειτουργική σημασία στη γλώσσα, ενώ αντιθέτως αποτελούν την αιτία ατέλειωτων ορθογραφικών γραμμάτων, όπως το όμικρον και ωμέγα, το ήττα και το ιώτα, ακόμη και τις ομόηκες διφθόγγους.

Το χειρότερο από όλα είναι ότι άλλαξε και ο τρόπος εκμάθησης της ορθογραφίας στα μωρά του Δημοτικού. Τα παιδιά αντί να μάθουν να συλλαβίζουν, συνδέοντας τα φωνήεντα με τα σύμφωνα, μαθαίνουν να αποστηθίζουν ολόκληρες λέξεις, όπως κάνουν οι Αγγλοσάξονες, οι οποίοι άλλα βλέπουν και άλλα διαβάζουν στις λέξεις, αφού τα γράμ-

ματα δεν συμβαδίζουν με τους ήχους. Μεγάλο κακό αποτελεί και η επιμονή να μη διορθώνονται τα ορθογραφικά λάθη, στο όνομα τάχα ψυχολογικών και άλλων παραμέτρων, με αποτέλεσμα να έχουμε απόφοιτους πανεπιστημίων, οι οποίοι να είναι εντελώς ανορθόγραφοι. Σε αυτή την πορεία πρέπει να ενταχθεί και η πρακτική της ελεύθερης έκφρασης τάχα των παιδιών στις εκθέσεις, χωρίς κανόνες, όπως εισαγωγή, κυρίως θέμα και επίλογο.

Αποτέλεσμα όλων αυτών των μοντέρνων τάχα προσεγγίσεων είναι η υποβάθμιση και η ισοπέδωση της εκπαίδευσης και κυρίως του απολυτηρίου των λυκείων, το οποίο δεν γίνεται αποδεκτό από μεγάλα πανεπιστήμια της Ευρώπης. Η πλάκα είναι ότι μαθητές έχουν στα απολυτήρια 20άρια, αλλά στα γραπτά και τις εξετάσεις, είναι κατά κανόνα αδύνατο να προσεγγίσουν το άριστα. Σε αυτές τις πραγματικότητες στηρίχθηκε και η πολυπαθή ιστορία των εξετάσεων των τετραμίνων, η οποία ψηφίστηκε από τη Βουλή και αποτελεί νόμο του κράτους. Αλλά η Πολιτεία μετέφερε το βάρος των εξεταστικών δοκιμών από τους καθηγητές, στο υπουργείο Παιδείας, ώστε όλοι οι μαθητές να εξετάζονται στο ίδιο επίπεδο και όλοι οι εκπαιδευτικοί να αξιολογούνται στην ίδια περίπτωση βάση.

Αλλά πριν ακόμη εφαρμοστεί ο νέος θεσμός, ξεκίνησε ο πόλεμος, μεταξύ πολιτικών, καθηγητών, μαθητών, γονιών ακόμη και δημόσιων και ιδιωτικών σχολείων. Λίγο η προεκλογική εκστρατεία και οι μάχες για τις ψήφους. Λίγο η γκρίνια των καθηγητών, οι οποίοι για πρώτη φορά θα αξιολογούνται εμμέσως. Λίγο η γκρίνια των γονιών, οι οποίοι πρέπει να τρέχουν διπλά τα παιδιά τους. Λίγο η γκρίνια των μαθητών, οι οποίοι όπως είναι φυσικό αρέσκονται στις κοπάνες και τη χαλαρότητα. Λίγο και η ανικανότητα λειτουργιών του υπουργείου Παιδείας, οι οποίοι δεν διασφάλισαν το απόρρητο των εξεταστικών δοκιμών, πριν το λάβουν οι μαθητές.

Η Κύπρος γέμισε ιδιωτικά σχολεία και το υπουργείο Παιδείας κατακλύστηκε με πάρα πολλές νέες αιτήσεις για νέα ιδιωτικά σχολεία. Αποδεικνύεται, ότι συμφέρουν επιχειρηματικά, αλλά και εξυπηρετούν τη μεσαία κυρίως τάξη, η οποία δεν αντέχει πλέον την παραπαιδεία. Η πλάκα είναι ότι πρώτοι και καλύτεροι στα ιδιωτικά σχολεία είναι μαθητές παιδιών εκπαιδευτικών της δημόσιας εκπαίδευσης. Κατά τ' άλλα, πολλοί ειδικοί σε όλο τον κόσμο επιμένουν ότι τα παιδιά χρειάζονται μόνο κανόνες και αγάπη για να προοδεύσουν. Το χάος μόνο σε χάος οδηγεί.

kaparispan@yahoo.gr

Νεολαία και συμμετοχική δημοκρατία

Του ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Αυτό που χρειάζεται σήμερα οι νέοι, όσον αφορά την εκπαίδευση, είναι η κοινωνική ένταξη των νέων και ιδιαίτερα των ευάλωτων στο εκπαιδευτικό σύστημα για αποφυγή της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

δευση, την εργασία, την κοινωνική ζωή στους νέους και είχε σοβαρό αντίκτυπο στην ψυχική τους υγεία. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι αρκετοί έφηβοι βρίσκονταν στη δημοτική εκπαίδευση με την έναρξη της πανδημίας, ενώ με την άρση των περιοριστικών μέτρων βρέθηκαν στο Γυμνάσιο, με ό,τι αυτό συνεπάγεται στην απότομη αλλαγή συμπεριφοράς. Αυτό που χρειάζεται σήμερα οι νέοι, όσον αφορά την εκπαίδευση και κατάρτιση, είναι η κοινωνική ένταξη των νέων και ιδιαίτερα των ευάλωτων στο εκπαιδευτικό σύστημα για αποφυγή της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Δεν είναι εξάλλου όλοι οι νέοι άριστοι μαθητές και γι' αυτό θα πρέπει να αναγνωριστούν οι δεξιότητες των αποφοίτων των Τεχνικών Σχολών και ένταξη των νέων από κάθε υπόβαθρο στην αγορά εργασίας.

Ένα άλλο σοβαρό πρόβλημα που απασχολεί τους νέους είναι η δύσκολη πρόσβαση στη στέγαση και το ψηλό κόστος αγοράς ή ενοικίασης, κάτι που παρεμποδίζει την αυτονομία των νέων. Η μακροχρόνια διαμονή στο ίδιο σπίτι με τους γονείς, προκαλεί κοινωνικά προβλήματα και δυστοκία στη δημιουργία οικογένειας, προκαλώντας συχνά ψυχικές διαταραχές. Νέοι, οι οποίοι είναι άνεργοι ή ζουν μαζί με τους γονείς τους, δυσκολεύονται να κοινωνικοποιηθούν ή να συμμετάσχουν σε κοινωνικές, αθλητικές ή πολιτιστικές δραστηριότητες.

Οι νέοι, όπως και τα Άτομα με Αναπηρία, θα πρέπει να συμμετέχουν στον σχεδιασμό και στον δημοκρατικό βίο, καθοδηγούμενοι, τόσο από το σπίτι, όσο και από το σχολείο, αλλά και τις τοπικές αρχές. Μέσω της συμμετοχικότητας και του δημοκρατικού

διαλόγου διασφαλίζεται μια κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς, ριζοσπαστικοποίηση, πολιτικό και θρησκευτικό εξτρεμισμό σε αρκετό βαθμό. Σημαντική θεωρείται επίσης η συμμετοχή και η πρόσβαση των γυναικών και κοριτσιών σε όλες τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές ευκαιρίες, όπως και των δύο φύλων στη δημόσια πολιτική. Οι τοπικές αρχές οφείλουν να διοργανώνουν δράσεις για τη νεολαία που να ανταποκρίνονται στις σημεινές απαιτήσεις αλλά και προκλήσεις της κοινωνίας. Θα πρέπει βέβαια να στηρίζονται οι διάφορες οργανώσεις, κοινωνικά και πολιτιστικά σύνολα νεολαίας, προσφέροντας τους συντονισμό, επαγγελματική κατάρτιση και πόρους για ενεργό συμμετοχή σε δράσεις της νεολαίας, όπως η αξιοποίηση των γνώσεων τους για καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

Η προώθηση της εκπαίδευσης και του πολιτισμού μπορεί ανεπιφύλακτα να συμβάλει στην προώθηση μιας κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς για τους νέους. Μέσω του δημοκρατικού διαλόγου και της συμμετοχής της Νεολαίας στον αθλητισμό και στον εθελοντισμό, χτίζουμε στο μέλλον, αξιοποιώντας τις αξίες, τις ευαισθησίες και τις ικανότητες των νέων ανθρώπων.

Οι νέοι μας καλούν να τους αξιοποιήσουμε. Ας τους δώσουμε λοιπόν αυτή την ευκαιρία για το καλό όλων μας.

Ο κ. Άντρος Γ. Καραγιάννης είναι δήμαρχος Δερύνειας.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Το νέο ευρωπαϊκό αφήγημα

Το 1936, ο εβραϊκής καταγωγής Γερμανός φιλόσοφος Walter Benjamin, έγραψε ένα κείμενο για τον Nicolai Leskov (1831-1895), έναν παραμυθά, έναν αφηγητή παράξενων ιστοριών και μαγεμένων κόσμων. Αυτό όμως που ενδιαφέρει τον Benjamin στον «Αφηγητή» δεν είναι ούτε η τεχνολογία της αφήγησης της εμπειρίας ούτε η εμπειρία της αφήγησης. Τον ενδιαφέρει το ιστορικό και αφηγηματικό σημείο όπου κάθε αφήγηση καταρρέει.

Ο ίδιος επικαλείται την «κατακρήμνιση της πορείας της εμπειρίας», ιδιαίτερα μετά τον πόλεμο 1914-1918, που οδήγησε σε κρίση της ικανότητας της αφήγησης και μια δεύτερη συνακόλουθη κρίση στη μετάδοση της εμπειρίας. Μολονότι ο Benjamin δεν αναφέρεται στον Φρόιντ, οι αναφορές του δοκίμιου στα ψυχαναλυτικά έργα που σχετίζονται με το ψυχικό τραύμα είναι εμφανείς. Ωστόσο ο Γερμανός στοχαστής δεν εστιάζει στην προσωπική εμπειρία του καθενός μας,

αλλά στη συλλογική ικανότητα μιας κοινότητας να αφηγηθεί την ιστορία της ούτως ώστε μέσα από αυτήν την αφήγηση να αποκτήσει συνείδηση του εαυτού της. Το αφήγημα που παράγεται δίνει νόημα στην ύπαρξη της και, αντίστροφα, η αφήγηση υφίσταται μόνο όσο η ύπαρξη έχει νόημα, έχει δηλαδή σκοπό. Για τον Benjamin, μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, όπου επιστρατεύτηκε όλη η επιστήμη και η τεχνολογία των ευρωπαϊκών λαών για την αλληλοεξόντωσή τους, η Ευρώπη υπέστη ένα συλλογικό τραύμα. Αυτό το τραύμα προκάλεσε την αδυναμία της εμπειρικής ικανότητας να ερμηνεύσει τα συλλογικά βιώματα μέσα από ένα συνεχές και συνεκτικό αφήγημα.

Η κοινωνική αφήγηση και η συλλογική εμπειρία είχαν καταρρεύσει. Αντίθετα, μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, ακόμη και μετά το Ολοκαύτωμα με τα δεκάδες εκατομμύρια νεκρών στα κρεματόρια των ναζιστικών στρατοπέδων, η Ευρώπη παρουσιάστηκε με το νέο αφήγημα της ευρωπαϊκής ειρήνης και συνεργασίας. Ο πόλεμος κατά

του ναζισμού και του φασισμού ξανάωσε στην Ευρώπη έναν σκοπό, έναν στόχο. Παρόλο που τα μεγάλα ευρωπαϊκά έθνη όπως η Αγγλία και η Γαλλία δεν ήταν έτοιμα για μια ομοσπονδιακή Ευρώπη, όλα τα κράτη συνεργάστηκαν για την προώθηση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Μετά την εισαγωγή και τη λειτουργία του ενιαίου νομίσματος η Ευρώπη φάνηκε να ξεχνά το παλαιό της αφήγημα. Ο στόχος είχε επιτευχθεί σε τέτοιο σημείο ώστε το πρώτο αυτό μεταπολεμικό αφήγημα να γίνει ιστορική συνείδηση των ευρωπαϊκών λαών. Χρειάστηκαν η παγκοσμιοποίηση, η οικονομική και η μεταναστευτική κρίση για να μας υπενθυμίσουν ότι η ευρωπαϊκή ενότητα δεν είναι δεδομένη και ότι ακόμη και εβδόμηντα χρόνια μετά το τέλος του πολέμου, οι ιστορικές συγκυρίες μπορούν να διχάζουν τα ευρωπαϊκά έθνη. Γιατί συνέβη αυτό; Μήπως απουσίαζε κάτι από το παλαιό αφήγημα, κάτι τόσο σημαντικό που, αν και περνούσε απαρατήρητο, καθόριζε την ιστορική μοίρα του αφηγητή του; Παρά

την κοινή πορεία της Ευρώπης μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, οι πάλοι ποτέ Μεγάλες Δυνάμεις ουδέποτε απώλεσαν το αυτοκρατορικό και αποικιοκρατικό τους ένοπλο. Οι αποικιοκρατικοί πόλεμοι στην Αλγερία, την Ινδοκίνα και την Κύπρο, η ακόμη και τα γεγονότα της κρίσης του Σουέζ το μαρτυρούν.

Ακόμη και μετά το τέλος της αποικιοκρατίας και τις μικρές ταπεινωτικές ήττες των αποικιοκρατών, το ένοπλο αυτό δεν εξαφανίστηκε. Μεταλλάχθηκε σε εθνική αλαζονεία, της οποίας το βασικό αφήγημα ήταν ευσυννοπτα το ακόλουθο: «Δεν υπάρχω εγώ επειδή υπάρχει η ενιαία Ευρώπη. Η Ευρώπη υπάρχει γιατί εγώ της επιτρέπω να ενοποιηθεί». Αυτό το αφήγημα ήταν κοινό και προήγαγε την εθνική υπόσταση και συνείδηση των ευρωπαϊκών συλλογικών ιστορικών υποκειμένων.

Μετά από τις δύο διαδοχικές μείζονες υπαρξιακές κρίσεις της Ευρώπης, την πανδημία και τη ρωσική εισβολή στο ευρωπαϊκό έδαφος της Ουκρανίας, το τελευταίο αυτό

το αφήγημα έχει αρχίσει να αποσταθεροποιείται. Ένα άλλο συλλογικό ένοπλο των ευρωπαϊκών λαών πλέον κινητοποιείται, της επιβίωσης και της αυτοσυντήρησης. Αυτό το αίσθημα εξάλλου κατευθύνει στο εξής τις νέες ανάγκες. Οι Ευρωπαίοι αισθάνονται πλέον ευάλωτοι. Στον βαθμό φυσικά που οι ευρωπαϊκοί λαοί δεν επιθυμούν να χάσουν τις δημοκρατικές τους παραδόσεις και την ελευθερία τους, δύο δρόμοι ανοίγονται. Ή θα γίνουν υποτελείς των Αμερικανών, κάτι που σήμερα τουλάχιστον μοιάζει δεδομένο, ή θα βρουν το ηθικό σθένος να ολοκληρώσουν αυτό που ξεκίνησαν πριν από ογδόντα χρόνια: μια ενιαία ευρωπαϊκή πολιτική και αμυντική οντότητα. Σε αυτό το εγχείρημα, παραδόξως, η εθνική αλαζονεία των εθνών θα μπορούσε να καταστεί αρωγός. Η ανεξαρτησία των ευρωπαϊκών εθνών εξαρτάται πλέον από την πολιτική και αμυντική ένωση, αφού, εάν αποδεχθούν τον ρόλο του «προστάτη» που τους παρέχουν οι ΗΠΑ, σε λίγο δεν θα είναι τίποτε περισσότερο από υποτελείς τους. Επομένως το νέο ευ-

ρωπαϊκό αφήγημα περιλαμβάνει μια σημαντική διόρθωση σε σχέση με το παλαιό. Δεν είναι η υπεροψία της αποικιοκρατικής δύναμης πλέον, αλλά ο φόβος και η ταπεινότητα λόγω της αδυναμίας που γίνονται καθοριστικοί παράγοντες της ενότητας.

Τα τελευταία χρόνια οι Ευρωπαίοι συνειδητοποιούν όλο και περισσότερο ότι αποτελούν μειοψηφία σε ένα πλανητικό σύστημα που δεν ασπάζεται τις αρχές και τα ιδανικά τους και για το οποίο το ευρωπαϊκό κοινωνικό και πολιτικό οικοδόμημα είναι περισσότερο απειλή παρά υποστήριξη και ελπίδα. Όπως χαρακτηριστικά έγραφε ο Απόστολος Παύλος, όταν είμαι αδύναμος, τότε είμαι δυνατός. Τότε έχω συνείδηση ότι δεν είμαι σε θέση να αντιμετωπίσω μόνος τις αντιξοότητες μιας διεθνούς κατάστασης, η οποία γίνεται όλο και πιο χαοτική, όλο και πιο ανεξέλεγκτη, όλο και πιο επικίνδυνη.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Στηρίζουμε την Κύπρο με επαναπατρισμούς

Η Γερμανίδα πρέσβειρα στη Λευκωσία Ανκε Σλιμ μιλάει στην «Κ» για τη διαχείριση του προσφυγικού ζητήματος

Συνέντευξη στον **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Στα τέλη Δεκεμβρίου ξεκίνησαν από την Κύπρο πτήσεις επαναπατρισμού μεταναστών προς τη Γερμανία και τη Γαλλία με αφορμή τη στήριξη της Ε.Ε. στις αφόρπτες πιέσεις που δέχεται η Κύπρος στο προσφυγικό/μεταναστευτικό. Με αφορμή αυτό το γεγονός, η πρέσβειρα της Γερμανίας στην Κύπρο, Ανκε Σλιμ απαντάει στις ερωτήσεις της «Κ» για το προσφυγικό, τις επιπλοκές του λόγω του πολέμου στην Ουκρανία και το πώς μπορεί να βρεθεί λύση στις πιέσεις που δέχεται η Λευκωσία λόγω των αυξημένων ροών παράτυπων μεταναστών.

—**Αρχικά, θα ήθελα το σκόδιό σας για την τρέχουσα κατάσταση σχετικά με την προσφυγική/μεταναστευτική κρίση στην Ευρώπη. Βλέπετε μια νέα κρίση τύπου 2015-2016 δεδομένου του γεγονότος ότι η Ρωσία βομβαρδίζει συνεχώς την Ουκρανία;**

—Ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας έχει προκαλέσει τις μεγαλύτερες μετακινήσεις προσφύγων που έχει δει η Ευρώπη από τον Β' ΠΠ. Οκτώ εκατομμύρια άνθρωποι έχουν εγκαταλείψει την Ουκρανία από την αρχή του πολέμου και περίπου έξι εκατομμύρια παραμένουν εκτοπισμένοι εντός της Ουκρανίας. Φυσικά, αυτοί οι υψηλοί αριθμοί αφίξεων έχουν καταπονήσει τις ικανότητες υποδοχής σε ορισμένα κράτη-μέλη, αλλά η σύγκριση με την περίοδο 2015-2016 είναι δύσκολη. Η ενεργοποίηση της λεγόμενης οδηγίας της Ε.Ε. για την προσωρινή προστασία ήταν ένα σημαντικό βήμα, το οποίο επέτρεψε σε εκατομμύρια πρόσφυγες από την Ουκρανία άμεση πρόσβαση σε καθεστώς προστασίας, στην αγορά εργασίας και κοινωνικά υποστήριξη από την Ε.Ε. Γίνεται μάρτυρας μιας άνευ προηγουμένου υποδοχής προσφύγων από την Ουκρανία σε πολλά-κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταξύ των οποίων η Γερμανία και η Κύπρος. Η φρικτή αδικία, ο πόνος του ουκρανικού λαού μας επηρεάζει όλους πολύ βαθιά. Η αλληλεγγύη και η υποστήριξη των κρατών-μελών και των απλών πολιτών των χωρών μας για την υποδοχή Ουκρανών προσφύγων είναι άνευ προηγουμένου και θα συνεχιστεί όσο χρειαστεί. Η αναφερόμενη οδηγία για την προσωρινή προστασία των προσφύγων από την Ουκρανία διαβεβαίωσε επίσης ότι τα συστήματα ασύλου των κρατών-μελών παραμένουν διαθέσιμα για να συνεχίσουν να διεκπεραιώνουν τακτικές υποθέσεις από αιτούντες από άλλες χώρες. Η στρατηγική της Ρωσίας να χτυπήσει τις μη στρατιωτικές υποδομές στη μέση του χειμώνα στοχεύει ξεκάθαρα στην πυροδότηση περισσότερων προσφύγων. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η Ε.Ε. και τα κράτη μέλη της συνεχίζουν με ουσιαστικό σχεδιασμό έκτακτων ανάγκης για να προετοιμαστούν για περισσότερες αφίξεις.

—**Η Κύπρος βρίσκεται, τα τελευ-**

Η Κύπρος αντιμετωπίζει μια πραγματική κρίση δεδομένου του ανουγκητικά μεγάλου αριθμού αιτούντων άσυλο, προσφύγων και παράτυπων αφίξεων σε σχέση με τον πληθυσμό, λέει η πρέσβειρα της Γερμανίας.

Η Γερμανία έχει δεσμευτεί να επαναπατρίσει αιτούντες άσυλο προκειμένου να μεταφραστεί η αλληλεγγύη σε συγκεκριμένη δράση με τις πρώτες πτήσεις από την Κύπρο να γίνονται στα τέλη Δεκέμβρη.

ταία χρόνια, στο επίκεντρο των παράτυπων μεταναστευτικών ροών — αρκετά συχνά μέσω των κατεχομένων περιοχών από τη νεκρή ζώνη. Συμφωνείτε με τη δημοφιλή, στην Κύπρο, άποψη για την εργαλειοποίηση του μεταναστευτικού/ προσφυγικού ζητήματος από την Τουρκία; Ποιος είναι κατά τη γνώμη σας ο καλύτερος τρόπος αντιμετώπισης μιας τέτοιας κρίσης;

—Συμμεριζόμαστε την ανησυχία της Κύπρου για την αύξηση του αριθμού των παράτυπων αφίξεων μεταναστών. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η Κύπρος αντιμετωπίζει μια πραγματική κρίση δεδομένου του ανησυχητικά μεγάλου αριθμού αιτούντων άσυλο, προσφύγων και παράτυπων αφίξεων σε σχέση με τον πληθυσμό του νησιού. Ενώ πολλοί μετανάστες φτάνουν στο νησί με βάρκες μέσω θαλάσσης, η πλειοψηφία θεωρείται ότι έχει πετάξει στο βόρειο τμήμα της Κύπρου και έχει περάσει παράτυπα την πράσινη γραμμή προκειμένου να ζητήσει άσυλο στην Κυπριακή Δημοκρατία. Συμμεριζόμαστε την άποψη ότι η Κύπρος αντιμετωπίζει εδώ μια άνευ προηγουμένου πίεση. Παρακολουθούμε με μεγάλη ανησυχία τις αναφορές για αύξηση των παράτυπων διελεύσεων που θέτουν τους αιτούντες άσυλο σε κίνδυνο

Και οι δύο πλευρές στο νησί θα πρέπει να συνεργαστούν για αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης, λέει στην «Κ» η Γερμανίδα πρέσβειρα, Ανκε Σλιμ.

εκμετάλλευσής. Καταδικάζουμε κάθε εμπορία ανθρώπων και αυτές τις εγκληματικές δραστηριότητες που εκμεταλλεύονται τη δυστυχία των ευάλωτων ανθρώπων. Όλο και περισσότεροι μετανάστες μένουν στο βόρειο τμήμα της Κύπρου και προσπαθούν να ζήσουν εκεί. Η πρόκληση της παράτυπης μετανάστευσης επηρεάζει και την τουρκοκυπριακή πλευρά. Δεν υπάρχει γρήγορη και «νιχία λύση για όλους» σε αυτήν την πρόκληση. Πιστεύω ότι η πρόσβαση σε διαδικασίες ασύλου σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο είναι υψίστης σημασίας. Πράγματι, και οι δύο πλευρές στο νησί θα πρέπει να συνεργαστούν για την αντιμετώπιση του ζητήματος της παράτυπης μετανάστευσης.

—**Η Ε.Ε. υποστηρίζει σθεναρά τον επαναπατρισμό προσφύγων, που βρίσκονται επί του παρόντος στην Κύπρο. Με ποια εργαλεία μπορεί η Ε.Ε. να βοηθήσει την Κυπριακή Δημοκρατία να επαναπατρίσει πληθυσμούς παράτυπων; Μπορεί αυτό να λύσει τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Κύπρος;**

—Οι προσπάθειες της Κύπρου για την αντιμετώπιση μεγάλου αριθμού προσφύγων και μεταναστών αξίζει της εκτίμησή μας. Η συνεχής υποστήριξη από την Ε.Ε. θα είναι απαραίτητη για να βοηθήσει την Κύπρο όσον αφορά τις επιστροφές των αιτούντων άσυλο που έχουν απορριφθεί. Εκείνοι, ωστόσο, των οποίων η αίτηση ασύλου καταλήγει σε θετική απόφαση, που δικαιούνται διεθνή προστασία, για παράδειγμα καθεστώς πρόσφυγα βάσει της Σύμβασης της Γενεύης, μπορούν φυσικά να παραμείνουν στην Ε.Ε. και δεν αναμένεται να επιστρέψουν. Επιπλέον, οι επιστροφές θα πρέπει να πραγματοποιούνται μόνο σε χώρες που συνεργάζονται με τις προσπάθειες επαναπατρισμών

της Ε.Ε. και όπου μπορεί να διασφαλιστεί η ασφαλής άφιξη των επιστρεφόμενων. Η Συρία, για παράδειγμα, δεν πληροί τις προϋποθέσεις για ασφαλή επιστροφή. Υπάρχουν φυσικά πολλές περιπτώσεις που οι επιστροφές είναι υποχρεωτικές και η Γερμανία και η Ε.Ε. έχουν υποστηρίξει την Κύπρο στην ενίσχυση του συστήματος ασύλου της και στη βελτίωση της πρακτικής επιστροφών για αρκετά χρόνια. Από τότε που η Κύπρος και η Γερμανία συμφώνησαν σε ένα κοινό σχέδιο δράσης για τη μετανάστευση τον Δεκέμβριο του 2020, η Γερμανία υποστήριξε την Κύπρο, για παράδειγμα, με την αποστολή εμπειρογνομών και την εφαρμογή εκπαιδεύσεων και ανταλλαγών σχετικά με πρακτικές επιστροφών. Η Κύπρος και η Γερμανία έχουν επίσης πραγματοποιήσει αρκετές κοινές πτήσεις επιστροφής προς το Πακιστάν. Η Ε.Ε. αναγνωρίζει επίσης τις προσπάθειες και υποστηρίζει την Κύπρο για την αντιμετώπιση του υψηλού αριθμού αφίξεων και των αιτήσεων ασύλου και η Κύπρος έχει επίσης συμμετάσχει σε πολλές κοινές επιχειρήσεις επιστροφών της Ε.Ε. το 2022.

—**Τα τελευταία χρόνια το προσφυγικό έχει γίνει πεδίο αντιπαράθεσης εντός της Ε.Ε., αντικείμενο συλλογικών και σοβαρών κρίσεων, αλλά και πεδίο εκδήλωσης ξενοφοβίας, ρατσισμού, ισλαμοφοβίας, ανόδου της ακροδεξιάς και πολιτικό πεδίο υποκρισίας μεταξύ κυβερνήσεων και ΜΚΟ. Πιστεύετε ότι ήρθε η ώρα η Ε.Ε. να βρει συλλογικά ένα νέο πολιτικό και κοινωνικό συμβόλαιο για να αντιμετωπίσει ένα τόσο σημαντικό ζήτημα;**

—Η άνοδος του δεξιού εξτρεισμού, του λαϊκισμού, της ξενοφοβίας, του ρατσισμού και της ισλαμοφοβίας είναι ένα ανησυχητικό

φαινόμενο της εποχής μας που αποτελεί απειλή για την ενότητα και την κοινωνική συνοχή εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Υπάρχουν άκρως αμφιλεγόμενες συζητήσεις στη Γερμανία —όπως και στην Κύπρο— για το θέμα της μετανάστευσης. Ενώ πολλοί θεωρούν την αλληλεγγύη με τους αιτούντες άσυλο ως «ανθρωπιστική επιταγή», όπως έχει δείξει η συντριπτική υποστήριξη προς τους Ουκρανούς πρόσφυγες, άλλοι επικρίνουν ότι η Γερμανία πρέπει να περιορίσει την υποδοχή των αιτούντων άσυλο και των μεταναστών. Ωστόσο, ο Γερμανός Πρόεδρος Βάλτερ Στάϊνμάργκερ δικαίως τόνισε, όπως και ο Πάπας Φραγκίσκος, όταν επισκέφθηκε την Κύπρο, τον Δεκέμβριο του 2021, ότι δεν πρέπει ποτέ να αδιαφορούμε για τα δεινά των άλλων. Δεν μπορούμε απλώς να ευχηθούμε τη μετανάστευση. Είναι σημαντικό ως Ευρωπαίοι να αντισταθούμε σε αφηγήσεις μίσους, να επιμελούμε στις αξίες και τις νομικές αρχές μας και να συνεχίσουμε να προσφέρουμε την προστασία μας σε όσους τη χρειάζονται. Η αύξηση του αριθμού των μεταναστών δείχνει ότι χρειαζόμαστε επειγόντως πρόοδο στη μεταρρύθμιση του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου. Είναι απαραίτητη η στενή ευθυγράμμιση μεταξύ Γερμανίας και Κύπρου για να προχωρήσει η μεταρρύθμιση. Με μια μόνιμη λύση που εξακολουθεί να εκκρεμεί, επιτρέπει μου να επωφεληθώ αυτής της ευκαιρίας για να αναφέρω την πρόσφατη επιτυχία στην εφαρμογή του νέου προσωρινού μηχανισμού αλληλεγγύης της Ε.Ε., ο οποίος συμβάλλει άμεσα στην εκτόνωση της πίεσης σε εκείνα τα κράτη που από γεωγραφική άποψη δέχονται την πλειοψηφία των αφίξεων στην Ε.Ε., μεταξύ τους την Κυπριακή Δημοκρατία. Η Γερμανία έχει δεσμευτεί να μετεγκαταστήσει

αιτούντες άσυλο από βαριά φορτωμένα κράτη, όπως η Κύπρος, προκειμένου να μεταφραστεί η αλληλεγγύη σε συγκεκριμένη δράση. Και οι πρώτες μετεγκαταστάσεις Σύριων και Αφγανών προσφύγων από την Κύπρο στη Γερμανία έχουν ήδη πραγματοποιηθεί στα τέλη Δεκεμβρίου 2022.

Το Κυπριακό
—**Ο Πρόεδρος Αναστασιάδης επισκέφθηκε πρόσφατα το Βερολίνο για να φέρει κάποια κινητικότητα στο Κυπριακό. Φυσικά, υπάρχουν εκλογές στην Κύπρο και την Τουρκία το 2023. Ωστόσο, βλέπετε πώς μπορεί η Ε.Ε. να βοηθήσει το σημερινό αδιέξοδο στις διαπραγματεύσεις;**

—Ο Πρόεδρος Αναστασιάδης είχε μια επιτυχημένη επίσκεψη στο Βερολίνο στα τέλη Νοεμβρίου. Μεταξύ των θεμάτων που συζητήθηκαν ήταν η διμερής συνεργασία των δύο χωρών μας και φυσικά η τρέχουσα κατάσταση στο Κυπριακό. Η Γερμανία παραμένει πλήρως προσπωμένη σε μια συνολική διευθέτηση βασισμένη σε μια δίκαιη, δικονομική ομοσπονδία με πολιτική ισότητα μεταξύ Ε/Κ και Τ/Κ, όπως ορίζεται στα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Πιστεύουμε ότι χρειάζονται νέες και δημιουργικές ιδέες για διάλογο και συνεργασία μεταξύ των δύο κοινοτήτων προκειμένου να ξαναρχίσει η ειρηνευτική διαδικασία. Η γερμανική κυβέρνηση και, πιστεύω, η Ε.Ε. είναι έτοιμες να υποστηρίξουν κάθε εποικοδομητική δέσμευση για την επίλυση του Κυπριακού. Η κυβέρνηση μου παραμένει επίσης προσπωμένη στην υποστήριξη των μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης που στοχεύουν στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης και κατανόησης μεταξύ των δύο κοινοτήτων.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΣΤΑΘΗ Ν. ΚΑΛΥΒΑ**

Πώς διαχειριζόμαστε το μεταναστευτικό;

Πριν από δώδεκα χρόνια, προτού ξεσπάσει η μεγάλη προσφυγική κρίση του 2015, μοιραζόμουν από αυτές εδώ τις σελίδες κάποιες σκέψεις για τη φύση του μεταναστευτικού («Ευλογία ή κατάρα;», 20 Φεβρουαρίου 2011). Υπογράμιζα τότε πως κυριαρχούν χαρακτηριστικά όπως η προχειρότητα, τα αμυντικά αντανακλαστικά και η περιορισμένη έγνοια για το μέλλον. Ελάχιστα έχουν αλλάξει έκτοτε. Το κείμενο αυτό θα μπορούσε να αναδημοσιευθεί αυτούσιο σήμερα. Το μεταναστευτικό είναι ένα πρόβλημα που μας ξεπερνάει, όπως και ολόκληρο τον ανεπτυγμένο κόσμο άλλωστε. Αυτό, ωστόσο, δεν μας απαλλάσσει από την ευθύνη μιας ορθής διαχείρισής του. Το αντιθέτο. Πώς όμως θα μπορούσαμε να περιγράψουμε μια τέτοια διαχείριση; Θα ξεκινήσω επιχειρώντας

το αντίστροφο, περιγράφοντας δηλαδή κάποια χαρακτηριστικά της κακής διαχείρισης. Αυτή βασίζεται στην απόλυτη σχεδόν ταύτιση του μεταναστευτικού με το πρόβλημα των προσφύγων και των παράτυπων, παράνομων ή λαθραίων μεταναστών (ο επιθετικός προσδιορισμός δεν κάνει καμία διαφορά) — δηλαδή, με τις λεγόμενες «μεταναστευτικές ροές», τους εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους που μετακινούνται προς αναζήτηση μιας καλύτερης μοίρας, εξαιτίας πολέμων και φυσικών καταστροφών ή απλώς επειδή οι ευκαιρίες στον τόπο τους είναι ανύπαρκτες. Η ταύτιση αυτή έχει ως αποτέλεσμα το πρόβλημα να γίνεται αντιληπτό είτε με όρους ανθρωπίνων δικαιωμάτων είτε με όρους εθνικής άμυνας. Και στις δύο περιπτώσεις, αυτό έχει αρνητικές συνέπειες.

Από τη μία, η ταύτιση αυτή οδηγεί στη συστηματική υποβάθμιση της προσπάθειας ένταξης των ανθρώπων που τελικά παραμένουν στη χώρα μας. Ουσιαστικά κάνουν ελάχιστη γι' αυτό, παρά την τακτική παραγωγή μεγαλόσχων σχεδίων που αποκαλούμε «Εθνικές στρατηγικές για την ένταξη». Η ιστορία τους είναι χαρακτηριστική. Η πρώτη «Εθνική στρατηγική για την ένταξη των πολιτών τρίτων χωρών, 2012-2015» διατυπώθηκε από το υπουργείο Εσωτερικών το 2013. Ακολούθησε μια νέα εκδοχή που κατατέθηκε τον Ιούλιο 2019. Πρόσφατα, τον Ιανουάριο 2022, ανακοινώθηκε ακόμη μια νέα εθνική στρατηγική. Η ανάλυση των κειμένων αυτών (Μπουρούτση, 2022) αναδεικνύει μια ακατάσχετη θεωρητικολογία και αοριστία. Δεν προβλέπεται στα σχέδια αυτά ούτε χρονοδιάγραμμα

υλοποίησης ούτε πλαίσιο χρηματοδότησης. Πιλοτικά προγράμματα που υποτίθεται πως θα εφαρμόζαν δήμοι δεν εφαρμόστηκαν ποτέ, δεν προχώρησε η προβλεπόμενη αναθεώρηση του Κώδικα Μεταναστευσης και Κοινωνικής Ενταξης, δεν δημιουργήθηκε βάση δεδομένων αυτού, δεν διενεργείται συστηματική καταγραφή ενεργειών και σύγκριση με τους στόχους που έχουν τεθεί, ενώ η απορρόφηση των πόρων που διατίθενται από την Ε.Ε. παραμένει σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Ο νόμος 4735/2020 για την πολιτογράφηση και απόδοση ιθαγένειας σε αλλοδαπούς καταγράφεται στις θετικές εξελίξεις, αλλά η εφαρμογή του υπόκειται στην γνώστές γραφειοκρατικές δυσλειτουργίες και καθυστερήσεις. Με λίγα λόγια, πράττουμε τα ελάχιστα για την κοινωνική

ένταξη των μεταναστών — και κινδυνεύουμε να το βρούμε μπροστά μας στο μέλλον.

Από την άλλη, η ταύτιση του μεταναστευτικού με τη διαχείριση των ροών έχει ουσιαστικά αποκλείσει κάθε σκέψη και σχέδιο για την οξεία πλέον εθνική ανάγκη προσέλκυσης μεταναστών με οργανωμένο και στοχευμένο τρόπο. Όπως είναι γνωστό, τα δημογραφικά μας δεδομένα υπονομεύουν κάθε μελλοντική προοπτική οικονομικής ανάπτυξης. Η ανάγκη μιας δημόσιας πολιτικής που θα επιχειρεί, συστηματικά και δυναμικά, να προσελκύσει τόσο βασικό εργατικό δυναμικό όσο και ανθρώπους με υψηλότερες δεξιότητες είναι περισσότερο επιτακτική από ποτέ. Μια τέτοια πολιτική θα μπορούσε να απευθυνθεί είτε σε πληθυσμούς με πολιτιστικό προφίλ

που καθιστά την ένταξη τους στην ελληνική κοινωνία ευκολότερη (π.χ. χριστιανοί της Αιγύπτου, του Λιβάνου ή της Αιθιοπίας) είτε σε δυναμικό υψηλών επαγγελματικών δεξιοτήτων που παραμένει αποκλεισμένο από πιο ανεπτυγμένες οικονομίες ή ενδεχομένως βρίσκεται στην Ελλάδα που κοντά στον τρόπο ζωής τους. Όσο καθυστερούμε στα δύο αυτά μέτωπα, δηλαδή στην ένταξη και στη στοχευμένη προσέλκυση, τόσο θα υπονομεύουμε ουσιαστικά το μέλλον της χώρας. Κάτι τέτοιο, όμως, προϋποθέτει να αλλάξουμε συνολικά τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε το μεταναστευτικό.

Ο κ. Στάθης Ν. Καλύβας είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης, κάτοχος της έδρας Gladstone στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης.

Βαθύ λίφτινγκ δρομολογείται στο Ευρωκοινοβούλιο

Αποκαλυπτικό έγγραφο για απώλεια θεσμικού ρόλου - Ρομπέρτα Μέτσολα και πολιτικές ομάδες τρέχουν για αναθεώρηση

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Βαθύ λίφτινγκ δρομολογείται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, καθώς σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» η πρόεδρος Ρομπέρτα Μέτσολα και πολιτικές ομάδες έχουν διαπιστώσει την ανάπτυξη μιας τάσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, «η οποία ανέντρεψε τη θεσμική ισορροπία έναντι του Κοινοβουλίου και απειλεί να υπονομεύσει τον θεσμικό του ρόλο», φωτογραφίζοντας ευκρινώς τον κίνδυνο περιθωριοποίησης του Σώματος. Σύμφωνα με εσωτερικό έγγραφο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο εξασφάλισε η «Κ», η Πρόεδρος και οι πολιτικές ομάδες προχωρούν σε εκ βάθρων «αναθεώρηση» των μεθόδων εργασίας και της λειτουργίας του Σώματος, διά των οποίων θα επιχειρηθούν τομές σε όλα τα επίπεδα, περιλαμβανομένης της σχέσης του Κοινοβουλίου με τα λοιπά θεσμικά όργανα. Στο πλαίσιο αυτό επιδιώκεται η συνολολόγηση νέας συμφωνίας με την Κομισιόν, με στόχο να ενισχυθεί η «δημοκρατική λογοδοσία» των Επιτροπών, ζητώντας μεταξύ άλλων αυστηρότερο έλεγχο και μεγαλύτερη ροή πληροφοριών.

Είναι προφανές ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει μείνει «εκτός» στις μεγάλες κρίσεις της πανδημίας Covid-19 και του πολέμου με τη Ρωσία, σε αντίθεση με το Συμβούλιο και την Κομισιόν, κάτι που διαπιστώνεται στο εσωτερικό έγγραφο, το οποίο αναφέρει ότι το Σώμα έχει προχωρήσει στη σύσταση «ομάδας εργασίας» προκειμένου να δρομολογηθεί άμεσα η επιδιωκόμενη «αναθεώρηση», με χρονικό ορίζοντα τον Οκτώβριο του 2023 και στόχο την εφαρμογή της, στη νέα κοινοβουλευτική περίοδο, μετά τις ευρωεκλογές του 2024.

Το εσωτερικό έγγραφο, το οποίο όπως πληροφορούμαστε, συζητήθηκε πριν από μερικές μέρες στη Διάσκεψη των Προέδρων, επιχειρεί να αποσυνδέσει την αναθεώρηση της λειτουργίας και των μεθόδων εργασίας που δρομολογείται στην Ευρωβουλή, από το «Qatar gate». Κάτι πάντως που δεν αντέχει σε ίδι-

αίτερη κριτική, καθώς το εν λόγω σκάνδαλο, έχει εκ των πραγμάτων «λειτουργήσει αφαιρετικά» σε σχέση με την εικόνα και τον ρόλο της Ευρωβουλής, αποδυναμώνοντας το Σώμα ακόμη περισσότερο έναντι των άλλων θεσμικών οργάνων.

Ας δούμε τι επιδιώκεται να αλλάξει στη λειτουργία της Ευρωβουλής και στις σχέσεις της με τα λοιπά θεσμικά όργανα και κυρίως με την Κομισιόν, έναντι της οποίας είναι προφανές ότι το Κοινοβούλιο επιδιώκει να πάρει το ριμπάουντ... των τελευταίων δικών του αστοχών βολών, αξιοποιώντας «το χαρτί της λογοδοσίας». Το εσωτερικό έγγραφο της Ευρωβουλής αναφέρει:

- Η τελευταία σημαντική μεταρρύθμιση των μεθόδων εργασίας του Κοινοβουλίου προϋπήρχε της Συνθήκης της Λισαβόνας, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 2009. Έκτοτε, η Ε.Ε. έχει βιώσει ορισμένες εν μέρει αλληλοεπικαλυπτόμενες κρίσεις και προκλήσεις, με πιο πρόσφατη την πανδημία COVID-19 και την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Όσον αφορά την αντιμετώπιση κρίσεων και προκλήσεων, έχει αναπτυχθεί μια τάση στην Ε.Ε., η οποία ανέντρεψε τη θεσμική ισορροπία έναντι του Κοινοβουλίου και απειλεί να υπονομεύσει τον θεσμικό του ρόλο. Το έγγραφο επικαλείται ως παράδειγμα τη διακυβερνητική προσέγγιση και τις προτάσεις του άρθρου 122 ΣΛΕΕ, για επείγουσες διαδικασίες, οι οποίες όπως υποστηρίζει, δεν αφήνουν χρόνο στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, για σωστή κοινοβουλευτική εξέταση. Επιπλέον, όπως αναφέρεται, ένας εξανόμηνος αριθμός ad hoc λύσεων εκτός προϋπολογισμού για την αντιμετώπιση των διαδοχικών κρίσεων υπονομεύει τη δημοκρατική νομιμότητα και τη λογοδοσία, καθώς το Κοινοβούλιο δεν μπορεί να διαδραματίσει πλήρως τον ρόλο του ως συννομοθέτη.

- Νομοθετική διαδικασία: Ο εσωτερικός συντονισμός του Κοινοβουλίου και η συνεργασία μεταξύ των επιτροπών θα πρέπει να ενισχυθούν περαιτέρω, υποστηρίζει το εσωτερικό έγγραφο, ώστε να εγκρίνονται

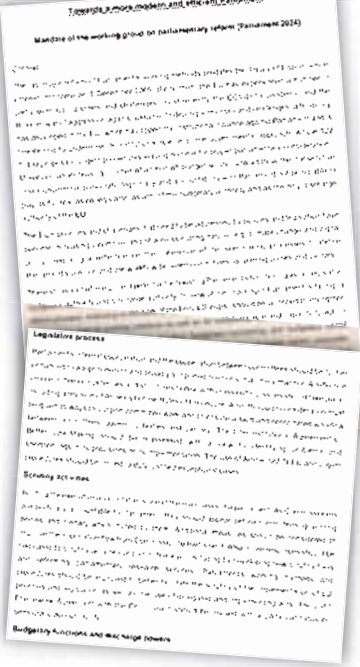
Είναι προφανές ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει μείνει «εκτός» στις μεγάλες κρίσεις της πανδημίας και του πολέμου με τη Ρωσία, σε αντίθεση με το Συμβούλιο και την Κομισιόν, κάτι που διαπιστώνεται στο εσωτερικό έγγραφο.

έγκαιρα συνεκτικές και ευρέως υποστηριζόμενες θέσεις. Η χρήση του άρθρου 122 της ΣΛΕΕ και οι επείγουσες διαδικασίες θα πρέπει να περιορίζονται σε δεόντως αιτιολογημένες εξαιρετικές περιπτώσεις.

- Δραστηριότητες ελέγχου: Όπως επισημαίνεται στο εσωτερικό έγγραφο, καθώς οι Επιτροπές της Κομισιόν είναι πολιτικά υπόλογοι στο Κοινοβούλιο, θα πρέπει να εμφανίζονται ενώπιον επιτροπών, διοικητικών οργάνων και της ολομέλειας. Θα πρέπει να εξεταστούν πρόσθετα μέτρα για τη βελτίωση της ροής πληροφοριών από την Κομισιόν στο Κοινοβούλιο. Επίσης, θα πρέπει να διατεθούν περισσότεροι πόροι σε δραστηριότητες ελέγχου, μεταξύ άλλων για την ανάπτυξη νέων εργαλείων ελέγχου και τη μεταρρύθμιση των κοινοβουλευτικών ερευνητικών υπηρεσιών. Η συμφωνία πλαισίου του 2010 με την Κομισιόν θα πρέπει να αναθεωρηθεί με ιδιαίτερη έμφαση στη δημοκρατική

λογοδοσία που φαίνεται να καθίσταται το σημαντικότερο εργαλείο που θα αξιοποιήσει η Ευρωβουλή προκειμένου να ενισχύσει τον ρόλο της αλλά και το δημόσιο της προφίλ.

- Δημοσιονομικές λειτουργίες: Το Κοινοβούλιο θα πρέπει να κάνει πλήρη χρήση των προνομίων του, προκειμένου να δημιουργήσει συνθήκες λογοδοσίας για τα άλλα θεσμικά όργανα, επισημαίνεται χαρακτηριστικά. Γίνεται μάλιστα ειδική αναφορά στην Κομισιόν και στη χρήση των εξουσιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ώστε να ενισχυθεί ο θεσμικός του ρόλος και η επιρροή του.
- Ολομέλεια: Υπογραμμίζεται ότι η αναθεώρηση των συνόδων της ολομέλειας θα πρέπει να οδηγήσει σε περισσότερο ζωνές συζητήσεις, συναρμείς με τα ενδιαφέροντα των πολιτών και στη λογοδοσία άλλων θεσμικών οργάνων (π.χ. μέσω προφορικών ερωτήσεων ή εγκαθίδρυση

Όπως επισημαίνεται στο εσωτερικό έγγραφο, καθώς οι Επιτροπές της Κομισιόν είναι πολιτικά υπόλογοι στο Κοινοβούλιο, θα πρέπει να εμφανίζονται ενώπιον επιτροπών, διοικητικών οργάνων και της ολομέλειας.

μιας διαδικασίας ώρας ερωτήσεων).

- Εξωτερικές σχέσεις: Αποσαφήνιση ρόλων και συνεργειών μεταξύ των διαφόρων κοινοβουλευτικών οργάνων. Ο συντονισμός θα πρέπει να ενισχυθεί, κάτι που προϋποθέτει βελτιστή χρήση των περιορισμένων πόρων, τονίζει το εσωτερικό έγγραφο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Εφαρμογή μετά το 2024

Σύμφωνα με το εσωτερικό έγγραφο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στόχος της ηγεσίας του Σώματος είναι η διασφάλιση της εφαρμογής των μεταρρυθμιστικών προτάσεων, με την έναρξη της επόμενης κοινοβουλευτικής περιόδου, δηλαδή το 2024, οπότε έχουν προγραμματισθεί οι επόμενες ευρωεκλογές. Όπως επισημαίνεται, η Διάσκεψη των Προέδρων θα πρέπει να εξετάσει τις μεταρρυθμιστικές προτάσεις της ομάδας εργασίας το αργότερο μέχρι τις 5 Οκτωβρίου 2023. Μετά την έγ-

κριση από τη Διάσκεψη των Προέδρων, τα αρμόδια κοινοβουλευτικά όργανα θα επιφορτιστούν με τη λήψη των απαραίτητων μέτρων για τη διασφάλιση της εφαρμογής των προτάσεων μεταρρυθμίσεων, συμπεριλαμβανομένων αλλαγών στον Κανονισμό και σε άλλους εσωτερικούς κανόνες. Ή για τη συνεργασία με άλλα θεσμικά όργανα, με την τροποποίηση των υφιστάμενων συμφωνιών ή με τη σύναψη νέων διοργανικών συμφωνιών.

Στο πλαίσιο της προσπάθειας που καταβάλλεται, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει ήδη δρομολογήσει τη σύσταση ομάδας εργασίας για την αναθεώρηση της λειτουργίας του Σώματος. Όπως αναφέρεται στο εσωτερικό έγγραφο, επικεφαλής της ομάδας εργασίας για την Κοινοβουλευτική Μεταρρύθμιση, θα είναι η ίδια η πρόεδρος του Σώματος Ρομπέρτα Μέτσολα. Θα συμμετάσχουν δύο μέλη από την Ομάδα του ΕΛΚ, δύο μέλη από την Ομάδα των Σοσιαλιστών, δύο μέλη από την Ομάδα των Φιλελευθέρων, ένα μέλος από την Ομάδα των Πρασίνων, ένα μέλος από την Ομάδα Ταυτότητα-Δημοκρατία, ένα μέλος από την Ομάδα Συντηρητικών-Μεταρρυθμιστών και ένα μέλος από την Ομάδα της Ευρωπαϊκής Ενωτικής Αριστεράς. Την ομάδα εργασίας θα πλαισιώνουν ο πρόεδρος της Διάσκεψης των προέδρων των κοινοβουλευτικών επιτροπών και ο πρόεδρος της επιτροπής συνταγματικών υποθέσεων.

Όπως πληροφορούμαστε, η Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Ρομπέρτα Μέτσολα ενημέρωσε ήδη τη Διάσκεψη των Προέδρων για τους στόχους και τη σημασία της επερχόμενης μεταρρύθμισης. Όπως εξήγησε η όλη μεταρρυθμιστική προσπάθεια θα οικοδομηθεί στη βάση αξιολόγησης ειδικών ομάδων (focus groups). Όταν η εν λόγω αξιολόγηση ολοκληρωθεί, η σκυτάλη θα λάβει η ομάδα εργασίας, η οποία θα προβεί σε συγκεκριμένες εισηγήσεις στη Διάσκεψη των Προέδρων, ώστε να αποφασιστεί και να εφαρμοστεί η επιδιωκόμενη μεταρρύθμιση.

Παιχνίδια τροπολογιών στην PEGA

Καλείται να δημοσιεύσει την έκθεση για το μαύρο βαν και να διερευνήσει τις καταγγελίες παρακολούθησεων η Κύπρος

Βρυξέλλες, του ανταποκριτή μας ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Σε παιχνίδι ισορροπιών και τροπολογιών θα εξελιχθεί τις επόμενες εβδομάδες στις Βρυξέλλες η συζήτηση για την Κύπρο σε σχέση με το προσχέδιο της έκθεσης της εξεταστικής επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τα λογισμικά παρακολούθησης (PEGA), αλλά ακόμα περισσότερο σε σχέση με το προσχέδιο συστάσεων προς το Συμβούλιο και την Επιτροπή. Εάν εγκριθεί ως έχει το προσχέδιο συστάσεων, το Κοινοβούλιο θα καλέσει την κυπριακή κυβέρνηση να δώσει στη δημοσιότητα το πόρισμα Στεφάνου για την υπόθεση του μαύρου βαν, να διερευνήσει πλήρως με συνδρομή της Europol τις καταγγελίες δημοσιογράφων για παρακολούθησεις και να εξετάσει διεξοδικά όλες άδειες εξαγωγής κατασκοπευτικού λογισμικού έχουν εκδοθεί.

Στο προσχέδιο συστάσεων αναφέρεται ακόμα πως στην Κύπρο «ενδέχεται να έχουν σημειωθεί παραβάσεις και κακοδιοίκηση» στην εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου. Το κείμενο αυτό έχει τη δική του ιδιαίτερη σημασία, καθώς δεν αποτελεί απλά μια έκθεση της PEGA, αλλά συστάσεις προς το Συμβούλιο και την Κομισιόν που η Ολομέλεια θα κληθεί να εγκρίνει τον Ιούνιο. Πρόκειται ουσιαστικά για μετεξέλιξη του δεύτερου μέρους του προσχεδίου έκθεσης που είχε παρουσιάσει τον Νοέμβριο η εισηγήτρια Σόφια Ιβ 'τ Βελντ (Φιλελεύθεροι, Κάτω Χώρες), και το οποίο έσπασε σε δύο κομμάτια για διαδικαστικούς λόγους (ευρήματα και συστάσεις),

λόγω μεγέθους, αν και συνομιλητές της «Κ» ερμηνεύουν την απόφαση αυτή ως προσπάθεια υποβάθμισης των ευρημάτων.

Το προσχέδιο συστάσεων θα παρουσιαστεί από την κ. Ιβ 'τ Βελντ και θα συζητηθεί για πρώτη φορά την ερχόμενη Τρίτη 24/1, και περιέχει συστάσεις για όλα τα κράτη μέλη στα οποία αναφέρεται το προσχέδιο της έκθεσης. Οι ευρωβουλευτές μπορούν μέχρι τις 26/1 να καταθέσουν τροποποιήσεις για το προσχέδιο της έκθεσης (το οποίο συζητήθηκε τον Δεκέμβριο) και μέχρι τις 9/2 για το προσχέδιο συστάσεων, κάτι για το οποίο προετοιμάζονται ήδη εντατικά τα μέλη του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (στο οποίο ανήκει μία από τις κυβερνήσεις που βρίσκονται στο μικροσκόπιο, αυτή της Ελλάδας, αλλά και η κυπριακή κυβέρνηση). Στη συνέχεια, η PEGA θα κληθεί να ψηφίσει και για τα δύο κείμενα στις 26/4, και το κείμενο συστάσεων θα παραπεμφθεί για έγκριση ενώπιον της Ολομέλειας τον Ιούνιο οπότε και ολοκληρώνεται η εντολή της ερευνητικής επιτροπής μετά και την τρίτηνη παράταση που έλαβε.

Έντονες συστάσεις

Όσον αφορά την Κύπρο, το προσχέδιο καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να υιοθετήσει το «σμπέρασμα ότι στην Κύπρο ενδέχεται να έχουν σημειωθεί παραβάσεις και κακοδιοίκηση κατά την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης». Επίσης, στο προσχέδιο προτείνεται στο Κοινοβούλιο να ζητήσει από την κυπριακή κυβέρνηση:

- Να αξιολογήσει διεξοδικά όλες

Το προσχέδιο συστάσεων θα παρουσιαστεί από την κ. Ιβ 'τ Βελντ και θα συζητηθεί για πρώτη φορά την ερχόμενη Τρίτη 24/1, και περιέχει συστάσεις για όλα τα κράτη μέλη στα οποία αναφέρεται το προσχέδιο της έκθεσης.

τις άδειες εξαγωγής που έχουν εκδοθεί για κατασκοπευτικό λογισμικό και να τις ανακαλέσει, όπου αρμόζει.

- Να δημοσιεύσει την έκθεση του ειδικού ερευνητή σχετικά με την υπόθεση του «κατασκοπευτικού βαν και

- Να διερευνήσει πλήρως, με τη βοήθεια της Europol, όλες τις καταγγελίες για παράνομη χρήση κατασκοπευτικού λογισμικού, ιδίως σε δημοσιογράφους, δικηγόρους και παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών.

Υπενθυμίζεται πως στο προσχέδιο της έκθεσης του Νοεμβρίου καταγράφεται πως βάσει της απάντησης της κυβέρνησης στην PEGA η NSO Group (που παράγει το Pegasus) δεν έχει παρουσία στην Κύπρο, όμως έξι μέλη του Δ.Σ. της

έχουν στήσει ή αγοράσει εταιρίες στην Κύπρο.

Ετοιμάζουν τροποποιήσεις

Το τμήμα των συστάσεων που αφορά την Κύπρο θα είναι ένα από τα πεδία μάχης των πολιτικών ομάδων. Όπως πληροφορείται η «Κ», θέση του κεντροδεξιού Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος αποτελεί ότι οι συστάσεις για τη χώρα είναι άδικες καθώς δεν αντικατοπτρίζουν τα ευρήματα, ούτε λαμβάνουν υπόψη τις απαντήσεις που δόθηκαν από πλευράς της κυπριακής κυβέρνησης, η οποία επιμένει πως δεν έγιναν εξαγωγές. Τροποποιήσεις αναμένεται να καταθέσουν οι ευρωβουλευτές του ΕΛΚ στην PEGA, αλλά και ο ευρωβουλευτής του ΔΗΣΥ Λουκάς Φουρλάς που δεν είναι μέ-

λος της, αλλά δικαιούται να προτείνει τροποποιήσεις.

Οι διαφωνίες φαίνονται να εστιάζουν στις αναφορές που θέλουν την Κύπρο να αποτελεί «σημαντικό ευρωπαϊκό εξαγωγικό κόμβο για τον κλάδο της επιτήρησης και ελκυστική τοποθεσία για τις εταιρίες που πωλούν τεχνολογίες επιτήρησης» παρά την επιμονή της κυβέρνησης πως δεν έχουν δοθεί άδειες εξαγωγής, και σε αναφορές σε «παραβάσεις ή κακοδιοίκηση» κατά την εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου σε σχέση με αυτά τα λογισμικά στην Πολωνία, την Ουγγαρία, την Ελλάδα, την Ισπανία και την Κύπρο. Στο κάδρο των συστάσεων βρίσκεται και το γεγονός πως η Κύπρος είναι το μόνο κράτος της Ε.Ε. δεν συμμετέχει στον Διακανονισμό του Wassenaar για τον έλεγχο των συμβατικών όπλων και των αγαθών και τεχνολογιών διπλής χρήσης. Η κυπριακή κυβέρνηση αποδίδει αυτή την απουσία σε βέτο της Τουρκίας.

«Αποψίλωση» - Ισορροπίες

Οι τροποποιήσεις που αναμένεται ναβάλει στο τραπέζι το ΕΛΚ θεωρούνται από πολλούς προσπάθεια «αποψίλωσης του περιεχομένου» όπως είπε στην «Κ» ο εκ των αντιπροέδρων της PEGA και ευρωβουλευτής του ΑΚΕΛ Γιώργος Γεωργίου, ο οποίος εκπροσωπεί την ομάδα της Αριστεράς. Ο κ. Γεωργίου εκτίμησε πως δείγματα γραφής για την «τεράστια προσπάθεια», όπως είπε, που θα καταβληθεί από το ΕΛΚ ήταν και οι αντιδράσεις που καταγράφηκαν από ευρωβουλευτές της εξεταστικής επιτροπής τον Νοέμβριο, εν

μέσω της επίσκεψης της αντιπροσωπείας στην Ελλάδα αλλά και αμέσως μετά την παρουσίαση του προσχεδίου της έκθεσης από την εισηγήτρια. Ερωτηματικά παραμένουν και για τη στάση της ομάδας των Σοσιαλδημοκρατών στις τροπολογίες, καθώς αποτελεί τη δεύτερη ισχυρότερη ομάδα στην επιτροπή (όπως είναι στην Ολομέλεια) μετά το ΕΛΚ (στο οποίο ανήκει ο πρόεδρος της επιτροπής, Γιερούν Λενάερς). Το ερώτημα είναι αν θα γίνει προσπάθεια να υπάρξουν τροπολογίες όσον αφορά την Ισπανία (τη μόνη χώρα που βρίσκεται στο μικροσκόπιο με κυβέρνηση που πρόκειται στους Σοσιαλιστές) ή αν η ομάδα θα κρατήσει χαμηλούς τόνους λόγω και της εμπλοκής μελών της στο Qatargate. Αυτό θα είναι και το κλειδί για το μέλλον πολλών από τις τροποποιήσεις, καθώς οι Φιλελεύθεροι, όπως είναι φυσικό, στηρίζουν την εισηγήτρια, όπως οι Πράσινοι και η Αριστερά. Η ουσία είναι πως τα ευρήματα της έκθεσης παραμένουν στην ατζέντα της δημόσιας συζήτησης (ακόμα και αν η έκθεση παραμείνει κείμενο της PEGA) και οι όποιες συστάσεις θα καταλήξουν επίσημες συστάσεις της Ολομέλειας του Κοινοβουλίου, κάτι που φαίνεται να είναι και η στρατηγική της Σόφια Ιβ 'τ Βελντ.

Ο στόχος είναι να υπάρξει δημόσια πίεση στα κράτη μέλη να προχωρήσουν σε νομοθετική ρύθμιση της αγοράς των λογισμικών παρακολούθησης, παρά τις νομικές φύσας αντιρρήσεις των κρατών μελών, μέσω επιστολής του Συμβουλίου στην PEGA πως το θέμα δεν αποτελεί αρμοδιότητα του Κοινοβουλίου.

«Τα κινητά μας είχαν αποφορτιστεί και μόνο η Μπαϊντά συνέχιζε να έχει ενεργοποιημένο τηλέφωνο, καθώς ήταν η μόνη που είχε μαζί της power bank», διηγείται ο Σύρος υπήκοος για την ομοεθνή του (αριστερά), η οποία καθοδηγούσε την ομάδα των 38 προσφύγων και σκηνοθέτησε τη φωτογράφιση του δήθεν νεκρού κοριτσιού.

Του ΓΙΑΝΝΗ ΣΟΥΛΙΩΤΗ

Δεν υπάρχει νεκρό παιδί στη νησίδα του Εβρου. Το περιστατικό με τη μικρή Μαρία, που φέρεται να απεβίωσε αβοήθητη από τσίμπημα σκορπιού, δεν συνέβη ποτέ. Σκηνοθετήθηκε κατόπιν υπόδειξης του διακινητή ως ένα εύρημα προκειμένου οι 38 Σύροι πρόσφυγες να μπορέσουν να φτάσουν ανεμπόδιστα σε ασφαλές σημείο εντός της ελληνικής επικράτειας. Ο δουλέμπορος επέλεξε να αναθέσει τον ρόλο στην οικογένεια που φέρεται να είχε πληρώσει λιγότερα χρήματα συγκριτικά με τους υπόλοιπους πρόσφυγες για τη μεταφορά της από την Τουρκία στην Ελλάδα. Η Μπαϊντά, μια πρόσφυγας από τη Συρία που έμοιαζε να ηγείτο της ομάδας των 38, ήταν αυτή που κατόπιν επικοινωνίας της με τον διακινητή ζήτησε από το κορίτσι να ξαπλώσει στο έδαφος. Του έβαλε μακιγιάζ και λίγη τροφή δίπλα από τα χείλη του προκειμένου να μοιάζει νεκρό από δηλητήριο και το φωτογράφησε. Ήταν μεσημέρι όταν η Μπαϊντά έστειλε τη φωτογραφία με το κινητό της τηλέφωνο, άγνωστο πού. Το απόγευμα της ίδιας ημέρας, μιλώντας στους πρόσφυγες στη νησίδα, εξέφρασε τη βεβαιότητα ότι «σύντομα θα συνεχίσουμε το ταξίδι μας».

Αυτή είναι η περιληψη όσων δήλωσε στη μακροσκελή συνέντευξη που παραχώρησε στην «Κ» Σύρος υπήκοος, ο οποίος μετείχε στην ομάδα των 38 προσφύγων. Η υπόθεσή τους άρχισε να εκτυλίσσεται το περασμένο καλοκαίρι και, πέντε μήνες αργότερα, συνεχίζει να απασχολεί την επικαιρότητα και να προκαλεί σφοδρή αντιπαράθεση μεταξύ κυβέρνσας και αντιπολίτευσης. Ο ίδιος φέρεται κατά πληροφορίες να έχει δώσει επίσημη κατάθεση στους αστυνομικούς της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης επαναλαμβάνοντας την ίδια εκδοχή για όσα συνέβησαν τον Αύγουστο στην ελληνοτουρκική μεθόριο, στον Εβρο. Προτού πάντως ο Σύρος πρόσφυγας αρχίσει να εξιστορεί στην «Κ» τα γεγονότα, ρωτήθηκε: «Γιατί αποφασίσατε να μιλήσετε;». Ο φόβος του

να μην εμπλακούν ο ίδιος και οι οικείοι του σε μια υπόθεση που ενδεχομένως να έχει συνέπειες, ποινικές ή άλλες, ήταν ο βασικός λόγος για να πάρει θέση –και δημοσίως– στην υπόθεση της «μικρής Μαρίας», όπως χαρακτηρίστικά απάντησε.

Ξεκίνησε το ταξίδι του από τη Συρία πριν από περισσότερο από δύο χρόνια. Ύστερα από δύο αποτυχημένες προσπάθειες κατάφερε τελικά να διασχίσει τα σύνορα Τουρκίας – Συρίας και να εγκατασταθεί στην Αγκυρα. Δούλεψε ως

«*Η Μπαϊντά ήταν εκείνη που βρισκόταν σε επικοινωνία με τον διακινητή και εκείνη που θα υποδείκνυε στην υπόλοιπη ομάδα πότε ακριβώς θα επιχειρούσαν το πέρασμα στην ελληνική όχθη*».

εργάτης γης έως τις αρχές του περασμένου καλοκαιριού, οπότε αποφάσισε να ταξιδέψει δυτικά, με πρώτο σταθμό την Ελλάδα. Πλήρωσε περίπου 500 δολάρια στον οδηγό ενός ταξί, που τον μετέφερε στην Κωνσταντινούπολη. Εκεί, όπως συμβαίνει με τους περισσότερους ομοεθνείς του, δικτυώθηκε με διακινητή στον οποίο κατέβαλε μερικές χιλιάδες ευρώ προκειμένου να μεταφερθεί σε «ασφαλές μέρος» στην Ελλάδα.

Με πούλμαν που, όπως λέει, είχε μισθώσει ο Σύρος δουλέμπορος, ο ίδιος και ακόμη 50 πρόσφυγες και μετανάστες μεταφέρθηκαν ένα χιλιόμετρο μακριά από την τουρκική όχθη του ποταμού Εβρου. Εκεί, συνάντησαν μέλη της τουρκικής στρατοχωροφυλακής, τα οποία, αφού τους φωτογράρισαν έναν προς έναν, τους υπέδειξαν τη διαδρομή που θα έπρεπε να ακολουθήσουν μέχρι τα σύνορα με την Ελλάδα.

Όπως αφηγείται, στην ομάδα μετείχαν 51 πρόσφυγες και μετανάστες οι οποίοι μερικές ώρες αργότερα έφτασαν σε νησίδα του ποταμού Εβρου, «διαφορετική από εκείνη στην οποία θα βρισκόμασταν μερικές εβδομάδες αργότερα». Εκεί, παρέμειναν για διάστημα περίπου 7 ημερών. Σύμφωνα με το σχέδιο και τις υποδείξεις των διακινητών, με μια φουσκωτή βάρκα χωρητικότητας 8-10 ατόμων θα διέσχιζαν κατά ομάδες το ποτάμι μέχρι την ελληνική όχθη. Οι πρώτοι δέκα από την ομάδα, ωστόσο, διασταυρώθηκαν επί ελληνικού εδάφους με άτομα που περιγράφει ως «μαυροντυμένους κουκουλοφόρους». Τους χτύπησαν και τους υποχρέωσαν να επιστρέψουν πίσω στην τουρκική όχθη. Εκεί, εντοπίστηκαν από Τούρκους στρατοχωροφύλακες, οι οποίοι μετά μια δίωρη συνομιλία μαζί τους, μέσω μιας μετανάστριας που μιλούσε τουρκικά, τους υποχρέωσαν να επιστρέψουν πίσω στην Κωνσταντινούπολη πριν επιχειρήσουν εκ νέου το πέρασμα στην Ελλάδα.

Η δεύτερη προσπάθεια να διασχίσουν τα σύνορα ξεκίνησε πέντε ημέρες από τη στιγμή που είχαν υποχρεωθεί να επιστρέψουν στην Κωνσταντινούπολη. Μετά ένα σύντομο ταξίδι, αντίστοιχο με εκείνο που είχαν πραγματοποιήσει μερικά εικοσιτετράωρα νωρίτερα, βρέθηκαν εκ νέου σε νησίδα του ποταμού Εβρου, διαφορετική αυτή τη φορά από την προηγούμενη. Η συνεννόηση με τον διακινητή ήταν ότι θα παρέμεναν εκεί έως ότου εκείνος τους δώσει το σύνθημα να προχωρήσουν προς την ελληνική πλευρά των συνόρων. «Συνολικά μείναμε εκεί δέκα ημέρες. Είχαμε μαζί μας προμήθειες, φαγητά και νερό, τα οποία όμως μετά την 8η ημέρα εξαντλήθηκαν. Κλέβαμε καρπούζια και καλαμπόκια για να τρώμε. Τα κινητά μας είχαν αποφορτιστεί και μόνο η Μπαϊντά συνέχιζε να έχει ενεργοποιημένο τηλέφωνο, καθώς ήταν η μόνη που είχε μαζί της power bank».

Εξάλλου, η Μπαϊντά ήταν εκείνη που βρισκόταν σε επικοινωνία με τον διακινητή και εκείνη που θα υποδείκνυε στην υπόλοιπη ομάδα το πότε ακριβώς θα επιχειρούσαν το πέρασμα στην ελληνική όχθη του ποταμού. «Ύστερα από οκτώ ημέρες που βρισκόμασταν πάνω στη νησίδα ήρθε (σ.σ. η Μπαϊντά) και μας είπε ότι για να μην επαναληφθεί η αποτυχία της προηγούμενης φοράς, ο διακινητής σκέφτηκε να φτιάξουμε μια ιστορία. Μας είπε να βάψουμε το παιδί ώστε να φαίνεται νεκρό και να πούμε ότι πέθανε από τσίμπημα σκορπιού. Εκείνος αποφά-

σισε ποια οικογένεια θα σήκωνε το βάρος του ρόλου. Υπέδειξε τη συγκεκριμένη, γιατί είχαν πληρώσει λιγότερα. Κατά κάποιον τρόπο εκβιάστηκαν», δήλωσε ο Σύρος πρόσφυγας και αυτόπτης μάρτυρας των γεγονότων στη συνέντευξή του στην «Κ».

Απαντώντας στις επίμονες ερωτήσεις της «Κ» να περιγράψει τι ακριβώς είδε να συμβαίνει μπροστά στα μάτια του και όχι τι ενδεχομένως μπορεί να άκουσε από τους συμπατριώτες του στη νησίδα, εκείνος απάντησε: «Η

«*Της έκοψαν τα μαλλιά ώστε να μη μοιάζει με το παιδί στη φωτογραφία, που υποτίθεται ότι είχε πεθάνει, και της έκαναν μαθήματα ώστε να ακούει στο νέο όνομά της, Μάγια αντί για Μαρία*».

Μπαϊντά έφερε το κορίτσι δίπλα στο δέντρο όπου καθόμουν. Ο πατέρας και η μητέρα του ήταν λίγο πιο μακριά. Το ξάπλωσε στο έδαφος, του έβαψε λίγο το χέρι και το πόδι και του έβαλε λίγο φαγητό δίπλα στα χείλη ώστε να μοιάζει πεθαμένο. Μετά το φωτογράφησε με το κινητό και έστειλε τις φωτογραφίες. Δεν ξέρω πού».

Του ζητάμε να μας περιγράψει τι έκανε το παιδί σε αυτό το διάστημα. «Τίποτα, ήταν μικρό,

δεν μιλούσε. Μετά της έπλυναν το χέρι και το πόδι. Της έκοψαν τα μαλλιά ώστε να μη μοιάζει με το παιδί στη φωτογραφία, που υποτίθεται ότι είχε πεθάνει, και της έκαναν μαθήματα ώστε να ανταποκρίνεται στο καινούργιο όνομά της, «Μάγια» αντί για «Μαρία». Του ζητάμε να μας εξηγήσει πώς, ενώ δεν είχαν φαγητό και νερό, βρέθηκαν να έχουν μαζί τους είδη μακιγιάζ. «Δεν ξέρω να σου απαντήσω. Μπορώ, όμως, να σου πω με σιγουριά ότι τα χρησιμοποίησαν».

Περιγράφει ακόμη ότι, δύο ημέρες αργότερα, πήραν εντολή από τον διακινητή να μετακινηθούν προς την ελληνική όχθη του ποταμού, δίκως όπως είπε ο ίδιος να γνωρίζει τι μεσολάβησε. Εκεί, τους εντόπισαν drones της Ελληνικής Αστυνομίας και λίγη ώρα αργότερα παρελήφθησαν από βανάκια που τους μετέφεραν στο Κέντρο Υποδοχής Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) Φυλακίου. Τον ρωτάμε εάν κατά την παραμονή τους εκεί οι «38» συζητήσαν μεταξύ τους για όσα είχαν προηγηθεί. «Δεν ήμασταν ούτε ευχαριστημένοι ούτε δυσαρεστημένοι. Ευτυχώς, είχαμε καταφέρει να επιβιώσουμε και πλέον σκεφτόμασταν ότι σύντομα θα τελειώσουμε και θα μπορέσουμε να συνεχίσουμε σε άλλη χώρα».

Επειτα από 14 ημέρες μεταφέρθηκαν σε δομή φιλοξενίας προσφύγων. Ήταν 9 Σεπτεμβρίου. Την επομένη, η Μπαϊντά και αρκετοί ακόμη από την ομάδα των προσφύγων έφυγαν με ταξί από τη δομή και σύμφωνα με πληροφορίες ταξίδεψαν παράνομα στη Γερμανία, όπου παραμένουν μέχρι σήμερα.

Στο τέλος της συνέντευξης, τον ρωτάμε εκ νέου γιατί αποφάσισε να εκθέσει δημοσίως, παλλώ δε μάλλον να περιγράψει σε ένορκη κατάθεσή του στην αστυνομία, τη δική του εκδοχή των γεγονότων. «Ήταν ένα ωραίο σενάριο, αλλά δεν ήταν αληθινό. Αργά ή γρήγορα, η αλήθεια θα μαθευόταν και τότε, εγώ και οι άνθρωποι μου ενδεχομένως να αντιμετωπίζαμε πρόβλημα με δικαστήρια και άλλα. Αν με ρωτάς αυτό, όχι κανείς δεν μου είπε τι να πω».

Από την «αποκάλυψη» στην αναδίπλωση

Η μη κυβερνητική οργάνωση HumanRights360 ενημερώνεται για εγκλωβισμό μεταναστών σε νησίδα του Εβρου και διαβιβάζει τη σχετική πληροφορία στο αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας, στον Frontex, στην Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ και στην Εισαγγελία Ορεστιάδας. Στις 20 Ιουλίου, η ίδια ΜΚΟ στέλνει αίτηση ασφαλιστικών μέτρων στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Στις 27 Ιουλίου, ο Στρατός απαντά ότι η νησίδα στην οποία φαινόταν να είχαν αποκλειστεί οι μετανάστες βρισκόταν επί τουρκικού εδάφους.

Το γερμανικό περιοδικό Der Spiegel δημοσιεύει το πρώτο άρθρο που αφορά τον φερόμενο θάνατο της μικρής Μαρίας, αποδίδοντάς τον σε πιθανό τσίμπημα σκορπιού, ενώ την ίδια μέρα δημοσιεύουν σχετικά άρθρα και το Al Jazeera και η «Εφημερίδα των Συντακτών». Σύμφωνα με τα δημοσιεύματα, οι πηγές που μιλούν για τον θάνατο του 5χρονου κοριτσιού αναφέρουν ότι εξεγνευσσε το πρωί της 9ης Αυγούστου, τονίζοντας πως όλοι τους βρίσκονταν στη νησίδα του Εβρου από τις 7 Αυγούστου.

Ο υπουργός Μετανάστευσης και Ασύλου, Νότης Μητράκης, επισκέπτεται το ΚΥΤ Φυλακίου στον Εβρο. Δηλώνει ότι «βρέθηκε μια ομάδα 38 μεταναστών», οι οποίοι εισήλθαν σε ελληνικό έδαφος. Αναφέρει πως οι πρόσφυγες «ήρθαν από την τουρκική όχθη του ποταμού και σπρώχτηκαν προς τη νησίδα από τις τουρκικές αρχές». Ο κ. Μητράκης τονίζει πως «προκύπτει από τις καταθέσεις ότι ένα παιδί 5 ετών έχασε τη ζωή του σε τουρκικό έδαφος».

Σε ομιλία του στη Βουλή, ο κ. Μητράκης αναφέρεται σε στοιχεία που δημιουργούν αμφιβολίες για την ύπαρξη της μικρής Μαρίας, όπως ότι κανείς από τους πρόσφυγες δεν γνώριζε πού ήταν θαμμένο το παιδί και ότι στη λίστα του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφέρεται η οικογένεια της Μαρίας με 4 παιδιά – όσα είχε μαζί της η οικογένεια κατά την άφιξη στην Ελλάδα.

«Από τα δημόσια διαθέσιμα σε εμάς στοιχεία και λαμβανόμενου υπ’ όψιν ότι η περιοχή παρουσιάζει ένα ιδιαίτερα σύνθετο εδαφικό καθεστώς, καθώς ανάλογα με τη ροή του ποταμού αναδύονται κατά διαστήματα τμήματα ξηράς κατά μήκος του, σχημάτισε την εσφαλμένη πεποίθηση ότι οι ανωτέρω βρίσκονταν επί ελληνικού εδάφους», δηλώνει σε ανακοίνωσή του ο Επαμεινώνδας Παρμάκης, ιδρυτής της μη κυβερνητικής οργάνωσης HumanRights360.

Τον Νοέμβριο, το περιοδικό Der Spiegel αποφασίζει, λόγω αμφιβολιών, να αφαιρέσει προσωρινά τα δημοσιεύματα που αφορούσαν την υπόθεση από την ιστοσελίδα του. Στις 30 Δεκεμβρίου, και έπειτα από έρευνα, το περιοδικό έφτασε στο εξής συμπέρασμα: «Ακόμη κι αν δεν υπάρχει τελική απόδειξη, υπάρχουν κάποιες ενδείξεις ότι ορισμένοι εκ των προσφύγων μπορεί να επινόησαν τον θάνατο μέσα στην απελπισία τους. Ισως σκέφτηκαν», γράφει το Der Spiegel, «ότι επιτέλους θα σώζονταν».

Επαφές για εκλογική νηνεμία στο Αιγαίο

Γραμμή Ουάσιγκτον, Βερολίνου και Αθήνας

Του **Κ.Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Προς «παράλληλες» και πιθανότατα ταυτόχρονες εκλογές με ημερομηνία-κλειδί την 14η Μαΐου, οδεύουν Αθήνα και Αγκυρα, με το Μέγαρο Μαξίμου να θεωρεί πως δεν υφίσταται φόβος θερμού επεισοδίου, ενώ στην κατεύθυνση της δημιουργίας μιας «ομπρέλας ασφαλείας» στο μέτωπο των ελληνοτουρκικών σχέσεων έχουν ενεργοποιηθεί πλήρως, τόσο το Βερολίνο, όσο και η Ουάσιγκτον.

Σύμφωνα με πληροφορίες, το πρώτο βήμα για μια ομαλή πορεία των δύο χωρών προς τις κάλπες έγινε μέσω της πρωτοβουλίας του Γερμανού καγκελαρίου Ολαφ Σολτς να πραγματοποιηθεί στα μέσα του περασμένου Δεκεμβρίου, στις Βρυξέλλες, η τριμερής συνάντηση της διευθύντριας του Διπλωματικού Γραφείου του πρωθυπουργού κ. Αννας Μαρίας Μπούρα, του εξ απορρήτων του κ. Ταγίπ Ερντογάν, Ιμπραήμ Καλίν και του διπλωματικού συμβούλου του κ. Σολτς, Γενς Πλένερ. Κατά τις ίδιες πηγές, η συνάντηση είχε συγκεκριμένα παραγωγικά αποτελέσματα: Πρώτον, με «εγγυητή» το Βερολίνο καταγράφηκαν οι «κόκκινες γραμμές», η υπέρβαση των οποίων θα μπορούσε να πυροδοτήσει ανεξέλεγκτη ένταση στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο. Δεύτερον, συμφωνήθηκε –και το κυριότερο η συμφωνία τηρείται– οι διαυλεί επικοινωνίας μεταξύ Μπούρα και Καλίν, που το προηγούμενο διάστημα είχαν ατονήσει πλήρως, να παραμείνουν ανοικτοί καθ’ όλη τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου στις δύο χώρες. Μέχρι τις εκλογές στις δύο χώρες, δηλαδή, επί της ουσίας θα υφίσταται ένα κρίσιμο κανάλι απευθείας επικοινωνίας μεταξύ

των γραφείων των κ. Μπτσοτάκη και Ερντογάν.

Καθοριστική, όμως, θεωρείται και η δραστηριοποίηση της Ουάσιγκτον που είναι επίσης σαφές πως δεν επιθυμεί την εκδήλωση μιας μείζονος κρίσης στην Ανατολική Μεσόγειο, καθώς μάλιστα ο πόλεμος στην Ουκρανία βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη. Ενδεικτική των διαθέσεων των ΗΠΑ να λειτουργήσουν πυροσβεστικά στο μέτωπο των ελληνοτουρκικών σχέσεων είναι εξάλλου η επιλογή ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ να μεταβεί σε Αθήνα και Αγκυρα το διάστημα από 20 μέχρι 22 Φεβρουαρίου, στην αιχμή δηλαδή της προεκλογικής περιόδου στις δύο χώρες, παρότι η επίσκεψη του κ. Αντονι Μπλίνκεν στην περιοχή δεν βρισκόταν μέχρι πρόσφατα

Ενδεικτική των διαθέσεων των ΗΠΑ να λειτουργήσουν πυροσβεστικά είναι η επιλογή ο Μπλίνκεν να επισκεφθεί Αθήνα και Αγκυρα στην αιχμή της προεκλογικής περιόδου, στα τέλη Φεβρουαρίου.

στην ατζέντα του Στέιτ Ντιπάρτμεντ. Είναι, δε, προφανές πως στην παρούσα συγκυρία η Ουάσιγκτον διαθέτει μοχλούς πίεσης έναντι του κ. Ταγίπ Ερντογάν, καθώς μια θετική εξέλιξη στην υπόθεση του εκσυγχρονισμού και της προμήθειας των F-16 θα ήταν ένα χρήσιμο δώρο στη μάχη που δίνει ο τελευταίος για μια νέα θητεία στην τουρκική προεδρία. Σε κάθε περίπτωση, στο

Ο Κυριάκος Μπτσοτάκης την περασμένη Πέμπτη στο Νταβός. Και από το βήμα του διεθνούς φόρουμ επανέλαβε ότι οι εκλογές θα γίνουν «κάποια στιγμή την άνοιξη». Οι κυκλωμένες ημερομηνίες στην ατζέντα του Μαξίμου είναι η 9η Απριλίου και η 14η Μαΐου.

Στέιτ Ντιπάρτμεντ υπάρχει πλέον πλήρης εικόνα για τους κινδύνους από ενδεχόμενο θερμό επεισόδιο στην περιοχή, με την πρέσβειρα της Ελλάδας στην Ουάσιγκτον κ. Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου να έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη συγκεκριμένη κατεύθυνση.

Τέλος, σύμφωνα με την ελληνική πλευρά, συμφέρει και τον ίδιο τον Τούρκο πρόεδρο να επιδείξει «αυτοσυγκράτηση». Όπως τονίζεται, ο κ. Ταγίπ Ερντογάν έχει αρχίσει να αναπτύσσει δυναμική εκλογικής επικράτησης, ενώ παράλληλα μέσω της δικαστικής απόφασης για τον δήμαρχο Κωνσταντινούπολης, Εκρέμ Ιμάμογλου, έχει επιφέρει ισχυρό πλήγμα στην αντιπολίτευση. Υπό το ανωτέρω πρίσμα θα ήταν ιδιαίτερα μεγάλο ρίσκο να προκαλέσει μια μείζονα περιπέτεια, για την τελική έκβαση της οποίας δεν μπορεί να είναι βέβαιος, με δεδομένη και την αποφασιστικότητα που έχει επιδείξει η ελληνική κυβέρνηση κατά τις προηγούμενες κρίσεις. Αν και προεξοφλείται πως ο Τούρκος πρόεδρος δεν θα εγκαταλείψει προεκλογικά την επιθετική του ρητορική έναντι της Αθήνας, μια

ανεξέλεγκτη κρίση θα είναι μια εξέλιξη lose-lose, αναφέρεται χαρακτηριστικά.

Το ημερολόγιο

Όπως προαναφέρθηκε, η κρίσιμη εκλογική ημερομηνία σε Αγκυρα και Αθήνα είναι η 14η Μαΐου: Ο Ταγίπ Ερντογάν την «φωτογράφησε» στις αρχές της περασμένης εβδομάδας ως ημέρα διενέργειας του πρώτου γύρου των τουρκικών προεδρικών εκλογών. Όμως, σύμφωνα με πληροφορίες, την έχει «κυκλώσει» και ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μπτσοτάκης παρότι, βεβαίως, η κυβέρνηση δεν πρόκειται να «ετεροπροσδιοριστεί» από τις αποφάσεις του Τούρκου προέδρου.

Σύμφωνα λοιπόν με το επικρατέστερο σενάριο, όπως έχει αναφέρει και πάλι η «Κ», οι εκλογές με την απλή αναλογική θα πραγματοποιηθούν στις 9 Απριλίου και οι δεύτερες στις 14 Μαΐου. Ο χρόνος ανάμεσα στις δύο αναμετρήσεις θεωρείται συνταγματικά επαρκής, καθώς ούτε ο κ. Μπτσοτάκης, ούτε ο Αλέξης Τσίπρας –εάν όπως αναμένεται ο ΣΥΡΙΖΑ είναι δεύτερο κόμμα– δεν πρόκειται να εξαντλήσουν το προβλεπόμενο τριήμερο για

τη διερευνητική εντολή που θα λάβουν από την Πρόεδρο της Δημοκρατίας Κατερίνα Σακελλαροπούλου. Θα πρέπει να επισημανθεί πως η 14η Μαΐου θα είναι πιθανότατα με βάση τον σχεδιασμό του Μεγάρου Μαξίμου η ημέρα των εθνικών εκλογών ακόμη και στο απομακρυσμένο σενάριο κατά το οποίο ο πρωθυπουργός επιλέξει η πρώτη εκλογική αναμέτρηση με απλή αναλογική να διεξαχθεί πιο αργά την άνοιξη. Σε αυτή την περίπτωση οι δεύτερες εκλογές θα διεξαχθούν στις 15 ή 22 Ιουνίου.

Στο κυβερνητικό επιτελείο θεωρούν θετικό οι εκλογές σε Ελλάδα και Τουρκία να διεξαχθούν παράλληλα, και, το κυριότερο, ο δεύτερος γύρος των προεδρικών εκλογών στην Τουρκία, στις 21 Μαΐου, να πραγματοποιηθεί αφού η πρώτη αναμέτρηση στην Ελλάδα θα έχει ολοκληρωθεί. Όπως αναφέρουν κυβερνητικές πηγές, η πιο «επικίνδυνη» εβδομάδα στα ελληνοτουρκικά θα είναι εκείνη μεταξύ 14 και 21 Μαΐου. Τότε ενδεχομένως, και εάν το αποτέλεσμα της πρώτης κάλπης δεν τον ευνοεί, ο Ταγίπ Ερντογάν θα επιδιώξει τη δημιουργία έντασης προκειμένου να συσπειρώσει ένα

μέρος του εθνικιστικού ακροατηρίου της χώρας του ή ακόμη και ως όχημα προκειμένου να αναβάλει τις εκλογές, καθώς το Σύνταγμα της Τουρκίας του δίδει τη δυνατότητα. Οπότε, θα είναι σημαντικό, όπως λέγεται, το πρωί της 15ης Μαΐου, στην Ελλάδα να υπάρχει κανονική και όχι υπερσυστάκη κυβέρνηση.

Το προβάδισμα

Πάντως, η «παράλληλη» διεξαγωγή των εκλογών σε Ελλάδα και Τουρκία δίδει και ένα πολιτικό πλεονέκτημα στον πρωθυπουργό. Εκ των πραγμάτων στην τελική ευθεία προς τις 14 Μαΐου οι πιθανές κινήσεις Ερντογάν θα αποτελέσουν μέρος της δημόσιας συζήτησης, εξέλιξη που ευνοεί τη Ν.Δ. καθώς ο κ. Μπτσοτάκης προηγείται σαφώς έναντι του Αλέξη Τσίπρα σε όλες τις δημοσκοπήσεις στο πεδίο της διαχείρισης των θεμάτων εξωτερικής πολιτικής. Ενώ, παράλληλα, μπορεί να προβάλει την επιτυχή αντιμετώπιση των δύο μεγάλων κρίσεων της προηγούμενης τριετίας, δηλαδή την προσπάθεια «εισβολής» μεταναστών στον Εβρο και την έξοδο του ερευνητικού «Ορούτς Ρέις».

Οι νέοι και οι Κούρδοι, εμπόδια για την επικράτηση Ερντογάν

Του **ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΑΗ**

Η προκήρυξη πρόωρων εκλογών στην Τουρκία στις 14 Μαΐου φέρνει τώρα στο προσκήνιο τα εμπόδια που έχει να αντιμετωπίσει ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, όπως και τα κόμματα της αντιπολίτευσης, με στόχο την εκλογή του νέου προέδρου.

Η αριθμητική των τουρκικών εκλογών δείχνει πως ο σημερινός πρόεδρος της Τουρκίας για να επανεκλεγεί χρειάζεται να κερδίσει τουλάχιστον 2 εκατομμύρια επιπλέον ψυφοφόρους σε σχέση με τις εκλογές του 2018, αλλά και να προσεγγίσει περίπου 6 εκατομμύρια νέους ψηφοφόρους 18-25 ετών, που φέτος θα ψηφίσουν για πρώτη φορά. Σχεδόν όλες οι δημοσκοπήσεις δείχνουν πως περίπου 4 εκατομμύρια νέοι είναι πιο κοντά στα κόμματα της αντιπολίτευσης, καθώς είναι εκδηλη η απογοήτευσή τους για τη σημερινή κατάσταση που επικρατεί στην Τουρκία.

Το σίγουρο γεγονός πάντως αυτών των προεδρικών εκλογών είναι πως δίχως την υποστήριξη του φιλοκουρδικού κόμματος HDP, κανένας υποψήφιος δεν μπορεί να νικήσει. Καθώς οι Κούρδοι ψηφοφόροι που στηρίζουν το HDP αποτελούν τουλάχιστον το 10% της εκλογικής δύναμης.

Το 2018 ο κ. Ερντογάν νίκησε με 25,5 εκατομμύρια ψήφους,

έναντι 23,8 εκατομμυρίων της αντιπολίτευσης. Στις δημοτικές εκλογές του 2019 οι κυβερνητικοί υποψήφιοι συγκέντρωσαν 24 εκατ. ψήφους και οι της αντιπολίτευσης 22,9 εκατομμύρια. Στις προεδρικές εκλογές του 2023 θα ψηφίσουν περίπου 53-54 εκατομμύρια Τούρκοι και η κυβέρνηση θα πρέπει να κερδίσει επιπλέον 2 εκατ. ψηφοφόρους για να πετύχει το πολυπόθητο «50%+1».

Οι αναλυτές λένε ότι ο Τούρκος πρόεδρος θα χρειαστεί επιπλέον δύο εκατ. ψηφοφόρους για να παραμείνει στην εξουσία.

Ο έγκυρος δημοσκόπος και πολιτικός αναλυτής της Τουρκίας Μπεκίρ Αγιρντίρ, σε άρθρο του στην εφημερίδα Οκσίτζεν εκτιμά ότι «ο κ. Ερντογάν θα πρέπει να διατηρήσει και τους ψηφοφόρους του 2018 και να μην έχει απώλειες προς τα κόμματα πρώην συνεργατών του, όπως το DEVA του Αλί Μπαμπατζάν και το Gelecek του Αχμέτ Νταβούτογλου. Αλλά τα κόμματα της αντιπολίτευσης ανάλογα και με τον υποψήφιο και τη στρατηγική τους, έχουν μεγαλύτερη δυναμική και πιθανότητα να φθάσουν τα 27 εκατομμύρια ψηφοφόρους.

Νεαροί πλανόδιοι μουσικοί σε εμπορικό δρόμο της Αγκυρας. Εξ εκατομμύρια Τούρκοι 18-25 ετών αναμένεται να ψηφίσουν για πρώτη φορά.

Ουσιαστικά με τα σημερινά δεδομένα η δύναμη του κ. Ερντογάν είναι στο 45% και θα προσπαθήσει να φθάσει στο 50%, ενώ η δύναμη της αντιπολίτευσης είναι στο 55% και θα προσπαθήσει να το διατηρήσει ή να μείνει κοντά στο 50%».

Το μεγαλύτερο πρόβλημα της κυβερνητικής παράταξης θεωρείται το θέμα με τους νέους ψηφοφόρους. Είναι τα 6 εκατομμύρια Τούρκων 18-25 ετών, οι οποίοι σε αυτές τις εκλογές θα ψηφίσουν για πρώτη φορά. Τέσσερα εκατομμύρια νέοι θεωρούνται πως είναι πιο κοντά στα κόμματα της

αντιπολίτευσης. Χαρακτηριστική είναι η δημοσκόπηση της εταιρείας ORC. Το Ρεπουμπλικανικό Λαϊκό Κόμμα (CHP) μαζί με το Καλό Κόμμα (Iyi Parti) συγκεντρώνουν το 42% της προτίμησης των νέων. Ενώ η κυβερνητική συμμαχία AKP-MHP αγγίζει μόλις το 22%, γεγονός που δείχνει πως σε αυτές τις εκλογές η δυναμική των ποσοστών από τους νέους ψηφοφόρους θα είναι υπέρ των κομμάτων της αντιπολίτευσης.

Η εφημερίδα Cumhuriyet τονίζει πως οι περισσότεροι νέοι είναι απογοητευμένοι από την πολιτική και οικονομική κατά-

σταση της χώρας και απαισιόδοξοι για το μέλλον. Αγνοούν το «κακό παρελθόν» της Τουρκίας, το οποίο πολλές φορές επικαλείται ο κ. Ερντογάν, όπως πολλοί από αυτούς αδιαφορούν για όσα συνέβησαν τη δεκαετία του '50 με τον τότε πρωθυπουργό Αντνάν Μεντερές. «Ο αείμνηστος Μεντερές μπήκε στις καρδιές του έθνους στις 14 Μαΐου 1950 λέγοντας ότι αρκεί για ο λόγος του έθνους, και βγήκε από την κάλπη με μια συντριπτική νίκη. Θα ξεκινήσουμε τον αιώνα της Τουρκίας, του έθνους μας, 73 χρόνια μετά, για άλλη μια φορά την ίδια ημέρα. Θα έλεγα φτάνει πια σε αυτούς τους πραξικοπηματίες γελοτοποιούς, αυτούς τους ανίκανους συνομιλητές, που βρέθηκαν μπροστά μας» δήλωσε ο κ. Ερντογάν όταν ανακοίνωσε την ημερομηνία διεξαγωγής των εκλογών.

Πάντως, προβλήματα αντιμετωπίζουν και τα έξι κόμματα της αντιπολίτευσης. Αν και έχουν συμφωνήσει σε βασικές αρχές της συνεργασίας τους, δεν έχουν κάνει το σημαντικότερο κι αυτό είναι να βρουν τον υποψήφιο τους για τις προεδρικές εκλογές!

Πληροφορίες από την Αγκυρα αναφέρουν πως η πρόεδρος του Καλού Κόμματος Μεράλ Ακσενέρ έχει ξεκαθαρίσει πως ως υποψήφιο προκρίνει τον δήμαρχο της Κωνσταντινούπολης Εκρέμ Ιμάμογλου και επιμένει προς αυτή την κατεύθυνση. Όμως η καταδίκη του κ. Ιμάμογλου και η πι-

θανότητα απαγόρευσης της πολιτικής δράσης του θεωρείται βασικό εμπόδιο στην υποψηφιότητά του. Στο Καλό Κόμμα και στο Ρεπουμπλικανικό Λαϊκό Κόμμα ακούγονται απόψεις και για τον δήμαρχο της Αγκυρας, Μανσούρ Γιαβάς, αλλά ο ίδιος ήταν σημαντικό μέλος του Κόμματος Εθνικιστικής Δράσης και η υποψηφιότητά του δεν θα προκαλέσει οποιαδήποτε υποστήριξη των Κούρδων.

Η τουρκική εφημερίδα Cumhuriyet υποστηρίζει πως μεγαλύτερες πιθανότητες να είναι υποψήφιος έχει ο πρόεδρος του CHP Κεράλ Κιλισνταρόγλου. Όμως το HDP που δεν συμμετέχει στη συμμαχία των έξι κομμάτων, ίσως ανακοινώσει δικό του υποψήφιο. Σε περίπτωση πολλών υποψηφιοτήτων, θεωρείται δεδομένο πως η εκλογική αναμέτρηση θα οδηγηθεί σε δεύτερο γύρο, ο οποίος, σύμφωνα με τις πρώτες πληροφορίες, θα διεξαχθεί εντός μιας εβδομάδας.

Ενα εμπόδιο το οποίο συζητείται ιδιαίτερα στην Τουρκία, είναι το αν έχει δικαίωμα ο κ. Ερντογάν να θέσει υποψηφιότητα για τρίτη θητεία ως πρόεδρος. Πολλοί πολιτικοί και νομικοί αναφέρουν πως ο κ. Ερντογάν έχει ήδη συμπληρώσει το συνταγματικό όριο των δύο θητειών στην προεδρία. Η κυβερνητική παράταξη υποστηρίζει ότι μπορεί η πρώτη θητεία του προέδρου να ξεκίνησε το 2014, αλλά τότε είχε άλλες αρμοδιότητες.

Η κηδεία και ο γάμος με το Κέντρο

Η εκδημία του τέως προκάλεσε αναταραχή στη Ν.Δ. Απειλεί η διεύρυνση τους δεσμούς με την παραδοσιακή βάση της Δεξιάς;

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Υπάρχει στη Νέα Δημοκρατία πρόβλημα στη δεξιά πτέρυγιά της; Το ερώτημα το οποίο τίθεται εδώ και πολύ καιρό ήρθε ακόμη πιο εμφαντικά στο προσκήνιο με αφορμή τον θάνατο του τέως βασιλιά Κωνσταντίνου, που δημιούργησε αναταραχή σε ένα κομμάτι της βάσης της παράταξης, που ήθελε «διαφορετική αντιμετώπιση» στον τέως, σύμφωνα τουλάχιστον με τη διερμηνεία της βούλησής της από την πιο συντηρητική πλευρά της παράταξης. Κάποια στελέχη της Ν.Δ., προεξάρχοντας του πρώην πρωθυπουργού Αντώνη Σαμαρά, συντάχθηκαν με αυτή την πτέρυγα και έδωσαν το «παρών» στη Μητρόπολη. «Η κηδεία ωστόσο του τέως δεν ήταν η αιτία, αλλά η αφορμή να επανέλθει η συζήτηση για τα δεξιά της Ν.Δ.», λέει στην «Κ» στέλεχος της κυβερνητικής παράταξης, που έχει ζησει την πορεία του κόμματος από τα πρώτα σχεδόν χρόνια της ίδρυσής του.

Η στροφή

Η Νέα Δημοκρατία από την ίδρυσή της υπήρξε ένα πολυσυλλεκτικό κόμμα με πολλές διαφορετικές τάσεις στο εσωτερικό του. Το Λαϊκό Κόμμα, φύσει πιο συντηρητικό, υπήρξε κυρίαρχο στο εσωτερικό της. Η πιο «κεντρώα και φιλελεύθερη» συνιστώσα ήταν ενίοτε καθοριστική, αλλά όχι πλειοψηφική. Η εκλογή του Κυριάκου Μητσοτάκη στην ηγεσία της Ν.Δ. το 2015 έστρεψε το τιμόνι, εγκολπώνοντας πολλά στελέχη που προέρχονται από το κέντρο και δημιουργώντας σταδιακά τριβές με τη δεξιά πτέρυγα. Το ερώτημα συνεπώς είναι ακόμη πιο επίκαιρο: τι είναι σήμερα η Νέα Δημοκρατία; Ο Κυριάκος Μητσοτάκης αυτοπροσδιορίζεται ως ένας «προοδευτικός κεντροδεξιός πολιτικός», που έχει αλλάξει τη φυσιογνωμία του κόμματος. Στην τελευταία μάλιστα συνέντευξή του στο «Πρώτο Θέμα», δήλωσε πως «δεν νομίζω ότι μοιάζει πολύ σήμερα με τη Ν.Δ. άλλων δεκαετιών». Αυτό, λένε κάποιοι, δεν καλύπτει τη δεξιά πτέρυγα. Από το Μέγαρο Μαξίμου απαντούν στη θεωρία αυτή με αριθμούς και πράξεις. Η αντίδραση στον Εβρο το 2020, η σαφής ενίσχυση των Ενόπλων Δυνάμεων και η προσπάθεια να μπει τάξη στην ανομία στα πανεπιστήμια –ασχέτως αν ακόμη δεν έχει ολοκληρωθεί– αποτελεί την απάντηση της κυβέρνησης. «Μιλάμε διαρκώς με το δεξιό κοινό και αυτό

AP PHOTO / PETROS GIANNAKOPOULOS

Στημένοι αζημέρνωτα στην ουρά, έξω από το παρεκκλήσιο του Αγίου Ελευθερίου στη Μητρόπολη, για το ύστατο χαιρε στον εκλιπόντα βασιλιά. Στελέχη της Ν.Δ. ισχυρίζονται ότι ένα κομμάτι της βάσης του κόμματος ενοχλήθηκε από την αντιμετώπιση του τέως.

Το Μαξίμου εκτιμά ότι η κυβερνητική πολιτική στην Αμυνα, στο Προσφυγικό και στην Εκπαίδευση έχει κρατήσει τον λώρο με την κομματική βάση.

το δείχνουν οι πολιτικές μας», λέει σχετικά στην «Κ» κυβερνητικό στέλεχος. Οι μετρήσεις «δείχνουν» το ίδιο: η δημοτικότητα του Κυριάκου Μητσοτάκη είναι πιο ψηλά από κάθε άλλον τομέα σε θέματα εθνικής ασφάλειας και αντιμετώπισης της τουρκικής προκλητικότητας, ενδεικτικό πως ο ομφάλιος λώρος με τη δεξιά μήτρα δεν έχει κοπεί.

Το πρόσωπο

Η εξισορρόπηση πάντως μεταξύ των διαφορετικών τάσεων της Νέας Δημοκρατίας είναι δι-

αρκής. Εξ ου και η επιλογή του προσώπου που θα αποτελέσει τον νέο εκπρόσωπο έχει μεγάλη σημασία. Ο επικρατέστερος με τα σημερινά δεδομένα είναι ο Ακης Σκέρτσος, ένας πολιτικός με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Για πολλούς αποτελεί την ενσάρκωση του προεκλογικού σλόγκαν της κυβέρνησης –«συνέχεια, συνέπεια, σταθερότητα»–, καθώς αποτελεί τον βασικό βραχίονα υλοποίησής του κυβερνητικού έργου. Παράλληλα ο κ. Σκέρτσος ήταν ένα στέλεχος που την τετραετία Μητσοτάκη χειρίστηκε αρκετές κρίσεις, ένα στοιχείο που ο πρωθυπουργός θέλει να προτάξει κατά την προεκλογική περίοδο. Από εκεί και πέρα αποτελεί μια καθαρά κεντρώα πολιτική φυσιογνωμία που θα μπορεί να απευθυνθεί και στους αμφιταλαντευόμενους ψηφοφόρους, που αποτελούν βασική δεξαμενή για τον Κυριάκο Μητσοτάκη. Η πιθανή επιλογή Σκέρτσου δημιουργεί αμέσως

την ανάγκη εξισορρόπησης με τη δεξιά πτέρυγα. Οι πληροφορίες λένε ότι –εφόσον είναι αυτός η τελική επιλογή– είναι σχεδόν βέβαιο πως θα υπάρχει κάποιος αναπληρωτής με πιο δεξιά χαρακτηριστικά. Το ιδανικό θα ήταν να είναι γυναίκα, η οποία πρέπει να έχει τα εξής χαρακτηριστικά: δεν θα είναι υποψήφια βουλευτής για να έχει περιορισμό εμφανίσεων, θα έχει δεξιό προφίλ και θα μπορεί να σταθεί σε αυτό το υψηλό επίπεδο. Με τα παραπάνω ως περιορισμούς, ένα πρόσωπο που μπορεί να συζητηθεί είναι η Άννα-Μισέλ Ασημακοπούλου, χωρίς ωστόσο αυτή τη στιγμή να έχει καταλήξει το επιτελείο σε αυτή την επιλογή. Η αναστάτωση πάντως που προέκυψε από την κηδεία του τέως είναι κάτι που στο Μαξίμου δεν προσπερνούν με αδιαφορία, καθώς τα πάντα τρεις μήνες πριν από τις εκλογές έχουν σημασία. Η απογοήτευση που καταγράφηκε την εβδομάδα της

Αν επιλεγεί ως εκπρόσωπος ο Ακης Σκέρτσος, ο αναπληρωτής ή η αναπληρώριά του πιθανότατα θα έχει καθαρό «δεξιό» προφίλ.

κηδείας του τέως από μερίδα οπαδών της Ν.Δ. δεν προβληματίζει το Μαξίμου. «Ακόμη και να υπάρχει πρόσκαιρη απογοήτευση, δεν θα επηρεάσει την τελική ψήφο», εκτιμούν κυβερνητικές πηγές, δίνοντας το κλίμα που υπάρχει στην κυβέρνηση. Η στρατηγική άλλωστε του Κυριάκου Μητσοτάκη να απευθύνεται διαρκώς στο Κέντρο, χωρίς να ξεχνά τη «μήτρα» της παράταξης, είναι αποκρυσταλλωμένη εδώ και καιρό «και δεν άγεται και φέρεται ανάλογα τις εξελίξεις». Και η εν λόγω στρα-

ΑΠΟΨΗ

Πόσο κινδυνεύει η Ν.Δ. από τη Δεξιά στα δεξιά της;

Του ΕΥΤΥΧΗ ΒΑΡΔΟΥΛΑΚΗ

Υπάρχουν ψηφοφόροι που αυτοπροσδιορίζονται ως δεξιοί, οι οποίοι δεν είναι ικανοποιημένοι από τη Ν.Δ. Άλλοι λόγω της πολιτικής που εφαρμόζει, άλλοι επειδή τη θεωρούν ιδεολογικά «συμβιβασμένη». Κάποιοι από τους ψηφοφόρους αυτούς, παρά τη δυσαρέσκειά τους, θα την ψηφίσουν ξανά στη λογική του «μην χείρον». Κάποιοι όμως φαίνεται πιθανό να ψηφίσουν ένα κόμμα στα δεξιά της Ν.Δ. Εξ ου και η κινητικότητα σε αυτόν τον χώρο μοιάζει αυξημένη, με αρκετά πρόσωπα και σχήματα να στοχεύουν στο συγκεκριμένο ακροατήριο.

Υπό αυτήν την προσέγγιση, η Ν.Δ., ναι, κινδυνεύει από τη Δεξιά στα δεξιά της.

Ο κίνδυνος αυτός μεγαλώνει όσο οι πρώτες εκλογές, της απλής αναλογικής, εκλαμβάνονται ως διαδοχαστικές, άρα και ως μια ευκαιρία για ανέξοδη ψήφο διαμαρτυρίας. Ενώ ουδείς μπορεί να υποτιμήσει τη συνολική ριζοσπαστικοποίηση

Δίπλα στον διαχειριστικό πραγματισμό πρέπει να υπάρχει αξιακό περιεχόμενο. Γιατί όπως έλεγε ο Ζωρζ Πομπιντού, «κανείς δεν έδωσε τη ζωή του για να πέσει 2% ο πληθωρισμός».

διεθνώς, την τελευταία δεκαετία, στον χώρο της Δεξιάς, κάτι που –συνήθως μεταπρατικά και άγρια– διαμόρφωσε μια παγκόσμια «ατζέντα» αυτού του χώρου.

Υπάρχουν βέβαια και παράμετροι που περιορίζουν τον κίνδυνο για τη Ν.Δ. Η έλλειψη π.χ. μιας προσωπικότητας που θα μπορούσε να συνενώσει διάσπαρτες δυνάμεις και να εκφράσει την ατζέντα μιας εγκώριας ριζοσπαστικής Δεξιάς είναι εμφανής. Η ίδια η πολιτική της κυβέρνησης σε κάποιους τομείς (εξοπλιστικά, εξωτερική πο-

λιτική κ.λπ.) αλλά και η διαχρονική πολυσυλλεκτικότητα της Ν.Δ. επίσης δημιουργεί αναχώματα και περιορίζει διαρροές.

Προς το παρόν, το ποσοστό που διεκδικούν τα κόμματα που κινούνται στα δεξιά της Ν.Δ. δεν μοιάζει ικανό να ανατρέψει το προβάδισμά της. Ισως όμως επηρεάσει τις πιθανότητες αυτοδυναμίας στις δεύτερες εκλογές, όπου και αναμένεται να δοκιμαστεί η αντοχή όλων αυτών των σχημάτων. Σχήματα στα οποία ασφαλώς δεν συμπεριλαμβάνεται το κόμμα του Ηλία Κασidiάρη, το οποίο λόγω της εξτρεμιστικής φύσης του και των νεοναζιστικών καταβολών του υπερβαίνει τα χαρακτηριστικά ενός τυπικού κόμματος της ριζοσπαστικής Δεξιάς. Το συγκεκριμένο μόρφωμα δεν απειλεί εκλογικά τη Ν.Δ. καθώς απευθύνεται σε ένα ακροατήριο με το οποίο η Ν.Δ. εδώ και καιρό δεν συνομιλεί.

Ο κίνδυνος για τη Ν.Δ. θα μπορούσε να αυξηθεί μακροπρόθεσμα αν ως παράταξη συνολικά έδινε την

αίσθηση ότι εγκαταλείπει τη μάχη των ιδεών. Υπάρχουν πάντα ψηφοφόροι που εκτός από διαχειριστική επάρκεια επιζητούν και αξιακές ταυτίσεις. Όχι κατ' ανάγκην με τους κλασικούς όρους του (εν πολλοίς ξεπερασμένου) πολιτικού λεξιλογίου, αλλά σε κάθε περίπτωση όχι απογυμνωμένου από σύμβολα και έννοιες.

Στον Ντε Γκωλ αποδίδεται η φράση «η Αριστερά είναι για να σκέφτεται και η Δεξιά για να πράττει». Και πράγματι τα περισσότερα κεντροδεξιά κόμματα της μεταπολεμικής Ευρώπης έδιναν περισσότερη έμφαση στον κυβερνητικό πραγματισμό παρά στην ιδεολογική διαπάλη. Η ελληνική Δεξιά δεν αποτέλεσε εξαίρεση, παρά τις κατά περιόδους προσπάθειες που έγιναν.

Αυτό όμως απέχει πολύ από το να μιλήσει κανείς για μια ιδεολογική ήττα της Δεξιάς στην Ελλάδα. Μπορεί η Δεξιά να έχασε τη μάχη της ιστοριογραφίας και των μυθοπλασιών (και αυτό όχι μόνιμα, γιατί πλέον

πολλά αναθεωρούνται), αλλά κέρδισε όλες τις ουσιαστικές στρατηγικές, πολιτικές και εντέλει και αξιακές μάχες που αφορούν τον προσανατολισμό της χώρας. Την ώρα που η Αριστερά εξέδιδε βιβλία ή γύριζε ταινίες με το δικό της ιστορικό αφήγημα, η Δεξιά έβαζε τη χώρα στο ΝΑΤΟ, στην Ε.Ε., προωθούσε την ελεύθερη οικονομία και έδενε τη χώρα στον δυτικό κόσμο. Η μετατόπιση της Κεντροαριστεράς προς τις θεμελιώδεις θέσεις της ελληνικής Δεξιάς την περίοδο της Μεταπολίτευσης είναι πολύ μεγαλύτερη απ' ό,τι το αντίστροφο. Όσο για τα στερεότυπα «καλό, αγνό, λαϊκό παιδί – κακός και άκαρδος πλούσιος» που ακόμα υπάρχουν, είναι κάπως ρηχό να τα αποδώσει κανείς στην περιβόητη «ιδεολογική ηγεμονία της Αριστεράς». Αρκεί μια ματιά στις ασπρόμαυρες ελληνικές ταινίες των δεκαετιών που η Ελλάδα είχε βασιλεία και το ΚΚΕ ήταν παράνομο.

Για να επανέλθουμε στο κεντρικό ερώτημα: Μακροπρόθεσμα και μιλώντας γενικότερα, ο κίνδυνος για

τηνική έχει συγκεκριμένη στόχευση που δεν αφορά μόνο τις πρώτες κρίσιμες εκλογές, αλλά και το μεσοδιάστημα μεταξύ πρώτης και δεύτερης κάλπης. Στο Μέγαρο Μαξίμου θεωρούν πως το κρίσιμο διάστημα των 4-5 εβδομάδων που θα μεσολαβήσουν μεταξύ των δύο εκλογικών αναμετρήσεων, το ποσοστό που θα χρειάζεται η Ν.Δ. για να φθάσει στον στόχο της αυτοδυναμίας θα «κρύβεται» κυρίως στο Κέντρο. Οι μετρήσεις παίζουν και εδώ κομβικό ρόλο, όπως φαίνεται από τρία ευρήματα που επισημαίνουν κυβερνητικές πηγές: ένα σημαντικό ποσοστό όσων αυτοπροσδιορίζονται κεντρώοι εξακολουθεί να βλέπει θετικά τον Κυριάκο Μητσοτάκη καθώς: πρώτον, οι κεντρώοι ψηφοφόροι δηλώνουν κατά πλειοψηφία πως θέλουν μια αυτοδύναμη κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, είτε κυβέρνηση συνεργασίας με κορμό τη Νέα Δημοκρατία, ενώ, δεύτερον, σε ποσοστό περίξ του 50% θεωρούν καταλληλότερο πρωθυπουργό τον Κυριάκο Μητσοτάκη.

Η τακτική

Τα παραπάνω οδηγούν το Μαξίμου σε μια συγκεκριμένη τακτική, που έχει το βλέμμα και στις ενδιάμεσες εκλογές, ώστε να ρυμουλκθούν όσο το δυνατόν περισσότερα στελέχη στο Κέντρο. Ο ίδιος ο πρωθυπουργός δεν το κρύβει, καθώς κατά την πρόσφατη παρουσία του στο Νταβός δήλωσε πως αποτελεί ένα παράδειγμα για το πώς κάποιος μπορεί να απευθυνθεί «εκτός της στενής κομματικής του βάσης» και κατάφερε να φέρει στο κόμμα ανθρώπους που δεν είχαν ψηφίσει ποτέ έναν κεντροδεξιό σχηματισμό στο παρελθόν. Η ουσία ήταν αυτό που πρόσθεσε, όμως, δείχνοντας πως η διεύρυνση δεν σταματάει: «ελπίζω ότι θα μπορέσω να το επαναλάβω αυτό στις επρχόμενες εκλογές».

Το αφήγημα άλλωστε των δεύτερων εκλογών θα είναι «Μητσοτάκης ή Τσίπρας», ενισχύοντας τον δικομματισμό και συμπιέζοντας το ΠΑΣΟΚ. Δεν είναι τυχαίο πως ο Κυριάκος Μητσοτάκης σε όλες τις δημόσιες τοποθετήσεις του τονίζει διαρκώς πως ακόμη και αυτοδύναμη να είναι η Ν.Δ., η επόμενη κυβέρνηση, όπως και η νυν, «δεν θα είναι μονοκομματική», αφήνοντας διαρκώς να αιωρείται το φλερτ με τον χώρο του ΠΑΣΟΚ.

τη Ν.Δ. προς τα δεξιά της –πέραν φυσικά των όποιων διαχειριστικών λαθών ή της συγκυρίας– θα αυξάνεται αν φανεί ότι εγκαταλείπει κάποιες βασικές έννοιες που ιστορικά λειτουργούν ενοποιητικά για την ευρωπαϊκή Κεντροδεξιά και έχουν ακόμα μεγάλη κοινωνική αποδοχή. Προστασία της ελευθερίας και της ιδιοκτησίας. Επιδιώξη πολιτικής και στρατιωτικής ισχύος για τη χώρα. Σεβασμός της «αιώνιας κοινωνίας», αυτής που διασφαλίζει τη συνέχεια της μέσα από την ομαλή εξέλιξη της και τις δεσμεύσεις κάθε γενιάς απέναντι στους προγόνους και στους απογόνους της.

Δίπλα στον διαχειριστικό πραγματισμό πρέπει να υπάρχει αξιακό περιεχόμενο. Γιατί όπως έλεγε και ένας άλλος μεγάλος (και μάλλον παραγνωρισμένος) Γάλλος πρόεδρος, ο Ζωρζ Πομπιντού, «κανείς δεν έδωσε τη ζωή του για να πέσει 2% ο πληθωρισμός».

Ο κ. Ευτύχης Βαρδουλάκης είναι σύμβουλος Στρατηγικής και Επικοινωνίας.

ΤΑ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΥ ΡΟΜΑΝΟ ΣΚΑΡΠΑ

**Η ΕΚΔΙΚΗΣΗ
ΤΟΥ ΦΑΝΤΟΜ ΝΤΑΚ**

**Κυριακή
29/01**

Τα Leopard και τα σενάρια για πόλεμο μέχρις εσχάτων

Το δίλημμα του εξοπλισμού της Ουκρανίας

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Η προχθεσινή συνάντηση των συμμάχων της Ουκρανίας στην αμερικανική βάση του Ραμστάιν, στη Γερμανία, θα καταγραφεί, πιθανότατα, ως σημείο καμπής όχι μόνο για την πορεία του ρωσο-ουκρανικού πολέμου αλλά και για τη θέση της Ευρώπης στον παγκόσμιο γεωπολιτικό χάρτη της επόμενης μέρας. Η σημαντικότερη εξέλιξη ήταν η υιοθέτηση μεγάλων πακέτων πρόσθετης στρατιωτικής βοήθειας στην Ουκρανία, που περιλαμβάνουν καθαρά επιθετικά όπλα, ακόμη και βαριά άρματα μάχης. Ήδη οι Βρετανοί έχουν ανακοινώσει ότι θα στείλουν μία ιλν Challenger, ενώ αρκετές από τις 13 ευρωπαϊκές χώρες που διαθέτουν γερμανικά άρματα Leopard ετοιμάζονται για παρόμοιες κινήσεις. Κι αυτό παρά το γεγονός ότι η Γερμανία αντιστάθηκε στις έντονες πιέσεις που δέχθηκε από τους Αμερικανούς και άλλους συμμάχους της, με αποτέλεσμα να μη ληφθεί ρητή απόφαση στη σύνοδο του Ραμστάιν.

Η ενίσχυση των επιθετικών δυνατοτήτων της Ουκρανίας απειλεί να ανατινάξει τις τελευταίες γέφυρες ενός πιθανού συμβιβασμού της Δύσης με το Κρεμλίνο, οδηγώντας τα πράγματα σε σημείο μη επιστροφής. Δεν θα πρόκειται, πάντως, για κεραυνό εν αιθρία. Στους 11 μήνες της ρωσικής εισβολής, οι Δυτικοί ξεπερνούσαν σταδιακά όλα τα αρχικά τους ταμπού σχετικά με τον εξοπλισμό της Ουκρανίας, ποδοπατώντας, τη μία μετά την άλλη, σχεδόν όλες τις υποτιθέμενες «κόκκινες γραμμές» της Μόσχας (αστεία ορολογία: οι «κόκκινες γραμμές» ορίζονται από τον καθέναν με βάση τον εκάστοτε συσχετισμό δυνάμεων και δεν είναι χαραγμένες πάνω στην πέτρα του Μωυσή, αλλά πάνω στην άμμο της ακροθαλασσιάς, έτοιμες να σαρωθούν από τα απρόβλεπτα κύματα της Ιστορίας). Στην αρχή, οι Δυτικοί έδιναν στους Ου-

κρανούς καθαρά αμυντικά όπλα, όπως οι αντιαρματικοί πύραυλοι Javelin και οι αντιαεροπορικοί Stinger, που τους επέτρεπαν να αντιστέκονται σθεναρά, όχι όμως και να φιλοδοξούν να κατατροπώσουν τους Ρώσους. Η σκέψη που κυριαρχούσε τότε, η τουλάχιστον αυτό που λεγόταν δημοσίως, ήταν ότι έπρεπε πάση θυσία να αποτραπεί απευθείας σύγκρουση NATO - Ρωσίας.

Ετη φωτός μας χωρίζουν από εκείνη την εποχή. Πρώτοι οι Αμερικανοί διάβηκαν τον Ρουβίκωνα, εφοδιάζοντας τους Ουκρανούς με πυραύλους HIMARS, βεληνεκούς 80 χιλιομέτρων, που έπαιξαν καταλυτικό ρόλο στην απώθηση των Ρώσων από το Χάρκοβο και στην ανακατάληψη της Χερσώνας. Στη συνέχεια ήρθε η παράδοση στο Κίεβο εξελιγμένων συστημάτων αεράμυνας Patriot και ελαφρών τεθωρακισμένων του στρατού Ξηράς – αμερικανικών Bradley, γαλλικών AMX και γερμανικών Marder. Αλλά η παράδοση βαρέων αρμάτων μάχης, όπως τα γερμανικά Leopard και τα βρετανικά Challenger (και ίσως αύριο τα γαλλικά Leclerc και τα αμερικανικά Abrams), θα αποτελέσει ποιοτικό άλμα. Δεν αποκλείεται, μάλιστα, να βρισκόμαστε μόνο στην αρχή. Ήδη οι Ουκρανοί ζητούν επιπλέον μαχητικά αεροπλάνα, με πρώτα στη σειρά τα γερμανικά Tornado, και ακόμη ισχυρότερα συστήματα πυροβολικού, όπως τους αμερικανικούς πυραύλους ATACMS, βεληνεκούς 300 χιλιομέτρων, με τους οποίους θα μπορούσαν να εξαπολύσουν επιθέσεις ακόμη και στην Κριμαία.

Από την έναρξη του πολέμου οι Δυτικοί διχάζονταν στη στρατηγική για τους όρους τερματισμού του. Μερίδα των Ευρωπαίων, με επικεφαλής τους Γερμανούς και τους Γάλλους, επιδίωκαν έναν κάποιο συμβιβασμό ανάμεσα στη Μόσχα και το Κίεβο (μέχρι πρόσφατα ο Εμανουέλ Μακρόν τόνιζε ότι «δεν πρέπει να

Ο Ουκρανός υπουργός Αμυνας Ολέκσι Ρέζνικοφ συνομιλεί με τον γ.γ. του NATO Γενς Στόλτενμπεργκ στη σύνοδο του Ραμστάιν.

Το πακέτο πρόσθετης στρατιωτικής βοήθειας, που περιλαμβάνει καθαρά επιθετικά όπλα, απειλεί να ανατινάξει τις τελευταίες γέφυρες ενός πιθανού συμβιβασμού της Δύσης με το Κρεμλίνο.

ταπεινώσουμε τη Ρωσία»), που θα επέτρεπε, σε βάθος χρόνου, την ομαλοποίηση των σχέσεων ανάμεσα στην Ευρώπη και τη Μόσχα. Αυτό, βέβαια, όχι γιατί έτρεφαν κάποια συμπάθεια για τον Πούτιν, αλλά γιατί υπερασπιζονταν τα ιδιαίτερα συμφέροντα των χωρών τους και μοιράζονταν την εκτίμηση ότι από μια μόνιμη αντιπαλότητα Δύσης - Ρωσίας, οι Ευρωπαίοι θα πλήρωναν το τίμημα και οι Αμερικανοί θα εισέπρατταν τα κέρδη. Ωστόσο, οι ΗΠΑ, η Βρετανία και οι σύμμαχοί τους στη Βόρεια και την Ανατολική Ευρώπη είχαν χαράξει εξ αρχής μια απολύτως αδιάλλακτη γραμμή, ωθώντας τους Ουκρανούς σε αγώνα μέχρι τέλους για μια ταπεινωτική ήττα του ρωσικού στρατού, με

στόχο την ανατροπή του Πούτιν και την πειθαρχηση της Ρωσίας. Η σύνοδος στο Ραμστάιν έδειξε προς ποια πλευρά πάει να γείρει η πλάστιγγα.

Η επίσημη δικαιολογία των ΗΠΑ για την ανάγκη ενίσχυσης της Ουκρανίας με επιθετικά όπλα είναι ότι ο Βλαντιμίρ Πούτιν ετοιμάζεται για ριψοκίνδυνη φυγή προς τα εμπρός, με μια νέα, μεγάλης κλίμακας επίθεση, ίσως και στο Κίεβο, την ερχόμενη άνοιξη. Βέβαια, κάτι τέτοιο προϋποθέτει μεγάλες μετακινήσεις ρωσικών στρατευμάτων (όπως εκείνες που έγιναν πέρυσι με τα μεγάλα γυμνάσια στη Λευκορωσία), οι οποίες ασφαλώς δεν θα περάσουν απαρατήρητες από τους αμερικανικούς δορυφόρους. Σε κάθε περίπτωση, παρά τις μύριες όσες αναποδιές στη στρατιωτική εκστρατεία της Ρωσίας, οι δυνατότητές της δεν μπορεί να υποτιμηθούν.

Όπως επισημαίνει ο Αμερικανός καθηγητής Μπάρι Ρόζεν στο Foreign Affairs, μετά τα οδυνηρά πλήγματα που δέχθηκε στο Χάρκοβο και στη Χερσώνα, ο ρωσικός στρατός ανασυντάσσεται με επιτυχία. Η υποχώρησή του από τις δύο πόλεις ήταν συντεταγμένη και χωρίς ιδιαίτερες απώλειες, οι αμυντικές γραμμές του πυκνώσαν, καθώς η γραμμή επαφής

μειώθηκε από 1.000 σε 500 μίλια και οι απώλειες των δύο εμπόλεμων είναι της τάξης του 1 προς 1, κάτι που ευνοεί τον ισχυρότερο. Παρά τις δυσμενείς συνθήκες του χειμώνα, ο ρωσικός στρατός καταγράφει περιορισμένα κέρδη στο Ντονμπάς, έχοντας καταλάβει τη μικρή πόλη Σολεντάρ και κάποια χωριά, ενώ βρίσκεται προ των θυρών της μεγαλύτερης πόλης Μπαχμούτ.

Η μάχη του Μπαχμούτ

Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι Ρώσοι καθλώνουν στις ανατολικές επαρχίες τις πιο επίλεκτες δυνάμεις των Ουκρανών, αναστέλλοντας τα σχέδιά τους για συνέχιση της αντεπίθεσής τους στο νότιο μέτωπο, κυρίως στη Ζαπορίζια. Όπως αποκάλυψε προχθές το περιοδικό Der Spiegel, η γερμανική υπηρεσία πληροφοριών BND εξέφρασε, σε κεκλεισμένων των θυρών συνεδρίαση επιτροπής της Βουλής, ανησυχία για τις μεγάλες απώλειες των Ουκρανών στη μάχη του Μπαχμούτ, οι οποίες είναι σταθερά τριψήφιες σε ημερήσια βάση. Επιπλέον, σε αντίθεση με τη φιλολογία ουκρανικών και αμερικανικών Μέσων που υποβαθμίζουν τη σημασία της συγκεκριμένης μάχης, η BND εκτιμά ότι ενδεχόμενη πτώση του Μπαχμούτ απειλεί να ανοίξει

τον δρόμο για την ταχύτερη προέλαση των Ρώσων σε άλλες, μεγαλύτερες πόλεις του Ντονέτσκ.

Στο μεταξύ, αν και η Ευρώπη αντέχει την ενεργειακή κρίση καθώς ο στρατηγός χειμώνας δεν έκανε τα κατήρια του Πούτιν, το ανεξέλεγκτο κύμα ακρίβειας που μεγεθύνθηκε από τον πόλεμο θα συνεχίσει να υπονομεύει για απρόβλεπτο διάστημα τη σταθερότητα κυβερνήσεων ισχυρών χωρών της Δύσης. Δεν πρέπει να είναι άσχετη με όλα αυτά η αποκάλυψη της Washington Post ότι ο διευθυντής της CIA Γουίλιαμ Μπερνς επισκέφθηκε πρόσφατα το Κίεβο, όπου τόνισε στον Ζελένσκι ότι η αμερικανική βοήθεια δεν πρέπει να θεωρείται επ' αόριστον δεδομένη, πολύ περισσότερο που η Βουλή των Αντιπροσώπων ελέγχεται πλέον από τους πιο δύστροπους Ρεπουμπλικανούς.

Την ίδια στιγμή, ο Βλαντιμίρ Πούτιν ανοίγει μια χαραμάδα για πιθανή συνδιαλλαγή, αφήνοντας να εννοηθεί, σε ομιλία του για την επέτειο της άρσης της πολιορκίας του Λένινγκραντ, ότι οι στόχοι της Ρωσίας περιορίζονται στον έλεγχο του ρωσόφωνου Ντονμπάς. Τοπίο στην ομίχλη, με τους επόμενους μήνες να διαγράφονται αποφασιστικές σημασίες.

ΑΠΟΨΗ

Ιστορική ευθύνη και ρεαλισμός για τη Γερμανία

Του **ΤΙΜΟΘΙ ΓΚΑΡΤΟΝ ΑΣ**

Η Γερμανία έχει την ιστορική ευθύνη να προσπασιτεί μία ελεύθερη και κυρίαρχη Ουκρανία. Οι μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις, από τη μεριά τους, βρίσκονται σε ιδανική θέση να διαμορφώσουν ευρύτερη ευρωπαϊκή πολιτική, με στόχο το τέλος του εγκληματικού, τρομοκρατικού πολέμου του Βλαντιμίρ Πούτιν και την πρόληψη νέων εισβολών σε μέρη όπως η Ταϊβάν. Η κυβέρνηση του Βερολίνου οφείλει έτσι να δεσμευθεί σε αποφασιστική αμυντική στήριξη της Ουκρανίας, προσφέροντας η ίδια άρματα μάχης Leopard 2, αντί να τα διοχετεύει στάγδην μέσω Πολωνίας και Φινλανδίας. Ας ονομάσουμε την πρωτοβουλία αυτή Ευρωπαϊκό Σχέδιο Leopard. Η γερμανική ιστορική ευθύνη πηγάζει από τρεις στιγμές της σύγχρονης ιστορίας. Πριν από 80 χρόνια, η ναζιστική Γερμανία διεξήγαγε τρομοκρατικό πόλεμο στο ουκρανικό έδαφος: οι ίδιες πόλεις και χωριά, που καταστρέφει σήμερα ο ρωσικός στρατός, έπεσαν θύματα της ναζιστικής επίθεσης. Παρότι καμία ιστορική αναλογία δεν μπορεί να είναι ακριβής, η απόπειρα του Πούτιν να αφανίσει την αυτόνο-

μη ύπαρξη γειτονικού έθνους, διαπράττοντας εγκλήματα πολέμου, πράξεις γενοκτονίας και αδιόκοπα πλήγματα κατά του άμαχου πληθυσμού, θυμίζει ανησυχητικά τις πράξεις του Χίτλερ στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Το διδάγμα που αντλούμε από την ιστορία δεν είναι ότι γερμανικά άρματα μάχης δεν πρέπει ποτέ να χρησιμοποιηθούν εναντίον της Ρωσίας, αλλά ότι πρέπει να αξιοποιηθούν για την προστασία των Ουκρανών, που υπήρξαν άλλωστε από τα μεγαλύτερα θύματα του Χίτλερ και του Στάλιν.

Η δεύτερη στιγμή που υποχρεώνει τους Γερμανούς να σταθούν σήμερα απέναντι στις ευθύνες τους, είναι η «μικρή αποτυχία», όπως εύστοχα την περιέγραψε ο Γερμανός πρόεδρος Στρίνγκερ, της γερμανικής πολιτικής έναντι της Ρωσίας μετά την προσάρτηση της Κριμαίας το 2014. Κύριο χαρακτηριστικό της πολιτικής αυτής ήταν ο κατευνασμός της Μόσχας. Την ίδια ώρα, αντί να περιορίσει την εξάρτησή της από τη ρωσική ενέργεια, η Γερμανία την ενίσχυσε μετά το 2014, με το ρωσικό αέριο να καλύπτει το 50% των γερμανικών αναγκών και με την κατασκευή του

Οι μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις οφείλουν να εγγυηθούν την επιβίωση της Ουκρανίας προσφέροντάς της τα μέσα για να αμυνθεί.

θνησιγενούς αγωγού Nordstream 2. Το ιστορικό αυτό σφάλμα οδήγησε στην τρίτη, μοιραία και πιο πρόσφατη στιγμή.

Ενα μήνα μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, ομάδα προσωπικοτήτων από τη Γερμανία κάλεσε για άμεσο μοϊσχοτάζ των εισαγωγών ουρενίου από τη Ρωσία. «Κοιτάζοντας πίσω στον χρόνο, η Γερμανία δεσμεύθηκε ότι δεν θα επέτρεπε άλλους κατακτητικούς πολέμους και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Η ώρα να τηρήσουμε τη δέσμευσή μας ήλθε», ανέφερε το ψήφισμα, το οποίο συνοψεύει. Ο καγκελάριος Σολτς απέρριψε την τακτική αυτή, υποστηρίζοντας ότι θα έθετε σε κίνδυνο «εκατοντάδες χιλιάδες θέσεις εργασίας» και θα βύθιζε τη Γερμανία και την υπό-

λοιπη Ευρώπη σε ύφεση. Αντίθετα, η χώρα πραγματοποίησε εντυπωσιακή πρόοδο, υπό την αιγίδα του Πράσινου υπουργού Οικονομικών, Ρόμπερτ Χάμπεκ, για να απογαλκτιστεί από τη ρωσική ενέργεια. Την ίδια ώρα, όμως, το ήδη οφειλόμενο από τη Γερμανία κόστος ρωσικών καυσίμων είχε απογειωθεί εξαιτίας του πολέμου. Σύμφωνα με ανάλυση του ινστιτούτου Center for Research on Energy and Clean Air, στους πρώτους έξι μήνες του πολέμου η Γερμανία πλήρωσε στη Ρωσία 19 δισ. ευρώ για πετρέλαιο, αέριο και άνθρακα. Ο συνολικός αμυντικός προϋπολογισμός της Ρωσίας για το πρώτο εξάμηνο του 2021 ήταν 30 δισ. ευρώ. Καθώς μεγάλο μέρος του ρωσικού προϋπολογισμού καλύπτεται από τα ενεργειακά έσοδα, το αναπόφευκτο συμπέρασμα είναι ότι η Γερμανία συνεισέφερε στον ρωσικό αμυντικό προϋπολογισμό, την ώρα που ο Πούτιν διεξήγαγε έναν ακόμη τρομοκρατικό πόλεμο, ογδόντα χρόνια μετά το πέραςμα των χιτλερικών στρατευμάτων. Παρότι και άλλα ευρωπαϊκά κράτη συνέχισαν και αυτά να αγοράζουν ρωσικό αέριο, κανένα δεν έφερε τέτοια ιστορική ευθύνη, όπως η Γερμανία απέναντι στην Ουκρανία.

Είναι αλήθεια ότι η θέση της γερμανικής κυβέρνησης σχετικά με τη στρατιωτική βοήθεια προς την Ουκρανία έχει μετατοπισθεί σημαντικά από τις παραμονές της ρωσικής εισβολής μέχρι σήμερα. Η Γερμανία είναι μεταξύ των σημαντικότερων συμμάχων της Ουκρανίας, σε ανθρωπιστικό και οικονομικό επίπεδο. Σε ό,τι αφορά τις εξαγωγές όπλων, όμως, το Βερολίνο διακρίθηκε από τον δισταγμό και τη σύγκυσή του για να καταστεί μόνιμος ουραγός της δυτικής πομπής. Όπως έχει δηκτικά πει ο Ουκρανός υπουργός Εξωτερικών Ντμίτρι Κουλέμπα: «Αρχικά οι Γερμανοί λένε “όχι” και σπνρίζουν με πάθος την απόφασή τους, για να πουν “ναι” στο τέλος». Αξίζει να σημειώσουμε ότι η Γερμανία διαθέτει επιβλητική πολεμική βιομηχανία, η οποία εξαγει τα προϊόντα της σε διόλου δημοκρατικά καθεστώτα σε όλο τον κόσμο. Γιατί διστάζει τότε να ενισχύσει μία ευρωπαϊκή δημοκρατία ενάντια σε νέο Χίτλερ; Το Βερολίνο ανησυχεί για ενδεχόμενη –ακόμη και πυρηνική– ρωσική κλιμακώση ως απάντηση στην αποστολή ισχυρότερων δυτικών όπλων, φόβο που μοιράζεται και η κυβέρνηση Μπάιντεν στην Ουάσινγκτον. Δεν

υπάρχει, όμως, ασφαλής δρόμος προς τα εμπρός. Βάζοντας συστηματικά στον στόχο του τον άμαχο πληθυσμό της Ουκρανίας, ο Πούτιν έχει ήδη οδηγήσει τη σύγκρουση σε κλιμάκωση, ενώ βέβαιο πρόκειται να θεωρηθεί ότι σχεδιάζει νέα επίθεση μέσα στον χρόνο. Η μόνη ρεαλιστική λύση είναι η ενίσχυση της στρατιωτικής βοήθειας προς την Ουκρανία προκειμένου το Κίεβο να ανακτήσει τα περισσότερα χαμένα εδάφη του και να είναι ικανό να διαπραγματευθεί από θέση ισχύος. Η εναλλακτική λύση θα είναι η μόνιμη αστάθεια και η ήττα της Ουκρανίας. Οι δικτάτορες θα αποθρασυνθούν και ο επόμενος στόχος θα είναι η Ταϊβάν.

Στην ομιλία του στο Νταβός την Τετάρτη, ο καγκελάριος Σολτς δεν έδωσε δυστυχώς σημάδια αποφασιστικότητας. Εάν, όμως, αναλάβει την ηγεσία ενός Ευρωπαϊκού Σχεδίου Leopard για την Ουκρανία θα δείξει σε όλη τη Δύση ότι άντλησε τα σωστά διδάγματα από τη σύγχρονη ιστορία της χώρας του.

Ο κ. Τίμοθι Γκάρτον Ας είναι καθηγητής Ευρωπαϊκών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης.

Της **ΛΙΝΑΣ ΓΙΑΝΝΑΡΟΥ**

Η Εύα ακόμη είναι σε χρόνο Ισλανδίας. Έχει γυρίσει εδώ και δύο εβδομάδες στην Αθήνα, αλλά η σκέψη της φεύγει συνεχώς στον Βόρειο Ατλαντικό. Πάντα ήθελε να κάνει αυτό το ταξίδι, αλλά ποτέ δεν είχε την οικονομική δυνατότητα. Εκτός από τώρα. «Η μεγαλύτερη πολυτέλεια είναι η ελευθερία. Αυτό δεν θα το άλλαζα με τίποτα», λέει στην «Κ».

Πριν δημιουργήσει ένα από τα πιο επιτυχημένα OnlyFans προφίλ στην Ελλάδα –τη συνδρομητική πλατφόρμα που επιτρέπει το σεξουαλικό περιεχόμενο–, η Εύα, 28 ετών σήμερα, θήτεψε στη διαφήμιση. Με σπουδές στο Μάρκετινγκ και την Επικοινωνία, εργαζόταν 12ωρα για 600-700 ευρώ. «Σε τρία χρόνια άλλαξα τρεις εταιρείες. Σε μία από αυτές με είχαν επί ένα εξάμηνο ανασφάλιστη, με πλήρωναν μαύρα. Εγώ έχω ένα σοβαρό χρόνιο θέμα υγείας και με έκαιγε το θέμα της περίθαλψης. Αλλά όλο κάποιον πρόβλημα είχε ο λογιστής τους...».

Ένα βράδυ καθώς κάθευε στο TikTok, είδε μια Αμερικανίδα που έλεγε ότι έβγαζε 23.000 δολάρια τον μήνα μέσα από το OnlyFans. Ήταν ένα κορίτσι της διπλανής πόρτας όπως και η ίδια. «Το έψαφα. Είδα ότι είναι ένα σάιτ όπως το Instagram, που ανεβάζεις ποστ και στόρι και κάνεις λάιβ, απλώς πιο γυμνά, για τα οποία χρεώνεις ένα ποσό». Είχε πάντα αυτοπεποίθηση σε σχέση με το σώμα και τη σεξουαλικότητά της, οπότε μια μέρα άνοιξε την κάμερα. Τον πρώτο μήνα έβγαλε 3.500 ευρώ. Έχοντας ορίσει μηνιαία συνδρομή τα 10 δολάρια (η μέση συνδρομή είναι 8 δολάρια) και χρεώνοντας επιπλέον το εξατομικευμένο περιεχόμενο, σήμερα κερδίζει πενταψήφια ποσά. «Κάποια στιγμή έπρεπε να ιδρύσω εταιρεία για να δικαιολογώ τα χρήματά μου. Είχε λίγο τρέξιμο γιατί δεν το ήξερε κανείς και έτρωγα πόρτα από τους λογιστές». Καθώς ο νόμος για τη σεξεργασία στην Ελλάδα (2734/1999) δεν έχει τροποποιηθεί, ώστε να περιλαμβάνει και την online σεξεργασία, η εταιρεία της έχει αντικείμενο την παραγωγή βίντεο και την προώθησή τους στο Ιντερνετ.

Η Εύα δεν αυτοπροσδιορίζεται ως σεξεργαζόμενη. «Πίεζελ πουλάω, όχι το σώμα μου», λέει διευκρινίζοντας ότι δεν θεωρεί μεμπτό ούτε το ένα ούτε το άλλο.

Για τη Μαρίνα, 24, το online πορνό με το οποίο ασχολείται στο OnlyFans, αλλά και αλλού, έχει άλλα χαρακτηριστικά από την εργασία, π.χ. στον δρόμο, αλλά ανήκει και αυτό κάτω από την ομπρέλα της σεξεργασίας. «Εγώ δουλεύω με το βλέμμα, με την κάμερα, με την εικόνα, δεν έχω το face to face. Σε κάποιους ταιριάζει αυτό, σε κάποιους το

άλλο, άλλοι μετακινούνται από το ένα στο άλλο. Πολλοί λένε ότι το online είναι προτιμότερο γιατί δεν έχει άγγιγμα. Ομως, πολλοί σεξεργαζόμενοι δεν μπορούν να λειτουργήσουν χωρίς φυσική παρουσία», μου λέει.

Την παρατηρώ καθώς κάθεται απέναντί μου, μια όμορφη μινιόν κοπέλα, κρυμμένη κά-

«Γελάω με το τι θα πει ο κόσμος. Πόσο θα ζήσω; Μετά, ούτε που θα με θυμάται κανένας. Εγώ θα μου εξασφαλίσω μια καλή ζωή».

τω από ένα oversized πανωφόρι. Δεν ταίριαζε στο προφίλ της σεξεργαζόμενης που είχα στο μυαλό μου, αλλά αυτό έκανε το OnlyFans: έφερε την πορνογραφία στις διαστάσεις πραγματικών ανθρώπων. Η Μαρίνα ξεκίνησε να εργάζεται ως cam girl το 2019, όταν έψαχνε διέξοδο σε μια αδιέξοδη κατάσταση. «Δούλευα σε ρεβιτόρα, μια δυσάρεστη, κακοπληρωμένη δουλειά, με άθλιες συνθήκες, χωρίς σταθερό ωράριο, χωρίς ένσημα, χωρίς να νιώθεις ότι σε σέβονται». Όταν τυχαία έμα-

θε για το camming, την παροχή υπηρεσιών σεξ ζωντανά μέσω Ιντερνετ με κάμερα, αποφάσισε να δοκιμάσει. «Η πρώτη φορά ήταν πολύ ωραία», λέει χαμογελώντας. «Στο πρώτο μου live είχα άγχος, αλλά όταν άνοιξε η κάμερα αφέθηκα και το απόλαυσα». Η Μαρίνα είχε προφίλ στο OnlyFans ήδη από το '19, «όλες είχαμε», λέει. Από το '20 ωστόσο υπήρξε στροφή του κόσμου προς το content αντί για τα live. Οι χρήστες προτιμούσαν να πληρώνουν για περιεχόμενο στο οποίο μπορούν να έχουν πρόσβαση στον δικό τους χρόνο. Επιπλέον λόγω της πανδημίας και των περιοριστικών μέτρων, μεγάλο ποσοστό της σεξεργασίας μεταπήδησε στο Διαδίκτυο. Ωστόσο, το Facebook και το Instagram άρchiσαν να λογοκρίνουν το σεξουαλικό περιεχόμενο. Η μόνη πλατφόρμα για τη διανομή του σχετικού υλικού ήταν το OnlyFans. Έγινε διέξοδος τόσο για όσους ήθελαν να καταναλώσουν τέτοιο περιεχόμενο, αλλά και για όσους όταν έκλεισαν οι δουλειές έπρεπε να διατηρήσουν ένα εισόδημα.

«Να πούμε ότι το OnlyFans δεν έχει μόνο sex workers, αλλά και πολλούς επαγγελματίες performers, από γυμναστές, μέχρι μάγισσες και DJs», λέει στην «Κ» η επιστημονική συνεργάτιδα των τμημάτων Δημοσιογραφίας του ΑΠΘ και Επικοινωνίας

και ΜΜΕ του ΕΚΠΑ, Δέσποινα Χρονάκη, που τα τελευταία δύο χρόνια σε συνεργασία με επισημότητες από την Ιταλία και την Πορτογαλία μελετάει το OnlyFans. «Δουλεύει με τη λογική της συνδρομής και κινείται γύρω από το χτίσιμο ακροατηρίων από followers που κάνουν μια επένδυση στην υπηρεσία που προσφέρεται». Η πλατφόρμα έχει σήμερα 170 εκατ. χρήστες, ως επί το πλείστον άνδρες και 2 εκατ. δημιουργούς, κυρίως γυναίκες. Όπως λέει η ίδια, οι περισσότεροι το κάνουν ως παράλληλη απασχόληση. Δεν είναι η Γη της Επαγγελίας. «Η gig economy (σ.σ. οικονομία του διαμοιρασμού) είναι ανασφαλής σε επίπεδο απολαβών, σταθερότητας, ένας συνεχής αγώνας για επιβίωση. Ταυτόχρονα η φύση της σεξεργασίας, όχι μόνο είναι ασταθής, αλλά δεν έχει διασφαλισμένα εργασιακά δικαιώματα, έχει ανισότητες σε πολλά επίπεδα, ενώ υποφέρει και από το στίγμα. Οσο προχωρημένη είναι σήμερα η συζήτηση για σεξουαλικότητα, αυτό που μας λένε οι δημιουργοί περιεχομένου είναι ότι έχουν κρατήσει κοντά τους τους ανθρώπους που δεν τους έκριναν». Όπως λέει η Μαρίνα, δεν μοιράζεται πάντα με άλλους αυτό που κάνει γιατί «σκέφτομαι ότι μπορεί να διατρέχω κίνδυνο, ακόμη και σωματικό».

Ωστόσο και η Μαρίνα ζει –κα-

λά– από τη δουλειά στην πλατφόρμα. Πόσο καλά; «Και το OnlyFans και τα live, όσο τους δίνεις θα σου δώσουν. Οσο περισσότερο ασχολείσαι τόσο καλύτερες θα είναι οι απολαβές. Τα εισοδήματα μπορεί να είναι υψηλά, αλλά με πολλή δουλειά. Δεν ανοίγεις μια κάμερα και βρέχει χρήματα», λέει η Μαρίνα. Η ίδια

«Η σεξεργασία δεν ήρθε επειδή περνούσα άσχημα στη δουλειά. Είναι κάτι που είχα ξανασκεφθεί. Απλώς οι συγκυρίες μου επέτρεψαν να ξεκινήσω».

στην αρχή αφιέρωνε στη δουλειά πολλές ώρες την ημέρα, ωστόσο πλέον εργάζεται ένα 6ωρο δύο τρεις φορές την εβδομάδα. Τα χρήματα που βγάζει είναι υπερρακετά και έχει και χρόνο για τις σπουδές της – βρίσκεται στο πτυχίο στο πανεπιστήμιο (δεν επιθυμεί να αναφερθεί η σχολή).

«Να διευκρινίσω πάντως», λέει η ίδια, «ότι η σεξεργασία δεν ήρθε επειδή περνούσα άσχημα στη δουλειά μου. Είναι κάτι που είχα ξανασκεφθεί. Απλώς, οι συγκυρίες μου επέτρεψαν να ξεκινήσω».

Τα όρια μεταξύ σεξεργασίας και εκμετάλλευσης

«Οι σεξεργαζόμενοι δεν πουλάνε το σώμα τους, αλλά συγκεκριμένες σεξουαλικές υπηρεσίες», διευκρινίζει ο Χρήστος Σαγρέδος, πρόεδρος του Δικτύου Ενδυνάμωσης Σεξεργαζομένων, που μάχεται για την καταπολέμηση του στίγματος και την αναγνώριση της σεξεργασίας ως μιας νόμιμης μορφής εργασίας. «Εάν δεν είναι συνειδητή επιλογή, δεν είναι σεξεργασία. Αν δεν υπάρχει συναίνεση είναι εκμετάλλευση, τράφικινγκ». Όπως λέει, οι sex workers έχουν επιλέξει αυτή τη δουλειά ως πηγή του εισοδήματός τους. «Ομως, όπως από έναν γιατρό περιμένουμε να ακούσουμε ότι το κάνει για να προσφέρει στο κοινωνικό σύνολο, έτσι και από ένα σεξεργαζόμενο άτομο περιμένουμε να ακούσουμε μια τραγική ιστορία που τον οδήγησε εκεί. Από κανέναν δεν θέλουμε να ακούσουμε ότι το κάνει για τα χρήματα».

Σύμφωνα με την καθηγήτρια στο Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ του ΕΚΠΑ, Λίζα Τσαλίκη, η οποία μελετάει εδώ και χρόνια τη βιομηχανία της πορνογραφίας, όλο και περισσότεροι σεξεργαζόμενοι σε όλο τον κόσμο κάνουν λόγο για συνειδητή απόφαση με την οποία συχνά χρηματοδοτούν τις σπουδές τους. «Δεν είμαστε κατατρεγμένοι της μοίρας, λένε. Είναι κάτι που μας αρέσει, είναι κάτι στο οποίο είμαστε καλοί, δεν είμαστε λιγότερο ηθικά άτομα, διεκδικούμε το δικαίωμα στη σεξουαλικότητά μας, διεκδικούμε ορατότητα». Όπως λέει, ο στόχος του κινήματος είναι να αποστηγματοποιηθεί η σεξεργασία, που στο μυαλό των περισσότερων είναι συνυφασμένη με τη σωματεμπορία. Σε αυτό το πλαίσιο, πολλοί ισχυρίζονται ότι το OnlyFans, στο οποίο οι δημιουργοί ανοίγουν μόνοι τους την κάμερα, πατάνε μόνοι τους το upload και εκτίθενται μέχρι το σημείο που αυτοί επιθυμούν, λειτουργεί απελευθερωτικά και ενδυναμωτικά. Από φεμινιστικής σκοπιάς, η πορνογραφία πάντα δίχαζε. «Είμαι απολύτως υπέρ του δικαιώματος κάθε ανθρώπου να βγάζει λεφτά όπως θέλει, αρκεί να μην παραβιάζει δικαιώματα άλλων», λέει στην «Κ» η Λένα Φουτσιτζή, ιδρύτρια της φεμινιστικής πλατφόρμας Womanlandia. «Η αγωνία των γύρω σχετικά με το θέμα δεν είναι για την ασφάλεια των γυναικών που δραστηριοποιούνται στο OnlyFans ή όπου αλλού. Αυτό δεν συζητιέται καν γιατί υπάρχει η σιωπηλή παραδοχή ότι το ήθελαν και το έπαθαν. Οι γυναίκες οφείλουν να είναι θελκτικές και σεξί, να παρουσιάζονται ημίγυμνες και εκτεθειμένες σε διεισδράσεις, αλλά όχι να ορίζουν τη γύμνια τους. Αυτές που χρησιμοποιούν το σύστημα με τη δική τους θέληση και όχι ως ανώνυμα σώματα, αντιμετωπίζονται με τέρση σκληρότητα».

Όταν χρειάστηκε η παρέμβαση της αστυνομίας...

Η Μαρίνα μιλάει για «εκδημοκρατισμό της πορνογραφίας». «Παρουσιάζουμε τους εαυτούς μας όπως εμείς επιθυμούμε και όχι κάποιος άλλος σε ένα στούντιο. Έχει πολλή δημιουργική χαρά και ενδυνάμωση». Πάντως, όπως λέει ο κ. Σαγρέδος, δεν είναι ότι το OnlyFans εξαφάνισε εντελώς τους μεσάζοντες. «Οι ίδιες οι πλατφόρμες μπορεί τελικά να είναι οι μεσάζοντες, αφού κρατάνε ποσά όπως συνέβαινε και offline». Για την ακρίβεια, όπως λέει η Εύα, η πλατφόρμα κρατάει το 20% των εσόδων ενός δη-

«Τα χρήματα είναι πολλά, αλλά δεν είναι εύκολα. Ενίστε το πληρώνεις με την ψυχική σου υγεία».

μιουργού, ενώ το κράτος άλλο 22%. «Και πάλι τα χρήματα είναι καλά, αλλά δεν είναι εύκολα. Το πληρώνεις με την ψυχική σου υγεία. Γνωρίζεις περιέργες καταστάσεις που χρειάζονται ειδικούς χειρισμούς». Η Εύα δύο

φορές τρώμαξε. Όταν fans την εντόπισαν στην πραγματική της ζωή, γνωρίζοντας τα πάντα για εκείνη. Τη δεύτερη φορά χρειάστηκε να ζητήσει βοήθεια από την αστυνομία.

Και η Μαρίνα έχει αντιμετωπίσει stalkers, «αλλά όχι κάτι μη διαχειρίσιμο». Το μεγαλύτερο πρόβλημα που έχει αντιμετωπίσει είναι η διαρροή βιντεό της. «Είναι πιθανό σε 10 χρόνια να έχω επιλέξει άλλη δουλειά και αυτά να αναδυθούν και να τα βρω μπροστά μου. Δεν είναι ότι ντρέπομαι γι' αυτό που κάνω.

Είναι ο τρόπος που η κοινωνία μας αντιμετωπίζει».

Η Εύα το έχει φιλοσοφήσει. «Γελάω με το τι θα πει ο κόσμος. Πόσο θα ζήσω; Μετά, ούτε που θα με θυμάται κανένας. Εγώ θα μου εξασφαλίσω μια καλή ζωή, όχι αυτός που θα με κρίνει. Όταν συνειδητοποιήσω ότι θα δουλεύω 9-5 κάθε μέρα και θα ανοιγοκλείσω τα μάτια και θα έχω βγει στη σύνταξη, τρώμαξα. Και πλέον γελάω. Τα πιο παραγωγικά σου χρόνια είσαι τη μισή μέρα στο γραφείο και δύο ώρες στην κίνηση. Και ξυπνάς στα 65. Αυτή είναι

μια πραγματικότητα που εμένα δεν μου ταιριάζει. Σε άλλους μπορεί να ταιριάζει και να θέλουν έτσι να περάσουν τον χρόνο τους στη Γη. Δεν προτρέπω φυσικά κανέναν να ασχοληθεί με τη σεξεργασία. Υπάρχουν χίλοι τρόποι να έχεις αξιοπρέπεια. Όταν δούλευα για 600 ευρώ 12 ώρες είχα λιγότερη αξιοπρέπεια από τώρα που με βλέπουν τόσο άνθρωποι γυμνή».

Τα κορίτσια λένε ότι απολαμβάνουν την ελευθερία τους. «Το βιοτικό μου επίπεδο έχει αλλάξει, αλλά δεν θα το έκανα μόνο

γι' αυτό», λέει η Εύα, που παράλληλα με το OnlyFans κάνει και το μεταπτυχιακό της. «Ξυπνάω και λέω θέλω σήμερα να κάνω 10 βίντεο ή κανένα και δεν θα μου πει κανένας τίποτα. Δεν με ενδιαφέρουν τόσο τα υλικά αγαθά, αν και έχω πάρει πράγματα για το σπίτι –το πρώτο ήταν ένα αир κοντίσιον– και έχω βοηθήσει τους δικούς μου, αλλά σαν την ελευθερία τίποτα. Θυμάμαι μια Δευτέρα να είμαι στο γραφείο και να σκέφτομαι τι ωραία θα ήταν να ήμουν έξω για τρέξιμο. Πλέον τις Δευτέρες πάω για τρέξιμο».

Τρεις μνηστήρες για τον τίτλο

ΑΕΚ, ΑΠΟΕΛ και Πάφος FC συνεχίζουν με απαιτήσεις στην κούρσα του πρωταθλήματος

Με βάση τα αγωνιστικά αλλά και τα βαθμολογικά δεδομένα στο παγκύπριο ποδοσφαιρικό πρωτάθλημα 2022 – 2023, τρεις ομάδες, η ΑΕΚ, ο ΑΠΟΕΛ και η Πάφος FC, έχουν τις περισσότερες πιθανότητες για να διεκδικήσουν τον τίτλο του πρωταθλητή. Είναι οι ομάδες που έδειξαν την μεγαλύτερη σταθερότητα, αλλά και συνέπεια στους αγώνες τους.

ΑΕΚ

Με μεγάλα όπλα την «Αρένα» και την ποιότητα

Η ΑΕΚ πραγματοποιεί μία εξαιρετική πορεία τόσο στην Ευρώπη αλλά και στο πρωτάθλημα, καθώς βρίσκεται στην πρώτη θέση της βαθμολογίας και είναι για πολλούς, φαβορί για την κατάκτηση του τίτλου.

Το γεγονός ότι η ομάδα της Λάρνακας μετρά 15 νίκες, δύο ισοπαλίες και τρεις ήττες σε συνδυασμό με τα σπουδαία επιτεύγματα της Ευρώπης, λέει πολλά για τη δυναμική που διαθέτει και το τι μπορεί να καταφέρει στη φετινή χρονιά.

Οι «κιτρινοπράσινοι» έχουν τον κάθε λόγο να πιστεύουν ότι φέτος μπορεί να είναι η χρονιά τους για να κατακτήσουν το πρωτάθλημα, καθώς διαθέτουν ένα «γεμάτο» ρόστερ και παίκτες που ανά πάσα στιγμή μπορούν να κάνουν τη ζημία. Όπως οι Ράφα Λόπες, Ιβάν Τρισκόφσκι, Ιμάν Φαράζ, Άντα Γκιούρτσο και Όμιρ Άλτμαν, οι οποίοι έχουν το στοιχείο του γκολ στο «αίμα» τους, καθώς έχουν σημειώσει πάνω από 20 γκολ μόνο αυτοί οι πέντε παίκτες.

Ένα «ηχηρό» στοιχείο στην ΑΕΚ είναι και η πολύ καλή αμυντική γραμμή που διαθέτει, καθώς έχει μία από τις καλύτερες άμυνες στο πρωτάθλημα, μιας και στα έντεκα από τα 19 παιχνίδια δεν έχει δεχθεί γκολ. Ο Κέναν Πίρτις χωρίς καμία αμφισβήτηση θεωρείται από τους καλύτερους τερματοφύλακες του πρωταθλήματος και όλοι γνωρίζουν ότι ένας καλός κίπερ μπορεί να οδηγήσει την ομάδα στην κατάκτηση του τίτλου.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο που διαθέτει η ΑΕΚ και της δίνει μεγάλο προβάδισμα για την κατάκτηση του τίτλου είναι το «ΑΕΚ Αρένα». Η ομάδα του Χοσέ Λούις Όλτρα είναι αήττητη μέσα στο γήπεδο της, καθώς σε δέκα αγώνες μετρά εννέα νίκες και μόλις μία ισοπαλία. Αυτό σημαίνει ότι από τους 30 διαθέσιμους βαθμούς που είχε να πάρει μέσα στην Λάρνακα, κατάφερε να μαζέψει τους 28 και να χάσει μόνο δύο βαθμούς. Το γεγονός ότι η «Αρένα» λειτουργεί ως φρούριο και δύσκολα μπορεί κάποιος να περάσει από τη Λάρνακα, βοηθά σε μεγάλο βαθμό την ΑΕΚ προς στην κατάκτηση του τίτλου.

Με την πορεία που πραγματοποιεί η ΑΕΚ σε Ευρώπη και πρωτάθλημα ο κάθε ΑΕΚτζής μπορεί να ονειρευτεί το πρωτάθλημα. Η ομάδα της Λάρνακας μπορεί να έφτασε και σε προηγούμενες χρονιά κοντά στον τίτλο, όμως φέτος έχει την ευκαιρία να καταφέρει αυτό το επίτευγμα για πρώτη φορά και να γράψει μία «χρυσή» σελίδα στην ιστορία της.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΤΣΙΟΛΑΚΗΣ

ΑΠΟΕΛ

Η δυνατή άμυνα, ο κόσμος και ο «νέος στρατηγός»

Από τις αρχές Οκτωβρίου, όταν την τεχνική ηγεσία του ΑΠΟΕΛ ανέλαβε ο Βλάνταν Μιλόγεβιτς, οι «γαλαζοκίτρινοι», ξεκίνησαν μια σταθερά ανοδική πορεία με 9 συνεχόμενες νίκες, που τους ανέβασε στην κορυφή. Έπεισαν στην δεύτερη θέση μετά τις απώλειες που είχαν στους δύο αγώνες που έδωσαν στο νέο γήπεδο Λεμεσού (ισοπαλία 1-1 με τον Άρν

Η ΑΕΚ είναι αήττητη μέσα στο γήπεδο της, καθώς σε δέκα αγώνες μετρά εννέα νίκες και μόλις μία ισοπαλία.

Ο Βλάνταν Μιλόγεβιτς κατάφερε να αναγεννήσει τον ΑΠΟΕΛ και να του δώσει αγωνιστική ταυτότητα.

Τα 40 γκολ που πέτυχε η Πάφος δείχνουν ότι είναι ομάδα που έχει την ποιότητα να δημιουργεί με ευκολία.

και ήττα 1-0 από την ΑΕΛ). Αξίζει να σημειωθεί ότι και στους δύο αυτούς αγώνες ο ΑΠΟΕΛ δεν είχε στο πλευρό του, τη μεγάλη του δύναμη, τους οπαδούς του.

Οι στοιχηματικές εταιρείες δίνουν τον ΑΠΟΕΛ ως πρώτο φαβορί για τον τίτλο και ως είναι τώρα στην δεύτερη θέση. Ας δούμε κάποια από τα πλεονεκτήματα των γαλαζοκιτρίνων στην προσπάθειά τους να επιστρέψουν στην κορυφή:

Ο Βλάνταν Μιλόγεβιτς απέδειξε στο μικρό διάστημα που βρίσκεται στο πηδάλιο της τεχνικής ηγεσίας ότι είναι μια πολύ ισχυρή προσωπικότητα που εμπνέει και καθοδηγεί.

Διαχειρίζεται άψογα το δυναμικό του και εφαρμόζει ένα πλάνο που φέρνει αποτελέσματα, με μια ξεκάθαρη αγωνιστική φιλοσοφία και τακτική. Ο Σέρβος τεχνικός κατάφερε ν' αναγεννήσει τον ΑΠΟΕΛ και να του δώσει πολλά στοιχεία που δεν είχε, όπως για παράδειγμα, αγωνιστική ταυτότητα μιας συμπαγούς ομάδας, με τους παίκτες να μένουν πειθαρχημένοι στο πλάνο αλλά και να αναδεικνύουν – όταν χρειαστεί – τα ατομικά τους στοιχεία προς όφελος του συνόλου.

Η περσινή αιχλήιος πτέρνα του ΑΠΟΕΛ, η άμυνα του, έγινε φέτος η πιο δυνατή του γραμμή. Δέχτηκε μόνο 8 τέρματα σε 19 αγώνες, επίδοση που τον κατατάσσει στις 5 καλύτερες άμυνες σε όλη την Ευρώπη! Ο Μπέλετς έδωσε την ασφάλεια και την σιγουριά που τόσο πολύ έλειψαν κάτω από το τέρμα. Ο έμπειρος Κρέσπο είναι ο «εγκέφαλος» της αμυντικής γραμμής. Ο Ντράλι είναι ανίκητος στο ψηλό παιχνίδι.

Ο ΑΠΟΕΛ διαθέτει μια πολύ ισχυρή μεσαία γραμμή την οποία αποτελούν πολύ ποιοτικοί παίκτες. Ο Κονσταντίνοφ δένει αρμονικά τις τρεις γραμμές, ο Σαρφό είναι ίσως ο καλύτερος παίκτης που αγωνίζεται στο πρωτάθλημα μας ενώ και ο Βιγιαράνιες απέδειξε την πολύ μεγάλη κλάση του.

Εκεί που φάνηκαν αδυναμίες είναι στην επίθεση. Σε 19 αγωνιστικές ο

ΑΠΟΕΛ πήρε μόνο δύο τέρματα από τους επιθετικούς του (ένα από τον Κβιλιτάια και ένα από τον Μ. Ηλία). Ο έμπειρος Μπεν που αποτελεί την πρώτη προσθήκη στην χειμερινή μεταγραφική περίοδο, αποτελεί μια σίγουρη λύση και αναμένεται να βοηθήσει σημαντικά. Αν βοηθήσει και ο σέντερ φορ που θα αποκτηθεί, τότε η προοπτική των γαλαζοκιτρίνων μεγαλώνει σημαντικά.

Στα άκρα της επίθεσης ο ΑΠΟΕΛ διαθέτει δύο σπουδαίους παίκτες. Τον πρώτο σκόρερ Μαρκίνιος και τον Δώνη, παίκτες που μπορούν να κάνουν την διαφορά.

Στην πιο μεγάλη δύναμη του ΑΠΟΕΛ αποδεικνύεται ξανά ο κόσμος του που δείχνει σταθερά και έμπρακτα την αφοσίωση του και την πίστη του στην ομάδα. Περισσότεροι από 80 χιλιάδες ΑΠΟΕΛίστες παρακολούθησαν μέχρι τώρα τους εντός έδρας αγώνες, αριθμός που λέει πολλά.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΤΤΙΧΗΣ

ΠΑΦΟΣ FC

Επιθετικό ποδόσφαιρο και... οικονομική άνεση

Με το πέρασ 19 αγωνιστικών στο πρωτάθλημα, η Πάφος παραμένει στο «κυνήγι» του τίτλου και σε απόσταση αναπνοής από την κορυφή. Οι «γαλάζιοι» αυτή τη στιγμή βρίσκονται στη 3η θέση με 11 βαθμούς, δύο λιγότερους από το δεύτερο ΑΠΟΕΛ και τρεις από την πρωτοπόρο ΑΕΚ (μέχρι την 19η αγωνιστική).

Η ομάδα του Μπεργκ δείχνει ικανή να διεκδικήσει το πρωτάθλημα μέχρι τέλους. Ο έμπειρος από πρωταθλητισμό τεχνικός κατάφερε να στήσει ένα πολύ δυνατό σύνολο το οποίο αρκείται στο επιθετικό ποδόσφαιρο. Άλλωστε τα 40 τέρματα ενεργητικό αποδεικνύουν ότι πρόκειται για ομάδα που έχει την ποιότητα να δημιουργεί και να σκοράρει με μεγάλη

ευκολία. Ακρογωνιαίος λίθος σε αυτή την εκπληκτική επίδοση δεν είναι άλλος από τον Ζάιρο. Ο αρχηγός των «γαλάζιων» έχει πετύχει μέχρι στιγμής 14 γκολ στο πρωτάθλημα και οδηγεί την ομάδα του από επιτυχία σε επιτυχία. Το 35% των τερμάτων της ομάδας έχουν έρθει από τον Βραζιλιάνο επιθετικό, στατιστικό που φανερώνει πόσο αναγκαίος είναι για τους «γαλάζιους».

Η καλή δουλειά φαίνεται και στο αμυντικό κομμάτι. Η ομάδα της Πάφου έχει δεχθεί μόλις 13 γκολ σε 19 αγωνιστικές και διατηρεί τη δεύτερη καλύτερη άμυνα στο πρωτάθλημα μαζί με την ΑΕΚ. Η ποιότητα των αμυντικών αλλά και του τερματοφύλακα της μαζί με την τακτική του Νορβηγού τεχνικού αποτελούν τους βασικούς λόγους που οι αντίπαλοι δυσκολεύονται σε μεγάλο βαθμό να βρουν δίκτυα εναντίον της.

Στην «μάχη» για τον τίτλο είναι απόλυτα λογικό ότι τον δικό τους ρόλο θα παίξουν και εξωαγωνιστικοί παράγοντες. Δεν μπορούμε να παραλείψουμε την οικονομική άνεση που υπάρχει στην ομάδα η οποία επιτρέπει σε ολόκληρο το οικοδόμημα να σφύζει από υγεία. Ποδοσφαιριστές, προπονητικό τιμ και γενικότερα όλο το προσωπικό, εργάζονται κάτω από εξαιρετικό κλίμα με μοναδικό στόχο τη συνεχή βελτίωση και εκπλήρωση των στόχων που τέθηκαν.

Παράλληλα, στην εξίσωση μπαίνει και η μεγάλη δίψα και στήριξη του κόσμου. Ολόκληρη η πόλη βρίσκεται στο πλευρό της ομάδας με τους φίλους των «γαλάζιων» να δίνουν με κάθε ευκαιρία δυναμικό «παρών» στο «Στέλιος Κυριακίδης».

Συνεπώς, η Πάφος έχει όλα τα φόντα για να διεκδικήσει μέχρι τέλους τον τίτλο. Η αδιαμφισβήτητη ποιότητα του ρόστερ, ο έμπειρος από πρωταθλητισμό Χένινγκ Μπεργκ και η οικονομική ευρωστία καθιστούν τους «γαλάζιους» ένα από τα φαβορί για κατάκτηση του φετινού πρωταθλήματος.

ΓΙΑΝΝΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΠΟΨΕΙΣ

Αλλαγή σχήματος

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Ένα κρίμα ημιμάθειας, φανατισμού, μίσους, μισαλλοδοξίας και αμορφωσίας σε συνδυασμό με παραληρήματα θρησκευτικού ή πολιτικού περιεχομένου, χαρακτηρίζει σε μεγάλο βαθμό τον μέσο Κύπριο αναγνώστη ή διαδικτυακό επισκέπτη, που αποτελεί μέλος αυτού που συνθηθίζουμε να λέμε «κοινή γνώμη».

Με ελλατωματικά έως και ανύπαρκτα δημοκρατικά αισθητήρια, με μηδαινικές ικανότητες κατανόησης ενός κειμένου και με πασιφανή ανεπάρκεια να διαμορφώσει την δική του άποψη, στερούμενος και το τελευταίο ίχνος κριτικής σκέψης που ως άνθρωπος δύναται να έχει, στο νησί καταντήσαμε να είμαστε έρμαιο στρατού αποτελούμενου από αμόρφωτους, απαίδευτους και αστοικειώτους ανθρώπους.

Διαθέτοντας κιόλας θράσος κλιών κατοίκων εντασσόμενοι στον όχλο των ομοϊδεατών τους, ζει ο καθένας με την ψευδαίσθηση της παντοδυναμίας βιώνοντας τη μεταμόρφωση διά των έντονων συναισθημάτων που τον παρασύρουν σε ενέργειες, πράξεις ή και δημόσιες τοποθετήσεις που ποτέ δεν θα επιχειρούσε σε αποκλειστικά ατομικό επίπεδο.

Οργανωμένα καθοδηγούμενοι από την καφροσύνη ανώνυμων συγγραφέων του διαδικτύου που διακούν μίσος και φανατισμό, τους εργαλειοποιούν για να διατηρούν την ισχύ τους, είναι έτοιμοι να κατασπαράξουν με κάθε τρόπο τον όποιο θεωρήσουν εχθρικό στόχο.

Χωρίς κανένα δισταγμό είναι έτοιμοι να πυροδοτήσουν πράγματα και καταστάσεις, κατά του «αμαρτωλού», «αντιφρονούντα» ή «εχθρού» της φυλής, του κόμματος, της ομάδας ή της θρησκείας.

Έτσι και αλλιώς, είναι ζωτικής σημασίας η ύπαρξη του «κακού αντιπαλού» για να μπορεί έτσι να διατηρείται η συσπείρωση και να αυξάνεται ο φανατισμός στο πόπολο.

Η κατάσταση γενικότερα είναι τέτοια που δύσκολα μπορεί να ρυμολκώσει κανείς τον όχλο στην κανονικότητα. Το πλαίσιο μέσα από το οποίο δημιουργήσαμε την σύγχρονη κυπριακή κοινωνία είναι διαμορφωμένο από υλικά περασμένων αιώνων και πάθη που αναμετρήθηκαν με την ανθρωπότητα και μοιλονότι πτηθήκαν, επανήλθαν δριμύτερα.

Πλέον η ελευθερία της άποψης και της έκφρασης όχι απλά απειλείται, αλλά είναι δυστυχώς παραδομένη στις ορέξεις ατόμων που συμμετέχουν στον όχλο, έχοντας και θεσμική κάλυψη. Προστατεύονται ή και συνεργάζονται από αξιωματούχους, προέδρους υπαλλήλους και όργανα της Πολιτείας.

Επί τούτου η δομή της μάζας και του όχλου διαφοροποιείται. Λαμβάνει ένα σχήμα αλλιώτικο. Πιο συμπαγές. Υπάρχει τάξη, πειθαρχία, καταμερισμός καθηκόντων και καλύτερη οργάνωση. Καμιά φορά δε εξελίσσεται και ως εγκληματική!

Επίδειξη ισχύος και πείσματος

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΗ

Ο ορισμός του κυρίου Μαρτσίνιακ, σε αγώνα μιας κυπριακής διοργάνωσης, ερμηνεύθηκε με διάφορους τρόπους. Ως ηχηρή απάντηση στα προ λίγων ημερών παράπονα του Άρν για τον «αποκλεισμό» του από τη συμμετοχή ξένων διαιτητών στα παιχνίδια του, ως επίδειξη ισχύος ή δύναμης του κυρίου Μάζιτς και κατ' επέκταση της ΚΟΠ και του προέδρου της, σε σχέση με τη δυνατότητα να φέρνουν στην Κύπρο τέτοιες εμπειρίες διαιτητές. Πολύ πιθανόν και τα δύο να ισχύουν, ίσως και κάποια άλλα. Υπάρχει, ωστόσο και η άλλη όψη του νομίσματος. Αφού λοιπόν ο κύριος Μάζιτς, με την προσωπικότητα και το εκτόπισμα του στο χώρο της διαιτησίας στην ΟΥΕΦΑ, έχει τέτοιες δυνατότητες, σε συνδυασμό με την ικανότητα (κυρίως οικονομικά) της ΚΟΠ να ανταποκρίνεται, ποιος ο λόγος που η συμμετοχή ξένων διαιτητών και όχι απαραίτητα τέτοιου επιπέδου, έχει περιοριστεί εδώ και αρκετές εβδομάδες στο ελάχιστο, στον ένα διαιτητή σ' ένα αγώνα και κάποτε μόνο στο VAR;

Διαπιστώνεται αισθητή βελτίωση στους κύριους διαιτητές; Δύσκολο να αποδεχθούμε πως κάτι τέτοιο εκτιμά ο κύριος Μάζιτς. Πρακτικοί οι λόγοι ως προς την εξεύρεση διαθέσιμων ξένων διαιτητών; Ερχόταν μόνο ένας, κατά την περίοδο που όλα σχεδόν τα πρωταθλήματα της Ευρώπης είχαν διακοπεί λόγω μουντιάλ... Μάλλον καταλήγουμε στο καθαρά απόφαση του κυρίου Μάζιτς.

Απόφαση με βάση κριτήρια αξιολόγησης της απόδοσης των κυπρίων διαιτητών και κατ' επέκταση της ανάγκης για βοήθεια από ξένους ή απόφαση με κριτήριο το... πείσμα του Σέρβου προέδρου της ΕΔ. Γιατί ο ίδιος ο κύριος Μάζιτς ξεκαθάρισε σε δηλώσεις του, πως στις αντιδράσεις για λάθη διαιτητών, στα... αιτήματα ή τις απαιτήσεις για αποκλεισμούς διαιτητών, απαντά με ορισμούς των ίδιων διαιτητών, ανεξαρτήτως αξιολόγησης της απόδοσης τους. Λογική σε αυτό δεν υπάρχει, όπως δεν υπάρχει και στον τρόπο που ο κύριος Μάζιτς επιλέγει αγώνα ή αγώνες σε κάθε αγωνιστική για την κάθοδο ξένων. Η παρουσία Μαρτσίνιακ, πέρα από θαυμασμό για μια διαιτησία η οποία βοήθησε δύο καλές ομάδες να παρουσιάσουν καλό θέαμα, βροντοφώναξε για μία ακόμη φορά, πως είμαστε πολύ μακριά ακόμη από το να είναι σε θέση η κυπριακή διαιτησία να τα βγάλει πέρα μόνη της στα δύσκολα.

Διαχρονικό το πρόβλημα, δεν ευθύνεται γι' αυτό ο κύριος Μάζιτς, είναι δική του όμως η ευθύνη να μετριάσει στο μέγιστο βαθμό το πρόβλημα, κάνοντας χρήση στο μάξιμουμ, της δυνατότητας που του παρέχεται, για συμμετοχή ξένων διαιτητών.

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
2,09%

Χ.Α.
1,10%

Dow Jones
-3,27%

Nasdaq
-0,35%

Nikkei
1,66%

Dax
-0,92%

FTSE 100
-0,60%

ΕΥΡΩΖΩΝΗ
Μήνυμα
Λαγκάρντ για
νέες αυξήσεις
των επιτοκίων
Σελ. 10

Πετρέλαιο
3,02%

€/ \$
-0,01%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΟ

Εξυπνα φώτα και νέοι δρόμοι στη Λευκωσία

Η παράδοση της Α΄ φάσης του περιμετρικού δρόμου Λευκωσίας αναμένεται να απαμβλύνει το χάος στην είσοδο της πόλης κατά 25%. Το υπ. Μεταφορών ετοιμάζεται για προκηρύξεις έργων για απάμβλυνση του κυκλοφοριακού. Ερχονται ηλεκτρονικές πινακίδες και έξυπνα φώτα τροχαίας. **Σελ. 4**

ΥΨΟΥΣ 9 ΕΚΑΤ. ΕΥΡΩ

Μπόνους σε υπαλλήλους υπ. Οικονομικών Ελλάδας

Τις τελικές λεπτομέρειες για το μπόνους που θα λαμβάνουν οι δημόσιοι υπάλληλοι οι οποίοι επιτυγχάνουν τους στόχους που έχουν τεθεί καθορίζει εγκύκλιος του υπουργείου Οικονομικών της Ελλάδας. Θα διανεμηθεί ποσό ύψους 9 εκατ. ευρώ, αναλόγως της προσφοράς του κάθε υπαλλήλου. **Σελ. 6**

ΑΘΗΝΑ -ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Αυξήσεις τιμών κατοικιών λόγω του μετρώ και ξένων

Αυξήσεις 20% και 28% παρουσίασαν οι τιμές των κατοικιών σε συνοικίες της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, τα βόρεια και τα νότια προάστια και γειτονίες του Πειραιά, το 2022. Οι αυξήσεις οφείλονται στην επιστροφή των ξένων αγοραστών, τις αναπλάσεις και την επέκταση του μετρώ. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	4,02%	-0,24%
Γερμανία	2,05%	0,14%
Γαλλία	2,61%	0,00%
Ιταλία	3,76%	-0,22%
Ισπανία	2,99%	-0,14%
Ιρλανδία	2,57%	0,01%
Ελλάδα	4,00%	-0,01%
Ην. Βασίλειο	3,27%	-0,06%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB	Σταθερή
Fitch	BBB-	Σταθερή
Moody's	Ba1	Θετική
S&P	BBB	Σταθερή

Το πολιτικό θερμόμετρο ανέβασε το 10ετές

Αβεβαιότητα για το αύριο και πιθανή αύξηση δαπανών του κράτους, κρατούν κρύους τους επενδυτές

Ανοδικά κινείται τον τελευταίο καιρό το κυπριακό 10ετές ομόλογο, γεγονός το οποίο συνδέεται αναμφίβολα με τις προεδρικές εκλογές της 5ης Φεβρουαρίου. Από τις 12 Ιανουαρίου, 20 ημέρες πριν από τις εκλογές της 5ης Φεβρουαρίου,

το κυπριακό 10ετές ομόλογο ξεπέρασε μέχρι και την απόδοση του αντίστοιχου ομολόγου της Ελλάδας, που ήταν πάντα ψηλότερα. Συγκεκριμένα, στις 12 Ιανουαρίου το κυπριακό ομόλογο που λήγει το 2032 κατέγραψε απόδοση στο

4,18%, έναντι 4,10% του ελληνικού 10ετούς. Την Παρασκευή 20 Ιανουαρίου το κυπριακό 10ετές έφτασε στο 4,02%, ενώ το αντίστοιχο ελληνικό ομόλογο ήταν στο 4,00%. Οι εκτιμήσεις θέλουν το ομόλογο να μην κατεβαίνει πριν από την

ολοκλήρωση της εκλογικής διαδικασίας. Σε εκλογικές χρονιές ανεβαίνουν πολύ –σε θεωρητικό επίπεδο– οι δαπάνες του κράτους, ενώ υπάρχει κάποια αβεβαιότητα για την αλλαγή μίας κυβέρνησης. Οι επενδυτές παρουσιάζονται επι-

φυλακτικοί και ενδιαφέρονται να δουν πώς αντιμετωπίζονται οι προκλήσεις που έχει ενώπιόν της η Κύπρος, αλλά συγχρόνως να διατηρηθούν υγιείς προοπτικές για ανάπτυξη και τα δημόσια οικονομικά της χώρας. **Σελ. 3**

Μετρητά 4,814 τρισ. δολ. στους λογαριασμούς των επενδυτών

Περισσότερα μετρητά από ποτέ κρατούν οι επενδυτές παρά το ότι από την αρχή του έτους καταγράφεται εκρηκτική αύξηση στις εκδόσεις ομολόγων από κυβερνήσεις και επιχειρήσεις. Σύμφωνα με στοιχεία της ένωσης επενδυτικών εταιρειών Investment Company Institute, μέχρι τις 4 Ιανουαρίου στους χρηματιστηριακούς λογαριασμούς των επενδυτών είχε συγκεντρωθεί το ποσό-ρεκόρ των 4,814 τρισ. δολ. Πρόκειται για το μεγαλύτερο ποσό που έχει ποτέ καταγραφεί σε αυτό το σύντομο χρονικό διάστημα με το αμέσως προηγούμενο ρεκόρ των 4,79 τρισ. δολ. να έχει καταγραφεί τον Μάιο του 2020. **Σελ. 11**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Οικονομικές προκλήσεις και κλιματική αλλαγή

Το θέμα της ανθρώπινης επίδρασης στην κλιματική αλλαγή βρίσκεται στο επίκεντρο της δημόσιας συζήτησης από τα τέλη της δεκαετίας του 1970.

Στην επιστημονική κοινότητα δεν υπάρχει αμφιβολία για το συσχετισμό μεταξύ, αφενός, της ανθρώπινης δραστηριότητας και, αφετέρου, των αυξήσεων των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου αλλά και της μεταβολής της θερμοκρασίας. Η ετήσια πρόσθετη ποσότητα αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα υπολογίζεται σε περίπου 50 δισεκατομμύρια τόνους. Οι πρόσφατες μελέτες επιβεβαιώνουν ότι η αύξηση της θερμοκρασίας, με βάση τα σημερινά δεδομένα, θα ξεπεράσει τους 2,5 βαθμούς Κελσίου πριν το τέλος του αιώνα, με καταστροφικά αποτελέσματα για τον πλανήτη.

Χωρίς δραστικά διορθωτικά μέτρα, η τάση δε φαίνεται να αναστρέφεται λόγω της συνεχιζόμενης αύξησης του παγκόσμιου πληθυσμού, ιδιαίτερα στις υποανάπτυκτες χώρες, καθώς και της αυξημένης κατανάλωσης. Οι μελέτες της Παγκόσμιας Τράπεζας καταδεικνύουν ότι η κατανάλωση ενέργειας και το αρνητικό περιβαλλοντικό αποτύπωμα αυξάνονται με την άνοδο του εισοδήματος: το 40% των παγκόσμιων εκπομπών αερίων παράγεται από το πλουσιότερο 16% του πληθυσμού.

Ταυτόχρονα, η κλιματική αλλαγή επιδρά ιδιαίτερα δυσμενώς στα χαμηλά εισοδηματικά στρώματα. Συγκεκριμένα, το φτωχότερο ένα δισ. άνθρωποι, στη μέγλη τους πλειοψηφία αγρότες-ιδιοκαταναλωτές στην Αφρική και Ασία, θα αντιμετωπίσουν δυ-

σμενέστερες επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή. Με βάση μελέτες της ΕΕ, ακόμη και μέτρια αύξηση της θερμοκρασίας, προβλέπεται να προκαλέσει δυσπραγία, και μέχρι 28% αύξηση στη μεταναστευτική ροή από τις δύο αυτές ηπείρους προς τις ανεπτυγμένες οικονομίες.

Σύμφωνα με τον Bill Gates, τα αέρια του θερμοκηπίου προέρχονται κατά 31% από τις κατασκευές, 27% από την παραγωγή/διάθεση ηλεκτρικής ενέργειας, 19% από τον αγροτικό τομέα (καλλιέργειες και ζώα), 16% από τις μεταφορές και 7% από τη θέρμανση/ψύξη. Ενδεικτικά, όσον αφορά τον τομέα των κατασκευών, η παραγωγή ενός τόνου σκυροδέματος προσθέτει ένα τόνο διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα. Γίνεται έτσι αντιληπτό ότι η οικονομική ανά-

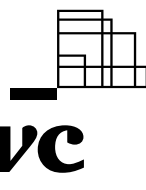
πτυξη της Κίνας, η οποία τα πρώτα δεκαέξι χρόνια του 21ου αιώνα χρησιμοποίησε περισσότερο σκυροδέμα από ότι οι ΗΠΑ όλο τον 20 αιώνα, δε στηρίζεται σε βιώσιμα περιβαλλοντικά πρότυπα.

Δε θα πρέπει, ωστόσο, ο τεματισμός της οικονομικής προόδου να αποτελεί στόχο. Αντιθέτως, αν και τα στοιχεία δείχνουν ότι, με βάση τα σημερινά δεδομένα, η οικονομική ευημερία έχει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, δεν πρέπει να υιοθετηθεί η άποψη ότι η οικονομική και η περιβαλλοντική πρόοδος δεν μπορούν να καταστούν αμοιβαία συμβατές. Οποιαδήποτε προσπάθεια να περιοριστεί η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, ιδιαίτερα των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών, δεν αποτελεί ούτε επιθυμητή ούτε ρεαλιστική στρατηγική.

Αυτό το οποίο επιβάλλεται να

προωθηθεί είναι η σύμπραξη νέων τεχνολογιών, επιστημονικών δεδομένων και πολιτικών μεταρρυθμίσεων, που θα στοχεύουν στην εξάλειψη των αερίων του θερμοκηπίου, χωρίς υπέρμετρη μείωση στην κατανάλωση ενέργειας. Βασικά στοιχεία είναι η εξοικονόμηση ενέργειας, η προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η αξιοποίηση νέων τεχνολογιών (π.χ. η εκκολλημένη μέθοδος δέσμευσης άνθρακα). Η πολιτική βούληση να υιοθετηθούν φαίνεται να αυξάνεται, όπως καταδεικνύεται από αριθμό διεθνών συμβάσεων.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών. Ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι διευθύνων σύμβουλος της PricewaterhouseCoopers Investment Services.

Φορολογικός οδηγός
για το 2023 - Κύπρος

Ο οδηγός είναι
διαθέσιμος στην
αγγλική γλώσσα

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του ΚΑΛΟΥΜ ΠΙΚΕΡΙΝΓΚ*

Οι μισθοί πιέζουν την Τράπεζα της Αγγλίας

Σε ένα σκηνικό υψηλού πληθωρισμού, μιας πιόπότερης τns αναμενόμενης ύφεσης και ενός κύματος απεργιών στο Ηνωμένο Βασίλειο, τα στοιχεία τns αγοράς εργασίας για τον Νοέμβριο και τον Δεκέμβριο είναι πιθανό να κάνουν την Τράπεζα τns Αγγλίας να παραμείνει εστιασμένη στον κίνδυνο ότι ο πληθωρισμός θα διατηρηθεί σε επίπεδα πολύ πάνω από τον στόχο του 2%, ακόμη και μετά την εξάλειψη του αντικτύπου τns ακριβής ενέργειας. Ενώ οι βασικοί δείκτες, όπως οι κενές θέσεις εργασίας, υποδηλώνουν ότι η αγορά εργασίας θα αποθερμανθεί μέσα στους

τον Οκτώβριο. Αν και εξακολουθεί να ενισχύεται τους τελευταίους μήνες, ο ρυθμός αύξησης των θέσεων εργασίας έχει επιβραδυνθεί σημαντικά. Κατά τη διάρκεια των πρόσφατων δυναμικών περιόδων με πλήρη απασχόληση, όπως από το 2017 έως το 2019, οι αυξήσεις σε θέσεις εργασίας κατά περίπου 100.000 ανά τρίμηνο θεωρήθηκαν φυσιολογικές. Τα μέτρια κέρδη στην απασχόληση αναμένεται να δώσουν τη θέση τους σε μειώσεις τους επόμενους μήνες ως μέρος τns εκτυλισσόμενης ήπιας ύφεσης. Οντας στα 32,8 εκατομμύρια τον Νοέμβριο, η απασχόληση παρέμεινε περίπου 300.000 κάτω από το υψηλό ρεκόρ των 33,1 εκατομμυρίων του Ιανουαρίου 2020. Παρά ταύτα ο αριθμός των κενών θέσεων, ήτοι ένας δείκτης που αποτυπώνει τη ζήτηση για εργασία, δείχνει γρήγορα να περιστέλλεται. Εξετάζοντας την εκτίμηση ενός μήνα, οι κενές θέσεις μειώθηκαν στο 1,03 εκατ. τον Δεκέμβριο, περίπου 330.000 κάτω από το 1,36 εκατ. όλων των εποχών τον Απρίλιο. Αν και παρατηρήθηκε συνεχιζόμενη πτώση τον Δεκέμβριο, οι κενές θέσεις παρέμειναν πάνω από το ανώτατο όριο των 930.000 στα τέλη του 2018. Κρίνοντας από την απότομη μείωση των κενών θέσεων σε προηγούμενες υφέσεις θα πρέπει να περιμένουμε σημαντική ελάττωση σε αυτές τους επόμενους μήνες ως προάγγελο τns μείωσης τns απασχόλησης και τns ασθενέστερης αύξησης των μισθών. Το ποσοστό απολύσεων, αν και διατηρείται σε χαμηλά επίπεδα, είχε μια αύξηση 3,4% τον Οκτώβριο (από μόλις 1,8% τον Απρίλιο).

* Ο κ. Κάλουμ Πικερινγκ είναι οικονομολόγος της Berenberg Bank.

Υπό εξαφάνιση καρχαρίες, σαλάκια υφάλων

Απειλούνται από την υπεραλίευση και την υπερθέρμανση ωκεανών

ΜΕΛΒΟΥΡΝΗ. Ποσοστό 75% καρχαριών και σαλαχιών που ζουν κοντά σε κοραλλιογενείς υφάλους κινδυνεύει με εξαφάνιση, απειλώντας την επιβίωση χιλιάδων άλλων θαλάσσιων ειδών, σύμφωνα με νέα επιστημονική μελέτη. Η υπεραλίεια των τελευταίων 50 ετών ευθύνεται για το φαινόμενο αυτό, με τους μεγαλύτερους καρχαρίες και τα σαλάκια να πλήττονται κατεξοχήν. «Οι καρχαρίες και τα σαλάκια είναι αποτέλεσμα εξάλιξης 450 εκατομμυρίων ετών, ενώ έχουν επιβιώσει από έξι μαζικές εξαφανίσεις ειδών. Δεν πρόκειται, όμως, να επιβιώσουν από την πίεση που τους ασκεί η βιομηχανική αλιεία. Δεν μιλάω εδώ για λίγα θαλάσσια είδη, αλλά για ευρεία κρίση εξαφάνισης», τονίζει ο καθηγητής Ωκεανολογίας Κόλιν Σμιφεντόρφερ του Πανεπιστημίου Τζέιμς Κουκ στην Αυστραλία, μιλώντας στην εφημερίδα The Guardian. Καθώς καρχαρίες και σαλάκια εξαφανίζονται, η μελέτη εκτιμά πως οι επιπτώσεις θα είναι μοιραίες

και για πολλά άλλα είδη «με αναπόφευκτο περιβαλλοντικό αντίκτυπο στους κοραλλιογενείς υφάλους, πολλοί από τους οποίους θα υποστούν μη αναστρέψιμη ζημιά», αναφέρει στη μελέτη τns η επιστημονική ομάδα. Η αύξηση τns θερμοκρασίας των υδάτων απειλεί και αυτή την επιβίωση των κοραλλιογενών υφάλων, περιορίζοντας ακόμη περισσότερο τις πιθανότητες επιβίωσης απειλούμενων θαλάσσιων ειδών.

Λήψη μέτρων

Χωρίς την άμεση λήψη μέτρων σε διεθνή κλίμακα με στόχο τον περιορισμό του αριθμού καρχαριών και σαλαχιών που αλιεύονται κάθε χρόνο, «το εύθραυστο οικοσύστημα και η υγεία των κοραλλιογενών υφάλων δεν πρόκειται να επιβιώσει για πολύ», όπως αναφέρει η μελέτη που δημοσιεύθηκε στην επιστημονική επιθεώρηση Nature Communications. Η νέα μελέτη βασίσε τα αρχικά τns συμπεράσματα σε έρευνα του 2020, η οποία αποκά-

ΔΗΚΤΗΣ

Απαραίτητη και άκρως σημαντική

Η περίοδος τns πανδημίας οδήγησε τα κράτη να υπερδανειστούν προκειμένου να στηρίξουν μια πρωτόγνωρη κατάσταση. Αυτά τα δάνεια πέραν του ότι χρειάζεται να εξηπηρετηθούν σε μια συγκυρία οικονομικής ύφεσης, το μέλλον επιφυλάσσει και την ανάγκη να υπάρξει δημοσιονομική προσαρμογή. Με απλά λόγια πρέπει τα κράτη να μειώσουν τις δαπάνες τους για να μπορέσουν να συμβάλουν στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού που αυτή την περίοδο είναι το μεγάλο αγκάθι. Στην περίπτωση τns Κύπρου οι αστόχευτες δαπάνες του δημοσίου θα πρέπει να κοπούν. Σε αυτές περιλαμβάνεται και η απόδοση τns ΑΤΑ που δίνεται οριζόντια σε όλους τους δημόσιους υπαλλήλους ανεξαρτήτως μισθολογικής κλίμακας. Από ένα επίπεδο μισθού και πάνω η ΑΤΑ τροφοδοτεί τον πληθωρισμό και αν αναλογιστούμε ότι σε απόλυτους αριθμούς η μεγαλύτερη δαπάνη που αφορά στην ΑΤΑ κατευθύνεται στα ψηλά μισθολογικά στρώματα τότε η συζήτηση αυτή πρέπει να γίνει άμεσα καθώς κρίνεται ως απαραίτητη και άκρως σημαντική.

• • • •

Να δούμε τι μας ταιριάζει

Η αύξηση των επιτοκίων στοιχειώνει τις επιχειρήσεις που στο παρελθόν συσσωρεύσαν μεγάλα χρέη. Η προηγούμενη περίοδος με τα πολύ χαμηλά επιτόκια, σε συνδυασμό με τις κρίσεις που διαδέχονταν η μια τη άλλη, υπήρξαν οι κύριες αιτίες γιατί αρκετές επιχειρήσεις σήμερα παρουσιάζουν μεγάλο δανεισμό στους ισολογισμούς τους. Σήμερα όμως η εξυπηρέτηση αυτού του χρέους γίνεται βουνό με αποτέλεσμα πλείστες επιχειρήσεις προκειμένου να ανταποκριθούν στις τραπεζικές τους υποχρεώσεις να αναστέλλουν τα επενδυτικά τους προγράμματα. Αυτή δεν είναι μια υγιής συνθήκη σε μια οικονομία που στηρίζεται στην επιχειρηματικότητα για να αναπτυχθεί. Η επιθετική άνοδος των επιτοκίων σε ευρωπαϊκό επίπεδο φαίνεται να αποτελεί το βασικό σενάριο τns ΕΚΤ για την συνέχεια. Σε εθνικό επίπεδο απαιτείται να υπάρξει συζήτηση με στόχο να ληφθούν μέτρα που να είναι συμβατά με το δικό μας αναπτυξιακό πρότυπο πριν να είναι αργά.

• • • •

Η δύναμη των προσδοκιών

Να ξεχάσουμε τα προ πανδημίας επίπεδα του πληθωρισμού και των επιτοκίων διαμηνύουν τεχνοκράτες τns Φρανκφούρτης. Για πολλά χρόνια οι προσδοκίες των οικονομολόγων και των επιχειρηματιών συνέτειναν στην διατήρηση των επιτοκίων στα χαμηλά σε μια περίοδο που εκφραζόταν η πεποίθηση ότι αυτή η κατάσταση θα συνεχιστεί για πάντα. Το πληθωριστικό σοκ που έφερε το τέλος των lockdowns ήρθε για να τα ανατρέπει όλα και να

Οι προκλήσεις στην οικονομία ξεκινούν με τα εργασιακά και κορυφώνονται με την δημοσιονομική προσαρμογή.

θέσει τις προσδοκίες προς την αντίθετη κατεύθυνση. Πλέον κανένας δεν αναμένει πληθωρισμό στο 1% και επιτόκια στο μηδέν. Αυτή η νέα κατάσταση πραγμάτων σημαίνει ότι ο πληθωρισμός και τα επιτόκια δεν πρόκειται να επανέλθουν στα προ πανδημίας επίπεδα χωρίς ένα μεγάλο σοκ, ανάλογο τns covid19.

• • • •

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Φοροδιαφυγή

Φοροδιαφυγή καλείται η παράνομη μείωση τns φορολογικής υποχρέωσης/επιβάρυνσης ή η παράνομη εξαίρεση καταβολής φορολογίας. Η παράνομη αυτή πράξη/πρακτική ΔΕΝ προκύπτει σε καμία περίπτωση μέσα από νόμιμες διαδικασίες και κατάλληλο φορολογικό σχεδιασμό (βάσει προτύπων και νομοθεσίας), όπως συμβαίνει με τη νόμιμη πράξη/πρακτική τns φοροαποφυγής. Μάριος Χαραλαμπίδης Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Αγκυλώσεις και ευκαιρίες

Η **κατάρρευση** του οικοσυστήματος των κρυπτονομισμάτων που παρατηρήθηκε το 2022 υπήρξε πρωτόγνωρη. Η μόπαλά πλέον βρίσκεται στην πλευρά των κεντρικών τραπεζών για να παρουσιάσουν τις δικές τους λύσεις σε μια εποχή που ο κόσμος κινείται με γοργούς ρυθμούς προς την ψηφιοποίηση. Αν και οι επιλογές είναι συγκεκριμένες, το μεγάλο ερώτημα παραμένει αν οι κεντρικές τράπεζες θα ξεπεράσουν τις αγκυλώσεις τους για τον ρόλο των ψηφιακών νομισμάτων στο μέλλον. Επιπλέον ως επόπτες θα πρέπει να αντιμετωπίσουν το θέμα των εμπορικών τραπεζών οι οποίες θα έχουν να αντιμετωπίσουν μια μεγάλη πρόκληση σε σχέση με τις καταθέσεις τους που σήμερα είναι η ατμομηχανή των εργασιών τους.

• • • •

Τεχνολογική τρικυμία

Η **κρίση** στον τεχνολογικό κλάδο εξελίσσεται χωρίς τέλος. Τον δρόμο που χάραξαν οι Meta (11.000 απολύσεις) και Amazon (18.000 απολύσεις) προτίθεται να ακολουθήσει και η Microsoft η οποία μειώνει τις θέσεις εργασίας κατά 10.000 ή 5% του συνόλου. Η απόφαση λήφθηκε εν αναμονή τns ύφεσης που προβλέπεται σε αρκετές χώρες όπου δραστηριοποιείται η εταιρεία ενώ γίνεται λόγος και για την επιφυλακτικότητα των καταναλωτών στις δαπάνες τεχνολογίας.

Η μελέτη βάσισε τα συμπεράσματά της σε έρευνα του 2020, που αποκάλυπτε ότι οι καρχαρίες έχουν εξαφανισθεί από το 20% των κοραλλιογενών υφάλων.

λπιπτε ότι οι καρχαρίες έχουν εξαφανισθεί από το 20% των κοραλλιογενών υφάλων στον κόσμο. Οι συντάκτες τns νέας μελέτς εξέτασαν τα υπάρχοντα στοιχεία για το σύνολο των 1.200 ειδών καρχαριών και σαλαχιών και εστίασαν στα 134 είδη που διαβιούν σε κοραλλιογενείς υφάλους. Συγκρίνοντας τα δεδομένα αυτά με στοιχεία έρευνών αλιευμάτων, οι επισημάνοντες κατέληξαν ότι οι καρχαρίες των υφάλων και τα σαλάκια, που ζουν κοντά στους υφάλους, απειλούνταν κατεξοχήν. Η ωκεανολόγος Σαμάνθα Σέρμαν του Πανεπιστημίου Σάιμον Φρέιζερ του Καναδά εξηγεί ότι τα μεγαλύτερα είδη καρχαριών, όπως οι καρ-

χαρίες-ταύροι, οι τίγρεις και οι σφυροκέφαλοι, καθώς και τα σαλάκια, αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη απειλή από τα αλιευτικά δίκτυα. «As μην ξεχνάμε ότι τα καρχαριοειδή ωριμάζουν στα 20 έτη τns ηλικίας τους και η αναπλήρωση του πληθυσμού απαιτεί μεγάλο χρόνο. Όταν αλιεύονται πριν από τnv ωρίμανσή τους η δραστηκή συρρίκνωση του πληθυσμού είναι αναμενόμενη», επισημαίνει η δρ Σέρμαν. Η καθηγήτρια Ωκεανογραφίας του Πανεπιστημίου Τζέιμς Κουκ Τζόντι Ράμερ, που δεν συμμετείχε στη μελέτη, λέει ότι η εξάλειψη μεγάλων κυνηγών από το οικοσύστημα έχει πάντα δεινές συνέπειες για όλα τα είδη που διαβιούν εκεί.

Η προστασία θαλάσσιων ειδών από τnv υπεραλίεια είναι επιβεβλημένη, εξηγεί η δρ Ράμερ, αλλά δυσχερής εξαιτίας των διαφορετικών κανόνων που εφαρμόζει η κάθε χώρα. Η χαλαρή αλιευτική νομοθεσία ορισμένων κρατών προσελκύει αλιευτικούς στόλους, οι οποίοι πλήττουν ανεπανόρθωτα τα τοπικά θαλάσσια οικοσυστήματα. **Θαλάσσια καταφύγια** Η δημιουργία θαλάσσιων καταφυγίων, όπου η αλιεία απαγορεύεται ρητά, θα αποτελέσει το πρώτο βήμα μιας τέτοιας διεθνούς προσπάθειας. Οι κοραλλιογενείς ύφαλοι, που φιλοξενούν μεγάλο αριθμό καρχαριών και σαλαχιών,

έχουν ήδη υποστεί μεγάλη ζημιά από τnv υπερθέρμανση των υδάτων του πλανήτη, υποχρεώνοντας τα ζώα αυτά να μετακινήσουν, να προσαρμοστούν ή να πεθάνουν. «Οι τόποι αναπαραγωγής και κυνηγιού για καρχαρίες και σαλάκια που συνδέονται με κοραλλιογενείς υφάλους έχουν πληγεί από το φαινόμενο τns λεύκανσης των κοραλλιών, αλλά και από καύσυνες και αμέτρητους τροπικούς κυκλώνες. Η ανάληψη δράσης είναι επιτακτική και πρέπει να είναι συνολική. Ο ορισμός ζωνών προστασίας σε χάρτες δεν αρκεί για να προλάβει τnv καταστροφή των υφάλων», τονίζει η δρ Ράμερ.

REUTERS

Περίεργη «ανηφόρα» στο κυπριακό 10ετές

Από τις 12 Ιανουαρίου ξεπέρασε και την απόδοση του ελληνικού ομολόγου, που ήταν παραδοσιακά ψηλότερα

Τον ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Τον τελευταίο μήνα παρατηρείται μία συνεχής αύξηση στο κυπριακό 10ετές ομόλογο, το οποίο συνδέεται αναμφίβολα με την περίοδο των Προεδρικών Εκλογών του 2023. Από τις 12 Ιανουαρίου δε, 20 ημέρες πριν από τις εκλογές της 5ης Φεβρουαρίου, το κυπριακό 10ετές ομόλογο ξεπέρασε μέχρι και την απόδοση του αντίστοιχου ομολόγου της Ελλάδας. Συγκεκριμένα, στις 12 Ιανουαρίου το κυπριακό ομόλογο που λήγει το 2032 κατέγραψε απόδοση στο 4,18%, έναντι 4,10% του ελληνικού 10ετούς. Από εκεί και πέρα, στις 13 Ιανουαρίου το κυπριακό 10ετές «σκαρφάλωσε» ακόμα περισσότερο, στο 4,26% έναντι 4,01% του ομολόγου από την Ελλάδα. Την 16η Ιανουαρίου το κυπριακό 10ετές παρέμεινε στο 4,26% έναντι 4,07% του ελληνικού, ενώ την 17η Ιανουαρίου συνέχισε ακόμα περισσότερο την ανοδική του πορεία και έφτασε στο 4,28%. Το ελληνικό ομόλογο ήταν στο 4,10%. Ακολούθως, την 18η Ιανουαρίου το κυπριακό 10ετές μειώθηκε ελαφρώς στο 4,18% έναντι 4,06% του ελληνικού και την 19η Ιανουαρίου αν και «έπεσε» περαιτέρω, κρατήθηκε στο 4,01%, έναντι 3,95% του ελληνικού. Την Παρασκευή που μας πέρασε, την 20η Ιανουαρίου, το κυπριακό 10ετές κρατήθηκε επίσης πάνω από το 4%. Συγκεκριμένα έφτασε στο 4,02%, ενώ το αντίστοιχο ελληνικό ομόλογο ήταν στο 4,00%.

Κοιτάζοντας τα «κλεισίματα» πριν από τη 12η Ιανουαρίου, παρατηρείται πως το κυπριακό 10ετές ναι μεν ανέβαινε σταδιακά, ωστόσο βρισκόταν παραδοσιακά σε μικρότερα μεγέθη από το αντίστοιχο ελληνικό που είναι επίσης παραδοσιακά πολύ ψηλά σε σχέση με άλλων ευρωπαϊκών κρατών. Την 11η Ιανουαρίου 2023 το κυπριακό 10ετές ήταν στο 4,20%, την 10η Ιανουαρίου στο 4,22%, την 9η Ιανουαρίου στο 4,23%, την 5η Ιανουαρίου στο 4,24%, την 4η Ιανουαρίου στο 4,29%, την 3η Ιανουαρίου στο 4,34% και την 2η Ιανουαρίου στο 4,35%. Από τη 12η Ιανουαρίου μέχρι και την 20ή Ιανουαρίου είναι σταθερά πιο ψηλά

Η περίοδος εφαρμογής της στρατηγικής 2023-2025 χαρακτηρίζεται από διαχειρίσιμες χρηματοδοτικές ανάγκες, παρά την επίδραση στα δημόσια οικονομικά του πολέμου μεταξύ της Ρωσίας και της Ουκρανίας και άλλων εξωγενών παραγόντων.

Περίπου 20 ημέρες πριν από τις Προεδρικές εκλογές το κυπριακό 10ετές παραμένει ψηλά, με τις εκτιμήσεις να το θέλουν να μην κατεβαίνει προτού ολοκληρωθεί η εκλογική διαδικασία.

το κυπριακό 10ετές από το αντίστοιχο ελληνικό.

Όπως αποδεικνύεται από τα παραπάνω, περίπου 20 ημέρες πριν από τις Προεδρικές Εκλογές το κυπριακό 10ετές παραμένει ψηλά, με τις εκτιμήσεις να το θέλουν να μην κατεβαίνει πριν από την ολοκλήρωση της εκλογικής διαδικασίας.

Το ζήτημα που προκύπτει, είναι ότι σε εκλογικές χρονιές ανεβαίνουν πολύ –σε θεωρητικό επίπεδο– οι δαπάνες του κράτους, αφού υπάρχει μία πλειοδοσία για το ποιος από τους υποψηφίους θα «δώσει τα περισσότερα». Συγχρόνως, υπάρχει και η αναμενόμενη αβεβαιότητα που συνοδεύεται με την αλλαγή

μίας κυβέρνησης σε ένα κράτος. Οι επενδυτές ενδιαφέρονται την επομένη των εκλογών να αρχίσουν να αντιμετωπίζονται οι προκλήσεις που έχει ενώπιόν της η Κύπρος, αλλά συγχρόνως να διατηρηθούν υγιείς προοπτικές για ανάπτυξη και τα δημόσια οικονομικά της χώρας.

Συν δύο λόγοι

Πέραν των Προεδρικών Εκλογών του 2023 που φέρνει μια «αναδο- οι δαπάνες του κράτους, αφού υπάρχει μία πλειοδοσία για το ποιος από τους υποψηφίους θα «δώσει τα περισσότερα». Συγχρόνως, υπάρχει και η αναμενόμενη αβεβαιότητα που συνοδεύεται με την αλλαγή

προς, αν και δεν έχει αποδειχθεί ευάλωτη στην ενεργειακή κρίση μέχρι τώρα, εξαιτίας της μη σύνδεσής της με την εκτίναξη της τιμής του φυσικού αερίου, είναι συνδεδεμένη αρκετά με τις ψηλές τιμές των καυσίμων που επηρεάζουν επιχειρήσεις και νοικοκυριά.

Δεύτερον, λόγω του αναπτυξιακού της μοντέλου θα επηρεαστεί αναπόφευκτα από τις αυξήσεις των επιτοκίων. Η Κύπρος για παράδειγμα έχει μεγάλη εξάρτηση στον κατασκευαστικό τομέα, με μεγάλο υφιστάμενο, αλλά και νέο δανεισμό. Η άνοδος των επιτοκίων αναμένεται να επηρεάσει το δανεισμό, άρα και κατ’ επέκταση την ανάπτυξη της χώρας.

Μετά τις εκλογές η συζήτηση για πολιτογράφηση στα 5 χρόνια

Οι «πιέσεις» προέρχονται από εταιρείες τεχνολογίας προκειμένου να μειωθεί το όριο από τα 7 χρόνια παραμονής στην ΚΔ

Τον ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Μετά τις Προεδρικές Εκλογές του 2023 και μόλις αρχίσουν ξανά οι εργασίες της Βουλής των Αντιπροσώπων, οι εταιρείες τεχνολογίας (ICT companies) θα αρχίσουν τις «πιέσεις» για δικαίωμα στην υποβολή αίτησης για πολιτογράφηση μετά από 5 χρόνια παραμονής και εργασίας στην Κυπριακή Δημοκρατία, έναντι των 7 που ισχύουν. Συγκεκριμένα, μετά τις εκλογές θα ανοίξουν το κεφάλαιο για δικαίωμα στην υποβολή αίτησης για πολιτογράφηση μετά από 5 χρόνια παραμονής και εργασίας στη ΚΔ, ή μετά από 4 χρόνια εάν πληρούν το κριτήριο της κατοχής αναγνωρισμένου πιστοποιητικού πολύ καλής γνώσης της ελληνικής γλώσσας. Για να καταστεί αυτό δυνατό, πρέπει να γίνει τροποποίηση του περί Αλλοδαπών και Μετανάστευσης Νόμου, έτσι ώστε να μειωθούν τα απαιτούμενα χρόνια από 7 στα 5 και υπό προϋποθέσεις στα 4. Πρόσθετα, στην τροποποιητική νομοθεσία ίσως και να εξεταστεί το ενδεχόμενο εισαγωγής ρυθμίσεων έτσι ώστε όταν κάποιος απουσιάζει αιτιολογημένα εκτός Κύπρου για σκοπούς εργασίας να συνυπολογίζεται στον υπολογισμό του χρόνου παραμονής στη Δημοκρατία.

Όπως γίνεται αντιληπτό, οι «πιέσεις» μπορεί να προέρχονται από εταιρείες τεχνολογίας, ωστόσο εάν αλλάξει το πλαίσιο –θεωρητικά– θα ισχύει και για άλλες ομάδες και όχι

Οι εταιρείες επιζητούν και την εισαγωγή της «Business Visa» στην Κύπρο.

μόνο για τους εργαζομένους στις εταιρείες αυτές. Πέραν της μείωσης του χρόνου από τα 7 στα 5 ή και στα 4, οι εταιρείες τεχνολογίας ζητούν να τους επιτρέπεται να μένουν εκτός Κύπρου οι εργαζόμενοι τους μέχρι και 90 ημέρες, αλλά και να υποθετηθεί γενικότερα μια διαδικασία υποβολής αίτησης γρήγορης, αγγλιστί «fast track».

Τέλος, κομμάτι που συνδέει το «παζλ» των παραπάνω για εργασία στους τομείς της τεχνολογίας και εισοδική εργαζομένων υψηλής μόρ-

φωσης από άλλες χώρες γι’ αυτό το σκοπό, είναι το αίτημα των εταιρειών για την εισαγωγή της «Business Visa» στην Κύπρο. Σύμφωνα με τα όσα υπάρχουν μέχρι τώρα από τις εταιρείες ICT και «τα θέλω» τους, επιθυμούν την εισαγωγή νέου τύπου βίζας για βραχυπρόθεσμα επαγγελματικά ταξίδια στην Κύπρο για υπαλλήλους από το εξωτερικό (βραχυπρόθεσμη τοποθέτηση, εκπαιδεύσεις, σεμινάρια, συνέδρια, συναντήσεις).

Συνολικά, περίπου 25 χιλιάδες

Όπως ανέφερε ο CFO της Wargaming με την αναδιάρθρωση της εταιρείας αναστράφηκε το κλίμα και θα επιστρέψει στα κέρδη. Τα ετήσια έσοδα της εταιρείας παγκοσμίως ανέρχονται περίπου στα 700 εκατ.

προσωπικού δουλεύουν ως εργαζόμενοι στον τομέα του ICT στην Κύπρο, ενώ 6 χιλιάδες προσωπικού για εταιρείες τεχνολογίας έχουν έρθει στο νησί μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία.

Έχασε 1/3 έσοδα

Οι παραπάνω προθέσεις παρουσιάστηκαν στο πλαίσιο εξωτερίκευσης – παρουσίασης της δράσης της Wargaming σε παγκόσμιο, αλλά και σε τοπικό επίπεδο. Ως μέλος του techisland, η Wargaming έκανε αναφορά και για τις επιπτώσεις, αλλά και για τις δράσεις που έκανε μετά τον πόλεμο της Ρωσίας στην Ουκρανία. Σύμφωνα με τα όσα παρουσίασαν οι επικεφαλής της εταιρείας, ο Γενικός Διευθυντής της Wargaming, Βαλεντίνος Πολυκάρπου, ο οικονομικός διευθυντής, Άντριου Τίνι και η Διευθύντρια

του γραφείου του Διευθύνοντα Συμβούλου της εταιρείας, Μαριάννα Παντελίδου, όταν η εταιρεία αποφάσισε να τερματίσει τις σχέσεις της με την Ρωσία και την Λευκορωσία, έχασε το 1/3 των εσόδων της. Παράλληλα, έχασε το 1/3 των ενεργών παιχτών της και διαταράχθηκε η επιχειρηματική της συνείδηση, με αποτέλεσμα να λειτουργεί με 40% λιγότερο εργατικό δυναμικό.

Ωστόσο, όπως ανέφερε ο CFO της Wargaming, με την αναδιάρθρωση, η εταιρεία ανέστρεψε το κλίμα και θα είναι κερδοφόρα. Σημιώνεται πως τα ετήσια έσοδα της εταιρείας παγκοσμίως ανέρχονται περίπου στα 700 εκατ. ευρώ.

Μεγάλο χτύπημα

Από τότε που η εταιρεία αποφάσισε ότι δεν θα διατηρεί, ούτε θα λειτουργεί επιχειρήσεις στη Ρωσία και τη Λευκορωσία και ότι θα αποχωρήσει και από τις δύο χώρες στα τέλη Μάρτη του 2022, απώλεσε το 1/3 των εσόδων. Από τις εργασίες της Ρωσίας και της Λευκορωσίας τα έσοδα της εταιρείας ανέρχονταν στο 28%, από την Ουκρανία στο 2% και από όλες τις άλλες αγορές στο 66%. Έτσι, προκύπτει πως το 28% των εσόδων της εταιρείας «χάθηκαν σε μία νύχτα».

Από τις 31 Μαρτίου 2022 τονίστηκε πολλάκις πάντως πως η Wargaming δεν κατέχει ούτε λειτουργεί καμία επιχείρηση στη Ρωσία και τη Λευκορωσία.

Διαχειρίσιμο μέχρι το 2025

Όπως καταγράφεται στην μεσοπρόθεσμη στρατηγική διαχείρισης του δημοσίου χρέους για το 2023 - 2025, η περίοδος εφαρμογής της στρατηγικής 2023-2025 χαρακτηρίζεται από διαχειρίσιμες χρηματοδοτικές ανάγκες, παρά την επίδραση στα δημόσια οικονομικά του πολέμου μεταξύ της Ρωσίας και της Ουκρανίας και άλλων εξωγενών παραγόντων, συμπεριλαμβανομένου και ενός νέου κύματος της πανδημίας Covid-19, στα δημόσια οικονομικά. Η υπό αναφορά περίοδος χαρακτηρίζεται από χαμηλές έως μέτριες ακαθάριστες ανάγκες χρηματοδότησης, με το δημοσιονομικό ισοζύγιο να εκτιμάται να καταγράφει πλεονάσματα με αυξητική τάση κατά την περίοδο 2023-2025. Επίσης, σε σχέση με το μέγεθος της οικονομίας, οι ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες θα κυμανθούν μεταξύ του 3,6% και 6,4% του ΑΕΠ κατά την υπό αναφορά περίοδο. Υπενθυμίζεται πως, όπως είχε καταγράψει η «Κ» σε παλαιότερο ρεπορτάζ, οι ανάγκες για έξοδο στις αγορές το 2023 ανέρχονται σε 1 δισεκατομμύριο ευρώ, περιλαμβάνοντας και την έκδοση ενός ομολόγου βιωσιμότητας (sustainability bond), παραπλήσιο του πρασίνου ομολόγου (green bond). Οι παραπάνω εκτιμήσεις για το 1 δισ. είναι οι επίσης μια καταγεγραμμένες από το Γραφείο Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους, ωστόσο ανεπίσημες πληροφορίες θέλουν ενδεχομένως να προστεθούν άλλα 0,5 δισ. ευρώ. Οι διεθνείς εκδόσεις ΕΜΟ (EMTN) θα αποτελέσουν το κύριο χρηματοδοτικό εργαλείο κατά την περίοδο αναφοράς της στρατηγικής (2023-2025) κυρίως λόγω του βόθους της αγοράς αυτής στα πλαίσια συνέχισης της προόδου που έχει επιτευχθεί τα προηγούμενα έτη στους στρατηγικούς στόχους της διαχείρισης του χρέους.

Εχει δώσει 1 δισ.

Σύμφωνα με την παρουσίαση των επικεφαλής της Wargaming που μετά από 11 χρόνια δράσης στο νησί αποφάσισε να «ανοίξει τις πόρτες» της στα κυπριακά μίντια, τονίστηκε ότι από το 2012 η συνολική συνεισφορά της εταιρείας ανέρχεται στο 1 δισ. ευρώ. Το 1 δισ. ευρώ «σπάει» σε άμεσους φόρους από την εταιρεία και τους εργαζομένους της, σε συνεισφορές στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, σε ΦΠΑ, σε καθαρές πληρωμές μισθών σε απασχολούμενους στην Κύπρο, σε Mini One Stop Shop, σε επενδύσεις σε ακίνητα, στην αγορά εγχώριων υπηρεσιών και αγαθών στο νησί και τέλος, στην επένδυση στην Ελληνική Τράπεζα. Στην Κύπρο η Wargaming εργοδοτεί 424 υπαλλήλους και έχει δημιουργήσει από το 2012 περίπου 800 θέσεις εργασίας. Η συνεισφορά του τομέα της εταιρειών τεχνολογίας στην οικονομία υπολογίζεται να ξεπερνά το 12% του ΑΕΠ το 2022 σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν.

Κατά 25% θα μειώσει την κυκλοφοριακή κίνηση η ολοκλήρωση της Α΄ φάσης του Περιμετρικού, περί τα τέλη 2023, σε συνδυασμό με την αποπεράτωση του έργου Ιπποκράτους- Αργυρουπόλεως.

Νέοι δρόμοι και τεχνολογία για το κυκλοφοριακό

Μέχρι τέλος του 2023 η Α΄ φάση του περιμετρικού, έρχονται ηλεκτρονικές πινακίδες και έξυπνα φώτα τροχαίας

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Πρόβλημα που χρονίζει το κυκλοφοριακό έμφραγμα στους δρόμους της Λευκωσίας, για το οποίο αν και δρομολογούνται λύσεις, εντούτοις είναι ξεκάθαρο ότι θα συνεχίσει επιβαρύνει τους οδηγούς και τους επόμενους μήνες. Η παράδοση της Α΄ φάσης του περιμετρικού δρόμου Λευκωσίας αναμένεται να απαμβλύνει το χάος στην είσοδο της πόλης κατά 25%. Αυτό όμως αναμένεται να γίνει περί τα τέλη του 2023. Από την άλλη, υπάρχει πλάνο για μείωση του κυκλοφοριακού στο κέντρο του Στροβόλου κατά 70%. Τους επόμενους μήνες του 2023, το Υπουργείο Μεταφορών ετοιμά-

Το πλάνο αξιοποίησης Τεχνολογίας για Διαχείριση και Βελτίωση κυκλοφοριακού έχει προϋπολογισμό €7,14 εκατ.

ζεται να προχωρήσει σε προκηρύξεις έργων που στοχεύουν και πάλι στην απάμβλυνση του κυκλοφοριακού. Για παράδειγμα θα προκηρυχθεί η φάση Β3 του Περιμετρικού αυτοκινητόδρομου Λευκωσίας, ένα έργο με προϋπολογισμό €26 εκ., καθώς και η κατασκευή του Ανισόπεδου Κόμβου Σταυρού στην είσοδο της Λευκωσίας ύψους €23,8 εκ. Ο αρμόδιος Υπουργός Γιάννης Καρούσος, παρουσίασε πρόσφατα το σχέδιο δράσης επίλυσης του προβλήματος, από το οποίο ξεχωρίζει η κατασκευή νέων δρόμων που θα ξεμπλοκάρουν την κίνηση σε κείρια σημεία, η τοποθέτηση 125 έξυπνων φωτών τροχαίας σε

Στα πλάνα η τοποθέτηση 24 ηλεκτρονικών πινακίδων με κεντρικό σύστημα διαχείρισης, ενημέρωσης και παρακολούθησης της κυκλοφορίας οι οποίες θα δίνουν αυτόματη ενημέρωση στον πολίτη αν έχει ατύχημα, ουρά και πληροφορίες για τη διαδρομή του.

Λευκωσία και Λεμεσό, καθώς και οι 25 έξυπνες πινακίδες οι οποίες θα ενημερώνουν τους οδηγούς στους αυτοκινητόδρομους για τον χρόνο και τις συνθήκες της διαδρομής τους.

Ο Περιμετρικός

Κατά 25% θα μειώσει την κυκλοφοριακή κίνηση η ολοκλήρωση της Α΄ φάσης του Περιμετρικού, περί τα τέλη 2023, σε συνδυασμό με την αποπεράτωση του έργου Ιπποκράτους- Αργυρουπόλεως. Εκτιμάται ότι η τροχαία κίνηση θα διοχετεύεται σε δύο οδικά δίκτυα κάτι που θα ευνοήσει την αποσυμφόρση. Υπενθυμίζεται ότι

σύμφωνα με την κατασκευάστρια εταιρεία του Περιμετρικού- Cyfield Constructions Ltd, μέχρι τέλος Μαρτίου θα εξομαλυνθεί και το πρόβλημα διακίνησης στον αυτοκινητόδρομο, λόγω των υπό εξέλιξη έργων. Υπολογίζεται λοιπόν ότι εντός των επόμενων δύο μηνών, θα δοθούν ξανά στην κυκλοφορία και οι έξι λωρίδες του αυτοκινητόδρομου. Παράλληλα, εκπονείται μελέτη για αποσυμφόρση του κέντρου Στροβόλου κατά 70%. Αυτό θα επιτευχθεί με την κατασκευή της Αλεξανδρουπόλεως που θα ενώνεται με τον Σταθμό Λεωφορείων στην Έγκωμη. Την ίδια ώρα, σύμφωνα με τον Γ. Καρούσο, επικαιροποιείται

το ΣΒΑΚ Λευκωσίας το οποίο θα περιλαμβάνει δράσεις για το θέμα του κυκλοφοριακού, με συγκεκριμένες λύσεις και ποσοτικές προβλέψεις, ενώ αυτή την εβδομάδα, παραδίδεται η μελέτη για τις λεωφορειολωρίδες στη Λευκωσία και ακολουθούν Λάρνακα και Λεμεσός. Σε διαδικασία προσφορών, είναι και η τοποθέτηση στάσεων και στεγάστρων για τα λεωφορεία, ύψους €71,4 εκατ. η οποία ολοκληρώνεται το επόμενο δίμηνο και θα ξεκινήσει η εγκατάσταση.

Έξυπνες πινακίδες

Το δεύτερο κομμάτι αφορά την αξιοποίηση της τεχνολογίας ως ερ-

γαλείο στην μείωση του κυκλοφοριακού. Πρόκειται για δράσεις οι οποίες φαίνεται ότι θα προχωρήσουν τους επόμενους μήνες, σύμφωνα με τον Υπουργό που εκτιμάται ότι θα αποσυμφορήσουν το κυκλοφοριακό γύρω στο 10-35% αναλόγως του σημείου. Το πλάνο αξιοποίησης Τεχνολογίας για Διαχείριση και Βελτίωση κυκλοφοριακού έχει προϋπολογισμό €7,14 εκατ. Αφορά μεταξύ άλλων την τοποθέτηση 24 ηλεκτρονικών πινακίδων με κεντρικό σύστημα διαχείρισης, ενημέρωσης και παρακολούθησης της κυκλοφορίας οι οποίες θα δίνουν αυτόματη ενημέρωση στον πολίτη αν έχει ατύχημα, ουρά και πληροφορίες για τη διαδρομή του. Επιπλέον, το επόμενο διάστημα, προχωρούν οι προσφορές για εγκατάσταση έξυπνων φωτών τροχαίας. Οι «Ψηφιακοί Τροχονόμοι» θα τοποθετηθούν σε 125 σημεία σε Λευκωσία και Λεμεσό, και θα λειτουργούν με αισθητήρες και τεχνητή νοημοσύνη ρυθμίζοντας πιο αποτελεσματικά την τροχαία κίνηση. Όπως ανέφερε ο Υπουργός Μεταφορών έχει εκτιμηθεί ότι με τα έξυπνα φώτα θα σημειωθεί, μείωση χρόνου ταξιδιού κατά 10-25%, μείωση καθυστερήσεων κατά 15-35%, μείωση «σταμάτα-ξεκίνα» κατά 10-30%, μείωση χρόνου ταξιδιού Δημοσίων Μεταφορών κατά 28%, κατά 8-10% μείωση της κατανάλωσης καυσίμων, κατά 10-15% των εκπομπών ρύπων και θα βελτιώσει την ποιότητα του αέρα. Επιπλέον 6% βελτίωση στο κυκλοφοριακό, εκτιμάται ότι θα καταγραφεί με την εφαρμογή του ευέλικτου ωραρίου στη Δημόσια Υπηρεσία, εφόσον λάβει το πράσινο φως από την Βουλή. Η πρόταση αναφέρεται σε ευέλικτο ωράριο δημόσιου τομέα 07:00 π.μ. – 09:00 π.μ.

Στόχοι ηλεκτροκίνησης

Η αποσυμφόρση των δρόμων δεν αφορά μόνο την μείωση του αριθμού οχημάτων, αλλά και την μείωση των ρυπογόνων οχημάτων, αφού όπως ανέφερε ο Υπουργός, το 49% των ρύπων προέρχεται από τις Μεταφορές, διπλάσιο ποσοστό σε σχέση με την Ευρώπη που είναι στο 25%.

Στους εθνικούς στόχους της Κύπρου είναι μέχρι το 2030 το 25% των νέων εγγραφών αυτοκινήτων να είναι ηλεκτροκίνητα και μέχρι το 2035, το ποσοστό να ανέρχεται στο 100%. Επιπλέον, μέχρι το 2026 αναμένεται να εγκατασταθούν σύμφωνα με τον Γ. Καρούσο, 1000 σταθμοί φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων σε δημόσια προσβάσιμους χώρους. Γύρω στις 1600 αιτήσεις υποβλήθηκαν για τα σχέδια προώθησης της ηλεκτροκίνησης την πρώτη εβδομάδα έναρξης του σχεδίου το 2023 και 9000 το 2022. Υπενθυμίζεται ότι το Σχέδιο Επιχορήγησης Ηλεκτρικών Οχημάτων ανέρχεται στα €30 εκατ., το Σχέδιο Απόσυρσης Παλαιών Ρυπογόνων Οχημάτων στα €15 εκατ. και το Σχέδιο Επιχορήγησης Σταθμών Επαναφόρτισης στα €3.7 εκατ.

Ρεκór πτήσεων αναμένεται μέχρι τις 26 Φεβρουαρίου στην Ελλάδα

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ**

Ρεκór πτήσεων αναμένεται να καταγράψει η Ελλάδα το πρώτο δίμηνο της χρονιάς το οποίο, διαχρονικά, είναι αδύναμο για τον κλάδο των αερομεταφορών, πανευρωπαϊκά, επειδή η ζήτηση για ταξίδια αναψυχής είναι χαμηλή. Ωστόσο, στην Ελλάδα κατά την τρέχουσα εβδομάδα μέχρι και τις 26 Φεβρουαρίου, ο αριθμός των πτήσεων αναμένεται να ξεπεράσει τα επίπεδα του 2019. Ήδη, κατά το 2022, τα 14 περιφερειακά αεροδρόμια που διαχειρίζεται η Fraport Greece κατάφεραν να ξεπεράσουν το υψηλό του 2019, με τον αριθμό των πτήσεων να είναι αυξημένος κατά 4,3% (256,2 χιλ.). Ωστόσο, πέρυσι, το πτητικό έργο στο «Ελευθέριος Βενιζέλος» ήταν χαμηλότερο έναντι του 2019 κατά 5,4% (231,3 χιλ.), αλλά φέτος το αεροδρόμιο Αθηνών αναμένεται να κλείσει το χάσμα με τη συγκεκριμένη χρονιά, σύμφωνα με τις προβλέψεις των ειδικών.

Σε σχέση με τις συνολικά 44 χώρες που παρακολουθεί ο Ευρω-

Η Ελλάδα ανήκει σε μια μικρή ομάδα ευρωπαϊκών κρατών που θα ξεπεράσουν το «υψηλό» του 2019.

παϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια της Αεροναυτιλίας (Eurocontrol), η Ελλάδα ανήκει σε μια μικρή ομάδα κρατών [μαζί με τη Βουλγαρία, την Ιταλία (μόνο τα αεροδρόμια στο Μιλάνο) την Ολλανδία, το Ισραήλ] που αναμένεται να εμφανίσουν υψηλότερες πτήσεις, συγκριτικά με το 2019, βάσει των χρονοθυρίδων που έχουν δεσμεύσει οι αεροπορικές εταιρείες.

Σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, το δίμηνο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου ο αριθμός των πτήσεων πρόκειται να διαμορφωθεί περίπου στα επίπεδα του 85% με 87% του 2019. Σε συνάρτηση με την προσδοκώμενη αύξηση του αριθμού των πτήσεων, το 2022 εκτιμάται πως θα ενισχυθεί περαιτέρω και η επιβα-

Οι θετικές προοπτικές για τις αερομεταφορές και τον ελληνικό τουρισμό σχετίζονται και με το γεγονός ότι φέτος, συγκριτικά με πέρυσι, οι αεροπορικές, όπως η Air China και η ουγγρική αεροπορική χαμηλού κόστους Wizz Air, επαναφέρουν παλαιότερους προορισμούς ή προσθέτουν νέους.

τική κίνηση. Και αυτό δεδομένου ότι πέρυσι στα 14 μεγαλύτερα περιφερειακά αεροδρόμια της χώρας η επιβατική κίνηση, σε σχέση με το 2019, ήταν μεγαλύτερη κατά

3,4%, έχοντας διαμορφωθεί σε 31,2 εκατ. άτομα.

Ωστόσο, στα δύο μεγαλύτερα αεροδρόμια της χώρας το 2022, το χάσμα με το 2019 δεν γεφυρώθηκε,

επειδή πέρυσι ο αριθμός των διακινηθέντων επιβατών υπήρξε κατά 14,2% και κατά 11,1% μικρότερος στα αεροδρόμια «Μακεδονία» και «Ελ. Βενιζέλος» αντίστοιχα.

Οι θετικές προοπτικές για τις αερομεταφορές και τον τουρισμό δεν σχετίζονται μόνο με το γεγονός ότι φέτος, συγκριτικά με πέρυσι, δεν υπάρχουν μέτρα για τον περιορισμό της εξάπλωσης της πανδημίας, αλλά και με το ότι οι αεροπορικές επαναφέρουν παλαιότερους προορισμούς ή προσθέτουν νέους. Για παράδειγμα, η Air China επανέφερε το δρομολόγιο Αθήνα - Σαγκάη στις 22 Δεκεμβρίου, ενώ η ουγγρική αεροπορική χαμηλού κόστους Wizz Air έχει προσθέσει στο πτητικό της πρόγραμμα με αφετηρία την Αθήνα τρία νέα δρομολόγια.

Επίσης, η Aegean εκτιμάται ότι θα ξεκινήσει ναυρίτερα κατά ένα έως έναμιση μήνα να πραγματοποιεί ορισμένα εποχικά δρομολόγια, ενώ λίγο πριν εκπνεύσει το 2022 επανέφερε τη σύνδεση της Αθήνας με το Μάρκο με δύο εβδομαδιαίες πτήσεις. Η αεροπορική θα συνδέει και την Καβάλα με την Αθήνα με περισσότερα δρομολόγια από τις 2 Φεβρουαρίου, εκτελώντας συνολικά εννέα πτήσεις σε εβδομαδιαία βάση.

Ερχονται οι κινητές μονάδες για τα ασφαλτικά

Αναζητούν την χρυσή τομή στις κινητές μονάδες παραγωγής ασφάλτου, μέχρι τέλος Ιανουαρίου θα ξεκαθαρίσει το θέμα

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Το **plan b** φαίνεται να επιστρατεύει η Κυβέρνηση για επίλυση του προβλήματος της χωροθέτησης των μονάδων παραγωγής ασφάλτου, μετά το λουκέτο των μονάδων στην περιοχή Ιδαίου, και το δικαστικό διάταγμα που έβαλε στον πάγο τις εργασίες μετακίνησης, μέχρι την εκδίκαση της προσφυγής. Το συγκεκριμένο σενάριο περιλαμβάνει την χρήση κινητών μονάδων παραγωγής ασφάλτου,

Επιφυλάξεις για το κατά πόσο, μια τέτοια επιλογή μπορεί να αποτελέσει μια μόνιμη λύση για το πρόβλημα της χωροθέτησης των ασφαλτικών εργοστασίων, εκφράζουν οι ιδιοκτήτριες εταιρείες των μονάδων.

οι οποίες ιδανικά, θα τοποθετούνται σε παρακείμενα σημεία του έργου τις ανάγκες του οποίου εξυπηρετούν. Το πλαίσιο αδειοδότησης και λειτουργίας αυτών των μονάδων είναι αντικείμενο διαβούλευσης μεταξύ του Τμήματος Περιβάλλοντος και του Τμήματος Πολεοδομίας. Δεν αποκλείεται να οριστικοποιηθεί μέχρι τέλος Ιανουαρίου και πριν τις εκλογές. Μιλώντας στην «Κ», ο υπουργός Περιβάλλοντος Κώστας Καδής, θέλησε να υπογραμμίσει ότι οι μονάδες δεν θα εγκατασταθούν ξανά σε Δάλι και Τσέρι. Από την πλευρά του, ο επικεφαλής του Τμήματος

Το Τμήμα Περιβάλλοντος κρατά τις επιφυλάξεις του για το κατά πόσο θα υπάρξει τελικά ενδιαφέρον από πλευράς εταιρειών και θα υποβληθούν τελικά αιτήσεις εξασφάλισης άδειας για κινητές μονάδες.

Περιβάλλοντος, Κώστας Χατζηπαναγιώτου, επισήμανε ότι τις προηγούμενες ημέρες έγινε συζήτηση για το θέμα. Ωστόσο, δεν έχουν ξεκαθαρίσει ακόμα σημαντικά κομμάτια, όπως, τι σημαίνει ο όρος κινητή/μετακινούμενη μονάδα παραγωγής, και κατά πόσο θα χρειάζεται έκδοση άδειας οικοδομής, πολεοδομικής άδειας και άδειας λειτουργίας από το δήμο.

Πού θα τοποθετούνται

Πρόκειται για μέθοδο που εφαρμόζεται στο εξωτερικό. Βέβαια συνήθως χρησιμοποιείται κυρίως για περιπτώσεις έργων τα οποία είναι

σε μεγάλη απόσταση από τις μονάδες παραγωγής. Στην περίπτωση της Κύπρου, η εισήγηση είναι να τοποθετούνται σε σημεία αναλόγως με το έργο που εξυπηρετούν. Όπως επισήμανε ο Υπ. Περιβάλλοντος, τα επίπεδα των εκπομπών θα ελέγχει το τμήμα Περιβάλλοντος που ανέλαβε πρόσφατα και τις αρμοδιότητες του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας. Σε κάθε περίπτωση η λειτουργία μιας τέτοιας μονάδας, θα είναι προσωρινή. Οι κάτοικοι της περιοχής στην οποία θα εγκατασταθεί και οι επηρεαζόμενοι, θα γνωρίζουν εκ των προτέρων το συγκεκριμένο χρονικό

πλαίσιο παρουσίας της μονάδας σε κάθε σημείο, το οποίο θα είναι ανάλογο με την διάρκεια αποπεράτωσης του έργου. Ο κ. Καδής εξήγησε ότι πρόκειται για απλή διαδικασία προμήθειας, μεταφοράς και εγκατάστασης, ενώ το κόστος δεν είναι απαγορευτικό για τις εταιρείες. Πρόσθεσε ότι ο στόχος είναι το θέμα να συζητηθεί και σε πολιτικό επίπεδο στο Υπουργικό Συμβούλιο, όταν θα ετοιμαστεί η εισήγηση των τεχνοκρατών. «Εκτιμώ ότι αυτό θα ξεκαθαρίσει εντός του μήνα, το αν θα προχωρήσουμε με αυτή την επιλογή». Διαμήνυσε δε, ότι σε καμία περίπτωση η κι-

ντη μονάδα δεν θα εγκατασταθεί στα σημεία των μονάδων που έκλεισαν, ούτε αν το έργο που θα εξυπηρετούν είναι ο περιμετρικός δρόμος Λευκωσίας ο οποίος γειτνιάζει με τις μονάδες που έκλεισαν. «Αυτό είναι ξεκάθαρο. Δεν θα πάει ξανά στο Δάλι, ούτε στο Τσέρι».

«Δεν είναι μόνιμη λύση»

Το Τμήμα Περιβάλλοντος κρατά τις επιφυλάξεις του για το κατά πόσο θα υπάρξει ενδιαφέρον από πλευράς εταιρειών και θα υποβληθούν τελικά αιτήσεις εξασφάλισης άδειας για κινητές μονάδες. Από την πλευρά των εταιρειών, εκφρά-

ζονται επίσης επιφυλάξεις για το κατά πόσο, μια τέτοια επιλογή μπορεί να αποτελέσει μια μόνιμη λύση για το πρόβλημα της χωροθέτησης των ασφαλτικών εργοστασίων. Αυτό ανέφερε ξεκάθαρα μιλώντας στην «Κ» εκ μέρους της εταιρείας Prometheas Asphalt Ltd Ηρακλής Πασιάδης, «Θεωρούμε ότι οι κινητές μονάδες δεν είναι η λύση στο πρόβλημα χωροθέτησης των μόνιμων μονάδων ασφαλτικών» και αναφέρθηκε σε σειρά μειονεκτημάτων των κινητών μονάδων.

- Αν και είναι ευκίνητες, ωστόσο δεν έχουν τα ίδια μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος και αποφυγή της οχληρίας, σε σχέση με μια μόνιμη μονάδα.
- Είναι λιγότερο αποδοτικές σε σχέση με τις μόνιμες μονάδες.
- Η ανάγκη εξασφάλισης ηλεκτρικού ρεύματος στον προσωρινό χώρο λειτουργίας τους και η μεταφορά γεννητριών.
- Τυχόν περιβαλλοντικά προβλήματα από τις μετακινήσεις υλικών και ασφάλτου
- Πού θα τοποθετούνται οι μονάδες όταν δεν θα υπάρχουν μεγάλα έργα;

Εξήγησε ότι υπάρχουν διαφορών κατηγοριών μετακινούμενες μονάδες, με διάφορα επίπεδα μετακίνησης, ισορροπία μεταξυ περιβαλλοντικής απόδοσης, ενεργειακής απόδοσης, μεγέθους παραγωγής και ευκολίας μετακίνησης, ενώ όσο πιο εύκολη είναι η μετακίνησή της, τόσο μικρότερη θα είναι η απόδοσή της.

Οι πιο πάνω προβληματισμοί έχουν τεθεί ενώπιον των αρμόδιων αρχών και συζητήθηκαν σε συνάντηση με υπηρεσιακούς των τμημάτων Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος.

5 Φεβρουαρίου

Προεδρικές Εκλογές 2023

Ψηφίζουμε και συμμετέχουμε στην Ιστορία

«Παράθυρο» SSM για διανομή μερίσματος από τις τράπεζες

Εφόσον οι κεφαλαιακοί δείκτες «αντέχουν» υπό ένα βασικό και ένα δυσμενές σενάριο

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Οι προβλέψεις για την εξέλιξη των κεφαλαίων των τραπεζών με βάση ένα βασικό και ένα δυσμενές σενάριο θα αποτελέσουν το κριτήριο βάσει του οποίου ο SSM θα κρίνει την προοπτική διανομής μερίσματος για τη χρήση του 2022. Αυτό επισήμανε ο επικεφαλής του SSM Αντρέα Ενρία σε συνέντευξή του στο Κυπριακό Πρακτορείο Ειδήσεων, ερωτηθείς σχετικά με την πρόθεση των κυπριακών τραπεζών να διανείμουν μέρισμα το 2023, έπειτα από δώδεκα χρόνια. Αντίστοιχο αίτημα έχουν υποβάλει και οι ελληνικές τράπεζες Eurobank και Εθνική, και σύμφωνα με τον επικεφαλής του SSM «εφόσον οι τράπεζες μπορούν να αποδείξουν ότι θα είναι σε θέση να παραμείνουν πάνω από τις εποπτικές απαιτήσεις μας, ακόμη και σε ένα δυσμενές σενάριο, η πληρωμή μερισμάτων δεν θα έχει αρνητική γνώμη από την πλευρά μας», κάτι που ισχύει για όλες τις ευρωπαϊκές τράπεζες.

Στη συνέντευξή του στο Κυπριακό Πρακτορείο Ειδήσεων ο κ. Ενρία εξήγησε ότι το βασικό σενάριο με βάση το οποίο θα αξιολογηθούν οι κεφαλαιακές προβλέψεις των τραπεζών είναι «μία ρηχή και σύντομη ύφεση, ενώ το δυσμενές σενάριο θα συνεπαγόταν μία πιο αρνητική εξέλιξη σε επίπεδο ανάπτυξης και σε επίπεδο επιτοκίων. Σε κάθε περίπτωση, όλες οι ευρωπαϊκές τράπεζες θα πρέπει να είναι σε θέση να τεκμηριώσουν ότι οι κε-

Ο επικεφαλής του SSM Αντρέα Ενρία εξήγησε ότι το βασικό σενάριο με βάση το οποίο θα αξιολογηθούν οι κεφαλαιακές προβλέψεις των τραπεζών είναι «μία ρηχή και σύντομη ύφεση, ενώ το δυσμενές θα συνεπαγόταν μία πιο αρνητική εξέλιξη σε επίπεδο ανάπτυξης και σε επίπεδο επιτοκίων».

Ο Αντρέα Ενρία αναγνώρισε τη σημαντική βελτίωση που έχει σημειωθεί στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

φαλαιακοί δείκτες μπορούν να μείνουν πάνω από τα απαιτούμενα όρια», υπογράμμισε.

Στην ίδια συνέντευξη ο κ. Ενρία επισήμανε επίσης ότι η έκδοσ από την πολιτική αρνητικών επιτοκίων και η αύξησή τους έχει

θετικό αντίκτυπο στην κερδοφορία των τραπεζών και θα συνεχίσει να παίζει θετικό ρόλο για κάποιο χρονικό διάστημα. Διευκρίνισε, ωστόσο, πως με δεδομένο ότι τα επιτόκια καταθέσεων θα αρχίσουν επίσης να αυξάνονται, η θετική επίδραση στα περιθώρια θα μειωθεί ανάλογα.

Ο επικεφαλής του SSM ερωτηθείς σχετικά με την αύξηση του ποσοστού που ελέγχει η Eurobank στην Ελληνική Τράπεζα και την προοπτική συγχώνευσης, εξήγησε ότι ως επόπτης δεν τοποθετείται για συγκεκριμένες τράπεζες, σημείωσε ωστόσο ότι «οι συγχωνεύσεις είναι ένα ση-

μαντικό εργαλείο που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι ευρωπαϊκές τράπεζες, καθώς αποτελούν την πιο αντιπροσωπευτική ευκαιρία για την αλλαγή του επιχειρηματικού μοντέλου τους. «Είναι ένας τρόπος για να κάνουμε ένα επιχειρηματικό μοντέλο πιο κερδοφόρο, να δημιουργήσουμε περισσότερα κεφάλαια και ναβάλουμε τις τράπεζες σε μια πιο σταθερή πορεία προς τα εμπρός».

Να σημειωθεί ότι ο κ. Ενρία επισκέφθηκε Αθήνα και Κύπρο πραγματοποιώντας σειρά επαφών με τις τράπεζες που εποπτεύει, τις εθνικές εποπτικές αρχές και κυβερνητικά στελέχη. Σύμφωνα με ανακοίνωση της ΤτΕ μετά τη συνάντηση με τον διοικητή Γιάννη Στουρνάρα, «στο επίκεντρο των συζητήσεων με τον κ. Ενρία βρέθηκαν η σημερινή κατάσταση και οι προοπτικές των ελληνικών τραπεζών, και ιδιαίτερα το ζήτημα των μη εξυμνητούμενων ανοιγμάτων και η επιτακτική ανάγκη για την επίτευξη του στόχου της μείωσής τους». Κατά τη συνάντηση που είχε με τον υπουργό Οικονομικών Χρήστο Σταϊκούρα ο κ. Ενρία αναγνώρισε τη σημαντική βελτίωση που έχει σημειωθεί στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα τα τελευταία 3,5 χρόνια, ενώ ο υπουργός Οικονομικών έκανε ιδιαίτερη αναφορά στη συμβολή του προγράμματος «Ηρακλής», στη σημαντική αύξηση των καταθέσεων και στη βελτίωση των στοιχείων των ισολογισμών των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Μπόνους 9 εκατ. ευρώ σε δημοσίους υπαλλήλους του υπ. Οικονομικών

Τις τελικές λεπτομέρειες για το μπόνους που θα λαμβάνουν οι δημόσιοι υπάλληλοι που επιτυχάνουν τους στόχους οι οποίοι έχουν τεθεί από τις υπηρεσίες τους καθορίζει εγκύκλιος του υπουργείου Οικονομικών.

Σύμφωνα με τις οδηγίες, το σχετικό κονδύλι των 9 εκατ. ευρώ και ο τρόπος που θα διανεμηθεί τελούν σε άμεση συνάρτηση με την προσφορά κάθε υπαλλήλου στη λειτουργία και στο έργο της υπηρεσίας, σε σχέση με την επίτευξη των συγκεκριμένων στόχων που έχουν τεθεί.

Όπως αναφέρεται στην εγκύκλιο, το κίνητρο επίτευξης δημοσιονομικών στόχων απευθύνεται σε όσους συμβάλλουν περισσότερο στην προάσπιση, αξιοποίηση και επαύξηση της δημόσιας περιουσίας, στην καταπολέμηση οικονομικών εγκλημάτων, ή στην ταχεία εκκαθάριση υποχρεώσεων εισπράξεων και πληρωμών κ.λπ.

Δικαιούχοι είναι πολιτικοί υπάλληλοι και ένστολο προσωπικό των Γενικών Διευθύνσεων Οικονομικών Υπηρεσιών των υπουργείων, των Οικονομικών Υπηρεσιών της Προεδρίας της Δημοκρατίας και της Προεδρίας της Κυβέρνησης, του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (ΓΛΚ), καθώς και στις λοιπές υπηρεσίες και φορείς που εποπτεύονται ή υπάγονται στο υπουργείο Οικονομικών.

Το μπόνους θα καταβάλλεται κάθε χρόνο για τους στόχους που έχουν τεθεί για το προηγούμενο ημερολογιακό έτος και δεν μπορεί να υπερβαίνει, ανά έτος, το 15% του αθροίσματος του ετήσιου βασικού μισθού και

του επιδόματος θέσης ευθύνης κάθε υπαλλήλου.

Βασικά κριτήρια, σύμφωνα με τα οποία θα κριθούν οι δικαιούχοι, για στόχους που έχουν ανατεθεί –ανάλογως και του κλάδου ή της υπηρεσίας– θα είναι μεταξύ άλλων:

- Ελεγχος, εκκαθάριση και έκδοση χρηματικών ενταλμάτων, καθώς και εξόφληση αυτών εντός τριάντα ημερών από τη χρέωση του ηλεκτρονικού

Θα λάβουν έως και δύο μισθούς εφόσον πέτυχαν συγκεκριμένους στόχους πέρυσι.

φακέλου του αιτήματος στον αρμόδιο υπάλληλο.

- Μείωση ληξιπρόθεσμων οφειλών του Δημοσίου.

- Εγκαιρη έκδοση συνταξιοδοτικών πράξεων. Έκδοση κανονιστικών και απορριπτικών συνταξιοδοτικών πράξεων και πράξεων απονομής ή απόρριψης της ισόβιας τιμητικής παροχής εντός δύο μηνών από την εισοδο στην υπηρεσία.

- Κατάρτιση του ετήσιου προγράμματος δημοσιονομικών ελέγχων μέχρι τις 30 Ιουλίου.

- Εγκαιρη επεξεργασία και ανάλυση δεικτών του τομέα ενέργειας στην εγκώρια και στις διεθνείς αγορές, για την αξιοποίηση των στοιχείων αυτών στον καθορισμό δημοσιονομικών παρεμβάσεων.

ΠΡ. ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ο μύθος και η πραγματικότητα για τη χαμηλή αγοραστική δύναμη

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Στην τρίτη θέση από το τέλος κατατάσσει η Eurostat την Ελλάδα με βάση το κατά κεφαλήν διάμεσο διαθέσιμο εισόδημα εκφρασμένο σε μονάδες αγοραστικής δύναμης για το έτος 2021.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, αυτό διαμορφώθηκε σε 9.917 μονάδες αγοραστικής δύναμης στην Ελλάδα, κάτω από την Ουγγαρία (9.982) και πάνω από τη Βουλγαρία (9.375 μονάδες) και τη Ρουμανία (8.703 μονάδες).

Με βάση μάλιστα τα στοιχεία αυτά, οι πολίτες της Ελλάδας εμφανίζονται να είναι σε δυσμενέστερη οικονομική κατάσταση ακόμη και σε σύγκριση με τα πρώτα χρόνια των μνημονίων.

Ετσι, τη χρονιά της μεγάλης ύφεσης, το 2011, και με την ανεργία στα ύψη, οι πολίτες στην Ελλάδα εμφανίζονται με διάμεσο διαθέσιμο εισόδημα στις 11.627 μονάδες αγοραστικής δύναμης (ή 10.985 ευρώ) και το 2012 στις 10.063 μονάδες αγοραστικής δύναμης (ή 9.513 ευρώ). Η φθίνουσα πορεία συνεχίζεται τα έτη 2013-2014, αρχίζει μια αύξηση από το 2015 που διαρκεί έως το 2020, για να έχουμε την υποχώρηση αυτή το 2021. Σημειώνεται ότι η χρήση των μονάδων αγοραστικής δύναμης γίνεται για λόγους σύγκρισης με τις άλλες χώρες.

Μαύρο χρήμα

Αν και ουδείς αμφισβητεί τη Eurostat για τα στοιχεία της, αλλά και την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) η οποία τροφοδοτεί τη Eurostat, στα στοιχεία αυτά είναι δύσκολο να πιστέψει κάποιος ότι αποτυπώνεται η πραγματικότητα, ή τουλάχιστον όλη η πραγματικότητα. Κι αυτό διότι στηρίζονται στα στοιχεία που αφορούν τα δηλωθέντα εισοδήματα και όχι στο μαύρο χρήμα, που ουδείς αμφισβητεί ότι «ευδοκίμει» στην Ελλάδα.

Τα στοιχεία της Eurostat βασίζονται στις φορολογικές δηλώσεις. Σύμφωνα με την ΑΑΔΕ, έξι στα δέκα νοικοκυριά δηλώνουν στην εφορία ετήσια εισοδήματα που δεν υπερβαίνουν τις 10.000 ευρώ, ενώ με εισοδήματα έως 5.000 ευρώ εμφανίζεται το 40% των φυσικών προσώπων και 616.448 φορολογούμενοι δηλώνουν μηδενικό εισόδημα.

Σύμφωνα με τη Eurostat, μόνο οι Βούλγαροι και οι Ρουμάνοι είχαν χαμηλότερη αγοραστική δύναμη από τους Έλληνες το 2021.

Κατ' αρχάς ειδικά το 2021, όπως και το 2020, χρονιά κατά την οποία εφαρμόστηκαν μέτρα στήριξης επιχειρήσεων και εργαζομένων σε αυτές που βρίσκονταν σε αναστολή δραστηριότητας, φέρεται ότι υπήρχαν αρκετές περιπτώσεις όπου εμφανίζονταν εισοδήματα μόνο από τις ειδικές αυτές επιδοτήσεις και επιδόματα και όχι εισοδήματα από άλλες πλευρές.

Αναμφίβολα πολλοί ήταν εκείνοι που λόγω της πανδημίας έχασαν τη δουλειά τους και τις επιχειρήσεις τους, αλλά οι ίδιες οι

έρευνες θεσμικών φορέων, καθώς και τα στοιχεία για τα «λουκέτα» και τις απολύσεις, δεν μαρτυρούν τόσο μεγάλη έκταση του φαινομένου αυτού.

Σύμφωνα δε με την επεξεργασία που έκανε η ΑΑΔΕ σε 6.529.279 φορολογικές δηλώσεις οι οποίες υποβλήθηκαν το 2021 και αφορούν εισοδήματα του 2020, έξι στα δέκα νοικοκυριά δηλώνουν στην εφορία ετήσια εισοδήματα που δεν υπερβαίνουν τις 10.000 ευρώ, ενώ με εισοδήματα έως 5.000 ευρώ εμφανίζεται το 40% των φυσικών προσώπων και 616.448 φορολογούμενοι δηλώνουν μηδενικό εισόδημα.

Σε αυτά αξίζει να προστεθούν τα στοιχεία από πρόσφατη έρευνα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, σύμφωνα με την οποία ένας στους τρεις Έλληνες λαμβάνει από ένα έως και τα τρία τέταρτα του εισοδήματός του σε μετρητά, ποσοστό που είναι το υψηλότερο στην Ευρώζων.

«Φρένο» στις πρόσθετες επιδοτήσεις ρεύματος σε μικρές επιχειρήσεις

Της **ΧΡΥΣΕΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Στον στις πρόσθετες επιδοτήσεις ηλεκτρικού ρεύματος για 1,2 εκατ. μικρές επιχειρήσεις βάζουν οι προμηθευτές μέχρι να ξεκαθαρίσει το τοπίο γύρω από την εφαρμοστική ΚΥΑ που εκδόθηκε δέκα μήνες μετά την εφαρμογή του μέτρου και έχει μπλοκάρει την επιστροφή των ποσών που έχουν πιστώσει οι ίδιοι και τα οποία ξεπερνούν μέχρι σήμερα τα 400 εκατ. ευρώ.

Αν και δεν αποτελεί απόφαση συλλογικού θεσμικού οργάνου, εκπρόσωποι του κλάδου επιβεβαιώνουν στην «Κ» ότι πρόκειται για κοινή στάση όλων των εταιρειών, καθώς, όπως τονίζουν, «δεν υπάρχει άλλος τρόπος για να σταματήσουν την οικονομική αιμορραγία που προκαλείται, αφού η συνέχιση τους δεν καλύπτεται θεσμικά».

Τον Απρίλιο ο υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας Κώστας Σκρέκας ανακοίνωσε για πρώτη φορά πρόσθετη επιδότηση για μικρές επιχειρήσεις με παροχή ισχύος μέχρι 35kVA και για όλα τα αρτοποιεία, ανεξαρτήτως ισχύος, την οποία προσδιόρισε για τον συγκεκριμένο μήνα στα 100 ευρώ/μεγαβατώρα. Το μέτρο ανακοινώθηκε, μάλιστα, με αναδρομική ισχύ από τον Ιανουάριο, ενώ πρόσθετη επιδότηση ανακοίνωνε ο υπουργός μετέπειτα κάθε μήνα.

Οι προμηθευτές κλήθηκαν να εφαρμόσουν το μέτρο και να πιστώνουν τις επιδοτήσεις χωρίς την έκδοση της απαιτούμενης ΚΥΑ, αφού το υπουργείο δεν είχε διασφαλίσει την έγκριση της Ευρωπαϊκής Αρχής Ανταγωνισμού (DG Comp) η οποία ήρθε μέσα στον Δεκέμβριο. Σε συνέχεια αυτής, στις 3 Ιανουαρίου εκδόθηκε η ΚΥΑ που καθορίζει τη διαδικασία για την επιστροφή των χρημάτων στους προμηθευτές. Αντί όμως να δώσει λύση στο πρόβλημα

«Δεν υπάρχει άλλος τρόπος για να σταματήσει η οικονομική αιμορραγία», λένε εκπρόσωποι του κλάδου των ενεργειακών παρόχων.

Οι πάροχοι ζητούν να ξεκαθαρίσει το τοπίο για την επιστροφή των ποσών που έχουν πιστώσει οι ίδιοι και έχουν «παγώσει».

της επιστροφής των επιδοτήσεων, η ΚΥΑ περιέπλεξε τα πράγματα και έβαλε σε περιπέτειες τους προμηθευτές.

Με την έκδοσή της διαπιστώθηκε ότι μένονταν ακάλυπτοι για τον Ιανουάριο του 2022 και το διάστημα από τον Δεκέμβριο του 2022 και μετά, καθώς δεν συμπεριλαμβανόταν στην έγκριση της DG Comp. Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι η DG Comp με την απόφασή της, δεν καλύπτει την οριζόντια επιδότηση της συγκεκριμένης κατηγορίας επιχειρήσεων που το υπουργείο με επιστολές του ζητούσε από τους προμηθευτές να εφαρμόσουν. Η DG Comp έκρινε ότι το μέτρο καλύπτει μόνο όσες επιχειρήσεις έως 35kVA (και αρτοποιεία) δεν έχουν λάβει κρατικές ενισχύσεις οι οποίες στο σύνολο

λό τους ξεπερνούν συγκεκριμένα όρια. Αυτό σημαίνει ότι οι προμηθευτές έχουν πιστώσει επιδοτήσεις σε πελάτες τους που δεν θα πάρουν ποτέ πίσω γιατί δεν τις δικαιούνται.

Πολύπλοκα και επισφαλής είναι, όμως, τα πράγματα και για την είσπραξη των επιδοτήσεων που μπορούν να επιστραφούν. Η ΚΥΑ υποχρεώνει τους προμηθευτές να ζητούν υπεύθυνη δήλωση από τους πελάτες τους για τα ποσά που έχουν πάρει ως επιδότηση και τους καθιστά στη συνέχεια υπεύθυνους για τον έλεγχο των στοιχείων προκειμένου να πιστοποιήσουν το τελικό ποσό που θα πρέπει να καταβληθεί από το ΤΕΜ.

«Δεν έχει λογική αυτή η διαδικασία. Πρέπει να ζητήσουμε υπεύθυνες δηλώσεις από πελάτες που έχουμε πιστώσει για παράδειγμα τον Φεβρουάριο αλλά τον Ιούνιο άλλαξαν πάροχο. Τι θα γίνει, επίσης, στην περίπτωση που ένας πελάτης μας έχει δώσει ψευδή δήλωση και αυτό διαπιστωθεί ύστερα από κάποιο έλεγχο;», τονίζουν εκπρόσωποι των εταιρειών στην «Κ» περιγράφοντας την περίπλοκη κατάσταση που έχει προκύψει.

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΗΛΙΑΣ ΜΑΚΡΗΣ, ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ,
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Το 2022 μέσα από τη σατιρική ματιά
των σκιτσογράφων της «Καθημερινής»

ΚΥΡΙΑΚΗ 29/1
ΜΕ ΤΗΝ

2022

Κρέας από... αέρα και «μενού» από απομεινάρια τροφίμων

Ποιες αλλαγές υπαγορεύει η Generation Z στη βιομηχανία τροφίμων

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Εάν πεις σε κάποιον ότι η μελλοντική τάση στα τρόφιμα είναι να τρώει... «αέρα κοπανιστό», μάλλον θα νομίζει ότι δεν θα τρώει τίποτα, διότι στην καλύτερη περίπτωση θα θέλει να κάνει δίαιτα και στη χειρότερη δεν θα έχει χρήματα ή δεν θα υπάρχει επάρκεια τροφίμων. Η αλήθεια όμως εν έτει 2022 είναι αρκετά διαφορετική. Εταιρείες πλέον, χρησιμοποιώντας μικροοργανισμούς μετατρέπουν διοξείδιο του άνθρακα σε πρωτεΐνη και καταφέρνουν να φτιάξουν κρέας με τη γεύση και την υφή του πραγματικού κρέατος, κάτι που θεωρητικά μπορεί να αποτελέσει λύση στην επισιτιστική κρίση, αλλά και να μειώσει την ατμοσφαιρική ρύπανση. Άλλες παρασκευάζουν ύφασμα από απόβλητα γάλακτος και άλλες μελάνι από τα καυσαέρια. Και τα παραπάνω δεν αφορούν σενάρια επιστημονικής φαντασίας, αλλά πράγματα που ήδη συμβαίνουν στο εξωτερικό και προβλέπεται ότι θα επεκταθούν τα επόμενα χρόνια υπαγορευόμενα από τις νέες καταναλωτικές τάσεις, κυρίως των νεότερων γενιών, που αποζητούν την επιστροφή στη φύση, σε συνδυασμό και όχι σε αντιπαράθεση με τις νέες τεχνολογίες.

Ορόσημο η πανδημία

«Ήμασταν σε φυσιολογική κατάσταση για πολλά χρόνια. Το 2020 μας βρήκε μία κρίση για την οποία δεν είχαμε κανένα πλάνο. Πολλά άλλαξαν στη διάρκεια της πανδημίας», τόνισε χθες η δρ Μοργκέιν Γκέι που φέρει την ιδιότητα της μελλοντολόγου τροφίμων (food futurologist), μιλώνοντας στο Ζάππειο Μέγαρο σε εκδήλωση που διοργάνωσε το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών (ΕΒΕΑ) σε συνεργασία με την Ειδική Γραμματεία Μακροπρόθεσμου Σχεδιασμού.

Αναφερόμενη δε στο 2023 επεσήμανε ότι είναι το έτος που πρέπει να αναλύσουμε τι μας συνέβη το 2020, καθώς αυτό δεν έχει αναλυθεί ακόμη, και να δράσουμε άμεσα, καθώς δεν υπάρχουν περιθώρια για τις βιομηχανίες να επενδύσουν μετά 3 ή 5 χρόνια.

«Πρέπει να δράσουμε τώρα. Δεν υπάρχει επιλογή. Το να κάνεις αυτά που έκανες τέσσερα χρόνια πριν, δεν θα έχει

«Η μεγαλύτερη καινοτομία αυτή την εποχή στη Σίλικον Βάλée είναι η Air Protein», υποστήριξε η δρ Γκέι, αναφερόμενη στην ομώνυμη startup η οποία παρασκευάζει «κρέας», μετατρέποντας το διοξείδιο του άνθρακα σε πρωτεΐνη, καταφέροντας έτσι να φτιάξουν κρέας με τη γεύση και την υφή του πραγματικού κρέατος.

Δεν υπάρχουν περιθώρια για τις βιομηχανίες να επενδύσουν έπειτα από 3 ή 5 χρόνια. Πρέπει να δράσουν τώρα, λέει η δρ Μοργκέιν Γκέι.

το ίδιο αποτέλεσμα. Πρέπει να είναι διαφορετικό». Η ανθρωπότητα έχει αλλάξει», υπογράμμισε με έμφαση. «Στην πανδημία ανακαλύψαμε, αντικρίζοντας τις γεμάτες ντουλάπες μας, ότι έχουμε πολλά πράγματα που δεν τα χρειαζόμαστε. Σε λίγο καιρό θα πληρώνουμε για να απαλλαγούμε από τα πράγματά μας», πρόσθεσε.

Ποια είναι τα βασικά στοιχεία των νέων τάσεων; Πολύ μεγαλύτερη χρήση των φυσικών συστατικών, κυρίως στη συσκευασία, πλήρης αξιοποίηση της κυκλικής οικονομίας, συνδυασμός του παραδοσιακού με τις νέες τεχνολογίες, αποδοχή του μη τέλειου.

«Η μεγαλύτερη καινοτομία αυτή την εποχή στη Σίλικον Βάλée είναι η Air Protein», υποστήριξε η δρ Γκέι, αναφερόμε-

νη στην ομώνυμη startup η οποία παρασκευάζει «κρέας», μετατρέποντας σε πρωτεΐνη το διοξείδιο του άνθρακα που εκλύουν οι βιομηχανίες. Έτσι χρησιμοποιώντας ειδικούς βιοαντιδραστήρες μετατρέπει με τη βοήθεια μικροοργανισμών το διοξείδιο του άνθρακα σε πρωτεΐνη, η οποία στη συνέχεια παίρνει τη μορφή σκόνης και από αυτήν μπορεί να παρασκευαστεί «κρέας» ή ακόμη και «γιαουρτί».

Τρώγεται και η συσκευασία

Και μπορεί να γνωρίζαμε ότι από τα φύκια κατασκευάζεται ύφασμα, αλλά όχι και από τα απόβλητα που προκύπτουν από την επεξεργασία γάλακτος. Στη Γερμανία το έχει καταφέρει αυτό η μικροβιολόγος και σχεδιάστρια Ανκε Ντομάσκε, παρασκευάζοντας ύφασμα που μοιάζει με μετάξι χωρίς χρήση χημικών.

«Εστιατόρια φτιάχνουν φαγητό που προέρχεται από απομεινάρια τροφίμων. Σε άλλες χώρες, αντί τα νωπά λαχανικά και φρούτα να συσκευάζονται, χρησιμοποιούνται ειδικά μελάνια έτσι ώστε να αναγράφονται πάνω σε αυτά, π.χ. πάνω σε μια πατάτα, η χώρα προέλευσης και οι άλλες απαραίτητες ενδείξεις. Μείγματα για σουπα

συσκευάζονται σε ζελατίνα η οποία αποτελεί και αυτή ένα από τα συστατικά του μείγματος και διαλύεται μέσα στο φαγητό», ανέφερε η Βρετανίδα ομιλήτρια, δίνοντας ορισμένα παραδείγματα των νέων τάσεων στο τρόφιμο και στη συσκευασία που αναμένεται να επικρατήσουν τα επόμενα χρόνια, τάσεις που υπαγορεύονται κυρίως από την Generation Z (γεννημένη μεταξύ 1997 και 2012), η οποία αποτελεί και την κύρια γενιά καταναλωτών για τα επόμενα χρόνια.

Σε κυρίαρχη τάση εξελίσσεται επίσης το χειροποίητο, καθώς θεωρείται κάτι που υπηρετεί τη βιωσιμότητα σε σύγκριση με το βιομηχανοποιημένο προϊόν. Και πλέον το χειροποίητο δεν πωλείται σε πάγκους υπαίθριων αγορών, αλλά μέσω ηλεκτρονικών καταστημάτων με τη χρήση εφαρμογών, συνδυάζοντας έτσι το παλιό με το νέο.

Ανθρωπιά στα... τρόφιμα

«Φέρτε την ανθρωπιά πίσω στην παραγωγή τροφίμων», κατέληξε η δρ Μοργκέιν Γκέι, απευθυνόμενη στα στελέχη της ελληνικής βιομηχανίας τροφίμων και των σούπερ μάρκετ που παρευρέθησαν στην εκδήλωση.

Επενδυτικό πρόγραμμα ύψους 155 εκατ. ευρώ από Elpen έως το 2025

Της ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ

Επενδύσεις ύψους 155 εκατ. ευρώ αναμένεται να έχει ολοκληρώσει η φαρμακοβιομηχανία Elpen έως το τέλος του 2025, αναπτύσσοντας παραγωγικές αλλά και ερευνητικές εγκαταστάσεις συνολικού εμβαδού 55.000 τ.μ. στην Ανατολική Αττική αλλά και στην Τρίπολη. Σε αυτές περιλαμβάνονται ο εκσυγχρονισμός παραγωγικών μονάδων στο Πικέρμι (35 εκατ.), νέο εργοστάσιο παραγωγής εισπνεόμενων και στερεών μορφών στην Κερατέα (55 εκατ. ευρώ), πάρκο βιοϊατρικής έρευνας και καινοτομίας στα Σπάτα - Athens LifeTech Park (35 εκατ.) και νέο εργοστάσιο με δύο μονάδες παραγωγής ογκολογικών φαρμάκων στην Τρίπολη (30 εκατ.). «Στο τμήμα των rMDIs θα έρθουν να δουλέψουν άτομα από την Αγγλία ενώ στο κέντρο στα Σπάτα θα έρθουν αρκετά παιδιά από το εξωτερικό. Απ' όλα τα πανεπιστήμια εκπαιδεύουμε νέα παιδιά σε τμήματα των εταιρειών μας», επεσήμανε χθες ο Θεόδωρος Τρύφων, συνδιευθύνων σύμβουλος του ομίλου Elpen και πρόεδρος της Πανελλήνιας Ενωσης Φαρμακοβιομηχανίας, στο πλαίσιο παρουσιάσεως του νέου εργοστασίου του ομίλου στην Κερατέα. Οι επενδύσεις αναμένεται να δημιουργήσουν 800 νέες θέσεις εργασίας, ενώ η συνολική επίδραση στην απασχόληση αγγίζει τις 5.000 θέσεις εργασίας (άμεσες και έμμεσες). Ο όμιλος Elpen σημειώνει τζίρο 300 εκατ. ευρώ, εξάγει προϊόντα σε 50 χώρες παγκοσμίως, ενώ μετράει 1.350 εργαζόμενους. «Το 2025-2026, όταν θα είναι σε πλήρη λειτουργία όλες οι γραμμές και των 3 εργοστασίων, θα μπορούμε να καλύπτουμε 8 εκατομμύρια ασθενείς σε φάρμακα πρώτης γραμμής. Παράλληλα, κάνουμε στρατηγικές συμμαχίες με εταιρείες πρώτων υλών για να είμαστε έτοιμοι και σε περίοδο που υπάρχουν ελλείψεις πρώτων υλών, όπως έγινε στην πανδημία», αναφέρει, προσθέτοντας πως ένα

μέρος των επενδύσεων επιταχύνθηκε και λόγω των κινήτρων που δόθηκαν από την πολιτεία.

Το νέο εργοστάσιο στην Κερατέα έχει έκταση 10.000 τ.μ. και διαθέτει δύο μονάδες παραγωγής καθώς και εργαστήρια έρευνας και ανάπτυξης. Η δραστηριότητά του επικεντρώνεται στην παραγωγή και ανάπτυξη εισπνεόμενων (για το άσθμα και τη χρόνια αποφρακτική πνευμονοπάθεια), κλάδος στον οποίο δραστηριοποιείται ο όμιλος από το 2002 αλλά και στερεών μορφών (καρδιολογικά, αντιυπερτασικά, παθήσεις του αναπνευστικού κ.ά.). Η Elpen, σε πλήρη εναρμόνισή της με σχετική ευρωπαϊκή οδηγία, επεκτείνει τις δραστηριότητές της και στην παραγωγή σκευασμάτων με καθιερωμένα προωθητικά αέρια (rMDIs - προωθητικά αέρια υπό

Περιλαμβάνει την ανάπτυξη παραγωγικών και ερευνητικών μονάδων στην Ανατολική Αττική και στην Τρίπολη.

πίεση), μειώνοντας το περιβαλλοντικό της αποτύπωμα. «Έχουμε τη δυνατότητα να παράγουμε 35 εκατομμύρια εισπνεόμενες συσκευασίες rMDIs ετησίως καλύπτοντας 100% την ελληνική αγορά», τόνισε ο Ράλλης Τροϊζης, διευθυντής του εργοστασίου στην Κερατέα. Σε πλήρη λειτουργία με τις δύο μονάδες παραγωγής του (εισπνεόμενα, στερεές μορφές) και με 3 βάρδιες/ημέρα το εργοστάσιο θα μπορεί να παράγει 71 εκατ. συσκευασίες σε ετήσια βάση, ενώ το 2024-2025 δρομολογείται η αδειοδότηση των εγκαταστάσεων από τον FDA ώστε να ξεκινήσει η αποδέσμευση των πρώτων παρτίδων στην αγορά των ΗΠΑ από το 2027-2028. Εκεί σχεδιάζεται να κατευθυνθεί το 25%-30% της παραγωγής rMDIs.

Το νέο εργοστάσιο στην Κερατέα (φωτ.) έχει έκταση 10.000 τ.μ. και διαθέτει δύο μονάδες παραγωγής, καθώς και εργαστήρια έρευνας και ανάπτυξης.

Υψηλή ζήτηση για διακοπές φέτος στην Ελλάδα από Βρετανία και Αυστρία

Του ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ

Πυκνώνουν οι ενδείξεις που δείχνουν πως η Ελλάδα ισχυροποιεί τη θέση της μεταξύ των κορυφαίων προορισμών παγκοσμίως στις προτιμήσεις των μεγάλων ευρωπαϊκών, και όχι μόνο, αγορών. Εχοντας καταγράψει έναν από τους ταχύτερους ρυθμούς ανάκαμψης στη μετά την πανδημία εποχή, η δημοφιλία της εμφανίζεται να έχει εδραιωθεί σε πολύ υψηλά επίπεδα διεθνώς. Παραδοσιακές αγορές όπως η Βρετανία αλλά και ενισχυόμενες όπως η Αυστρία καταγράφουν υψηλή ζήτηση για την Ελλάδα, ενώ επιμέρους ελληνικοί προορισμοί όπως η Κρήτη διακρίνονται και για τον θεματικό τουρισμό τους.

Τελευταία εξέλιξη, η ανάδειξη της Ελλάδας σε πρώτο, και μάλιστα με διαφορά από τους ανταγωνιστές της, προορισμό που θέλουν να επισκεφθούν οι Αυστριακοί για τις καλοκαιρινές διακοπές τους. Αυτό προκύπτει -σύμφωνα με την Υπηρεσία ΕΟΤ Εξωτερικού Αυστρίας- από έρευνα / δημοσκόπηση του ταξιδιωτικού βαρόμετρου Reisekompass 2023 που

Δεύτερη στο παγκόσμιο top 10 στον τουρισμό περιπέτειας, φύσης και ευεξίας η Κρήτη.

δημοσιεύθηκε η προηγούμενη εικοσιτετράωρα. Η έρευνα έρχεται να ενισχύσει την αισιόδοξη τάση της αυστριακής τουριστικής αγοράς προς την Ελλάδα, όπως αυτή διαμορφώθηκε ήδη από το 2022. Τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, για το διάστημα μεταξύ Ιανουαρίου - Νοεμβρίου 2022, δείχνουν πως η τουριστική κίνηση από την Αυστρία προς ελληνικούς προορισμούς παρουσίασε αύξηση 13,94% σε σχέση με το 2019. Πρόκειται για στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Αυστρίας. Παρά τις αυξήσεις των τιμών, η επιθυμία και η δυνατότητα των Αυστριακών για την πραγματοποίηση ταξιδιών αναψυχής αγγίζει ένα νέο ρεκόρ, καθώς το 89% έχει προγραμματίσει ταξίδια τόσο στην Αυστρία όσο και στο εξωτε-

Η Ελλάδα είναι ο πρώτος και μάλιστα με διαφορά από τους ανταγωνιστές της προορισμός που θέλουν να επισκεφθούν οι Αυστριακοί για τις καλοκαιρινές διακοπές τους.

ρικό. Το 16% μάλιστα σχεδιάζει να παρατείνει τις διακοπές του και κατά τη διάρκεια της χαμηλής τουριστικής περιόδου.

Λίγες μέρες νωρίτερα από τη δημοσιοποίηση της έρευνας για την Αυστρία, η Ελλάδα κατατάχθηκε μεταξύ των πλέον δημοφιλών προορισμών για το 2023, σύμφωνα

με την Ένωση Βρετανών Ταξιδιωτικών Πρακτόρων (ABTA). Συγκεκριμένα η Ελλάδα κατατάχθηκε στην πέμπτη θέση στη λίστα με τους 23 κορυφαίους προορισμούς της βρετανικής ταξιδιωτικής ένωσης για τη φετινή χρονιά. Πρώτη παρέμεινε η βασική ανταγωνίστρια της Ελλάδας στην Ευρώπη, η Ισπα-

νία. Στη δεύτερη θέση βρίσκονται οι ΗΠΑ και έπονται η Γαλλία στην τρίτη και η Ιταλία στην τέταρτη.

Στο μεταξύ, η Κρήτη συγκαταλέγεται στους 10 κορυφαίους προορισμούς που το 2023 θα καθορίσουν τις τάσεις στον τουρισμό περιπέτειας, φύσης και ευεξίας σε ολόκληρο τον κόσμο, σύμφω-

να με τα ευρήματα πρόσφατης έρευνας που διενήργησε η ισπανική εταιρεία παροχής υπηρεσιών travel intelligence, Mabrian Technologies. Για τη συγκεκριμένη έρευνα, η Mabrian ανέλυσε την παγκόσμια εξέλιξη των τουριστικών ενδιαφερόντων και τα δεδομένα που επηρεάζουν έναν τουριστικό προορισμό, με βάση εκατομμύρια αυθόρμητες αλληλεπιδράσεις ταξιδιωτών στην πλατφόρμα TripAdvisor.

Στην κατάταξη αυτή η Κρήτη αναδείχθηκε στη δεύτερη θέση, πίσω από το Μπαλί της Ινδονησίας και πάνω από το Αλγκάρβε της Πορτογαλίας. Βρετανία, Κορσική, Ουαλλία, Σαρδηνία, Αττάλεια, Μαλδίβες και Σικελία συμπληρώνουν το top 10. Σύμφωνα με πληροφορίες, η Κρήτη έχει ήδη συγκεντρώσει φέτος αύξηση των αεροπορικών θέσεων κατά 17% σε σχέση με πέρυσι, τόσο για τα δρομολόγια εξωτερικού όσο και εξωτερικού. Όσον αφορά τη διαμονή, είναι ο προορισμός με τη δεύτερη πιο ανταγωνιστική προσφορά μέσης τιμής στα ξενοδοχεία για τους επόμενους μήνες, σύμφωνα με τη Mabrian.

Στα 300 τρισ. δολ. ανήλθε το παγκόσμιο χρέος το 2022

Παραμένει σε επίπεδα υψηλότερα από εκείνα της κρίσης του 2007

Ενας πλανήτης υπερχρεωμένος. Αυτή είναι η εικόνα που αναδύεται από την τελευταία έκθεση της S&P Global Ratings και των στοιχείων του Διεθνούς Χρηματοπιστωτικού Ινστιτούτου (IIF) καθώς φέρουν το παγκόσμιο χρέος να έχει φτάσει το 2022 στο ιλιγγιώδες ύψος των 300 τρισ. δολ. παραμένοντας σε επίπεδα υψηλότερα από τα προ της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης. Την ίδια στιγμή, η αύξηση των επιτοκίων σε ουσιαστικά παγκόσμιο επίπεδο αυξάνει το βάρος του χρέους και δυσχεραίνει την αποπληρωμή του και όλα δείχνουν πως δεν υπάρχει εύκολη διέξοδος από την παρούσα κατάσταση.

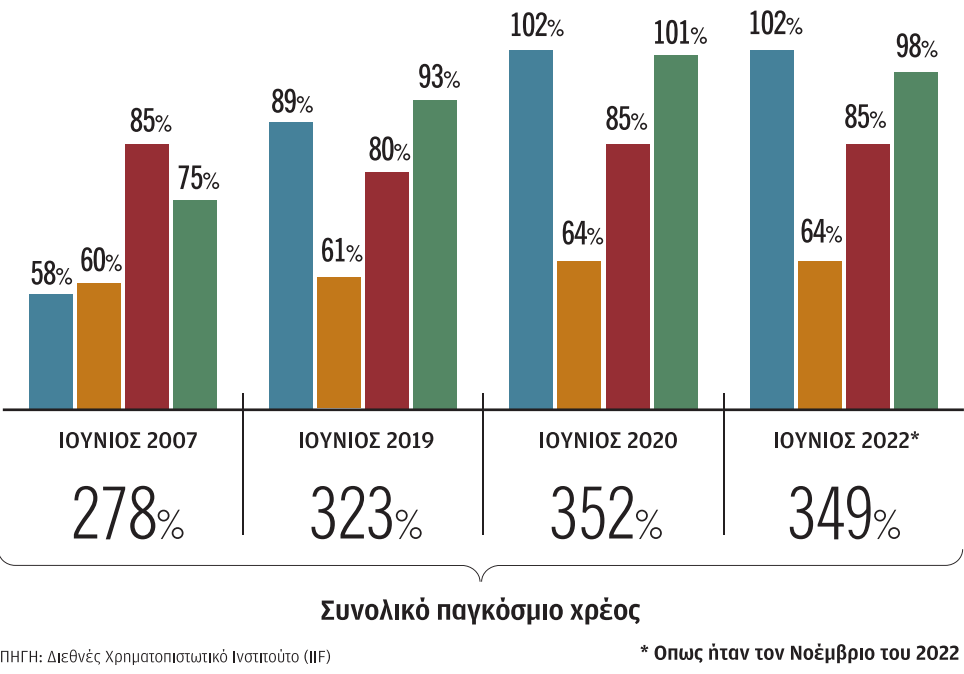
Όπως τονίζει η S&P Global, το ποσό των 300 τρισ. αντιστοιχεί στο 349% του παγκόσμιου ΑΕΠ και ισοδυναμεί με κατά μέσον όρο 37.500 δολ. για κάθε άνθρωπο επί της γης όταν το κατά κεφαλήν ΑΕΠ δεν είναι παρά 12.000 δολ. Σύμφωνα με τους οικονομολόγους που συνένταξαν την εν λόγω έκθεση, το πρόβλημα είναι ότι η ζήτηση για χρέος θα εξακολουθήσει να αυξάνεται εξαιτίας ενός συνδυασμού ετερόκλητων παραγόντων όπως η ανάγκη για στήριξη των

καταναλωτών έναντι του επιταχυνόμενου πληθωρισμού, η εξίσου επιτακτική ανάγκη για πολιτικές με στόχο την ανάσχεση της κλιματικής αλλαγής, αλλά και η ανάγκη για ανοικοδόμηση γερασμένων υποδομών. Και στο μεταξύ, είναι μειωμένα τα οφέλη που προσφέρει ο αυξανόμενος δανεισμός και η αύξηση του χρέους.

Το ποσό των 300 τρισ. δολ. είναι, σύμφωνα με το IIF, το άθροισμα των χρεών που έχουν συγκεντρώσει σε παγκόσμιο επίπεδο κυβερνήσεις, νοικοκυριά, χρηματοπιστωτικοί όμιλοι και εταιρείες εκτός χρηματοπιστωτικού τομέα. Είναι μεγαλύτερο κατά 26% σε σύγκριση με τα επίπεδα πριν από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση και συγκεκριμένα με εκείνο του 2007 όταν το παγκόσμιο χρέος αντιπροσώπευε το 278% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Τη μεγαλύτερη αύξηση σημειώνει το χρέος των κυβερνήσεων καθώς στο διάστημα από το 2007 έως το 2022 έχει εκτοξευθεί κατά 76% φτάνοντας στο 102%. Στο μεταξύ, στη διάρκεια του περασμένου έτους η Federal Reserve αύξησε τα επιτόκια του δολαρίου περίπου 4 εκατοστιαίες μονάδες και η ΕΚΤ

ΧΡΕΟΣ ΩΣ % ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΕΠ

■ Χρέος κυβερνήσεων ■ Χρέος χρηματοπιστωτικών ομίλων
■ Χρέος νοικοκυριών ■ Χρέος εταιρειών εκτός χρηματοπιστωτικού τομέα

Ενδέχεται να φτάσει στο 366% του παγκόσμιου ΑΕΠ μέχρι το 2030, από 349% που είναι σήμερα.

κατά 2 εκατοστιαίες μονάδες. Αυτή η αύξηση των επιτοκίων συνεπάγεται αύξηση των εξόδων για την αποπληρωμή του χρέους και επιβάρυνση κυβερνήσεων και επιχειρήσεων που έχουν ήδη δει να υποβαθμίζεται η πιστοληπτική τους δυνατότητα. Με την υπόθεση πως το 35% του χρέους έχει κυμαινόμενο επιτόκιο και το 65% σταθερό, η S&P Global εφαρμόζει τα νέα αυτά επιτόκια και καταλήγει στο συμπέρασμα πως με την αύξηση των επιτοκίων θα αυξηθούν κατά 3 τρισ. δολ. ετησίως οι δα-

πάνες για την αποπληρωμή του χρέους. Η αύξηση των επιτοκίων συνεπάγεται, άλλωστε, και μείωση των εισοδημάτων των νοικοκυριών.

Οι οικονομολόγοι της S&P Global υπογραμμίζουν πως η ανοδική πορεία που σημειώνει το συνολικό χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση αντανακλά και τη μειωμένη παραγωγικότητά του, δηλαδή ότι έκτοτε βαίνει μειούμενη η οικονομική προστιθέμενη αξία που παράγει κάθε δολάριο χρέους. Σε ανοδική πορεία βρίσκεται επίσης και το χρέος των εταιρειών εκτός χρηματοπιστωτικού τομέα καθώς έχει σημειώσει αύξηση 31% φτάνοντας στο 98%. Όπως τονίζουν οι οικονομολόγοι της S&P Global, ορισμένες εταιρείες σε Ευρώπη, Ιαπωνία και σε αναδυόμενες αγορές λειτουργούν με μεγάλα επίπεδα μόχλευσης. Η

Κίνα ειδικότερα αποτελεί πηγή ανησυχίας καθώς το χρέος της αντιπροσωπεύει το 1/3 του παγκόσμιου εταιρικού χρέους. Σε δείγμα περισσότερων από 6.000 κινεζικών εταιρειών, ο μέσος όρος χρέους είναι διπλάσιος από τον παγκόσμιο μέσο όρο. Οι εταιρείες του χρηματοπιστωτικού τομέα, πάντως, όπως και τα νοικοκυριά έχουν επιδείξει μεγαλύτερη σύνεση καθώς ο δανεισμός των νοικοκυριών έχει αυξηθεί μόνον κατά 7% φτάνοντας στο 64%, ενώ των εταιρειών του χρηματοπιστωτικού τομέα παραμένει αμετάβλητος στο 85%.

Σε ό,τι αφορά την προοπτική του παγκόσμιου χρέους, η S&P Global συνεκτιμά όλους τους παράγοντες και προβλέπει πως το χρέος ενδέχεται να φτάσει στο 366% του παγκόσμιου ΑΕΠ μέχρι το 2030, με το δημόσιο χρέος των ανεπτυγμένων οικο-

νομιών να αυξάνεται στο 107% του ΑΕΠ μέχρι το 2025 από το 106% στο οποίο βρισκόταν το περασμένο έτος. Για τις αναδυόμενες αγορές εκτιμά, αντιθέτως, πως θα παραμείνει σταθερό στο 65% του ΑΕΠ. Επισημαίνει, ωστόσο, πως αν οι κυβερνήσεις υποκύψουν σε λαϊκιστικές πολιτικές και αναλάβουν χρέος μειωμένης παραγωγικότητας, τότε μπορεί το παγκόσμιο χρέος να φτάσει στο 391% του ΑΕΠ μέχρι το 2030 καταγράφοντας αύξηση 12% σε σύγκριση με τον Ιούνιο του 2022. Αν, αντιθέτως, υπάρξει κοινή προσπάθεια κυβερνήσεων και ρυθμιστικών αρχών για να μειωθεί το χρέος και να επιστρέψει στα προ πανδημίας επίπεδα μέχρι το 2030, τότε μπορεί να επιτευχθεί μείωση του χρέους κατά 8% στο 321%. Υπενθυμίζεται πως το πρώτο τρίμηνο του 2019 το παγκόσμιο χρέος ήταν 321%.

Κύπρος—το αύριο

ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Ένα μεγάλο όραμα έγινε πράξη και συνεχίζεται

58 μεταρρυθμιστικές και 75 επενδυτικές δράσεις ύψους €4.2 δις

Δημιουργούμε 11.000 νέες θέσεις εργασίας και επιπλέον 7% οικονομική ανάπτυξη.

Οδηγούμε τη χώρα μας προς:

- ▶ Την πράσινη ανάπτυξη
- ▶ Τον ψηφιακό μετασχηματισμό
- ▶ Ένα ανθεκτικό σύστημα υγείας
- ▶ Μία ανταγωνιστική οικονομία με αποτελεσματικούς θεσμούς
- ▶ Ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα και κοινωνικό κράτος

Γινόμαστε ανθεκτικοί στις προκλήσεις του μέλλοντος.

cyprus-tomorrow.gov.cy

Σχέδιο Ανακάμψης και Ανθεκτικότητας

Δύσκολο το 2023 στη Ρωσία λόγω του πλαφόν στο πετρέλαιο

Εως και 45% η μείωση των εσόδων της από εξαγωγές καυσίμων σε σχέση με πέρυσι

Το 2022 η Ρωσία άντεξε και σε μεγάλο βαθμό εξουδετέρωσε τον αντίκτυπο των κυρώσεων που της επέβαλε η Δύση και της πτώσης των εξαγωγών φυσικού αερίου στην Ευρώπη. Το 2023, όμως, θα είναι σαφώς σκληρότερο, καθώς οι τιμές της ενέργειας θα είναι χαμηλότερες και ιδιαίτέρως οι τιμές του ρωσικού αργού. Και ο λόγος είναι ότι έχει τεθεί σε ισχύ το πλαφόν των 60 δολ. το βαρέλι που, σύμφωνα με τους Financial Times, ήδη ανησυχεί τους οικονομολόγους στο Κρεμλίνο. Όπως τονίζει η βρετανική εφημερίδα, τον Δεκέμβριο ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντίμιρ Πούτιν χαρακτήρισε «βλακώδες» το πλαφόν, δήλωσε πως δεν βλέπει τον λόγο «να ανησυχεί για τον προϋπολογισμό της χώρας» και θριαμβολογούσε για την «ανεξάντλητη» δυνατότητά του να χρηματοδοτεί την εισβολή στην Ουκρανία. Το περασμένο έτος τα έσοδα της Μόσχας από τις εξαγωγές πετρελαίου και φυσικού αερίου έφθασαν τα 11,6 τρισ. ρούβλια, ποσό αντίστοιχο των 168 δισ. δολ. και ήταν τα υψηλότερα από το 2011. Αιτία για τα ιλιγγιώδη έσοδα ήταν η αύξηση των τιμών της ενέργειας, καθώς και το γεγονός ότι τα δεξαμενόπλοια με ρωσικό αργό

άλλαξαν κατεύθυνση και αντί για την Ευρώπη κατευθύνθηκαν στις αγορές της Ασίας και κυρίως στην Ινδία και την Κίνα. Τώρα όμως που οι τιμές του πετρελαίου έχουν υποχωρήσει και το κόστος του πολέμου οδηγεί σε διεύρυνση του δημοσιονομικού ελλείμματος της Ρωσίας στο 2,3% του ΑΕΠ, ο κίνδυνος είναι ορατός για τη ρωσική οικονομία. Πολλά δε μάλλον όταν τα έσοδα από τις εξαγωγές πετρελαίου και φυσικού αερίου αντιπροσωπεύουν το 40% του προϋπολογισμού της χώρας. Σύμφωνα με την αμερικανική υπηρεσία ενημέρωσης για θέματα ενέργειας, η τιμή του Brent θα διαμορφωθεί φέτος στα 83 δολ. το βαρέλι, επίπεδο χαμηλότερο κατά 18% σε σύγκριση με εκείνο του περασμένου έτους. Το ρωσικό αργό, όμως, θα τιμολογείται πολύ χαμηλότερα, όπως επισημαίνουν αναλυτές του ομίλου Kpler, καθώς οι πελάτες της Μόσχας που αγοράζουν ρωσικό πετρέλαιο ζητούν όλο και μεγαλύτερες εκπτώσεις σε σύγκριση με την τιμή του Brent. Το περασμένο έτος οι αναγκαστικές εκπτώσεις που έκανε η Μόσχα μείωσαν τα έσοδά της κατά 50 δισ. δολ., σύμφωνα με την Οικονομική Σχολή του Κιέβου. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί στο 12%

Το περασμένο έτος τα έσοδα της Μόσχας από τις εξαγωγές πετρελαίου και φυσικού αερίου έφθασαν στα 11,6 τρισ. ρούβλια, ποσό αντίστοιχο των 168 δισ. δολ., και ήταν τα υψηλότερα από το 2011. Τώρα όμως που οι τιμές του πετρελαίου έχουν υποχωρήσει και το κόστος του πολέμου οδηγεί σε διεύρυνση του δημοσιονομικού ελλείμματος της Ρωσίας στο 2,3% του ΑΕΠ, ο κίνδυνος είναι ορατός για τη ρωσική οικονομία.

Τα έσοδα από τις εξαγωγές πετρελαίου και φυσικού αερίου αντιπροσωπεύουν το 40% του προϋπολογισμού της χώρας.

των εσόδων που σχεδίαζε να εισπράξει. Η διαφορά της τάξεως των 30 έως 35 δολ. ανάμεσα στην τιμή του Brent και την τιμή του αργού Ουραλίων, του κυρίαρχου ρωσικού πετρελαίου, είναι δεκαπλάσια από εκείνη πριν από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Σύμφωνα με στοιχεία της εταιρείας δεδομένων Argus, το αργό Ουραλίων υποχώρησε μετά την επιβολή του πλαφόν των 60 δολ. το βαρέλι στις 5 Δεκεμ-

βρίου και σήμερα τιμολογείται στα 44 δολ. το βαρέλι, δηλαδή σε τιμή κατά 48% χαμηλότερη από εκείνη του Brent. Είναι, άλλωστε, σαφώς χαμηλότερη από το επίπεδο των 70 δολ. που χρησιμοποιείται ως επίπεδο αναφοράς για τον προϋπολογισμό της Ρωσίας για το 2023. Αναμένεται πως το τρέχον έτος η Ρωσία θα παρουσιάσει δημοσιονομικό έλλειμμα 2% του ΑΕΠ.

Μιλώντας στη βρετανική εφημερίδα ο Μπεν Καχίλ, στέλεχος του Κέντρου Στρατηγικών και Διεθνών Μελετών με έδρα τις ΗΠΑ, εκφράζει την εκτίμηση ότι «ακόμη κι αν αυξηθούν οι εξαγωγές της Ρωσίας, για τους Δυτικούς δεν θα είναι πρόβλημα, καθώς πήραν αυτό που ήθελαν: άφθονη προσφορά στην αγορά και μείωση των εσόδων της Ρωσίας». Σύμφωνα, άλλωστε, με

τον Γκέοργκ Ζάκχμαν, στέλεχος της δεξαμενής σκέψης των Βρυξελλών Bruegel, ο συνδυασμός αναμένεται να στερήσει από το Κρεμλίνο περί τα 160 εκατ. ευρώ την ημέρα, σύμφωνα με σχετική μελέτη του Κέντρου Ερευνών για την Ενέργεια του Ελσίνκι (CREA). Το εν λόγω κέντρο εκτιμά πως τα έσοδα της Ρωσίας από τις εξαγωγές ορυκτών καυσίμων μειώθηκαν τον Δεκέμβριο κατά 17% σε σύγκριση με τον αμέσως προηγούμενο μήνα, καταγράφοντας το χαμηλότερο επίπεδο από τον Φεβρουάριο του περασμένου έτους. Από ρωσικής πλευράς, βέβαια, το υπουργείο Οικονομικών αναφέρει αύξηση 7,5% των εσόδων από το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο για την ίδια ακριβώς περίοδο και αιτία είναι η πτώση που είχε σημειώσει το ρούβλι, αλλά και ο φόρος στα υπερκέρδη

που επιβλήθηκε στην Gazprom. Ο προϋπολογισμός της Ρωσίας για το 2023 προβλέπει πτώση 23% των εσόδων από το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2022, αλλά η Οικονομική Σχολή του Κιέλου προβλέπει διπλάσια πτώση. Δηλαδή με βάση τα στοιχεία του ρωσικού υπουργείου Οικονομικών, αν η παραγωγή πετρελαίου μειωθεί κατά 7% έως 8% σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2022 και η μέση τιμή του αργού Ουραλίων είναι 50 δολ. το βαρέλι, τότε η Ρωσία θα χάσει το 23% των αναμενόμενων εσόδων από τις εξαγωγές πετρελαίου και φυσικού αερίου. Αν, όμως, το αργό Ουραλίων κυμανθεί στα 35 δολ. το βαρέλι, τότε τα έσοδα της Ρωσίας από τις εξαγωγές υδρογονανθράκων θα μειωθούν κατά 45%.

Μήνυμα Λαγκάρντ από το Νταβός για νέες επιθετικές αυξήσεις επιτοκίων

Όσο ο πληθωρισμός παραμένει σε υψηλά επίπεδα, η ΕΚΤ δεν πρόκειται να αλλάξει στάση σε ό,τι αφορά τη στροφή της σε περιοριστική νομισματική πολιτική με επιθετικές αυξήσεις των επιτοκίων, αλλά αντιθέτως θα εξακολουθήσει να αυξάνει το κόστος του δανεισμού. Θα διατηρήσει εν ολίγοις τα επιτόκια σε ύψος που θα λειτουργούν περιοριστικά για την οικονομική ανάπτυξη μέχρις ότου υποχωρήσει ο πληθωρισμός της Ευρωζώνης στον στόχο του 2%.

Το μήνυμα αυτό έστειλε από το βήμα του Νταβός η ΕΚΤ διά στόματος της προέδρου της, Κριστίν Λαγκάρντ, αφήνοντας σαφήνεια να εννοηθεί ότι πρόκειται να ακολουθήσουν και άλλες επιθετικές αυξήσεις των επιτοκίων του ευρώ. Μιλώντας σε πάνελ στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ, η κ. Λαγκάρντ τόνισε πως «θα παραμείνουμε σε αυτήν την πορεία μέχρις ότου μπορέσουμε να επιστρέψουμε τον πληθωρισμό στο

Κακώς οι αγορές προεξοφλούν ηπιότερη στάση της τράπεζας, σημείωσε η πρόεδρος της ΕΚΤ.

2% εγκαίρως». Προειδοποίησε επιπλέον τις αγορές ότι κακώς προεξοφλούν ηπιότερη στάση της τράπεζας σε ό,τι αφορά τις αυξήσεις των επιτοκίων και τους συνέστησε «να αναθεωρήσουν τη θέση τους». Οι δηλώσεις της κ. Λαγκάρντ οδήγησαν το ευρώ σε άνοδο 0,2% έναντι του δολαρίου με την ισοτιμία του να διαμορφώνεται στο 1,0821 δολ. Στο μεταξύ, το ίδιο μήνυμα έπιασε από το Νταβός απέστειλε ο κεντρικός τραπεζίτης της Ολλανδίας κατά τη διάρκεια συνέντευξής του στο τηλεοπτικό δίκτυο CNBC. «Πιστεύω ότι τουλάχιστον μέχρι τα μέσα του έτους θα βρισκόμαστε σε κατά-

Η ΕΚΤ θα εξακολουθήσει να αυξάνει το κόστος δανεισμού «μέχρις ότου μπορέσουμε να επιστρέψουμε τον πληθωρισμό στο 2% εγκαίρως», υπογράμμισε η Κριστίν Λαγκάρντ, μιλώντας σε πάνελ στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ.

σταση περιοριστικής νομισματικής πολιτικής», ανέφερε ο Κλάας Κνот, ένας από τους πιο ένθερμους υποστηρικτές της επιθε-

τικής νομισματικής πολιτικής. «Οι εξελίξεις στις αγορές που είδαμε τις τελευταίες δύο εβδομάδες, δεν είναι τελείως ευπρό-

σπες», ανέφερε ο αξιωματούχος της ΕΚΤ σχολιάζοντας τις προσδοκίες των επενδυτών για ηπιότερες αυξήσεις των επιτοκίων φέτος. «Δεν πιστεύω ότι είναι συμβατές με την έγκαιρη επιστροφή του πληθωρισμού προς το 2%», πρόσθεσε. «Πού θα τελειώσει αυτός ο ρυθμός των αυξήσεων κατά 50 μονάδες βάσης, δεν μπορώ να πω εκ των προτέρων», τόνισε ο Ολλανδός κεντρικός τραπεζίτης. Πρόσθεσε, όμως, πως είναι απολύτως σαφές ότι η πρόεδρος μας χρησιμοποιεί τον πληθυντικό στις διατυπώσεις της και τόνισε «χρησιμοποιώ κι εγώ τον πληθυντικό». Και κατέληξε πως έτσι δεν θα σταματήσει ύστερα από μία μόνο αύξηση κατά 50 μονάδες βάσης, αυτό είναι σίγουρο.

Μέχρι στιγμής ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη παρουσιάζει τάσεις αποκλιμάκωσης καθώς τον Δεκέμβριο υποχώρησε στο 9,2% από το 10,1% όπου βρισκόταν τον Νοέμβριο. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αύξησε τα επι-

τόκια τέσσερις φορές κατά τη διάρκεια του 2022, ανεβάζοντας το επιτόκιο καταθέσεων στο 2%. Η κεντρική τράπεζα είπε τον Δεκέμβριο ότι θα αυξήσει περαιτέρω τα επιτόκια το 2023 για να αντιμετωπίσει τον υπερβολικά υψηλό πληθωρισμό. Πρόσφατα στοιχεία έδειξαν επιβράδυνση του πληθωρισμού, ακόμη και αν παραμένει πολύ πάνω από τον στόχο του 2% της ΕΚΤ.

Μόλις δύο ημέρες νωρίτερα, πάντως, πηγές προσκείμενες στις σχετικές συνομιλίες εντός ΕΚΤ υποστήριξαν πως στελέχη της τράπεζας αρχίζουν να σκέπτονται να προχωρήσουν σε αυξήσεις επιτοκίων μικρότερες από αυτές για τις οποίες έχει προίδασει τις αγορές η κ. Λαγκάρντ. Προσέθεσαν μάλιστα πως μια αύξηση κατά 50 μονάδες βάσης δεν έχει ακόμη αποκλειστεί, αλλά αρχίζει να κερδίζει έδαφος η προοπτική να περιοριστεί η τράπεζα σε μια αύξηση μόνον κατά 25 μ.β. στη συνεδρίασή της τον Μάρτιο.

Επένδυση 6,7 δισ. δολ. στην Κίνα για ηλιακή ενέργεια

Παγκόσμια πρωτιά καταγράφει το Πεκίνο στην παραγωγή καθαρής ενέργειας, καθώς κατασκευάζεται στην Κίνα ο μεγαλύτερος κόμβος παραγωγής ηλιακής ενέργειας. Πρόκειται για την επένδυση της Longi, ύψους 6,7 δισ. δολαρίων, που διπλασιάζει την υφιστάμενη παραγωγική δυνατότητα παρά το υψηλό κόστος για την κατασκευή πάνελ. Ο κορυφαίος κατασκευαστής εξοπλισμού καθαρής ενέργειας Longi Green Energy Technology προτίθεται να επενδύσει 45,2 δισεκατομμύρια γουάν, ποσό αντίστοιχο των 6,7 δισ. δολ., για την κατασκευή της μεγαλύτερης εγκατάστασης παραγωγής ηλιακής ενέργειας στον κόσμο. Η εταιρεία υπέγραψε επιστολή προθέσεων με τις τοπικές αρχές στην επαρχία Σα-

Θα είναι η μεγαλύτερη εγκατάσταση στον κόσμο.

ανξί της Κίνας για την επέκταση έργου που θα της επιτρέψει να αναπτύξει φωτοβολταϊκό δίκτυο με ετήσια παραγωγική ικανότητα 100 γιγαβάτ και επιπλέον 50 γιγαβάτ από ηλιακά πάνελ, σύμφωνα με πληροφορίες από το χρηματιστήριο της Σαγκάης που επικαλείται το Bloomberg.

Τα νέα εργοστάσια ουσιαστικά θα διπλασιάσουν την υπάρχουσα δυναμικότητα της Longi, δημιουργώντας τον μεγαλύτερο κόμβο παραγωγής ηλιακής ενέργειας στον κόσμο, σύμφω-

να με την ίδια την εταιρεία, που αποτελεί τον μεγαλύτερο κατασκευαστή πάνελ πολυκρυσταλλικού στον κόσμο. Το έργο αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία το τρίτο τρίμηνο του 2024. Εξάλλου, νέο ρεκόρ παραγωγής ηλιακής ενέργειας σημείωσε πέρυσι η Κίνα, επιταχύνοντας την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών για να επιτύχει τους φιλόδοξους κλιματικούς στόχους της.

Η χώρα εγκατέστησε 87,4 γιγαβάτ ηλιακής ενέργειας το 2022, ξεπερνώντας το ρεκόρ των 54,9 γιγαβάτ του 2021, όπως ανακοίνωσε η Εθνική Υπηρεσία Ενέργειας. Η σημαντική επίδοση υπολείπεται, βέβαια, της ετήσιας πρόβλεψης για έως και 100 γιγαβάτ, μιας και οι διακοπές της αλυσίδας εφοδιασμού αύξησαν

τις τιμές και επιβράδυναν τις διαδικασίες.

Η τιμή του πολυκρυσταλλικού υλικού για τα περισσότερα πάνελ, εκτινάχθηκε στο υψηλότερο επίπεδο της δεκαετίας πέρυσι λόγω της έλλειψης προσφοράς, ανεβάζοντας τις τιμές και καταστέλλοντας τη ζήτηση. Το τέλος των περιορισμών, πάντως, μπορεί να οδηγήσει την ασιατική χώρα σε νέο ρεκόρ για το 2023.

Η Κίνα πρόσθεσε επίσης 37,6 γιγαβάτ αιολικής ενέργειας το 2022, σημειώνοντας πτώση 21% σε ετήσια βάση καθώς τερματίστηκε η πολιτική επιδοτήσεων για υπεράκτια έργα. Ωστόσο, τα στοιχεία δείχνουν ότι η συνδυασμένη αύξηση αιολικής και ηλιακής δυναμικότητας έφτασε στο υψηλό όλων των εποχών.

Η Κίνα εγκατέστησε 87,4 γιγαβάτ ηλιακής ενέργειας το 2022, ξεπερνώντας το ρεκόρ των 54,9 γιγαβάτ του 2021.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Χρηματοπιστωτικά συστήματα και κλιματικοί κίνδυνοι

Των **ΤΟΜΠΙΑΣ ΑΝΤΡΙΑΝ, ΒΙΚΡΑΜ ΧΑΚΖΑΡ** και **ΑΪΒΟ ΚΡΖΝΑΡ***

Όταν πρόκειται για τον καταστροφικό αντίκτυπο της κλιματικής αλλαγής, οι περισσότεροι άνθρωποι σκέφτονται τη βλάβη που αυτή προκαλεί στις ζωές και στα μέσα διαβίωσης. Ωστόσο, οι επιπτώσεις των πλέον συχνότερων και ακραίων καιρικών φαινομένων είναι εξίσου σοβαρές για την υγεία των χρηματοπιστωτικών συστημάτων.

Οι ζημιές από έναν τυφώνα στα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας επηρεάζουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνουν αποφάσεις, παραδείγματος χάριν.

Οι τράπεζες, οι ασφαλιστικές εταιρείες και άλλοι όμιλοι στον χρηματοπιστωτικό τομέα, για να λάβουν καλά ενημερωμένες αποφάσεις, χρειάζονται εργαλεία για τη διαχείριση των κλιματικών κινδύνων στις δραστηριότητες και στους ισολογισμούς τους. Ταυτόχρονα, καθώς οι χρηματοοικονομικές ρυθμιστικές αρχές παρακολουθούν την

χείων. Αυτά τα σενάρια χρησιμοποιούνται στη συνέχεια ως εισροές κατά την εξέταση των σχέσεων μεταξύ αυτών των μακροοικονομικών παραγόντων και των παραγόντων κινδύνου, όπως ο πιστωτικός και τα έσοδα από τόκους, για την εκτίμηση των επιπτώσεων στο τραπεζικό εισόδημα και στο κεφάλαιο. Στη συνέχεια, η ανθεκτικότητα της τράπεζας αξιολογείται με βάση το εάν τα επίπεδα κεφαλαίου υποχωρούν κάτω από το όριο που επιβάλλουν οι ρυθμιστικές αρχές.

Σε αντίθεση με τα συμβατικά τεστ αντοχής των πιστωτικών ιδρυμάτων, η προσέγγιση του ΔΝΤ εστιάζει στη μέτρηση και την ευαισθητοποίηση σχετικά με τους κινδύνους. Αυτό αντικατοπτρίζει νέες προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένων της πολυπλοκότητας στη μοντελοποίηση του κλιματικού κινδύνου και των οικονομικών του επιπτώσεων σε βάθος χρόνου και της ανυπαρξίας δεδομένων. Κι ενώ οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής θα αποτυπωθούν σε ορίζοντα δεκαετιών, οι κίνδυνοι που θα μπορούσαν να προκύψουν τα επόμενα τρία έως πέντε χρόνια λαμβάνονται υπ' όψιν σε τυπικές ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων.

Η συχνότητα και ο αντίκτυπος των ακραίων γεγονότων αυξάνεται και υπάρχει μεγάλη αβεβαιότητα σχετικά με τις πολιτικές. Ολα αυτά μπορούν δυνητικά να έχουν μεγάλες επιπτώσεις στη χρηματιστηριακή αξία των εταιρειών, και συνεπώς των τραπεζών, καθώς οι αγορές τιμολογούν τις επιπτώσεις των πιο μακροπρόθεσμων κινδύνων στις επιχειρηματικές προοπτικές. Το πρώτο βήμα στην ανάλυση του κλιματικού κινδύνου του ΔΝΤ είναι να αξιολογήσει ποιοι κίνδυνοι είναι οι πιο σημαντικοί για μια χώρα.

Στη συνέχεια, τα σενάρια για το κλίμα αντιστοιχίζουν τις εκπομπές και τα σενάρια θερμοκρασίας με φυσικούς κινδύνους, όπως ακραίες καιρικές συνθήκες, και κινδύνους μετάβασης, όπως μελλοντικοί φόροι ρύπων. Αυτά τα σενάρια, τέλος, υποδεικνύουν την αντίστροφή μεταβατική κίνδυνο – όσο πιο εύρυθμη είναι η μετάβαση, τόσο μικρότερη η αύξηση των θερμοκρασιών και η εμφάνιση κινδύνου από το κλίμα.

* Ο Τομπίας Αντριάν είναι διευθυντής τομέα Νομισματικής Πολιτικής και Κεφαλαιαγορών του ΔΝΤ και οι Βίκραμ Χακζάρ και Αϊβό Κρζναρ, βοηθός διευθυντή και αναπληρωτής διευθυντής τμήματος στον ίδιο τομέα.

«Βουνό» μετρητών συσσωρεύεται στους λογαριασμούς των επενδυτών

Μέχρι τις 4 Ιανουαρίου είχε συγκεντρωθεί το ποσό -ρεκόρ των 4,814 τρισ. δολ.

Περισσότερα μετρητά από ποτέ κρατούν οι επενδυτές παρά το γεγονός ότι από την αρχή του έτους καταγράφεται εκρηκτική αύξηση στις εκδόσεις ομολόγων από κυβερνήσεις και επιχειρήσεις. Σύμφωνα με στοιχεία της ένωσης επενδυτικών εταιρειών Investment Company Institute, μέχρι τις 4 Ιανουαρίου στους χρηματιστηριακούς λογαριασμούς των επενδυτών είχε συγκεντρωθεί το ποσό-ρεκόρ των 4,814 τρισ. δολ. Πρόκειται για το μεγαλύτερο ποσό που έχει ποτέ καταγραφεί σε αυτό το σύντομο χρονικό διάστημα, με το αμέσως προηγούμενο ρεκόρ των 4,79 τρισ. δολ. να έχει καταγραφεί τον Μάιο του 2020 εν μέσω του πρώτου κύματος της πανδημίας και της βαθύτατης ύφεσης που αυτή είχε προκαλέσει.

Αυτά τα κεφάλαια, που ανήκουν τόσο σε μικροεπενδυτές όσο και σε μεγάλους θεσμικούς επενδυτές, θεωρητικά θα μπορούσαν να διοχετευθούν σε μετοχές και να οδηγήσουν σε νέα άνοδο των τιμών τους. Στρατηγικοί αναλυτές επενδύσεων προειδοποιούν, όμως, πως οι επενδυτές ενδέχεται να αποφύγουν την ανάληψη κινδύνου, καθώς εξακολουθεί να περιβάλλει αβεβαιότητα την οικονομία και τα χρηματιστήρια.

«Πρόκειται για ένα βουνό από χρήματα», τονίζει ο Στίβεν Σουτμπίερ, αναλυτής της Bank of America, και εξηγεί πως τα αυξημένα επιτόκια καθιστούν πιο ελκυστικά τα μετρητά που έπειτα δεν είναι πλέον ανώφελα, αλλά αποδίδουν έναν λογικό τόκο, γι' αυτό και ένας επενδυτής πρέπει να παραβλέψει περισσότερους παράγοντες προκειμένου να αποφασίσει την ανάληψη ρίσκου με σκοπό να διασφαλίσει μεγαλύτερες αποδόσεις.

Παράλληλα είναι εκρηκτικές οι εκδόσεις ομολόγων ανά τον κόσμο και από τις αρχές του έτους μέχρι την Τετάρτη 18 Ιανουαρίου η συνολική αξία των εκδόσεων χρέους είχε φτάσει στα 586 δισ. δολ. Ανάμεσά τους οι εκδόσεις ομολόγων τραπεζών και εταιρειών του χρηματοπιστωτικού τομέα που από την αρχή του έτους έχουν φτάσει στα 250 δισ. δολ. Και τα ομόλογα κάθε κατηγορίας σημειώνουν άνοδο 4,1%, καταγράφοντας την καλύτερη πορεία τους από το 1999. Από τις ευρωπαϊκές

Τα κεφάλαια αυτά ανήκουν τόσο σε μικροεπενδυτές όσο και σε μεγάλους θεσμικούς επενδυτές και θεωρητικά θα μπορούσαν να διοχετευθούν σε μετοχές και να οδηγήσουν σε νέα άνοδο των τιμών τους. Στρατηγικοί αναλυτές επενδύσεων προειδοποιούν, όμως, πως οι επενδυτές ενδέχεται να αποφύγουν την ανάληψη κινδύνου, καθώς η οικονομία και τα χρηματιστήρια εξακολουθούν να περιβάλλονται από αβεβαιότητα.

Παράλληλα είναι εκρηκτικές οι εκδόσεις ομολόγων ανά τον κόσμο και από τις αρχές του έτους μέχρι την Τετάρτη 18 Ιανουαρίου η συνολική αξία τους είχε φτάσει στα 586 δισ. δολ.

τράπεζες μέχρι τις επιχειρήσεις της Ασίας και τις κυβερνήσεις των αναδυόμενων αγορών, ουσιαστικά κάθε γωνιά της αγοράς ομολόγων γνωρίζει εκρηκτική ανάπτυξη. Εθνικές αρχές διαχείρισης χρέους και εταιρείες διαπιστώνουν ξαφνικά το ανεξάντλητο ενδιαφέρον των επενδυτών για την αγορά χρέους, καθώς διαφαίνονται αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και διάθεση των μεγάλων κεντρικών

τραπεζών να προχωρήσουν εφεξής σε πριότερες αυξήσεις επιτοκίων.

Για πολλούς επενδυτές, άλλωστε, τα ομόλογα φαίνονται όλο και περισσότερο ελκυστικά τώρα, καθώς έχει προηγηθεί η ιστορική πτώση τους στη διάρκεια του περασμένου έτους, που οδήγησε τις αποδόσεις στα υψηλότερα επίπεδα από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008. Πολλώ δε μάλλον δεδομένου ότι η προοπτική μιας παγκόσμιας επιβράδυνσης προσφέρει τη δυνατότητα για περαιτέρω κέρδη.

Μιλώντας στο Bloomberg ο Ομάρ Σλίμ, στέλεχος της PineBridge Investments, τόνισε ότι «εκτιμούμε πως η άνοδος των τιμών των ομολόγων θα συνεχιστεί και ιδιαίτερα όταν πρόκειται για τα ομόλογα με βαθμολογία επένδυσης». Ο ίδιος υπογραμμίζει πως τα θεμελιώδη μεγέθη των επιχειρήσεων παραμένουν ισχυρά, ενώ «η στροφή 180 μοιρών που βλέπουν στις διάφορες πολι-

τικές της Κίνας θα δώσει την αναγκαία ώθηση στην παγκόσμια ανάπτυξη και θα αμβλύνει κάποιους κινδύνους για τις αναδυόμενες αγορές προσφέροντας πρόσθετη στήριξη».

Σύμφωνα με τους οικονομολόγους της Bloomberg Intelligence, τα αμερικανικά ομόλογα με βαθμολογία επένδυσης θα προσφέρουν κέρδος 10% φέτος, μετά τις χειρότερες επιδόσεις των τελευταίων 50 ετών τις οποίες σημείωσαν το περασμένο έτος.

Αυτά τα κέρδη θα είναι υπερδιπλάσια εκείνων που προβλέπονται για τα «ομόλογα σκουπίδια» αμερικανικών εταιρειών, καθώς όταν οι οικονομίες επιβραδύνονται, οι τίτλοι υψηλής διαβάθμισης συνήθως κερδίζουν περισσότερα από τους χαμηλής διαβάθμισης. Τα ομόλογα αναδυόμενων αγορών και τα ομόλογα με βαθμολογία επένδυσης σε ευρώ αναμένεται να σημειώσουν άνοδο 8% και 4,5% αντίστοιχως.

CNBC, BLOOMBERG

Προς Κάθε Ενδιαφερόμενο – Φυσικό ή Νομικό Πρόσωπο

Το Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες, του Υπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας, διενεργεί διαγωνισμό με συνοπτική διαδικασία και με κριτήριο ανάθεσης τη χαμηλότερη τιμή, για την παροχή Βοηθητικών Υπηρεσιών Γραφείου στα Κέντρα Αξιολόγησης Αναπηρίας Λευκωσίας και Λεμεσού, (Αρ. Διαγωνισμού: ΤΚΕΑΑ 01/2023).

Μπορείτε να βρείτε τα σχετικά έντυπα του Διαγωνισμού στην ιστοσελίδα του Τμήματος www.mlsi.gov.cy/dsid ή www.dmsw.gov.cy/dsid στην ενότητα «Τελευταία Νέα».

Σε περίπτωση που ενδιαφέρεστε για συμμετοχή παρακαλείστε όπως υποβάλετε την προσφορά σας το αργότερο μέχρι τις 10 Φεβρουαρίου 2023 και ώρα 12:00, στο κιβώτιο προσφορών της Αναθέτουσας Αρχής στη διεύθυνση Λεωφόρος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου ΙΙΙ 67, 2220, Λατσία (ισόγειο) ή όπως αποσταλούν στην Αναθέτουσα Αρχή με συστημένη ταχυδρομική επιστολή, η οποία θα πρέπει, με ευθύνη του Προσφέροντα, να παραληφθεί από την Αναθέτουσα Αρχή μέχρι την τελευταία προθεσμία υποβολής Προσφορών.

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ ΔΙΑΘΗΚΩΝ
Αρ.Αιτ. 505/22 i- justice

Επι τοις αφορώσι την Ηρω Κωνσταντινίδου
τέως από το Στρόβολο - Λευκωσία
Αποβίωσας

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

Δια της παρούσης δίδεται ειδοποίηση ότι, μετά την πάροδο οκτώ (8) ημερών, θα υποβληθεί αίτηση εις το Πρωτοκολλητήριο Επικυρώσεως Διαθηκών του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας, δια την έκδοση διατάγματος διαχείρισεως της περιουσίας της αποβιώσαςς Ηρώς Κωνσταντινίδου τέως από Στρόβολο Λευκωσία η οποία απεβίωσε την 01/05/2021.

ΣΑΒΒΑΣ ΜΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΚΤΕΛΕΣΤΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΤΗΣ
ΑΠΟΒΙΩΣΑΣΗΣ ΗΡΩΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η No1
ενημερωτική
εφαρμογή
στην Κύπρο

Μείνετε ενημερωμένοι!

Κατεβάστε την εφαρμογή της
Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

Οι μεγαλύτερες αυξήσεις τιμών κατοικίας

Ανοδος έως και 39% καταγράφεται μέσα στο 2022 σε περιοχές του κέντρου της Αθήνας, προάστια, Πειραιά, Θεσσαλονίκη

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ

Αυξήσεις τιμών πώλησης κατοικιών έως και 28,4% σε περιοχές όπως τα Βριλήσσια κατέγραψε η αγορά ακινήτων κατά τη διάρκεια του 2022. Στην περιοχή των βορείων προαστίων, η μέση ζητούμενη τιμή πώλησης διαμορφώνεται πλέον σε 3.425 ευρώ/τ.μ. Σύμφωνα με τα στοιχεία του δείκτη τιμών της πλατφόρμας ηλεκτρονικών αγγελιών Spitogatos (SPI), μεγάλη αύξηση παρατηρείται επίσης σε περιοχές του κέντρου της Αθήνας, όπως στο Μετς και στην περιοχή του Καλλιμάρμαρου. Εκεί, η μέση ζητούμενη τιμή αγγίζει πλέον τις 3.240 ευρώ/τ.μ., όντας υψηλότερη

Επιστροφή ξένων αγοραστών, έργα ανάπλασης και προσδοκίες λόγω μετρό, οι βασικοί λόγοι.

κατά σχεδόν 22% σε σχέση με το 2021. Σε πανελλαδικό επίπεδο, η μέση αύξηση των ζητούμενων τιμών πώλησης το 2022 διαμορφώθηκε σε 7,2% έναντι του προηγούμενου έτους, ενώ κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2022 η ετήσια αύξηση ανήλθε σε 8%.

Τα ακριβότερα ακίνητα εντοπίζονται στην περιοχή της Βουλιαγμένης, όπου η μέση ζητούμενη τιμή πώλησης αυξήθηκε κατά 19% πέρυσι σε 5.933 ευρώ/τ.μ. Αντίστοιχα, στο κέντρο της Αθήνας, οι περιοχές του Ιστορικού Κέντρου και το Κολωνάκι βρίσκονται στην κορυφή της λίστας με τις υψηλότερες τιμές.

Σύμφωνα με τη σχετική ανάλυση, «οι αστικές παρεμβάσεις

Οι περιοχές της Αττικής με τις μεγαλύτερες αυξήσεις σε τιμές κατοικιών

ΠΡΟΣ ΠΩΛΗΣΗ	1	2	3	4	5
	Βριλήσσια	Μετς - Καλλιμάρμαρο	Ιλίσια	Καλλιθέα	Μοσχάτο
	28,4%	21,9%	21,8%	21,7%	21,3%
	ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2021-22				
	€3.424/τ.μ.	€3.241/τ.μ.	€2.678/τ.μ.	€1.983/τ.μ.	€2.333/τ.μ.
	ΜΕΣΗ ΖΗΤΟΥΜΕΝΗ ΤΙΜΗ 2022				
ΠΡΟΣ ΕΝΟΙΚΙΑΣΗ	1	2	3	4	5
	Βάρη - Βάρκιζα	Δροσιά	Φιλοθέη	Υμηττός	Εκάλι
	23,1%	21,6%	20,9%	18,1%	15,3%
	ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2021-22				
	€11,4/τ.μ.	€8,3/τ.μ.	€14,0/τ.μ.	€8,1/τ.μ.	€8,7/τ.μ.
	ΜΕΣΗ ΖΗΤΟΥΜΕΝΗ ΤΙΜΗ 2022				

ΠΗΓΗ: Spitogatos Insights

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

στο κέντρο της Αθήνας, στο πλαίσιο των έργων του Μεγάλου Περιπάτου, αλλά και τα επερχόμενα έργα ανάπλασης και επέκτασης των σταθμών του μετρό στις γύρω περιοχές, συνέβαλαν σε ακόμα μεγαλύτερη άνοδο στις μέσες ζητούμενες τιμές ακινήτων. Ενδεικτικά, σε σχέση με το 2021, σημειώθηκε εντυπωσιακή αύξηση στις τιμές πώλησης ακινήτων σε Μετς (+22%), Ιλίσια (+21%) και Γουδί (+20%)».

Η σημαντική άνοδος σε επιλεγμένες περιοχές του κέντρου, των βορείων προαστίων, καθώς και των νοτιών προαστίων, αποδίδεται στην επιστροφή των ξένων αγοραστών, αλλά και στην προσπάθεια πολλών Ελλήνων να προλάβουν να προχωρήσουν σε αγορά ακινήτου, προτού τα επιτόκια αυξηθούν σε σημείο απαγορευτικό για

την εξασφάλιση τραπεζικής χρηματοδότησης. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ, κατά το εννιάμηνο του 2022, οι ξένοι επενδυτές τοποθέτησαν συνολικά κεφάλαια 1,27 δις. ευρώ, αύξηση κατά 60% συγκριτικά με την αντίστοιχη περίοδο του 2021.

Ουσιαστικά, ο ρυθμός των ξένων επενδύσεων στην αγορά ακινήτων έχει επιστρέψει στο επίπεδο όπου βρισκόταν πριν από την πανδημία και μάλιστα αναμένεται να το ξεπεράσει. Το 2019, οι συνολικές εισροές από το εξωτερικό είχαν ανέλθει σε 1,45 δις. ευρώ.

Οι ξένοι προτιμούν ακίνητα στο κέντρο της Αθήνας και δη κοντά σε τουριστικά αξιοθέατα, με στόχο την εκμετάλλευσή τους, είτε μέσω βραχυχρόνιων μισθώσεων είτε μέσω μακροχρόνιων συμβολαίων, ενώ αυξάνεται σταθερά και ο αριθ-

μός των ψηφιακών «νομάδων» που νοικιάζουν ένα ακίνητο για αρκετούς μήνες τον χρόνο.

Παράλληλα, σημαντικός αριθμός ξένων επενδυτών επιλέγει περιοχές των νοτιών προαστίων, προσβλέποντας σε μελλοντικές υπεραξίες από την ανάπτυξη της Αθηναϊκής Ριβιέρα, με επίκεντρο το Ελληνικό. Αντίστοιχα, οι Έλληνες αγοραστές κινούνται σε επιλεγμένες περιοχές των βορείων προαστίων, εστιάζοντας σε σημεία με όσο το δυνατόν υψηλότερη συγκέντρωση ακινήτων νεότερης ηλικίας, είτε νεόδμητα είτε έως 15-20 ετών.

Υψηλές τιμές καταγράφονταν και στο κέντρο του Πειραιά και τα προάστιά του. Ενδεικτικά, στο κέντρο του Πειραιά παρατηρήθηκε αύξηση 10% στις τιμές πώλησης ακινήτων σε σχέση με το 2021.

Πολύ σημαντικό ρόλο στην αναβάθμιση της ευρύτερης περιοχής έπαιξε η έναρξη λειτουργίας των νέων σταθμών του μετρό τον Οκτώβριο του 2022.

Στη Θεσσαλονίκη «πρωταθλητές» αναδεικνύονται οι Σαράντα Εκκλησίες, ο Άγιος Παύλος και η Τούμπα, με αυξήσεις της μέσης τιμής πώλησης ακινήτων σε σχέση με το 2021 κατά 39%, 24% και 20% αντίστοιχα. Στην υπόλοιπη Ελλάδα, μεγαλύτερες αυξήσεις σε τιμές πώλησης ακινήτων σε σχέση με το 2021 εντοπίστηκαν στην Πρέβεζα, στις Σποράδες, στη Χαλκίδα, στα Τρίκαλα, στη Λάρισα, στα Χανιά, στην Κόρινθο και στις Κυκλάδες.

Σύμφωνα με τον κ. Δημήτρη Μελαχροινό, διευθύνοντα σύμβουλο του Spitogatos.gr, «με βάση τα μέχρι τώρα δεδομένα, η τάση

της ζήτησης παραμένει ανοδική, ενώ η πορεία του real estate στην Ελλάδα είναι πιο δυναμική σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες όπου παρουσιάζεται ύφεση, όπως για παράδειγμα στη Γερμανία. Υπάρχουν, ωστόσο, αρκετές προκλήσεις για το real estate το νέο έτος, όπως η εξέλιξη του πληθωρισμού, τα επιτόκια των στεγαστικών δανείων, η διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, αλλά και τα προγράμματα για ενίσχυση απόκτησης πρώτης κατοικίας, σε μια χρονιά εκλογών».

Τα ενοίκια

Η μέση ζητούμενη τιμή ενοικίασης το 2022 αυξήθηκε κατά 6,7%, με τις υψηλότερες μεταβολές να καταγράφονται σε Βάρη-Βάρκιζα (23%), Φιλοθέη (21%), Υμηττός (18%), Κηφισιά (15%), Πειραική (14%), Κολωνάκι (13%), Αγία Παρασκευή (12%) και Παγκράτι (11%).

Σύμφωνα με τον Spitogatos, «οι ανέκαθεν δημοφιλείς περιοχές της Αττικής σημείωσαν ακόμα μεγαλύτερες αυξήσεις στις τιμές ενοικίασης, κάτι που υποδηλώνει μάλλον πως οι περιοχές με υψηλό επενδυτικό ενδιαφέρον διατηρούν τη μεγάλη τους ισχύ. Είναι επίσης ενδιαφέρον το γεγονός ότι η επικείμενη επέκταση του δικτύου του μετρό με τη γραμμή 4 έχει ήδη επηρεάσει περιοχές γύρω από τους νέους σταθμούς.

Ενδεικτικά, σε Κυψέλη, Γαλάτσι, Ιλίσια και Εξάρχεια παρουσιάστηκε άνοδος κατά μέσο όρο +8,5% στις τιμές ενοικίασης διαμερισμάτων σε σχέση με το 2021. Μεγάλη άνοδο στις τιμές ενοικίασης παρουσίασαν περιοχές στα ανατολικά προάστια της Αττικής. Ενδεικτικά, σε Γλυκά Νερά, Γέρακ και Λούτσα παρουσιάστηκαν αυξήσεις στις τιμές ενοικίασης της τάξεως του 20%, 15% και 8% αντίστοιχα.

Σε ισχύ και φέτος το πλαφόν 3% στις αυξήσεις των ενοικίων

Αφορά επαγγελματικά ακίνητα, όπως γραφεία, καταστήματα και αποθήκες

Διατηρείται και το 2023 η ρύθμιση για την επιβολή ανώτατου ορίου (πλαφόν) 3% στις επιτρεπόμενες αυξήσεις ενοικίων επαγγελματικών ακινήτων, όπως γραφεία, καταστήματα και αποθήκες. Ειδικότερα, με βάση την πρόφατη τροπολογία του υπ. Ανάπτυξης, που περιλαμβάνεται στο άρθρο 96 του Ν. 5007/22, δεν επιτρέπεται η υπέρβαση του 3% στις ετήσιες αναπροσαρμογές των μισθωμάτων για τις συγκεκριμένες κατηγορίες ακινήτων και συμβάσεων, κάτι άλλωστε που ίσχυσε και το 2022. Υπενθυμίζεται ότι από την

«Η ρύθμιση αυτή στρέφεται εναντίον της μικρής και μεσαίας ιδιοκτησίας, είναι μονομερής και χωρίς κανένα αντίβαρο υπέρ της, όπως η αναγκαία πλέον μείωση της φορολογίας των μισθωμάτων», τονίζει σε ανακοίνωσή της η Ομοσπονδία Ιδιοκτητών Ακινήτων.

και να αποφευχθούν μεγάλες και απότομες αναπροσαρμογές σε εκείνα τα συμβόλαια που προβλέπουν ετήσιες αυξήσεις των ενοικίων με βάση τον πληθωρισμό. Σύμφωνα με την ΠΙΟΜΙΑΑ (Πανελλήνια Ομοσπονδία Ιδιοκτητών Ακινήτων), «η ρύθμιση αυτή στρέφεται εναντίον της μικρής και μεσαίας ιδιοκτησίας, είναι μονομερής και χωρίς κανένα αντίβαρο υπέρ της, όπως η αναγκαία πλέον μείωση της φορολογίας των μισθωμάτων, ενώ ταυτόχρονα αφήνει ανενόχλητη τη μεγάλη ιδιοκτησία και το Δημόσιο».

Σε σχετική εγκύκλιο που δι-

μοσίευσε χθες η ΠΙΟΜΙΑΑ επιχειρείται να δοθούν εξηγήσεις και σε ορισμένα ερωτήματα που ανακύπτουν, όπως για παράδειγμα σε ποιες περιπτώσεις θα μπορούσε ο ιδιοκτήτης/εκμισθωτής να ζητήσει δικαστικούς ή μη εφαρμογή της ρύθμισης και τη συμφωνημένη αναπροσαρμογή του μισθώματος. Σύμφωνα με την ΠΙΟΜΙΑΑ, αυτό θα μπορούσε να συμβεί αν το μίσθωμα είχε παραιομένη επί σειρά ετών αμετάβλητο, οπότε η αδικριτη εφαρμογή αυτής της διάταξης καταλήγει να είναι επαχθής και καταχρηστική για τον ιδιοκτήτη.

Μάλιστα, η ΠΙΟΜΙΑΑ εκτιμά ότι ο τελευταίος μπορεί να ζητήσει και να λάβει αυξημένο ενοίκιο σε ποσοστό μεγαλύτερο του ορίου του 3%, αν στο πλαίσιο της συμφωνίας με τον ενοικιαστή είχε οριστεί χαμηλό αρχικό μίσθωμα για κάποιο μικρό χρονικό διάστημα στην αρχή της μίσθωσης. Επίσης, το ίδιο μπορεί να συμβεί σε περιπτώσεις λήξης μιας μίσθωσης και επαναδιαπραγματεύσης της στο πλαίσιο της σχετικής ανανέωσης.

Ακόμη μία συνήθης ερώτηση των ιδιοκτητών αναφέρει πώς μπορούν να κατοχυρωθούν σε περιπτώσεις όπου έχουν συμφωνήσει από κοινού με τον ενοικιαστή για αύξηση του ενοικίου πάνω από το 3%, αλλά στη συνέχεια ο τελευταίος απαναχωρεί και ζητάει την επιστροφή ή τον συμψηφισμό του υπερβάλλοντος καταβληθέντος ποσού. Κατά την ΠΙΟΜΙΑΑ, για να είναι δεσμευτική μια τέτοια συμφωνία και για τα δύο μέρη θα πρέπει να είναι έγγραφη και μεταγενέστερη της ημέρας δημοσίευσης του ΦΕΚ που περιλαμβάνει την τροπολογία για το 2023.

Κατά την ΠΙΟΜΙΑΑ, στην έγγραφη συμφωνία μεταξύ των δύο πλευρών θα πρέπει να αναφέρεται σαφώς ότι οι συμβαλλόμενοι τελούν εν γνώσει της ύπαρξης αυτού του περιορισμού και ότι ο μισθωτής παραιτείται ρητά από το δικαίωμα της διεκδίκησης επιστροφής κάθε ποσού που υπερβαίνει το 3%.

Τον Μάρτιο ξεκινούν τα δάνεια σε νέους για πρώτη κατοικία

Εντός του Μαρτίου αναμένεται να ξεκινήσει η χορήγηση χαμηλότοκων δανείων για την απόκτηση πρώτης κατοικίας σε νέους έως 39 ετών, καθώς εκτιμάται ότι το υπουργείο Εργασίας και η Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης θα έχουν ολοκληρώσει τις απαιτούμενες ενέργειες προκειμένου οι τράπεζες να «τρέξουν» τη διαδικασία. Παράλληλα θα λειτουργεί και το πρόγραμμα «Κάλυψη» που αφορά τη μίσθωση κατοικιών και τη διάθεσή τους σε δικαιούχους του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος.

Πρόκειται για την προσπάθεια επανεκκίνησης της στεγαστικής πολιτικής του κράτους με έμφαση στους νέους, στα νέα ζευγάρια και στις εύρωστες ομάδες πολιτών, με δράσεις συνολικού ύψους 1,75 δις. ευρώ, από τα οποία εκτιμάται ότι θα ωφεληθούν περίπου 137.000 δικαιούχοι.

Ειδικότερα, για το πρόγραμμα των χαμηλότοκων δανείων προβλέπεται ότι:

– Εντός των επομένων ημερών θα εκδοθούν οι αποφάσεις που προβλέπει ο νόμος, με τις οποίες εξειδικεύονται οι προϋποθέσεις χορήγησης των δανείων.

– Θα ακολουθήσει στις αρχές Φεβρουαρίου η πρόσκληση προς τις τράπεζες προκειμένου να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα.

– Μέσα στον Φεβρουάριο υπολογίζεται ότι θα εκδοθεί ο οδηγός εφαρμογής του προγράμματος και τον Μάρτιο θα ξεκινήσει η υποβολή αιτήσεων από τους δικαιούχους και τους ενδιαφερόμενους.

Υπενθυμίζεται ότι δικαιούχοι των άτοκων ή χαμηλότοκων δανείων είναι άτομα ηλικίας 25-39 ετών με ετήσιο εισόδημα από 10.000 ευρώ

έως το όριο που προβλέπεται για τη χορήγηση επιδόματος θέρμανσης και οι οποίοι δεν διαθέτουν ακίνητο κατάλληλο για την κατοικία τους.

Τα ακίνητα πρέπει να έχουν αξία έως 200.000 ευρώ, εμβαδόν έως 150 τ.μ. και παλαιότητα τουλάχιστον 15 ετών. Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος είναι 500 εκατ. ευρώ (με πρόβλεψη για διπλασιασμό σε περίπτωση εξάντλησης των διαθέσιμων πόρων), ενώ εκτιμάται ότι ωφελούμενοι θα είναι 10.000 νέοι ή νέα ζευγάρια 25-39 ετών. Αναφορικά με το πρόγραμμα «Κάλυψη», το οποίο βασίζεται καταρχήν στις κατοικίες που συμμετείχαν στο πρόγραμμα «Εστία» για τη φιλοξενία αιτούντων άσυλο σε αστικά διαμερίσματα (το οποίο έχει ολοκληρωθεί), ήδη καταγράφεται η αρχική εκδήλωση ενδιαφέροντος από τους ιδιοκτήτες. Επίσης έχει ξεκινήσει μια πρώτη συνεννόηση με τους δήμους και τους φορείς που λειτουργούν ως εταίροι στο πρόγραμμα «Εστία» προκειμένου να συνεχιστεί η συνεργασία στο νέο πρόγραμμα. Εως το τέλος Ιανουαρίου εκτιμάται ότι θα υπογραφεί η Κοινή Υπουργική Απόφαση που θα ρυθμίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής του προγράμματος, τον Φεβρουάριο θα αναπτυχθεί η ψηφιακή πλατφόρμα για τους ιδιοκτήτες και τους δυνητικούς ωφελουμένους, προκειμένου οι πρώτοι να δηλώσουν επίσημα τη διαθεσιμότητα του ακινήτου τους και οι δεύτεροι να υποβάλουν αίτηση συμμετοχής.

Ετσι, σύμφωνα με το υπουργείο Εργασίας, η παράδοση των κατοικιών στους δικαιούχους εκτιμάται ότι θα ξεκινήσει στα τέλη Φεβρουαρίου με αρχές Μαρτίου.

ΡΟΥΛΑ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Σύμφωνα με το νομοσχέδιο, το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο (φωτογραφία), το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, το Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου, το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο και το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού θα αποκοπούν από τις υπηρεσίες του υπουργείου Πολιτισμού και θα μετατραπούν σε Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, προκειμένου να αποκτήσουν μεγαλύτερη αυτονομία και ευελιξία.

Συζητώντας για τα «νέα» μουσεία

Εκπρόσωποι της αρχαιολογικής και μουσειακής κοινότητας σχολιάζουν το νομοσχέδιο για τη λειτουργία πέντε μεγάλων ιδρυμάτων

Του **ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ**

Από το περασμένο Σάββατο που αναρτήθηκε στο [opengov.gr](https://www.opengov.gr) και τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση, μέχρι τη στιγμή που γράφονταν αυτές οι γραμμές, το νέο νομοσχέδιο του υπουργείου Πολιτισμού με το οποίο επιδιώκεται ο εκσυγχρονισμός πέντε μεγάλων μουσείων της χώρας, έχει «μεταφορτωθεί» περίπου 200 φορές. Το νούμερο δεν είναι μικρό, αν σκεφτεί κανείς τον εξειδικευμένο χαρακτήρα του νομοσχεδίου. Και το πιθανότερο είναι ότι, μέχρι τις 28 Ιανουαρίου που θα ολοκληρωθεί η διαβούλευση, το νομοσχέδιο θα έχει συζητηθεί αρκετά από τους ενδιαφερόμενους.

Προτείνει εξάλλου μια σημαντική αλλαγή: το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, το Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου, το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο και το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, θα αποκοπούν από τις υπηρεσίες του υπουργείου Πολιτισμού και να μετατραπούν σε Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, ώστε να αποκτήσουν μεγαλύτερη αυτονομία και ευελιξία. Τούτο σημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι τα μουσεία θα κληθούν να λάβουν πρωτοβουλίες για την αύξηση των εσόδων τους, θα συνεργάζονται με ιδρύματα του εξωτερικού και θα ιδρύουν παραρτήματα, ενώ στους πόρους τους θα εντάσσονται πλέον και διεθνείς και ευρωπαϊκές επιχορηγήσεις, καθώς και δωρεές και χορηγίες. Ο γενικός διευθυντής που θα τα διοικεί θα προκύπτει έπειτα από διεθνή πρόσκληση και αξιολόγηση μιας ειδικής επιτροπής βάσει

προσόντων, ενώ ο πρόεδρος και ο αντιπρόεδρος των διοικητικών τους συμβουλίων θα διορίζονται με απόφαση του υπουργού πολιτισμού, και θα επιλέγονται από προσωπικότητες με συμβολή στον χώρο τους.

Πώς αντιλαμβάνεται τα παραπάνω ένας έμπειρος αρχαιολόγος; Για τον Βασίλη Λαμπρινουδάκη, ομότιμο καθηγητή Κλασικής Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, η αλλαγή του νομικού καθεστώτος των μουσείων ση-

Τα μουσεία θα κληθούν να λάβουν πρωτοβουλίες για την αύξηση των εσόδων τους, ενώ στους πόρους τους θα εντάσσονται και ευρωπαϊκές επιχορηγήσεις.

μαίνει ότι αυτά θα μπορούν να ξεφύγουν από την κρατική γραφειοκρατία και να λειτουργήσουν πιο ευέλικτα· να αναλάβουν περισσότερες πρωτοβουλίες και να αναπτύξουν «μια νέα, δική τους ταυτότητα, που εκτός από την προστασία των εκθεμάτων, θα περιλαμβάνει και την καλύτερη προβολή τους στο κοινωνικό σύνολο»· θα μπορούν επίσης να κινηθούν καλύτερα οικονομικά μιλώντας, καθώς θα επιδιώκουν όχι μόνο την κρατική επιχορήγηση αλλά και τη συμμετοχή τους σε ευρωπαϊκά ή άλλα προγράμματα, καθώς και την προσέλκυση ιδιωτικών επιχορηγήσεων. «Το τελευταίο δεν σημαίνει ότι ιδιωτικοποιείται το πολιτιστι-

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης.

κό απόθεμα των μουσείων, αλλά ότι θα υπάρχουν χρήματα για να ενεργοποιηθεί προς όφελος της κοινωνίας», παρατηρεί ο κ. Λαμπρινουδάκης και συμπληρώνει ότι για την εξασφάλιση ιδιωτικών κονδυλίων είναι απαραίτητη στα διοικητικά συμβούλια η παρουσία προσώπων με γνώση των οικονομικών και νομικών ζητημάτων. Ο ίδιος θυμάται παρόμοιες συζητήσεις από τότε που ήταν μέλος του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, όταν τις υποστήριζε ένθερμα, όπως και τώρα, για έναν ακόμα λόγο: «Τα πέντε μουσεία», λέει ο Βασίλης Λαμπρινουδάκης, «είναι υπερτοπικά και το περιεχόμενό τους αφορά τον πολιτισμό όλης της χώρας. Ως υπερτοπικά λοιπόν, δεν έχουν άμεση σχέση

με τη δουλειά που κάνουν οι Εφορείες Αρχαιοτήτων και μπορούν να μετατραπούν σε ΝΠΔΔ. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν θα βρίσκονται υπό τον έλεγχο του υπουργείου – είναι σαφές ότι αυτός θα υπάρχει και στο νέο καθεστώς. Έχουμε εξάλλου και το παράδειγμα του Μουσείου της Ακρόπολης, που νομίζω ότι πήγαινε και πηγαίνει πολύ καλά».

Οι διοικητικές θέσεις

Ο Πέτρος Θέμελνς στηρίζει επίσης τις προτάσεις του νέου νομοσχεδίου, το οποίο εκτιμά ότι θα προσφέρει οικονομική ανεξαρτησία και διαχειριστική αυτονομία στα μουσεία. Την ίδια στιγμή, λαμβάνοντας υπόψη του τους διαχρονικούς εγχώριους φόβους

για την επιλογή των προσώπων που θα αναλάβουν τις διοικητικές θέσεις, ο κορυφαίος αρχαιολόγος τονίζει ότι «θα πρέπει να υπάρχει αξιοκρατία και διαφάνεια ως προς το ποιοι θα μπουν και γιατί». Ο κ. Θέμελνς αξιολογεί ως θετικό το γεγονός ότι οι θητείες των διοικητικών οργάνων θα είναι τριετείς (με τη δυνατότητα να ανανεωθούν δύο φορές), καθώς έτσι θα αποφεύγεται η «μονιμότητα», ενώ προτείνει και το εξής: «Θα μπορούσε να υπάρχει ένα όριο ηλικίας για τις θέσεις των διευθυντών, για παράδειγμα τα 50 ή 60 έτη», λέει. «Είναι απαραίτητη μια ωριμότητα σε αυτές τις θέσεις –που στα συγκεκριμένα επαγγέλματα έρχεται λίγο αργότερα από ό,τι στις θετικές επιστήμες– εκτιμώ όμως ότι έπειτα από εννιά χρόνια, όταν οι διευθυντές θα φτάνουν 70 χρόνων, καλό θα ήταν να αποχωρούν».

Είτε όμως τεθούν ηλικιακά όρια, είτε όχι, άραγε δεν υπάρχει και το ενδεχόμενο να φτάσουν να διοικούνται τα μουσεία και από άτομα που, καθώς πλέον δεν θα προέρχονται από μια πολύχρονη επιστημονική διαδρομή, θα στερούνται του ανάλογου προφίλ; Οι ανησυχίες του αρχαιολόγου Κώστα Πασχαλίδη, επιμελητή αρχαιοτήτων της Προϊστορικής Συλλογής του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου και μέλος του Δ.Σ. του Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων, δεν απέχουν από το παραπάνω ερώτημα. Όπως θυμίζει, ο πρόεδρος και ο αντιπρόεδρος των διοικητικών συμβουλίων θα επιλέγονται «μεταξύ προσωπικοτήτων με συμβολή στον αντίστοιχο επαγγελματικό ή κοινωνικό χώρο». Το ίδιο ισχύει και για τα επόμενα τρία μέλη, ενώ μόνο τα

δύο τελευταία προέρχονται από το υπουργείο.

«Πέντε από τους επτά ανθρώπους του διοικητικού συμβουλίου καλούνται με την ιδιότητα της “προσωπικότητας” να διοικήσουν, να αποφασίσουν επί επισημύσεων και να εγκρίνουν μια σειρά από πράγματα, τα οποία μπορεί να είναι εσωτερικοί και εξωτερικοί δανεισμοί αρχαιοτήτων, μεταφορά ολόκληρων συλλογών σε παραρτήματα του εξωτερικού, ανταλλαγές αρχαιοτήτων, εκθεσιακή πολιτική, πειθαρχικά ζητήματα και ό,τι περιλαμβάνει η λειτουργία ενός μουσείου», λέει ο κ. Πασχαλίδης και συνεχίζει: «Το διοικητικό συμβούλιο του μουσείου του Λούβρου έχει κορυφαίους επιστήμονες ex officio και κορυφαίες προσωπικότητες, οι οποίες όμως αποτελούν τα 7 από τα 19 μέλη. Ανθρώποι που δεν έχουν εξειδικευμένη προϋπηρεσία και σπουδές, δεν συνιστούν πλειοψηφία, ενώ ο πρόεδρος του συμβουλίου και ο διευθυντής δεν είναι δύο διαφορετικά πρόσωπα».

Προσθέτει τέλος και κάτι ακόμα: «Όταν μιλάμε για ίδρυση παραρτημάτων των μουσείων εντός και εκτός χώρας, τότε μιλάμε για τη μόνιμη εξαγωγή ολόκληρων συλλογών, έστω και όσων μπορεί να βρίσκονται στην αποθήκη ενός μουσείου. Ποιες χώρες έχουν ανάγκη από τέτοιες συλλογές;», αναρωτιέται ο κ. Πασχαλίδης. «Χώρες του πρώτου κόσμου που ήδη διαθέτουν μνημειολογικά μουσεία με αρχαιολογικές συλλογές; Στο εσωτερικό, έχουμε ήδη 240 αρχαιολογικά μουσεία. Νομίζω λοιπόν ότι η ίδρυση παραρτημάτων γίνεται για να καταπραΰνει το εξωτερικό».

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

22-28.1.23

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΒΙΒΛΙΟ

«Λουίς Σαλβατόρ, Λευκωσία, η πρωτεύουσα της Κύπρου»

Η **περίφημη** έκδοση Louis Salvator, «Levkosia, die Hauptstadt von Cypern» παρουσιάζεται για πρώτη φορά μεταφρασμένη στα Ελληνικά από τη Φώφη Μυριανθούση-Νεοφύτου, με τίτλο «Λουίς Σαλβατόρ, Λευκωσία, η πρωτεύουσα της Κύπρου». Το βιβλίο θα παρουσιάσει η Λουκία Λοΐζου Χατζηγαβριήλ, διευθύντρια του Ιδρύματος Αναστάσιος Γ. Λεβέντης, στο Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο Λευκωσίας, Πέμπτη 26 Ιανουαρίου, ώρα 7:00 μ.μ. Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο Λευκωσίας, Ιπποκράτους 15-17, Λαϊκή Γειτονιά, Λευκωσία. **Κρατήσεις τηλεφώνω 22661475 (εσωτ.: 100), info@levantismuseum.org.cy**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Ο Αχόρταγος» του Δ. Ψαθά από το Σατιρικό

Η **Κεντρική** Σκηνή του Σατιρικού θεάτρου εγκαινιάζει τη νέα χρονιά, με την κλασική και πάντα επίκαιρη κωμωδία του μεγάλου Έλληνα θεατρικού συγγραφέα, Δημήτρη Ψαθά, «Ο Αχόρταγος». Πολυγραφότατος και μαέστρος της κωμωδίας και του γέλιου, ο Ψαθάς αποτυπώνει στον «Αχόρταγο» ένα από τα μεγαλύτερα πάθη, αυτό της απληστίας. Με την καυστική του πένα σκιαγραφεί τον πλεονέκτη άνθρωπο ο οποίος δεν χορταίνει με τίποτα και τίποτα δεν ικανοποιεί την ακόρεστή του φιλοδοξία. Ο Χρήστος Χρυσάφης εί-

ναι ένας φτωχός και... πεινασμένος νέος. Σκηνοθεσία/Μουσική Επένδυση: Μαρίαννα Καυκαριδίου. Παιζουν: Έλενα Ευσταθίου, Ανδρέας Ρόζου, Βασίλης Μιχαήλ, Σπύρος Γεωργίου, Χάρης Αριστείδου, Σκεύπη Ανδρέου, Γεωργία Νικολάου, Νικόλας Κουρουζίδης, Εοτέλα Τεμπριώτη, Μιχάλης Αναγιωτός, Γιώργος Αχιλλέως. Παραστάσεις κάθε Σάββατο στις 8:30 μ.μ. και Κυριακή στις 6:30μ.μ. Μέχρι 12 Μαρτίου. Κεντρική Σκηνή Σατιρικού θεάτρου. **Πληροφορίες 22312940 – 22421609, www.satirikotheatro.com**

ΕΚΘΕΣΗ

«Women Need More Sleep...»

Παρουσιάζεται η εικαστική έκθεση «Women Need More Sleep Because Fighting The Patriarchy Is Exhausting» από τέσσερις γυναίκες που δρουν σε διαφορετικά καλλιτεχνικά πεδία, έρχεται στο Πρόζακ Καφενείο από τις 11 έως τις 31 Ιανουαρίου. Για την έκθεση συναντιούνται και συνεργάζονται τέσσερις φίλες και πρώην συνάδελφοι από τον χώρο των Τεχνών και της Επικοινωνίας, θέλοντας να μιλήσουν για το τι σημαίνει να είσαι γυναίκα στην Κύπρο σήμερα. Καθημερινά εκτός Κυριακής, η Αλεξία Νησιφόρου, η Ερμίνη Δημητρίου, η Μαρία Λοΐζου και η Νίκη Λιαλιάρη θα σας περιμένουν από τις 6 το απόγευμα μέχρι τις 10 το βράδυ για να σας παρουσιάσουν τα έργα τους και να ακούσουν τις δικές σας απόψεις και εμπειρίες. **Common Room, Μέδοντος 3Α, Λευκωσία.**

ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

Αφιέρωμα στη Διεθνή Ημέρα Μνήμης για τα Θύματα του Ολοκαυτώματος

Αφιέρωμα στη Διεθνή Ημέρα Μνήμης για τα Θύματα του Ολοκαυτώματος από τη Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου, η οποία μοιράζεται τη σκηνή με τον διάσημο Ισραηλινό μαέστρο Doro Solomon, καθώς και το δικό της μέλος, τον βιολιστή Νίκο Πίττα. Το κοινό θα απολαύσει την παγκύπρια πρεμιέρα του Κοντσέρτου για βιολί σε Λα ελάσσονα του Karl Goldmark. Πρόκειται για ένα κρυμμένο διαμάντι του ρομαντικού ρεπερτορίου, με τον Νίκο Πίττα αναμφίβολα να αποδίδει μοναδικά τα λεπτά συναισθήματα και τον ένθερμο πόθο που διακρίνουν το έργο. Τη συναυλία συμπληρώνει η θαυμάσια Συμφωνία αρ. 7 του Antonin Dvorak, που δημιουργεί μια υποβλητική και δραματική ατμόσφαιρα. Λάβνακα: Πέμπτη 26 Ιανουαρίου 2023 - Δημοτικό Θέατρο Γ. Λυκούργος, Λευκωσία: Παρασκευή 27 Ιανουαρίου 2023 - Θέατρο Παλλάς, Πύλη Πάρου. Πάφος Σάββατο 28 Ιανουαρίου 2023 - Μαρτίδειο Δημοτικό Θέατρο, ώρα έναρξης 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες: 22 463144, www.cyso.org.cy**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Θέλουμε πολιτιστική Ανάσταση;

Η **δημιουργία υφυπουργείου** Πολιτισμού είναι ένα σπουδαίο θεσμικό γεγονός, το οποίο γεννά πολλές προσδοκίες για το πολιτιστικό τοπίο της χώρας. Όσες αλλαγές πρόλαβε να δρομολογήσει η νυν ηγεσία του, με πολιτικό προϊστάμενο τον Γιάννη Τουμαζή, θα πρέπει να τύχουν ενδελεχούς μελέτης από τον επόμενο ή την επόμενη που θα αναλάβει, μετά την ανάδειξη του επόμενου προέδρου της Δημοκρατίας. Είναι σημαντικό να υπάρξει μία ηγεσία που όχι μόνο να καταλαμβάνει τι σημαίνει πολιτισμός, αλλά και να μπορεί να διαχειριστεί τα χρονίζοντα προβλήματα καλλιτεχνών και φορέων πολιτισμού στη χώρα, αλλά και να θέσει σε ασφαλή τροχιά όσα ο Γιάννης Τουμαζής και οι συν αυτώ προώθησαν. Και είναι κάμποσα, αλλά υπάρχουν ακόμη τόσα να γίνουν.

Η νυν ηγεσία έφερε ριζική αλλαγή στα Κύπρια, έδωσε νέες ιδέες για την πολιτιστική ανάπτυξη της υπαίθρου, μεγαλειπρόβια και τα δύο, κατά την άποψή μου. Το πρώτο διότι κανείς προηγουμένως δεν είχε βάλει τον δάκτυλο επί τον τύπον των ήλων, απλώς έδιναν οξυγόνο σε έναν βαριά ασθενή, αδιαφορώντας και για την ουσία, αλλά και για τα χρήματα της Πολιτείας. Το δεύτερο διότι βγαίνουμε από τη ζώνη ασφαλείας καλλιτεχνών και φορέων ότι τα μεγάλα

και σπουδαία μόνο στις πόλεις μπορούν να συμβούν, αλλά και διότι χρειάζεται πολλοί να συνεννοηθούν μεταξύ τους. Και εξηγώ:

Ένα στοίχημα που πρέπει με κάθε τρόπο να κερδηθεί είναι η μετεξέλιξη του Διεθνούς Φεστιβάλ Κύπρια, το οποίο τα τελευταία χρόνια δεν προσέφερε παρά ελάχιστα στο πολιτιστικό τοπίο της χώρας. Πλέον με την ώθηση που δίνεται στα μονοθεματικά και πολυθεματικά φεστιβάλ τεχνών, η Κύπρος μπορεί να μπει στο επίκεντρο της περιοχής και να αποτελέσει πολιτιστικό κόμβο. Είναι σημαντικό οι ιδιωτικοί φορείς να συνεργαστούν εν πλήρη αρμονία με την Πολιτεία προκειμένου να επιτύχει το εγχείρημα, και η χώρα μας να βγει μπροστά. Διοργανώνονται κάθε καλοκαίρι πολλά και ενδιαφέροντα φεστιβάλ, τα οποία όχι μόνο προσελκύουν θεατές, αλλά δίνουν και ζωή σε μικρές κοινότητες. Και αυτό είναι ακόμη ένα στοίχημα για τη νέα ηγεσία, η πολιτιστική αποκέντρωση. Έχουμε ξαναγράψει από αυτή εδώ τη στήλη ότι η Κύπρος μπορεί να επωφεληθεί πολλαπλώς από μια πολιτιστική αποκέντρωση, με εκδηλώσεις και δράσεις που δεν θα υποβιβάζουν τις κοινότητες απλώς σε φορείς μιας kits φολκλορικής παράδοσης. Υπάρχουν νέοι και νέες που αγαπούν τον τόπο τους, που

έχουν όρεξη για να κάνουν πράγματα, και αυτό που τους λείπει είναι η καθοδήγηση και η ενίσχυση, οικονομική αλλά και ηθική. Και εδώ χρειάζεται η σύμπραξη ιδιωτών και Πολιτείας, αλλά και συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών του κράτους, με προεξάρχοντες το υφυπουργείο Τουρισμού και το υπουργείο Εσωτερικών και φυσικά τις Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων.

Χρειάζεται τόλμη για να γίνουν κάποια πράγματα και όρεξη για δουλειά και νέες ιδέες. Χρειάζεται να σπάσουν αβγά, να ξεβολευτούμε κάποιοι. Χρειάζονται και ρήξεις με το παρελθόν και με την ίδια την ιστορία κάποιων πραγμάτων. Όχι όμως απλώς για να κάνουμε θόρυβο και να χαρούμε από μια πρόσκαιρη χλαπαταγή, αλλά για να ξανατίσουμε κάτι νέο, πιο υποσχόμενο. Αυτό κατά την κρίση μου πρέπει να γίνει, αν θέλουμε η Κύπρος να γίνει ένας πολλά υποσχόμενος τόπος πολιτισμού. Κατατέθηκε ο θεμέλιος λίθος του Πολιτιστικού Χωριού Λέμπας, του Νέου Αρχαιολογικού Μουσείου Λευκωσίας, αυτά τα δύο μόνο γεγονότα θα πρέπει να αφυπνίσουν τον δημιουργικό άνθρωπο αυτής της χώρας προκειμένου να γεννηθούν νέα πράγματα, στα εικαστικά, στη σύνδεση της αρχαιολογίας με άλλες εικαστικές και καλλιτεχνικές εμπειρίες. Θα πρέπει η ίδια η δημιουρ-

γία υφυπουργείου Πολιτισμού να είναι ένα πολύ δυνατό κίνητρο για να αλλάξουμε νοοτροπία, να δούμε αλλιώς κάποια πράγματα, από τα οικονομικά έως τα θεσμικά. Και αυτό είναι ευθύνη όλων μας, δημοσιογράφων, καλλιτεχνών, μελών της Επιτροπής Παιδείας και Πολιτισμού, Συντεχνιών και Ενώσεων, όλων. Χωρίς κομματικές παρωπίδες και μικροπολιτικά και ιδιοτελή συμφέροντα.

Επιμένω πως κάθε αλλαγή έρχεται, γιατί έχουμε μπουκτίσει από την ανεπάρκεια ή τη δυσλειτουργία των θεσμών, από τον ωχαδελφισμό των άλλων, από την αβελλπηρία των συνεκτιών. Η αλλαγή έρχεται γιατί δεν ικανοποιούμαστε από το λίγο μας, γιατί βαρεθήκαμε να είμαστε παρατηρητές σε πράγματα που μας αφορούν και όχι καταλύτες για την αλλαγή τους. Κάθε αλλαγή έρχεται γιατί θέλουμε να αφήσουμε συλλογικό πολιτιστικό αποτύπωμα και όχι προσωπική σφραγίδα. Είναι ωφέλιμο να μην ακολουθούμε κάποτε την κακή νοούμενη αστική ευγένεια και να αποφεύγουμε το σιουμάλισμα, κατά την κυπριακή. Αν θέλουμε να μιλάμε για πολιτιστική ανάσταση, ας ζήσουμε και τα πολιτιστικά πάθη και κατάβαση στον Άδη.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΣΙΝΕΜΑ

Berlinale Selection 2023

Το **Berlinale** Selection 2023 είναι η τέταρτη έκδοση της σειράς προβολών που διοργανώνει το Ινστιτούτο Γκαίτε Κύπρου από το 2019, η οποία παρουσιάζει σύγχρονο γερμανικό κινηματογράφο στην Κύπρο. Το φετινό πρόγραμμα περιλαμβάνει τέσσερις βραβευμένες γερμανικές ταινίες, οι οποίες έκαναν πρεμιέρα στην Berlinale 2022, καθώς και μια ταινία σχετικά με το Ιράν που πρωτοπαρουσιάστηκε στην Berlinale 2019. Οι ταινίες θα προβληθούν στη μεγάλη οθόνη του κινηματογράφου Πάνθεον στη Λευκωσία από τις 27 μέχρι τις 29 Ιανουαρίου 2023. Πρόγραμμα προβολών: 27.01.2023, ώρα 8:00 μ.μ. Ραμπιγιέ Κουρνάξ εναντίον Τζορτζ Μπου, σκηνοθεσία: Αντρέας Ντρέζεν. 28.01.2023, «The Forger (Der Passfälscher)», σκηνοθεσία και σενάριο: Μάγκι Πέρεν, ώρα 6:00 μ.μ. και «Come With Me to the Cinema – The Gregors», σκηνοθεσία και σενάριο: Άλις Άνιεσκιρνχερ, ώρα 8:00 μ.μ. 29.01.2023, «A E I O U – A Quick Alphabet of Love», σκηνοθεσία και σενάριο: Νικολέτ Κρέμπτιζ, ώρα 6:00 μ.μ. «Born in Evn», σκηνοθεσία και σενάριο: Μάριαν Ζαρέ, ώρα 8:00 μ.μ. Κινηματογράφος Πάνθεον, Διογόρου 29, 1097 Λευκωσία. Ελεύθερη είσοδος. **Πληροφορίες 22674606, kultur-nikosia@goethe.de, www.goethe.de/kypros**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Ούτε αλήθεια ούτε ψέμα

«**Μ**ιλώμε για τέλος εποχής στην εκπαιδευτική διαδικασία, ενώ τίθενται ερωτήματα στην ανθρωπότητα, όπως τι ακριβώς σκέφτεται αυτό το ρομπότ που είναι les και ήρθε από άλλον πλανήτη», σχολίασε πρόσφατα ο καθηγητής Φιλοσοφίας στο Northern Michigan University Άντονι Αουμαν, σε θέμα των New York Times για το πώς το ChatGPT, μια εφαρμογή τεχνητής νοημοσύνης, ξαναγράφει τους κανόνες στην εκπαίδευση («Κ», 17/01).

Το ChatGPT, που κυκλοφόρησε μόλις τον περασμένο Νοέμβριο από το εργαστήριο OpenAI, είναι ανάμεσα στα πλέον πρωτοποριακά προγράμματα αυτού του κύματος, το οποίο προκαλεί μια τεράστια αλλαγή καθώς συντάσσει κείμενα με σχεδόν ανθρώπινη δομή και λεπτές διαφοροποιήσεις, ανταποκρινόμενο σε σύντομα θέματα. Ήδη χρησιμοποιείται για ένα μεγάλο εύρος γραπτού λόγου: από ερωτικές επιστολές, ποίηση, λογοτεχνία έως σχολικές και ακαδημαϊκές εργασίες. Αναφορά στην εφαρμογή αυτή είχαμε κάνει και την προηγούμενη Κυριακή στο άρθρο «Ο θαυμαστός, τυραννικός, “δικός μας” κόσμος» (σελ. 29). Αναρωτήθηκα πόσο αυτό το συναρπαστικό καινούργιο σύμπαν διευκολύνει τη συγκέντρωσή μας, την εμβάθυνση, την καλλιέργεια της σκέψης και μάλιστα της κριτικής σκέψης. Τι είδους ανθρωπότητα θα διαμορφωθούν στο εγγύς μέλλον; Και η «απάντηση» βρισκόταν σε άλλες σελίδες της εφημερίδας (20 και 21), όπου εκπαιδευτικοί, παιδαγωγοί, ειδικοί σύμβουλοι, μαθητές και γονείς «συννομιούν» και μοιράζονται την ανησυχία τους για τις επιπτώσεις της ψηφιακής ζωής στην πρόσληψη της γνώσης, στη διάσπαση της προσοχής, στον τρόπο μελέτης των μαθητών. Ήδη από δύο χρόνια πολλά παιδιά παίζουν με το τάμπλετ ή το κινητό τηλέφωνο, διαβάζω στο δημοσίευμα του Απόστολου Λακασά. Και ανασύρω μία φωτογραφία που τράβηξα από πρόσφατο ταξίδι στο Λονδίνο, σε μια διαδρομή με το μετρό: ένα κοριτσάκι όχι πάνω από 2 ετών, στο καροτσάκι του, τρισεκαριτωμένο, καλυμμένο με μπουφάν και σκούφο, απόλυτα παραδομένο και εντελώς σιωπηλό στη σαγήνη ενός κινητού. Κάτι παρακολουθούσε, άπκο. Το μόνο που φαινόταν ήταν το βλέμμα του, μαρμαρωμένο, και οι λιλιοπούτες παλάμες του, στις οποίες φώλιαζε η οθόνη.

Δεν είναι η απομάκρυνση από την πιπίλα ή από το μικρό παιχνίδι, εν προκειμένω. Ούτε ότι οι μαθητές αποξενώνονται από το τυπικό βιβλίο, όπως τονίζουν οι εκπαιδευτικοί. Πρόκειται για μια θεμελιωδώς διαφορετική εμπειρία. Μπορεί να εξελισσεται εριστικά ή παθολογικά ορισμένες φορές, να γίνεται η χόανη, σαν το κενό, που μαγνητίζει καταστροφικά, ασκώντας μιαν ακαταμάχητη έλξη, όμως αυτή είναι η νέα πραγματικότητα και αυτήν καλούμαστε να διαχειριστούμε. Δεν έχει νόημα να την αντιμακόμαστε, να κινοούμε σκιάχτρα και απειλές μπροστά στα μάτια των παιδιών για να τα αποσάσουμε. Χρειάζεται σοβαρή ενημέρωση, από την οποία δεν μπορεί να αφαιρείται το σκέλος της απόλαυσης ή της παράας, του αισθήματος του ανήκειν, που δημιουργεί η ψηφιακή πραγματικότητα, αυταπάτη ή απάτηλή λάμψη. Όπως συμβαίνει και στα chatbots, το πρόβλημα είναι η «εμπιστοσύνη» το ψέμα, στο οποίο αναμειγνύεται το γεγονός με τη μυθοπλασία. Αυτό το υβρίδιο που δεν είναι ακριβώς λάθος, δεν είναι ακριβώς αλήθεια, δεν περιγράφεται εύκολα. Η τεχνητή νοημοσύνη κινείται με ταχύτητες που ο άνθρωπος νους δεν μπορεί να ακολουθήσει. Επαναδιατυπώνει, ανασκευάζει, ανακτά δεδομένα, με αλθοφάνεια που αν δεν βρεθεί ο τρόπος να ελέγχεται, την ίδια στιγμή θα γίνεται όλο και πιο πειστική. Στο εκπαιδευτικό σύστημα ορισμένων αμερικανικών πολιτειών έχει κιόλας απαγορευτεί η χρήση του ChatGPT στα δίκτυα Wi-Fi τους, ούτως ώστε να εμποδιστεί αυτή η μορφή αντηγραφής νέας γενιάς. Βέβαια, δεν αποτελεί λύση, καθώς είναι εύκολο για τους μαθητές να βρουν παράτυπους τρόπους πρόσβασης στην εφαρμογή...

Οι όλοι και πιο εξελιγμένες ηλεκτρονικές συσκευές, η ταχύτητα αναπτυσσόμενι τεχνητή νοημοσύνη, το εύρος του ψηφιακού κόσμου φέρνουν μια ανυπολόγιστη αλλαγή, οι εφαρμογές αλλά και οι συνέπειες της οποίας μάς υπερβαίνουν. Δεν ορθώνουμε ανάστημα με διστακισμό και περισσή αυστηρότητα. Δεν ωφελεί. Η εποχή είναι σαρωτική, στροβιλίζει και απογυμνώνει. Η ακαμψία είναι ο πιο εύκολος στόχος.

Το γονιδίωμα της υγιεινής διαίτας

Η ιστορία, η «πολιτική» και το μέλλον της διατροφής

Dr ARTEMIS SIMOPOULOS
The Healthiest Diet for You.
Scientific Aspects
εκδ. MDPI Books, Ελβετία, 2022
σελ. 249

Τον ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΧΡΟΥΣΟΥ*

Την εποχή που κατακλυζόμαστε από κάθε είδους παραπληροφόρηση για τη διατροφή μας και η μια διατροφική μόδα διαδέχεται την άλλη σε απίστευτα γρήγορους χρόνους, δημοσιεύεται ένα μοναδικό βιβλίο που εστιάζει στα τελευταία επιστημονικά δεδομένα που αφορούν τη διατροφή, τον μεταβολισμό, την άσκηση και τη γενετική, που είναι τα βασικά συστατικά της προσωποποιημένης διατροφής και υγιεινής ζωής. Η συγγραφέας δρ Αρτεμής Σιμπούλου είναι μια έγκριτη επιστήμων, που έχει διαπρέψει στην έρευνα γύρω από τη διατροφή, καθώς και στη συγγραφή βιβλίων με το ίδιο θέμα, με προσφορά εγγυημένης γνώσης και γλαφυρής γραφής. Το βιβλίο της «Η υγιεινότερη διαίτα για σένα. Επιστημονικές απόψεις» δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην εξελικτική ιστορία της διατροφής και άσκησης του είδους μας, καθώς και στην ανάγκη να προσαρμόζουμε τη διατροφή μας έτσι ώστε να συμφωνεί με τον τρόπο που έχουν προσαρμοστεί τα γονιδιά μας κατά το εξελικτικό μας παρελθόν.

Το βιβλίο είναι αντίδοτο στα

Η «Υγιεινότερη» διαίτα για σένα. Επιστημονικές απόψεις» διατίθεται δωρεάν στο Διαδίκτυο, ή πωλείται ως έντυπο για 82,34 δολάρια (<https://www.mdpi.com/books>).

υπερκατεργασμένα και «μυμπτικά» τρόφιμα της εποχής μας, που αποδεδειγμένα έχουν φλεγμονώδη και τοξική δράση στον οργανισμό μας και έχουν συσχετιστεί με αυξημένο κίνδυνο ανάπτυξης των λεγόμενων χρόνιων μη μεταδοτικών νοσημάτων, που ταλαιπωρούν ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού, επιταχύνουν τη διαδικασία της γήρανσης, βραχύνουν τη διάρκεια της υγιούς ζωής και φέρνουν τον θάνατο νωρίτερα. Αυτά είναι τα ψυχοσωματικά, ψυχιατρικά – άγχος, κατάθλιψη κ.λπ., καρδιομεταβολικά, αυτοάνοσα, αλλεργικά και νεοπλασματικά νοσήματα. Είναι ένα βιβλίο που αφορά την

ψυχική και σωματική μας υγεία και που δίνει στους αναγνώστες βασική, σωστή πληροφόρηση, βασισμένη σε επιστημονικά δεδομένα αναγκαία για να αντιληφθούμε την τεράστια σημασία που έχουν η διατροφή και οι διάφορες θρεπτικές ουσίες, καθώς και η μέτρια άσκηση στην υγεία, στην ευζωία και την υγιή μακροβιότητα.

Το βιβλίο περιλαμβάνει πέντε ενότητες, που συστηματικά αναλύουν: α) Την εξελικτική πορεία της διατροφής στον άνθρωπο, τα πλεονεκτήματα της «παλαιολιθικής» και «μεσογειακής» διατροφής και την τοξικότητα των υπερκατεργασμένων και μυμπτικών τροφών. β) Τη μεγάλη σημασία του λόγου των διατροφικών ωδ:ω3 λιπιδίων και την αξία της γνώσης συγκεκριμένων γονιδίων για την επιλογή της πλέον κατάλληλης διατροφής. γ) Την πολυσυζητημένη αλλά και αιγινιατική ακόμη σημασία του γαστρεντερικού μικροβιώματος του ανθρώπου στην υγεία και τη νόσο, το πρόβλημα της πανδημικής πλέον παχυσαρκίας και των συν-νοσηροτήτων της στην ανθρωπότητα και τη ζητούμενη υγιή γήρανση. δ) Την εξελικτική πορεία της άσκησης στον άνθρωπο, την «υπερυγιεινή» διατροφή της Κρήτης και τις τελευταίες αμερικανικές οδηγίες για τη διατροφή. ε) Τι πρέπει να κάνεις κάποιος για τη διατροφή του υπό τις τωρινές συνθήκες, μέσα στα

Η συγγραφέας συζητάει σημαντικά θέματα πέραν της ποιότητας των τροφίμων και των θρεπτικών ουσιών, της σπουδαιότητας της άσκησης και της συμβατότητας της μοντέρνας ζωής με τη γενετική μας.

γενικότερα πλαίσια μιας υγιεινής ζωής.

Γνωρίζουμε ότι το είδος μας εξανθρωπίστηκε τα τελευταία 2-1,7 εκατομμύρια χρόνια, με παράλληλη γενετική και πολιτισμική εξέλιξη, με τη δεύτερη να επιταχύνει την πρώτη εκθετικά. Υπήρξε μια εξαιρετικά μεγάλη επιτάχυνση της εξέλιξης τα τελευταία 12.000-10.000 έτη με την άφιξη και πρόοδο της γεωργικής επανάστασης. Το μεγαλύτερο μέρος της εξέλιξης μας, συνεπώς, το περάσαμε σαν «κυνηγοί - τροφοσυλλέκτες», κατά τη λεγόμενη «παλαιολιθική» εποχή. Έγινε μια μεγάλη αλλαγή στη διατροφή μας με τη γεωργία, που διαδόθηκε σταδιακά και επέτρεψε την αύξηση του πληθυσμού μας κατά πολύ, κατά τη διάρκεια της λεγόμενης «νεολιθικής» εποχής.

Με την πρόσφατη βιομηχανική και τεχνολογική επανάσταση των τελευταίων 300 χρόνων, η παραγωγή τροφής αυξήθηκε ακόμη περισσότερο, ενώ προστέθηκαν σχετικά φθηνά υπερκατεργασμένα, χημικά συντηρημένα και εύγευστα τρόφιμα, για τα οποία, δυστυχώς, η γενετική μας υπόσταση δεν έχει προλάβει να προ-

σαρμοστεί. Τα τελευταία έλυσαν ένα τεράστιο πρόβλημα χρόνιας ένδοιας θερμίδων, αλλά, δυστυχώς, μαζί με την ελαττωμένη ανάγκη για κίνηση και το αυξημένο χρόνιο ψυχο-κοινωνικο-οικονομικό στρες της μοντέρνας ζωής, συμμετέχουν στη γένεση των χρόνιων μη μεταδιδόμενων νοσημάτων, τα οποία αποτελούν και την κύρια ψυχοσωματική νοσηρότητα της εποχής μας: μας ταλαιπωρούν και στο τέλος μας σκοτώνουν.

Η συγγραφέας συζητάει σημαντικά θέματα πέραν της ποιότητας των τροφίμων και των θρεπτικών ουσιών, της σπουδαιότητας της άσκησης και της συμβατότητας της μοντέρνας ζωής με τη γενετική μας. Θέτει σημαντικά ερωτήματα που αφορούν τον αριθμό, την ποσότητα και την κirkάδια κατανομή των ημερησίων γευμάτων και το κατά πόσο αυτά συμβαδίζουν με την ανθρώπινη φυσιολογία, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί στην εξελικτική διαδρομή του είδους μας. Π.χ., προσέγγιση της πανδημίας της παχυσαρκίας και του καρδιομεταβολικού συνδρόμου με διαιτολογι-

κά σχήματα του τύπου της «διαλειμματικής νηστείας», δίνουν καλά προκαταρκτικά αποτελέσματα πιθανόν γιατί προσομοιάζουν με την παλαιολιθική διατροφή.

Αναγκαία μια μετάφραση

Το βιβλίο αυτό απευθύνεται σε μορφωμένο κοινό, όπως εκπαιδευτικούς, γιατρούς και άλλους επαγγελματίες υγείας, φοιτητές επαγγελματιών υγείας, υγιεινολόγους, επιδημιολόγους, ακόμη και ιστορικούς, αλλά φυσικά και σε αυτούς που καθορίζουν και παίρνουν πολιτικές αποφάσεις που αφορούν τη διατροφή και την υγεία του πληθυσμού. Μια μετάφραση στα ελληνικά είναι απαραίτητη, έτσι ώστε αυτή η εξαιρετική συλλογή σφριγηλών πληροφοριών και γνώσεων να γίνει προσιτή σε όλους τους Έλληνες που δεν έχουν άνεση στα αγγλικά! Φυσικά, συνιστώ αυτό το βιβλίο ανεπιφύλακτα και με πολύ ενθουσιασμό.

* Ο κ. Γεώργιος Π. Χρούσος (MD, MACP, MACE, FRCP) είναι ομότιμος καθηγητής του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, επικεφαλής στην Εδρα UNESCO Εθνικής Υγείας και Ιατρικής.

DeeJay 93.5 RADIO

Βασιλική Παπαμιχαήλ & Δημήτρης Δερματάς

BREAKFAST

Καθημερινά 06:00-10:00

Love 100.7 FM 98.1 & 105.7

Ακούς ό,τι αγαπάς όλες τις ώρες

ΤΑΣΟΣ ΤΡΥΦΩΝΟΣ & ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΑΡΤΕΜΙΟΥ

6-10 ΠΡΩΤΗ ΠΡΩΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 11.9%

ME 12.6%

ΣΟΦΙΑ ΠΡΩΙΜΟΥ

10-13 ΠΡΩΤΗ ΜΕΣΗΜΕΡΙΑΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 13.2%

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ

21-24 ΠΡΩΤΗ ΒΡΑΔΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

Facebook, Twitter, Instagram icons and @lovetmcypus

* ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ SYMMETRON MARKET RESEARCH ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΑΙΟΥ - ΙΟΥΛΙΟΥ 2022 ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΗΛΙΚΙΩΝ 13-80.

Δεν μπορεί τα πάντα να είναι κρατικοδίαιτα

Ο υφυπουργός Πολιτισμού κ. Γιάννης Τουμαζής μιλάει στην «Κ» για τις προκλήσεις και την παρακαταθήκη που αφήνει

Συνέντευξη στον

ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η δημιουργία υφυπουργείου Πολιτισμού ήταν ένα από τα κυριότερα ζητούμενα, προκειμένου διάφορα ζητήματα που αφορούσαν τον πολιτιστικό χώρο και τους φορείς του να βρουν λύσεις ή έστω αυτές να δρομολογηθούν. Με την ίδρυσή του και τον διορισμό του πρώτου υφυπουργού Γιάννη Τουμαζή τα πολιτιστικά πράγματα μπήκαν σε άλλη τροχιά. Στη συνέντευξή του στην «Κ» ο Γιάννης Τουμαζής, λίγο πριν παραδώσει τα ντρία στον επόμενο ή την επόμενη, λέει πως η παρακαταθήκη του είναι η έναρξη και δρομολόγηση της ομαλής λειτουργίας του υφυπουργείου Πολιτισμού και η δρομολόγηση όλων των σημαντικών θεμάτων που αφορούν τους δημιουργούς. Βασική προτεραιότητά του είναι η κατοχύρωση της κοινωνικής και επαγγελματικής υπόστασης των καλλιτεχνών, το γνωστό καθεστώς του καλλιτέχνη, το οποίο αποτελεί πάγιο αίτημα των δημιουργών εδώ και πολλά χρόνια και λέει πως το νομοσχέδιο είναι σε προχωρημένο στάδιο. «Όσο για το αν τον ενδιαφέρει μία δεύτερη θητεία απαντάει πως η ενασχόλησή του με τα κοινά δεν ξεκίνησε με την ανάληψη του υφυπουργείου, δεν περιορίστηκε ποτέ στα θέματα του Πολιτισμού, και δεν πρόκειται να τελειώσει εδώ. «Η ενεργός συμμετοχή μου στην πολιτική λοιπόν, θα συνεχίσει. Είτε παραμείνω στο υφυπουργείο είτε όχι».

—Λίγο πριν τελειώσει η θητεία σας ως υφυπουργού Πολιτισμού, ποιος είναι ο απολογισμός σας; Μέσα σε επτά μήνες μπορούσαν να γίνουν περισσότερα;

—Εννοείται. Πάντα θα μπορούσαν να γίνουν περισσότερα. Αλλά ξεκινήσαμε από το σημείο μηδέν κυριολεκτικά. Λίγους μήνες πριν δεν είχαμε οικημία, δεν είχαμε προσωπικό, δεν είχαμε γραφεία. Αυτό που είχαμε ήταν βαθιά γνώση του αντικειμένου και των μεγάλων θεμάτων του πολιτισμού, καθώς και πραγματική βούληση για αλλαγές και λύσεις. Αυτό εξάλλου είναι και το στοιχείο στην πολιτική δράση. Να επιδιώκει αποτελέσματα και να κρίνεται από αυτά. Ανοίξαμε θέματα που χρόνιζαν για δεκαετίες: Έχουμε δρομολογήσει την κατοχύρωση της κοινωνικής και επαγγελματι-

κής υπόστασης των καλλιτεχνών, το γνωστό καθεστώς του καλλιτέχνη, το οποίο αποτελεί πάγιο αίτημα των δημιουργών εδώ και πολλά χρόνια. Αυτή ήταν και παραμένει η βασική προτεραιότητα την οποία έθεσα με την ανάληψη των καθηκόντων μου. Το νομοσχέδιο είναι σε προχωρημένο στάδιο και αρχές του χρόνου θα συνεχισθεί η διαβούλευση για την οριστικοποίησή του. Πρωθυπουργός είναι ακόμην και οι τροποποιήσεις στα νομοσχέδια για την πνευματική ιδιοκτησία, τον νόμο για τον εμπλουτισμό κτηρίων με έργα τέχνης, και η προσέλευση επενδύσεων μέσω της νομοθεσίας για φορολογικά κίνητρα στις επενδύσεις. Λόγω των εκλογών η Βουλή έκλεισε στις αρχές Δε-

“

«Με συλλογική και σκληρή δουλειά, αίσθημα ευθύνης, τόλμη, και κυρίως δέσμευση για το κοινό καλό, δεν υπάρχει ζήτημα που δεν μπορεί να βρει τη λύση του».

κεμβρίου, οπότε υποχρεωτικά η ολοκλήρωσή τους και η κατάθεση για ψήφιση ευελπιστώ ότι θα γίνει με την καινούργια διακυβέρνηση.

—Έχουν υπάρξει αλλαγές και σε πιο γενικά θέματα του πολιτιστικού μας τοπίου;

—Πολύ σύντομα θα έχουμε απτά παραδείγματα της οριζόντιας πολιτιστικής αντίληψης του Υφυπουργείου μέσω του κορηγίου προγράμματος Πολιτιστικής Αποκέντρωσης που ήδη ξεκινήσαμε. Στόχος είναι ανάδειξη της πολιτιστικής μας υποδομής και δημιουργία συνεργειών της Πολιτιστικής μας Κληρονομιάς, της Λαϊκής Παράδοσης και του Σύγχρονου Πολιτισμού. Ξέρετε, έχω επισκεφθεί δεκάδες δήμους και κοινότητες, έχουμε επιλέξει υποδομές σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς και σύντομα θα αρχίσει να υλοποιείται το δίκτυο φιλοξενίας καλλιτεχνών στις υποδομές αυτές.

Αρχή θα κάνουμε με τα κω-

«Πρέπει να κάνουμε τη χώρα μας ένα ελκυστικό προορισμό για διεθνή καλλιτεχνική δραστηριότητα. Η θέση μας στη Μεσόγειο και τα διάφορα δύσκολα θέματα που απασχολούν τις γύρω χώρες νομίζω πως θα μπορούσε να καταστήσει την Κύπρο ένα πολιτιστικά παραγωγικό κόμβο» λέει στην «Κ» ο υφυπουργός Πολιτισμού Γιάννης Τουμαζής.

ριά Λεμύθου και Σαϊτίτς, όπου οι προετοιμασίες βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο. Το υφυπουργείο πιστεύει πολύ στην συμπεριληπτικότητα και την αποδοχή. Σε στενή συνεργασία με το υφυπουργείο Κοινωνικών Πρόνοι-ας ξεκινούμε άμεσα σειρά δράσεων δημιουργικής απασχόλησης με σκοπό την πολιτιστική ένταξη ασυνόδευτων ανηλίκων που φιλοξενούνται σε δομές. Οι δραστηριότητες αυτές περιλαμβάνουν εργαστήρια Κεραμικής, Σχέδι-ου, Κολλάζ και Χαρακτικής και θα διεξάγονται από επαγγελματίες καλλιτέχνες. Το υφυπουργείο Πρόνοι-ας μας έχει ήδη αποστεί-λει κατάλογο με τα στοιχεία των ασυνόδευτων ανηλίκων, οι οποίοι έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον συμμετοχής καθώς και τους χώρους διεξαγωγής των δραστηριοτήτων ανά επαρχία και προχωρά-με στην υλοποίηση των δράσεων. Με την ανανέωση, τον εκσυγχρο-νισμό, και την αναβάθμιση του θεσμού των Κυπρίων, δηλαδή την οικονομική στήριξη και την παρο-

χή κινήτρων στους δημιουργούς και στην πολιτιστική βιομηχανία ευρύτερα, στοχεύουμε στην άν-θιση της φρεσθβαλικής σκηνής του νησιού μας.

Αλλά και η αύξηση των κον-δυλίων για το πρόγραμμα Πολι-τισμός και ιδιαιτέρως η σημαντική αύξηση στο κονδύλι για τον Κι-νηματογράφο (ένα εκατομμύριο επιπλέον), ευελπιστώ ότι θα δώ-σει μεγαλύτερη ώθηση στη δημι-ουργική παραγωγή στην Κύπρο. Παράλληλα, η συμμετοχή μου σε πολλά διεθνή φόρα με στόχο την ανάπτυξη της πολιτιστικής δι-πλωματίας, πιστεύω ότι θα κατα-λίζει στην προσέλευση επενδύ-σεων και ανθρώπινου κεφαλαίου, στην ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού, αλλά κυρίως τη δη-μιουργία και την εδραίωση μιας δυνατής εικόνας για τη χώρα μας με όλα τα οφέλη που αυτό συνε-πάγεται στον διεθνή χώρο. Μόλις επέστρεψα από το Νταβός, όπου με πρωτοβουλία της Ελβετίας μα-ζί με άλλες 32 ευρωπαϊκές χώρες υπογράψαμε την ιδρυτική πράξη

της Συμμαχίας του Νταβός που στοχεύει σε ένα δομημένο περι-βάλλον υψηλής ποιότητας, πιο δίκαιο, πιο συμπεριληπτικό, αι-σθητικά ωραίο και με επίκεντρο τον άνθρωπο.

Σε διμερή συνάντηση, μετά από πρόσκληση του Προέδρου της Ελβετικής Συνομοσπονδίας Alain Berset, με διαβεβαίωσε ότι η Ελβετία στηρίζει ένθερμα τις πολιτιστικές προσπάθειες της χώρας μας. Ήδη συνεργάζεται μαζί μας στενά, ιδιαίτερα στα θέ-ματα παράνομης διακίνησης και επιστροφής κλεμμένων αρχαιο-τήτων. Η στρατηγική θέση μας στην Ανατολική Μεσόγειο επι-βάλλει την ενεργή και ηγετική εμπλοκή της Κύπρου σε δράσεις και πρωτοβουλίες. Οι προχωρη-μένες επαφές μας με τις γύρω χώ-ρες θα δώσουν τα πρώτα αποτε-λέσματα εντός του έτους, μέσω των οποίων θα αναδειχθεί ο ση-μαντικός ρόλος που μπορούμε να διαδραματίσουμε, συμβάλλοντας στην εξομάλυνση και ανάπτυξη σχέσεων μέσω του πολιτισμού.

Θεσμική συμμετοχή

—Είναι η συμμετοχή στην Επίδαυρο τελικά πολιτιστι-κό ή πολιτικό ζήτημα; —Προσωπικά θεωρώ πως η συμμετοχή μας στο Φεστι-βάλ Αθηνών και Επίδαυ-ρου, ένα από τα παλιότερα διεθνή φεστιβάλ αρχαίου δράματος πρέπει να είναι θεσμική. Είμαστε ένα κρα-τικό θέατρο που «ομιλεί» την ελληνική γλώσσα. Αυ-τό είναι που συζητώ με την υπουργό Πολιτισμού της Ελλάδας. Σίγουρα πρέπει πάντα να υπάρχουν τα καλ-λιτεχνικά εκέγγα, αλλά η σύγχρονη θεατρική μας παρουσία αποδεικνύει την ποιότητα της δουλειάς μας. Ας κριθούμε από το αποτέ-λεσμα. Φυσικά, η συμμετο-χή στην Επίδαυρο δεν είναι αυτοσκοπός και ούτε πρέ-πει να είναι η μόνη μας επι-δίωξη. Μέσω της ανάπτυ-ξης της εξωστρέφειας που ανέφερα προηγουμένως θα πρέπει να υπάρχουνε δημιουργικά και καλλιτε-χνικά σε πολλά σημεία στο διεθνή χώρο. Και ιδιαίτερα στην περιοχή μας.

—Ποιες ήταν οι προκλήσεις του επιταμίνου και ποια παρακατα-θήκη αφήνετε για τον επόμενη ή την επόμενη;

—Οι προκλήσεις ήταν πάρα πολλές. Η μεγαλύτερη φυσικά ήταν η ανάληψη της ίδιας της ηγεσίας του υφυπουργείου Πο-λιτισμού μετά την τόσο τιμητική για μένα επιλογή του Νίκου Ανα-στασιάδου. Δέχθηκα χωρίς δεύτε-ρη σκέψη παρά το ότι γνώριζα ότι θα είχα μόνο επτά μήνες να σχεδιάσω και να υλοποιήσω τα οράματά μου. Η άριστη συνεργασία μου με την αναπληρώτρια γενική διευθύντρια του υφυπουρ-γείου μας, Αθηνά Μιχαηλίδου και τα στελέχη των υπηρεσιών μας, βοήθησε στην αντιμετώπιση των προκλήσεων. Άλλωστε, όλοι μας όσοι δουλεύουμε τόσα χρόνια στον χώρο του Πολιτισμού πε-ριμέναμε εναγωνίως δημιουρ-γία του υφυπουργείου. Αυτή λοιπόν είναι η παρακαταθήκη μου: η έναρξη και δρομολόγη-ση της ομαλής λειτουργίας του υφυπουργείου Πολιτισμού και η δρομολόγηση όλων των σημαντι-κών θεμάτων που αφορούν τους δημιουργούς.

—Ποιο θεσμικό ζήτημα προπα-θήσατε να επιλύσετε και δεν τα καταφέρατε; Ποιοι ήταν οι λόγοι;

—Όπως σας είπα έχουμε ανοί-ξει όλα σχεδόν τα θέματα που μας ταλανίζουν εδώ και δεκαετίες. Κά-ποια από αυτά, όπως είναι φυσικό, είναι δύσκολα και χρόνια. Άλλα πάντοτε ήταν πεποισμένη μου πως με την επόμενη ή την επόμενη, αίσθημα ευθύνης, τόλμη, και κυ-ρίως δέσμευση για το κοινό καλό, δεν υπάρχει ζήτημα που δεν μπο-ρεί να βρει τη λύση του.

—Βρεθήκατε στο πλευρό του Αβέρωφ Νεοφύτου κατά την υποβολή της υποψηφιότητάς του. Θα σας ενδιέφερε μία δεύ-τερη θητεία;

—Γεννήθηκα το 1960, δύο βδο-μάδες πριν από την επίσημη ανα-κήρυξη της ανεξαρτησίας. Είμαι γέννημα θρέμμα Βαρωσιώτης και έχω βιώσει κυριολεκτικά όλη τη νεότερη ιστορία της Κύπρου. Η ενεργός ενασχόλησή μου με τα κοινά δεν ξεκίνησε με την ανά-ληψη του υφυπουργείου, δεν πε-ριορίστηκε ποτέ στα θέματα του Πολιτισμού, και δεν πρόκειται να τελειώσει εδώ. Η ενεργός συμμε-τοχή μου στην πολιτική λοιπόν, θα συνεχίσει. Είτε παραμείνω στο υφυπουργείο είτε όχι.

Πεπερασμένες οι δυνατότητες και οι ανάγκες πολλές

—Είναι πεπερασμένες οι δυνατό-τητες του κρατικού κορβανά... Ποιοι άλλοι τρόποι μπορούν να εξεταστούν για να ενισχυθεί ο πολιτισμός στη χώρα μας;

—Όντως είναι πεπερασμένες οι δυνατότητες και οι ανάγκες πολ-λές. Η δημιουργία όμως του υφυ-πουργείου φέρνει στην επιφάνεια και αναδεικνύει τη σημασία των αναγκών αυτών. Πλέον μπορεί ο Πολιτισμός μέσω του πολιτικού του προίσταμένου να διεκδικεί επί ίσοις όροις το μερίδιο στην πίτα. Από την 1η Ιανουαρίου έχουμε τον δικό μας (αυξημένο) προϋπολογισμό. Δεν ήταν εύκο-λη διαδικασία η διαπραγμάτευ-ση του. Κι όμως έχουμε πετύχει σημαντικές αυξήσεις (γύρω στο 30% συνολικά και 60% για τον κινηματογράφο). Πιστεύω πολύ στη θέσπιση των φορολογικών κινήτρων για επενδύσεις στον Πολιτισμό. Πρέπει οπωσδήποτε να κάνουμε τη χώρα μας ένα ελ-κυστικό προορισμό για διεθνή καλλιτεχνικά δραστηριότητα. Η θέση μας στη Μεσόγειο και τα διάφορα δύσκολα θέματα που απασχολούν τις γύρω χώρες νο-μίζω πως θα μπορούσε να κατα-στήσει την Κύπρο ένα πολιτιστι-κά παραγωγικό κόμβο. Πρέπει για

«Ο ρόλος του υφυπουρ-γού Πολιτισμού είναι να είναι ο θεματοφύλακας αυτής της ελευθερίας. Αλλοίμονο αν αντιμεω-πίζουμε την καλλιτεχνι-κή έκφραση α λα καρτ».

τον σκοπό αυτό να γίνουμε πιο εξωστρεφείς, να αναπτύξουμε τις διεθνείς μας σχέσεις...

—Πρόσφατα είχαμε τα ζητήματα χρηματοδότησής του ελευθέ-ρου θεάτρου, γι' αυτό το ρωτώ...

—Γνωρίζω καλά τα ζητήματα του θεάτρου και της ζωτικής βι-ωσιμότητας των ιδιωτικών θεα-τρικών φορέων μας που παρά-γουν εξαιρετικό έργο. Σε αυτό συνέβαλε και η πεντάχρονη θη-τεία μου ως πρόεδρος στο Δ.Σ. του ΘΟΚ. Όντως το θέατρο έχει αναπτυχθεί πάρα πολύ στη χώ-ρα μας. Σίγουρα πρέπει να υπάρ-ξουν περαιτέρω αυξήσεις και θα υπάρχουν. Πέρασαμε σε λίγα χρό-νια από τα κορηγικά σχέδια Α, Β, Γ στο ΘΥΜΕΛΗ. Τώρα και αυτό ολοκληρώνει την υφιστάμενη δι-

«Είναι μεγάλο και πολύπλοκο το θεατρικό μας οικοσύστημα. Η βιωσιμότητα όμως είναι σημείο κλειδί. Δεν μπορεί και δεν πρέπει τα πάντα να είναι κρατι-κοδίαιτα, αυτό παραπέμπει σε άλλα συστήματα».

αδρομή του. Η ίδρυση του υφυ-πουργείου θα βοηθήσει σε αυτό. Ήδη επεξεργάζομαστε ένα κορη-γικό πρόγραμμα-ομπρέλα για το θέατρο, το οποίο θα απευθύνεται τόσο στα σχήματα που διαθέτουν στέγη όσο και στις πιο μικρές και ad hoc ομάδες. Είναι μεγάλο και πολύπλοκο το θεατρικό μας οι-κοσύστημα. Η βιωσιμότητα όμως είναι σημείο κλειδί. Δεν μπορεί και δεν πρέπει τα πάντα να είναι κρατικοδίαιτα, αυτό παραπέμπει

σε άλλα συστήματα. Θα πρέπει και οι πολιτιστικοί παραγωγοί να μελετήσουν το σύγχρονο δη-μιουργικό τοπίο διεθνώς. Θα πρέ-πει να λειτουργούν με ευελιξία και με συνέργειες.

Ταυτόχρονα θα πρέπει να βρουν σύγχρονους τρόπους ανά-πτυξης του κοινού, να έχουν πε-ρισσότερη δικτύωση, καλύτερη τεχνονογώσια και οργάνωση και ευρωπαϊκές συνεργασίες. Θα βο-ηθήσουμε και εμείς σε αυτό μέσω

ειδικών ενημερωτικών σεμιναρι-ών και προγραμμάτων ενδυνά-μωσης καλλιτεχνών και πολιτι-στικών παραγωγών. Και βέβαια απαραίτητη προϋπόθεση είναι οι ηθοποιοί και οι υπόλοιποι επαγ-γελματίες του θεάτρου να εργα-ζονται σε ένα σωστό εργασιακό περιβάλλον, με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχει κάθε Κύπριος εργαζόμενος.

—Ποιος πρέπει κατά τη γνώμη σας να είναι ο ρόλος ενός υφυ-πουργού Πολιτισμού σε θέματα όπως η λογοκρισία, ή η επιτρο-πή θεαμάτων...;

—Η ελευθερία της έκφρασης και δη της καλλιτεχνικής είναι αδιαπραγμάτευτη και προστατεύ-εται τόσο από το Κυπριακό Σύ-νταγμα (άρθρο 19) αλλά και από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρω-πίνων Δικαιωμάτων (άρθρο 10). Ο ρόλος του υφυπουργού Πολι-τισμού είναι να είναι ο θεματο-φύλακας αυτής της ελευθερίας. Αλλοίμονο αν αντιμετωπίζουμε την καλλιτεχνική έκφραση α λα καρτ. Αυτό είναι και επικίνδυ-νο και απαράδεκτο. Αλλά έχετε δικαίο που το ρωτάτε. Γιατί πι-στεύω πως παρά τις νομοθεσίες και τις διακηρύξεις, δεν πρέπει

να θεωρούμε τις κατακτήσεις αυ-τές δεδομένες. Κάποια πράγμα-τα είναι πάρα πολύ εύθραυστα και το οφείλουμε σε όσους έχουν παλέψει γι' αυτά τα δικαιώματα, δηλαδή για την ίδια την ανθρω-πινή ελευθερία, να μην επανα-παυόμαστε.

—Πιστεύετε ότι η ένταξη του Τμήματος Αρχαιοτήτων θα προ-χωρήσει ομαλά; Έχουν γίνει προκαταρκτικές εργασίες;

—Είμαι σίγουρος πως θα προ-χωρήσει ομαλά. Ήδη είμαστε σε στενή επαφή για την ομαλή έντα-ξη του Τμήματος Αρχαιοτήτων στο υφυπουργείο Πολιτισμού. Η σημασία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς είναι τεράστια για τη χώρα μας. Το Τμήμα Αρχαιοτή-των με την πολυσχιδή δραστηριό-τητά του, αλλά και με την ανεγέρ-ση του νέου Κυπριακού Μουσείου αποτελεί βασικό πυλώνα της ρα-χοκοκαλιάς του υφυπουργείου. Πολιτιστική Κληρονομιά, Νεό-τερος και Σύγχρονος Πολιτισμός είναι τα όπλα στη φαρέτρα μας. Ο Πολιτισμός ως η ήπια δύναμη μπορεί να θέσει στέρεες βάσεις για την εξομάλυνση των πολλών διαφορών αλλά και τη βιώσιμη και ειρηνική ανάπτυξη.

Ο άνθρωπος, το πραγματικό και το θεϊκό

Μια ερμηνεία του Ζωρζ Μπατάιγ για τον κόσμο και την ύπαρξη

ΖΩΡΖ ΜΠΑΤΑΪΓ
Θεωρία της θρησκείας
μτφρ. Χρήστος Η. Γεμελιάρης
εκδ. Ύψιλον/βιβλία, 2022, **σελ.** 136

Της **ΜΑΓΔΑΛΗΝΗΣ ΤΣΕΒΡΕΝΗ**

Από τον τίτλο και μόνον αυτού του μικρού δοκιμίου, «Θεωρία της θρησκείας», αφηνόμεστε για μια στιγμή να παρασυρθούμε στο πεδίο των συγκροτητικών ερωτημάτων της θρησκείας, της σωτηριολογίας, του κοινωνικού ρόλου της, της καταγωγικής αρχής ή της λειτουργίας της. Για τον Ζωρζ Μπατάιγ, όμως, κάθε υποθετική αναφορά σε ένα γενικό τοπίο του παρελθόντος σαν να ήταν παρόν αποτελεί ανοησία. Η αναπαράσταση του σύμπαντος χωρίς τον άνθρωπο ή η απόδοση νοήματος αποκομμένη από τη συνείδηση που νοηματοδοτεί, όλα αυτά δεν είναι παρά αυθαιρεσίες και συντελούνται με ένα ποιητικό άλμα, μια κίνηση που υποκαθιστά «το μηδέν της άγνοιας με μια μη διακριτή επιφροίτηση».

Ο Μπατάιγ, σημαντικός Γάλλος λογοτέχνης και στοχαστής του 20ού αιώνα, καταθέτει μια περίτεχνη κοσμοθεωρία κάνοντας μια

σημασιολογική μετάθεση από ό,τι αυτόματα μπορεί κανείς να σκεφτεί ως θεωρία της θρησκείας. Στην κοσμοθεωρία του η έννοια του θείου έχει αναγκαία κεντρικό ρόλο, καθώς χωρίς αυτή την ιδέα, ο άνθρωπος δεν θα είχε καταφέρει να εργαλειοποιήσει τον κόσμο και να τον οργανώσει ορθολογικά. Δεν θα είχε χτίσει ένα σύνολο καθολικών ηθικών αρχών ή ένα δικαιοκώ σύστημα. Το θεϊκό και ιερό δεν εξαρτάται από τη χρονική διάρκεια, δεν επηρεάζεται από τη μεταβλητότητα της ύλης. Και έτσι, ο άνθρωπος κατορθώνει, αντιπαρτιθέμενος, να μετατραπεί ο ίδιος σε εργαλείο με απώτερο σκοπό την παραγωγή: ένα πράγμα μεταξύ άλλων, ένα πράγμα μέσα στον κόσμο των πραγμάτων.

Χωρίς ρητές αναφορές στην Ιστορία, την πολιτική ή την ανθρωπολογία, αλλά σε ένα βαθιά φιλοσοφικό –αλλά και πολιτικό τελικά– κείμενο, ο συγγραφέας διαγράφει την πορεία του ανθρώπινου πολιτισμού. Μιλώντας με αδρές γραμμές για την ανθρωπολογία που σχηματίζεται στη «Θεωρία της θρησκείας», ο άνθρωπος διακρίνει τον εαυτό του

Σε κάθε στιγμή της σύνθεσής του, ο συγγραφέας αντιπαραθέτει το θεϊκό με το πραγματικό, θέτοντας πάντα ως άξονα τον άνθρωπο, τη συνείδηση που νοηματοδοτεί τον κόσμο.

Χωρίς την ιδέα του θείου δεν θα είχαμε καταφέρει να εργαλειοποιήσουμε τον κόσμο και να τον οργανώσουμε ορθολογικά.

από τον ζωικό κόσμο, από την εμμέλεια της ζωικής ζωής, και επιβεβαιώνει τη δύναμή του να αποστασιοποιείται από αυτόν με τη θυσία, με την ιερή γιορτή, μέσα στην κοινότητα της θρησκείας, με την υπεροχή του πνεύματος ή των πνευμάτων. Ο πραγματικός κόσμος μετατρέπεται σε υπόλειμμα του θεϊκού, και αυτός ο τελευταίος εξαπλώνεται επικίνδυνα. Και όσο εξαπλώνεται, τόσο η αντίσταση στη μη διακριτή मुखιότητα, στη ζωική ζωή, αλλά

και η ανάγκη διαρκούς επανεπινόησης μιας υπερβατικότητας, ξεχειλίζουν την εσωτερική βία, η οποία τώρα ξεσπά και εκδηλώνεται προς τα έξω. Ο άνθρωπος στρέφεται στον πόλεμο.

Με τον πόλεμο, ο άνθρωπος που αντιμετώπιζε την ύπαρξη σαν πράγμα, περνάει στο επόμενο στάδιο της πολιτισμικής του ανάπτυξης και μετατρέπεται τον ίδιο τον άνθρωπο όχι απλά σε εργαλείο, αλλά σε εμπόρευμα. Η καθυπόταξη του ανθρώπου από άνθρωπο, η βία, καθιστά την ίδια την ανθρωπότητα ένα πράγμα στον κόσμο των πραγμάτων. «Το ιερό κύρος που ιδιοποιείται [ο πολεμιστής] είναι το πρόσχημα ενός κόσμου, που, κατά βάθος, έχει μετατραπεί σε αξία χρήσης».

Περάσαμε έτσι από τον αρχαϊκό κόσμο στην εποχή της στρατιωτικής τάξης και ύστερα στην

αυτοκρατορία των πραγμάτων, η οποία επιδιώκει να έχει χαρακτηριστικά καθολικά. Εδώ, αναπτύσσεται το δίκαιο και εγκαθιδρύεται η ηθική για τη διασφάλιση της σταθερότητας και την ενίσχυση της συσσώρευσης. Εμφανίζεται και κυριαρχεί ο δυϊσμός, ο οποίος ορίζει το καλό τοποθετώντας το στην πλευρά του πνεύματος, του θεϊκού, του ιερού, ενώ ταυτόχρονα εξορκίζει την αρχή του κακού και της ύλης. Πρόκειται για «μια αυτοκρατορία της τάξης της πραγματικότητας όπου κυριαρχεί η υποτέλεια».

Ο δυϊσμός θα οδηγήσει, τελικά, στον αποκλεισμό του αισθητού κόσμου βάσει ορθολογικών κριτηρίων, κατά τη μεταβατική εποχή της μεσολάβησης. Για να ακολουθήσει, έπειτα, το βασίλειο των αυτόνομων πραγμάτων, ο κόσμος της βιομηχανίας, όπου η

Ένα βαθιά φιλοσοφικό –αλλά και πολιτικό τελικά– κείμενο.

παντελής αποκοπή των σχέσεων θεϊκού και πραγματικού έχει ως αποτέλεσμα την απόλυτη αποσύνδεση του ανθρώπου από τα έργα του και την άρρηκτη σύνδεσή του με την τάξη της πραγματικότητας.

Ο Μπατάιγ, με το ιδιαίτερο στυλ του, κατορθώνει να χτίσει, μέσα σε τόσο λίγες σελίδες, μια ολοκληρωμένη ερμηνεία για τον κόσμο και την ύπαρξη. Πρωτότυπη, ιδιαίτερη ερμηνεία, την οποία ο ίδιος θέλησε να αφήσει ανοικτή με τέτοιο τρόπο ώστε οι αναγνώστες του, μέσα από αυτή, να κατανοήσουν και να προβάλουν πάνω της τις δικές τους σκέψεις, τα δικά τους αναγνώσματα. Σε κάθε στιγμή της σύνθεσής του, ο συγγραφέας αντιπαραθέτει το θεϊκό με το πραγματικό, θέτοντας πάντα ως άξονα τον άνθρωπο, τη συνείδηση που νοηματοδοτεί τον κόσμο. Σε κάθε στιγμή της σύνθεσής του, ο Μπατάιγ θυμίζει τη σημασία μιας ξεχασμένης έντασης, μιας ελεύθερης κίνησης που «αναλύεται σε δάκρυα, εκστασιάζεται και ξεσπάει σε γέλια, φανερώνοντας με το γέλιο, την έκσταση ή τα δάκρυα το αδύνατο».

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΕΚΘΕΣΗ

Κύπρος Παντοτινή

Γεώργιος Πολ. Γεωργίου

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ
23.11 2022_26.02 2023

Έργα που θυμίζουν, απηχούν και προσδιορίζουν αυτό που λέγεται Κύπρος: ο τόπος, ο κόσμος, το είναι της.

Χορηγός Επικοινωνίας
Επίσημος Χορηγός Αεροποροδρόμων
Με τη Στήριξη

leventisgallery.org |

Αναστασία Γ. Λεβέντη 5
1087 Λευκωσία, Κύπρος, Τ: +357 22688838

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΣΑΒΒΑΤΟ
10:00 - 12:00

Σάββας Κοσιάρης

ΣΠΟΡ FM 95.0
ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΑΜΒΟΥΡΓΟ

Μοιραίες γυναίκες

Η Πινακοθήκη του Αμβούργου παρουσιάζει την έκθεση «Μοιραίες γυναίκες: Βλέμμα - Εξουσία - Φύλο» συγκεντρώνοντας πάνω από 200 έργα τέχνης που διαπραγματεύονται τη στερεότυπη εικόνα της φαι φατάλ. Η έκθεση προσφέρει πλούτο με προφανλίτες, συμβολιστές, εξπρεσιονιστές, μοντέρνους και φεμινίστριες. Η ιδέα της φαι φατάλ, με ρίζες στη Βίβλο και στη μυθολογία, αναnevώνεται διαρκώς μέσα από την εικονογραφία και τα νέα μέσα.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Μαρκ Ρόθκο

Η ιστορία του Μαρκ Ρόθκο ταυτίζεται με αυτή των ιδεών στον 20ό αιώνα. Μετανάστης από τη Λετονία στις ΗΠΑ, απέδωσε μια τέτοια ιερότητα στη μελέτη του χρώματος που τα έργα του είναι πηγές συγκίνησης. Έλεγε πως μέσα από τη σπουδή του πάνω στις δυνατότητες της αφαίρεσης επιχειρούσε να αποδώσει φόρο τιμής σε όλα τα θύματα του Ολοκαυτώματος. Έκθεση έργων του παρουσιάζεται στο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης στη Νέα Υόρκη.

ΣΙΝΕΜΑ

Τζίνα Λολομπριτζίντα

Απόλυτη σταρ στις δεκαετίες '50 και '60, η Τζίνα Λολομπριτζίντα συμβόλισε τη διεθνή απήχηση των ηθοποιών από την Ιταλία. Παράλληλα, με την ανάπτυξη του σινεμά στη χώρα άρχισε και η εξαγωγή αστέρων στο Χόλιγουντ. Πάρα πολλές οι περιπτώσεις, ανδρών και γυναικών, που δοκίμασαν την τύχη τους. Η Σοφία Λόρεν ήταν λαμπρή εξαίρεση που έγινε γνωστή στις ΗΠΑ, όπως και η Λολομπριτζίντα που ήδη από το 1953 μπήκε στα μεγάλα στούντιο.

ΒΟΣΤΩΝΗ

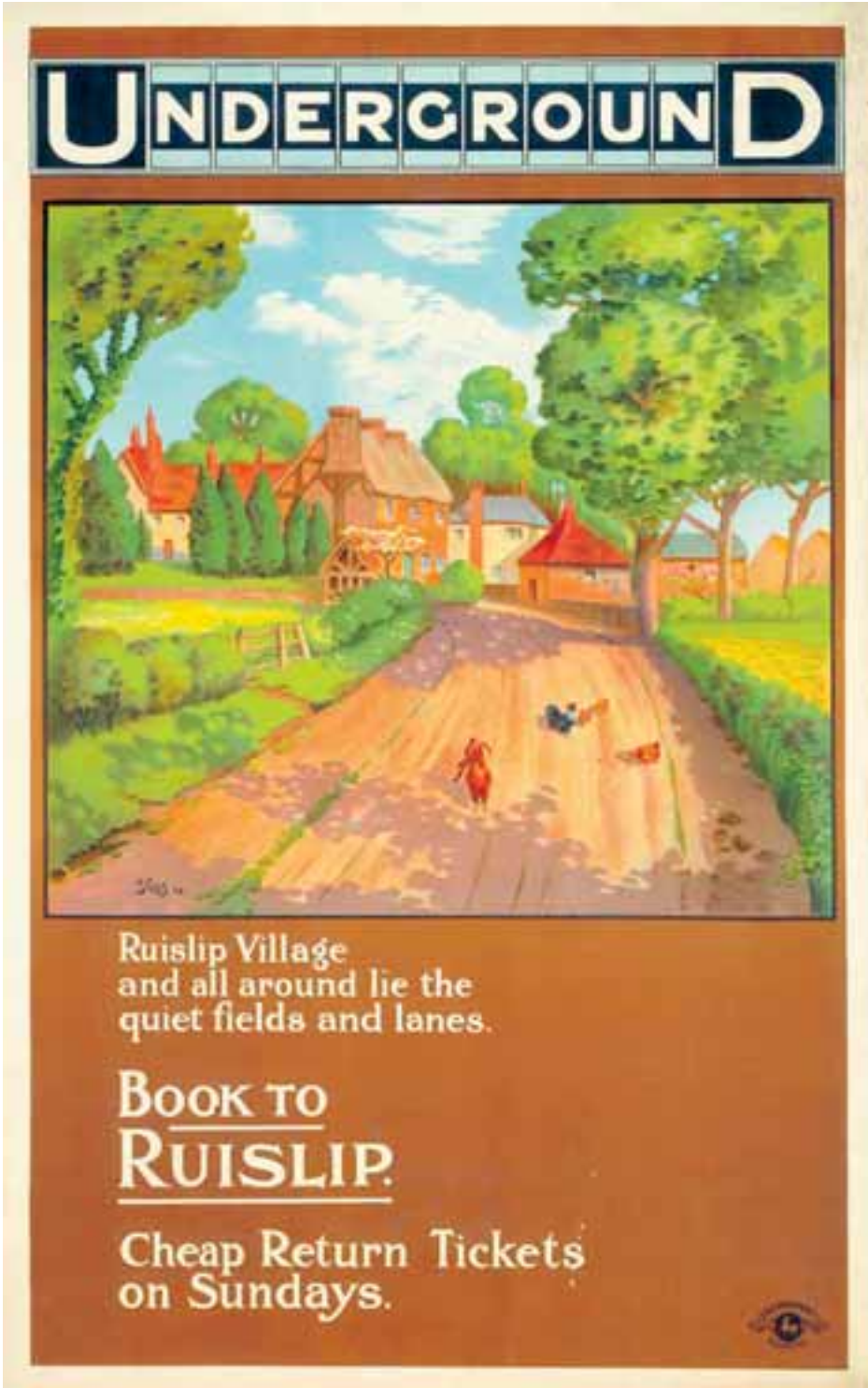
Η αγκαλιά

Το νέο δημόσιο γλυπτό στη Βοστώνη έχει βαθιά συναισθηματική ιστορία. Συμβολίζει τον εναγκαλισμό του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ Τζούνιор με τη γυναίκα του, Κορέτα, όταν άκουσε ότι τιμήθηκε με το Νομπέλ Ειρήνης το 1964. Είναι έργο του 47χρονου Νεοϋρκέζου γλύπτη Χανκ Γουίλνις Τόμας, που εκπροσωπείται από την γκαλερί Pace. Το γλυπτό, ύψους έξι μέτρων, αποτελεί πλέον σύμβολο ενός πνεύματος ελευθερίας και συναδέλφωσης.

ΛΙΣΣΑΒΩΝΑ

Η αίγλη της Αιγύπτου

Στο Μουσείο Καλούστ Γκιουλμπενκιάν η έκθεση «Σούπερ σταρ Φαραώ» διερευνά την πολιτισμική διείσδυση των αρχαιολογικών συμβόλων της αρχαίας Αιγύπτου στον παγκόσμιο πολιτισμό. Ακόμη και προβολές ταινιών του βωβού κινηματογράφου με θέμα την Κλεοπάτρα εντάσσονται σε μια πολυπτυχη παρουσίαση με σκοπό την προσέγγιση ενός γοητευτικού θέματος που επί της ουσίας μιλάει για το πώς η αρχαία Αίγυπτος πέρασε στο κοινό φαντασιακό.

Αφίσα του 1912 για τον μητροπολιτικό σιδηρόδρομο του Λονδίνου.

Το Λονδίνο γιορτάζει 160 χρόνια μητροπολιτικού σιδηροδρόμου

Τον Ιανουάριο του 1863, το Λονδίνο υποδέχθηκε μια καινοτομία που άλλαξε έκτοτε την καθημερινότητά του. Ήταν τότε που γεννήθηκε ο μητροπολιτικός σιδηρόδρομος, αρχικά με επτά κεντρικούς σταθμούς ανάμεσα στο Πάντινγκτον και το Φάρινγκτον. Η εξέλιξη ήταν αρχικά αργή έως ότου υπάρξει ηλεκτροδότηση στα τέλη της δεκαετίας του 1880 και εμπιστοσύνη των επενδυτών στο καινοτόμο μέσο. Εκτοτε αναπτύσσεται διαρκώς αλλά ήδη από το 1900 ήταν ένα κανονικό μετρό όπως το εννοούμε σήμερα. Αλλωστε, το Λονδίνο που στη διάρκεια της βικτωριανής εποχής έγινε μια μεγάλη μητρόπολη, με όλα τα θετικά και αρνητικά αυτής της εξέλιξης, ενσωμάτωνε διαρκώς όλες τις καινοτομίες με κύρια ανταγωνίστρια πόλη το Παρίσι, που στη δεκαετία του 1860 άλλαζε συθέμελα με την εφαρμογή του σχεδίου Haussmann επί Ναπολέοντος Γ'. Το νέο Παρίσι γεννιόταν, αλλά μαζί γεννιόταν και το νέο Λονδίνο. Η ένταση των μεταβολών στο δεύτερο ήμισυ του 19ου αιώνα ήταν μεγάλη και η επέτειος των 160 ετών λειτουργίας του tube μας οδηγεί σε σκέψεις για την πορεία των ευρωπαϊκών μεγαλουπόλεων. Στο Μουσείο Μεταφορών του Λονδίνου, στο Κόβεντ Γκάρντεν, η ίδια η ιστορία

των σιδηροδρόμων και του μετρό αποθεώνεται με τον πλέον ελκυστικό τρόπο. Μία παράμετρος είναι τα διαφημιστικά πόστερ του λονδρέζικου μητροπολιτικού σιδηροδρόμου, μια οπτική και ψυχική απόλαυση της ιστορίας των γραφιστικών τεχνών στη διάρκεια του 20ού αιώνα. Τα πόστερ του tube έχουν αφήσει εποχή και τα βρίσκει κανείς σε αφίσες, κάρτες και άλλα είδη εμπορικής χρήσης καθώς είναι και μια περίληψη της βρετανικής κοινωνίας. Οι αφίσες εκείνες συνδύαζαν με ιδέες για χρήση του ελεύθερου χρόνου, ως επί το πλείστον, κάτι στο οποίο θα μπορούσε να συνδράμει ο σιδηρόδρομος, υπόγειος και υπέργειος. Το 1933 είναι έτος-σταθμός καθώς όλες οι εταιρείες που διαχειρίζονται το μετρό του Λονδίνου περιέρχονται σε κρατικό έλεγχο με τη γέννηση ενιαίου φορέα για όλες τις συγκοινωνίες. Τότε, στη δεκαετία του 1930 γίνονται πολλά έργα αναβάθμισης και επέκτασης του δικτύου και των σταθμών, και έχουμε ενδιαφέρουσα αισθητική κληρονομιά από εκείνη την περίοδο με όλη την ατμόσφαιρα της βρετανικής αρντεκ. Το μετρό του Λονδίνου συνδέθηκε με το αεροδρόμιο Χίθροου το 1977 και το 1979 εγκαινιάστηκε η γραμμή Jubilee. Μία ιστορία 160 χρόνων...

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Ο άνθρωπος που προσπάθησε η Ιστορία να διαγράψει

Το 1752, ο Πορτογάλος καθολικός ιερέας Ντιόγκο Μπαρμπόσα Ματσάντο υπέγραψε ένα λήμμα στην Bibliotheca Lusitana για έναν Πορτογάλο μουσικό ονόματι Βιτσέντε Λουζιτάνο (Vincente Lusitano). Ο Ματσάντο γράφει ότι ο Λουζιτάνο είχε γεννηθεί στην πόλη Ολιβένκα, χειροτονήθηκε στο τάγμα του Αγίου Πέτρου, ότι διδάξε μουσική «με μεγάλη επιτυχία, λαμβάνοντας υψηλά διδάκτρα από τους μαθητές του». Ο Ματσάντο, όμως, παραλείπει μία σημαντική λεπτομέρεια, μολονότι αναφέρεται σε μία από τις πηγές του, ένα χειρόγραφο του 17ου αιώνα που υπογράφει ο Ζοάο Φράνκο Μπαρέτο. Εκεί, ο Λουζιτάνο περιγράφεται ως «πάρντο»: μιγάς δηλαδή. Είναι πολύ πιθανό να είχε μητέρα Αφρικανή και πατέρα Πορτογάλο.

«Ήταν άραγε τυχαία ή σκόπι-

Ο Βιτσέντε Λουζιτάνο είναι πολύ πιθανό να είχε μητέρα Αφρικανή και πατέρα Πορτογάλο.

μη αυτή η παράλειψη;» αναρωτιέται ο ανώνυμος συντάκτης του φυλλαδίου που συνοδεύει την ψηφιακή ηχογράφηση των Μοτέτων του Λουζιτάνο από τη δισκογραφική Linn (έκδοση του 2022) και ερμηνευτές το έξοχο Marian Consort.

Στην ιστορία της λεγόμενης κλασικής μουσικής, ο μοναδικός γνωστός μαύρος συνθέτης είναι ο Ζοζέφ Βολόν, Σεβαλιέ ντε Σεν-Ζορζ (1745-1799), ο «μαύρος Μότσαρτ». Νόθο παιδί Γάλλου ιδιοκτήτη φυτείας στη Γουαδελούπη και μαύρης σκλάβας από τη Σε-

Το εξώφυλλο του δίσκου που κυκλοφόρησε το 2022 με τα Μοτέτα του Βιτσέντε Λουζιτάνο από το σύνολο The Marian Consort. Εταιρεία: Linn.

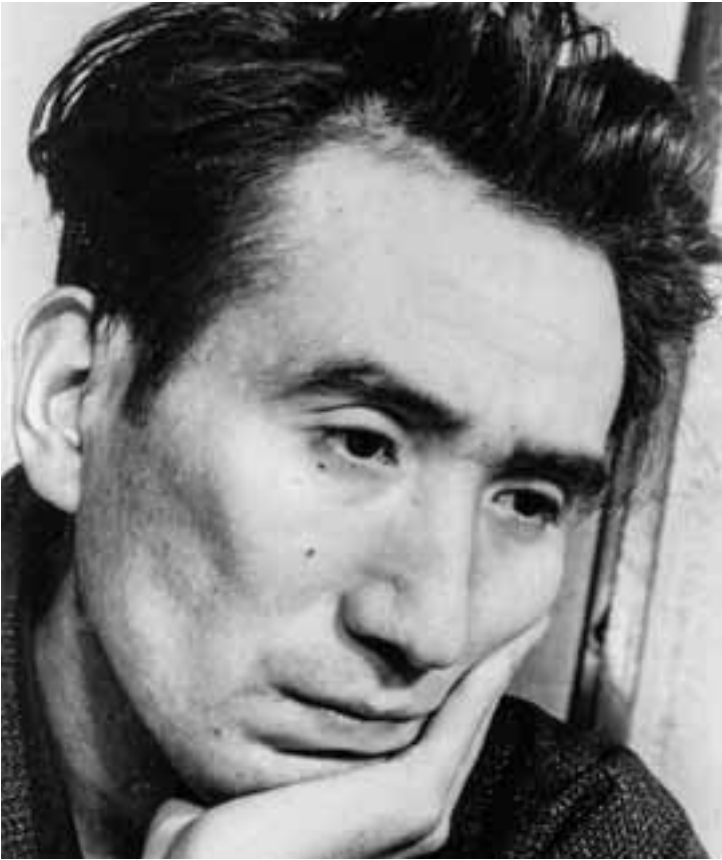
νέγλην, ο Βολόν, σύγχρονος του Μότσαρτ (είχαν γνωριστεί), συνέθεσε εξαιρετικά έργα, ενώ πήρε μέρος και στη Γαλλική Επανάσταση. Ο Βολόν απολαύει υστεροφημίας: ο Λουζιτάνο, πάλι, όχι. Πέρα από το έργο του στη θεωρία της μουσικής και, βέβαια, τις «μουσικές εξαισεις» (για αγγελικές φωνές) που άφησε, ο Λουζιτάνο είναι γνωστός στους μουσικολογικούς κύκλους για τη δημόσια διαμάχη του πάνω σε ζητήματα θρησκευτικής μουσικής με τον Νικόλα Βιτσεντίνο στη Ρώμη το 1551. Η ερμηνεία του μοτέτου του Λουζιτάνο «Regina Caeli» (περιλαμβάνεται στο cd) πυροδότησε τη διαμάχη πάνω στους ιδιαίτερους χρωματισμούς της μουσικής του, καθώς και στη χρήση τρόπων της αρχαίας ελληνικής μουσικής. Βασικές επιρροές, πάντως, φαίνεται να ήταν δύο έξοχοι συνθέτες:

ο Ζοζκίν Ντεσπρέ (1450-1521) και ο φερόμενος ως «πρώτος Αγγλος συνθέτης», ο Τζον Ντάνσταμπλ (1390-1453). Κριτική επιτροπή αποτελούμενη και από μέλη της Καπέλα Σιστίνα δικαίωσε τον Λουζιτάνο. Όμως ο Βιτσεντίνο πήρε τους ιστορικούς με το μέρος του και, σχεδόν, εκμηδένισε τον μιγά μουσικό. Ήταν, έτσι, κι αλλιώς ένα «αουτσάιντερ» λόγω του χρώματος στο δέρμα του και μόνον. Ο Λουζιτάνο εξαφανίζεται για δέκα χρόνια. Τα ίχνη του εντοπίζονται το 1561 – παντρεμένος και έχει προσχωρήσει στον προτεσταντισμό. Μάλλον έζησε από το 1520 έως το 1563 ή '64. Και αυτό είναι όλο. Όλα τα άλλα είναι μουσικά. Φωνητική μουσική που μοιάζει να προέρχεται από μιαν άλλη, μυστική, υπερβατική διάσταση.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Ημουν πια άνθρωπος

Η ζωή έχει τρία στάδια. Παιδική ηλικία, εφηβεία, ενήλικη φάση. Δεν έχει άλλο. Μετά, τα πράγματα επαναλαμβάνονται και ο Οσάμου Νταζάι (1909-1948) δεν το αντέχει.

«Όλοι οι συγγραφείς
είναι αλήτες». Κι αν όχι
όλοι, τουλάχιστον
όσοι έχουμε
πραγματικά ανάγκη.

τά του σε ρούχα, αλκοόλ, βιβλία και οίκους ανοχής. Εγινε μαριφύστης. Παντρεύτηκε δύο φορές. Ήταν ερωτικά ασταθής. Κατηγορήθηκε για την αυτοκτονία της ερωμένης του και κατέληξε να είναι μορφοφιμανής. Δεν πρόλαβε να κλείσει τα τριάντα εννέα. Όλα τα παραπάνω αποτυπώνονται στις 150 σελίδες του βιβλίου. Θα μπορούσε κανείς να τον κατατάξει πρόχειρα στους αυτοβιογραφικούς συγγραφείς. Α στο λογοτεχνικό είδος που κυριαρχεί αυτήν την εποχή και είναι σημείο των καιρών μας: στην αυτομυθολογία. Ενα είδος που

προέρχεται από μια δεξαμενή
εργασίας και φόβου. Μόνο που
το «Δεν ήμουν πια άνθρωπος»
είναι ένα γραπτό αντιδραστικό.
Είναι αντιμυθοπλασία. Γιατί όσο
πο αυτοβιογραφικό γίνεται, τό-
σο πιο πειθαρχημένα κατακυλά-
ει στη μυθοπλασία. Και το αντι-
στροφ. Ταυτόχρονα.

Ο Νταζι έρμηνεύει την κοινότητα σαν ένα σύνολο από βλακεία. Ο ένας μολύνει τον άλλον. Η μόλυνση εξαπλώνεται μέσα από την αγωνία, τον τρόμο του θανάτου, την απιστία, την έλλειψη κατανόησης. Καθώς προσπαθεί να συλλάξει τα βασικά συστατικά της, les και προσπάθειά να ζήσει μ' ένα μολύβι τον πάτο της, βουλιάζει και μολύνεται εξίσου. Υποκύπτει στο πρόγραμμα της. Ki όντας απόλυτος, ανήθικος, τρελός, μεταμορφώνεται επιτέλους σε άνθρωπο. Επειδή, για ν' αναπογοητώσω μια φράση, καθώς παύει να σκέφτεται,

καταλαβαίνει. Τοῦτο λοιπόν το μυστιστόρημα που μοιάζει να ἔχει βγει ἀπὸ τὴν πιο κρυφὴ πλευρὰ μας, σκοτεινὴν μα αἰμάντιν, μας υπενθυμίζει πὼς ἡ κοινὼνία εἶναι ἕνας ἴδς. Ὅπως ἡ γλῶσσα, το γράψιμο: «Κάτι μυστηριώδες ὑπάρχει στὸν πυθμὲνα τῆς ἀνθρώπινς κοινὼνίας».

Δεν είναι τυχαίο που το βιβλίο απέκτησε έναν τεράστιο κύκλο αναγνωστών κι εξακολουθεί να είναι ένα από τα ευπώλητα μυθιστορήματα στην Ιαπωνία, που σούτ'αι άλλως είχε αγαπηθεί από την αρχή. Απέκτησε θαυμαστές, επηρέασε κόσμο. Εγινε φίλη, μάνγκα, άνιμε. Πρόκειται για ένα βιβλίο που θυμίζει παράδεισο. Μάλιστα, στη χώρα μας, με την ιδιότροπη λογοτεχνική της παραγωγή, συνέβη το ανεξήγητο. Φέτος, μέσα σε λίγους μήνες, το αριστούργημα του Νταζάι, άγνωστο μέχρι πρόσφατα στο ελληνικό κοινό, μεταφράστηκε τρεις φορές και κυκλοφόρησε από ισάριθμους εκδοτικούς οίκους. Λες και ένας παλιός παγωμένος ιός, φυλαγμένος καλά από το '48, απελευθερώθηκε στην μαζόφικη και αποφασιστική ναυαρχίδα της. Ακόμα και ο Πάτι Σμιθ είχε καταληφθεί από το πνεύμα του Νταζάι. Το '83, μετά τη γέννηση του γιου της, είχε βυθιστεί στην ιαπωνική λογοτεχνία. Είχε διαμορφώσει μια μικρή αποθήκη, σίπλα στην κρεβατοκάμαρα, σε ψευδοκτίριο, για να γράφει και να διαβάζει. Εκείνα τα χρόνια, που είχε αποσυρθεί από τη μουσική σκηνή για ν' αποφασίσει στην οικογένειά της, ο Νταζάι και ο Ακουταγκάου της έδωσαν εσωτερική συνοχή, κουράγιο. Το κουράγιο που δίνουν τα φαντάσματα: «Ο Ακουταγκάου, καταραμένος από τη φύση, και ο Νταζάι που καταράστηκε τον ίδιο του τον εαυτό».

Μια νύχτα ονειρεύτηκε τους δυο Ιάπωνες. «Μη χάνεις τον χρόνο σου μαζί μας», είπαν ο Νταζάι και ο Ακουταγκάου με μια φωνή, «δεν είμαστε παρά δυο αλήτες». «Όλοι οι συγγραφείς είναι αλήτες», μουρμούρισε η Πάτι μέσα στον ύπνο της. Κι αν όχι όλοι, τουλάχιστον όσοι έχουμε πραγματικά ανάγκη.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΝΟ ΝΙΑΒΗ

Ο Πάνος Μαρβής γεννήθηκε το 1956 στον Μάρθο Ευρυτανίας και ζει στην Αθήνα. Γράφει κυρίως ποίηση και έχει εκδώσει δύο συλλογές: «Ο μαύρος κόσμους στο χιόνι» και «Η Τριγωνομετρία των Παθών». Φέτος κυκλοφόρησαν (εκδ. Παρουσία) 30 ποιήματα, σε απόδοσή του στα ελληνικά, της Αργεντινής ποιήτριας Αλφονσίνια Στόρνι με τίτλο: «No me olviden, Μην με ξεχάσετε στο φιλιτρό της λήθης». Το πρόσφατο μυθιστόρημά του «Δέκα πόντους μαύρο χιόνι» (εκδ. Αρμός) γράφτηκε για να δώσει τις μνήμες μιας εποχής και να δικαιώσει ανθρώπινες υπάρξεις που τις οδίκησε η ιστορία.

**ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό
πλάι στο κρεβάτι σας;**
«Η επιστήμη της άχρηστης γνώ-
σης» του Γιούρι Ντομπρόφσκι, «Ο
άντρας που ήξερε να αγαπάει» του
Μάρτιν Βάλτζερ και το «Ορατή σαν
αόρατη» της Ζυράννας Ζατέλνι.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Ο Θεόφιλος Γούδας, του αείμνηστου Νίκου Χουλιαρά, από το μυθιστόρημα «Ζωή την άλλη φορά».
Γιατί είναι μεγάλος πειρασμός να αφηγηθείς ακόμη και νεκρός!

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους ποιητές ή συγγραφείς καλείτε,

ζῶντες και τεθνεῶτες;

Στην κορυφή, την Αργεντινά Αλφονσάιν Στόρνι! Την επίσης Αργεντινίαια ποίητρια Νόρα Λάγγκε και τον Κολομβιανό ποιητή Εδουάρδο Καρανσά, ποιήματα των οποίων αποδίδω στα ελληνικά αυτών τον καιρό. Μετά τη χρυσόστομη Άννα Αχμάτοβα και την Ιδέα Βιλαρίνι. Παραδίπλα τους συγγραφείς Ιβό Αντριπς, Βάργκας Λιόσα και Χουάν Ρούλφο. Από Έλληνες τους ποιητές Μιχάλη Γκανά, Κώστα Γ. Παπαεργίου και Πάνο Κυπαρίσση. Κι από συγγραφείς τον Νίκο Χουλιαρά, τον Χρήστο Χωμενίδη και τη Ζυράννα Ζατέλη.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Το αβάστακτο της ανελευθερίας, διαβάζοντας το βιβλίο «Η επιστήμη της άχρηστης γνώσης», του Γιούρι Ντομπρόφσκι.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
«Ο δρόμος της Φλάνδρας» του Κλοντ Σιμόν.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές; «Το φθινόπωρο του Πατριάρχη» του Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες.

«Απολογούμαι θα πει πως θέλω να αναπαυτώ οριστικά μες στην ευρύχωρη αγκάλη της συγγνώμης σας». Ένα σχόλιο για τη φράση.
Η ευρυχωρία της συγγνώμης είναι η πεμπτουσία και το μεγαλείο της αγάπης!

Τι οδηγεί την ηρωίδα στο να απολογηθεί στον Θεό;
Το βάρος των ανομιμάτων είναι αβάστακτο, η απολογία μας αλαφραίνει σαν φτερό.

ΣΕ έναν απολογισμό ζωής τα γεγονότα αποσιωπώνται σκόπιμα ή είναι η λήθη που τα διαγράφει;

Είμαστε επιρρεπείς στην παράβλεψη και η λήθη μας αλαφραίνει από τις ενοχές.

Επιμέλεια: **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ**

KRITIKH

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Ένας διπλός επικίνδυνος

ΜΑΡΙΑ ΓΙΑΓΙΑΝΝΟΥ
R.I.F. - Ο θάνατος στο φέισμπουκ
εκδ. Στερέωμα, σελ. 120

Ωσάν κακέκτυπο μυθοπλασίας, έχει και το Facebook τον δικό του θάνατο. Κάτι τραγικό για την ουτοπία της αθανασίας. Παραδόξως, οι χρήστες του Facebook πεθαίνουν επίσης. Η Μαρία Παγιάννου διερευνά με μακρόβριο κούμπωρ τα ψηφιακά αποτυπώματα των θανόντων και τις παρεξηγήσεις που προκύπτουν, όταν μέσα από ένα ψηφιακό μήνιμα ξεπιδά ένα like ή και ολόκληρος χαιρετισμός. Το «προφίλ-φάντασμα» συνεχίζει να υπάρχει, μέσω των διαχειριστών του που κίδονται του ψηφιακού τύμβου. Το ειδηλοπερόνα που θνήσκει, αποσπώμεθα θάνατον το ύψιστο like, το συλλογικό πένθος. Το φάσμα δεδικαιώται και μετοικεί στο ψηφιακό επέκεινα, αναπαυμένο στη χίμαιρα της υστεροφημίας. Και πάλι όμως, οι μνημειώσεις του θανάτου αμαυρώνουν το καταχαρούμενο Facebook. «Σαν μαισώλειο σε καλοκαιρινή πλαζ».

«Σαν ζωικό είδος είμαστε λυσσασμένοι για αθανασία, αυτό είναι κοινός τόπος». Η Γιανγάννου επανέρχεται στη ματαιοδοξία, που οιστριπλατεί τους χρήστες του Facebook, στον εγωτισμό τους, στην αυταπά-

την της σοφίας, στην αγωνία τους να αποησασυρίσουν παρ-
αλλήλτες. Αν κάθε λογοτεχνική
έκφραση εκπνγάζει από έναν
λανθανόντα ή τιασευμένο να-
ρκισσισμό, οι αναρτήσεις στο
Facebook συνητούν το απόγειο
της φιλαντίας, δίχως να προϋπο-
θέτουν τον κό-
πο της γραφής.
Προκειμένου το
τετριμμένο και
το επουσιώδες
να καταστούν
δημόσια, ο λόγος
των κοινοποιή-
σεων σύρεται
στη χειρότερη
κυριολεξία, σε
συνομογραφία,
ακτικόλεξαι και
emoicons. Μι-
λάω για την πλει-
ονότητα και όχι
για τις εγγράμμα-
τες εξαίρεσεις. «Το Facebook
μς εκπαιδεύει να γράφουμε,
αλλά τι; Λέξεις που οδηγούν
σε χειροκρότημα». Συνειδντά
ή ασυνειδντα, όποιος προσέρ-
χεται στο Facebook φιλοδοξεί
να προβάλει ένα ανεπανάλη-
πο (οζύμωρο); είδωλο. Το μέ-
σο της φτιαξιάς είναι ο λόγος.
Το πώς, όμως, ένας ακραία κα-
κοποιημένος λόγος καταλνγει
σε μια περίοπτη περσόνα, ει-
ναι, για μένα, από τα ανεξήγη-
τα.

του Facebook. Η Γιαγιάννου παραδέχεται πως η λυσσοφώνος μάχη να συμμετέχεις στο «κοινωνικό παιχνίδι της ισχύος και της δημοφιλίας», αλλάζει τον τρόπο που σκέφτεσαι και γράφεις. Όπως λέει, η εμπλοκή του Facebook «στον τρόπο που γράφουμε, που διαβάζουμε, που εκφραζόμαστε και που σκεφτόμαστε είναι αναμφισβόλης έντασης, ενίοτε δολοφονικής». Το βάθος της σελιδόσης αποδίδεται από την επιφάνεια της οθόνης. Όλοι επειγόντως για το εδó και τώρα. Να πουν κάτι, óτι να 'ναι, για να αποθεωθούν. Παρ' όλα αυτά, η Γιαγιάννου υποστηρίζει πως η επιθυμία να μετατρέψεις το ιδιωτικό (το ντοκουμέντο της υπαρέξής σου) σε δημόσιο, καλλιεργεί τη σκέψη, ανοίγοντας «ένα πεδίο συνειδητότητας». «Η δημοσιοποίηση και η συμμετοχή στην κοινωνία των ειδήσεων μάς αναγκάζουν να μάθουμε να σκεφτόμαστε». Αδυνάτα να καταλάβω. Πώς, άραγε, ένας αβελής, ασύντακτος και ανορθόγραφος λό-

πος οδηγεί σε βαθύτερη σκέψη; «Προφίλ-φαντάσματα στοιχειώνουν τον Κυβερνοχώρο που γερνάνε». Με το σιονιέ της δοκίμιο η Γαγιάννου δεν πενθεί τους αποδημήσαντες χρήστες, αλλά το μέσο αυτό καθαυτό, πο έχει περιέλθει σε κατάσταση απαξίωσης και αφανισμού, που είναι το ίδιο. Περισσότερο κι από αυτό, δείχνει να τη θλίβει η θνητότητα της σελιδοποιούμενης λογοτεχνίας. Η Γαγιάννου γράφει για το Facebook σε ένα βιβλίο, συνθέτοντας, θαρρείς, έναν επιχέδαιο και για τα δύο. Με εννοχλή η αμφιθυμία της τοποθέτησης. Καλό και άγιο το Facebook, αλλά η λογοτεχνία (ήδη κειμήλιο) είναι ανεκτιμήτη. Άς τα αποχαριτείσουμε, όμως, γιατί οδεύουμε στην «υπερψηφιακή» εποχή του «μετά». Θα προτιμούσα μια έκθυμη υπεράσπιση του Facebook, απ' ό,τι μια παράταση, ενδομύχως θρηνητική, αντιπαραβολή του πεν τι λογοτεχνία. Η γραφή της Γαγιάννου αποδύεται εξαρχής σε μια παιγνιώδη μίμηση. Υιοθετώντας τους χαριτωμένους τρόπους του Facebook (με γραφή, βέβαια, ολότελα φροντισμένη, επιμελώς στοχαστική), αναδεικνύει ενδιαφέροντες ισχυρισμούς, που, ωστόσο, αυτοαναιρούνται από τις ανέμελες παλινωδίες της γραφής.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη **Read**
LIBRARY

ΑΝΤΡΗ ΧΑΪΡΑΛΛΑ
«Αναστασία, Παλεύοντας
Με Τη Σχιζοφρένεια»
 εκδ. Ευγνώμων, σελ. 412

Η Αναστασία είναι η ηρωίδα της Άντρης Χαϊράλλα στο πρώτο βιβλίο της τριλογίας της, «Μια αληθινή ιστορία». Στην τριλογία αυτή η συγγραφέας εμπνευσμένη από τρεις διαφορετικές αληθινές ιστορίες που αφορούν την ίδια οικογένεια, μας χαρίζει δυνατές σκιαγραφήσεις ιδιαίτερων χαρακτήρων και ιδιοζουών συμπεριφορών. Το πρώτο βιβλίο λοιπόν είναι ένα μυθιστόρημα που είναι θεμελιωμένο πάνω σε μια αληθινή ιστορία, την ιστορία της Αναστασίας. Πρόκειται για μια έξυμνη γυναίκα γεμάτη αγάπη, ωστόσο είναι μια γυναίκα πονημένη κι αγιάτρευτη. Σε μια εποχή όπου ο κόσμος επέκρινε το διαφορετικό, αυτή προσπαθούσε να βρει τον εαυτό της αφήνοντας πίσω της το στίγμα που παρελθόνσε, αυτό που επισκίαζε αυτήν και την οικογένειά της. Δεν ήταν εφικτό όμως αυτό αφού, όπου κι αν πήγαινε αυτό την ακολουθούσε, ζούσε μέσα της, ήταν ένα μ' αυτήν. Σχιζοφρένεια, αυτή ήταν η διάγνωση των γιατρών. Στο βιβλίο αυτό ξεδιπλώνονται ένα - ένα τα νήματα που σκιαγραφούν τον εσωτερικό κόσμο της Αναστασίας αλλά και ό,τι την ορίζει. Μέσα από τη συγκινητική αφήγηση της συγγραφέως διαγράφεται η πορεία της ζωής της. Η Αναστασία είναι μια μάνα που λόγω της ασθένειάς της αναγκάστηκε να δώσει το παιδί της για υιοθεσία, ενώ πάλευε καθημερινά για κρατηθεί και να ισορροπήσει μέσα στη σκληρή πραγματικότητα της κοινωνίας. Παρακολουθούμε με αμείωτο ενδιαφέρον και συγκίνηση την τραγική ηρωίδα της Χαϊράλλα μέσα από την εξέλιξη της αρρώστιας της και ταυτόχρονα μέσα από το πρίσμα της αντίδρασης, της αποδοχής της ή της απόρριψής της από την κοινωνία.

Βρείτε το ηλεκτρονικό βιβλίο στην εφαρμογή Read Library
Επισκεφθείτε τον ιστότοπο read-libbry.com για πληροφορίες
και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασιθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Αλαζονεία και εξαπάτηση σ’ ένα καρτέ

Ο ηθοποιός Πέτρος Γιωρκάτζης υποδύεται τον Ιχάρεφ, στους «Παίχτες» του Γκογκόλ, που ανεβαίνει στον ΘΟΚ, μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«Κατ’ αρχάς έπρεπε πρώτα να καταλάβω πώς ένας τέτοιος άνθρωπος υπάρχει πάνω στη σκηνή. Οπότε ήθελα να βρω σε σχέση με αυτό τον χαρακτήρα, πώς υπάρχει πάνω εκεί» μου λέει ο ηθοποιός Πέτρος Γιωρκάτζης, ο οποίος υποδύεται τον Ιχάρεφ στην παράσταση «Οι παίκτες» του Νικολάι Γκογκόλ, που ανεβαίνει από τη Νέα Σκηνή του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου, σε σκηνοθεσία Μαρίας Βαρνακκίδου. Ο Πέτρος λέει πώς υπάρχουν πράγματα μέσα στο έργο που είναι λες και γράφονται σήμερα... «Γι’ αυτό στέκει το έργο δύο αιώνες και παίζεται, είναι έργο ρεπερτορίου πια για το θεατρικό δραματολόγιο». Για το αν ο ίδιος «τζογάρει» καλλιτεχνικά μου απαντά: «Υπάρχω μόνο υπό την ιδιότητα του ηθοποιού σε ό,τι έχει να κάνει με το θέατρο. Δεν ξεκινάει κατ’ αρχάς ποτέ από εμένα κάτι, δεν έχω ποτέ την πρώτη ιδέα για να προτείνω κάτι που ίσως να θεωρηθεί ριψοκίνδυνο».

—Ένας από τους παίκτες του Γκογκόλ, ποιος είναι ο ρόλος σου;

—Υποδύομαι τον Ιχάρεφ, ο οποίος είναι ένα χαρτόμυτρο, ένας ορκισμένος τζογαδόρος και μόνο στόχο έχει, όπως ο ίδιος λέει, μέσα στο έργο, να καταφέρνει να τελειοποιεί τις τεχνικές που τον οδηγούν σε κέρδη συνεχώς και σε τέτοιο βαθμό που να είναι απόλυτα βέβαιος ότι είναι ο καλύτερος με διαφορά από τον δεύτερο... και να του αποφέρει αυτή του η ενασχόληση όσο το δυνατόν περισσότερα κέρδη, για να είναι ο ίδιος εντάξει με τον εαυτό του και να προχωράει παρακάτω. Είναι εθισμένος. Αυτό είναι όλη του η ζωή, και έχει πάρα πολύ ενδιαφέρον να βλέπεις έναν τέτοιο τύπο που κυκλοφορεί και προφανώς συμπεριφέρεται μ’ ένα συγκεκριμένο τρόπο πάνω στη σκηνή.

—Οι προκλήσεις του ρόλου σου;

—Ήταν πολλές... Κατ’ αρχάς έπρεπε πρώτα να καταλάβω πώς ένας τέτοιος άνθρωπος υπάρχει πάνω στη σκηνή. Οπότε ήθελα να βρω σε σχέση με αυτό τον χαρακτήρα, πώς υπάρχει πάνω εκεί. Αυτό ήταν το πρώτο. Δηλαδή οι ρυθμοί του, η κινησιολογική του παρτιτούρα αλλά και η εκφορά του λόγου του χαρακτήρα, να είναι συμπαγή αμά τι εμφανίσει. Επίσης, η σχέση του με το αντικείμενο που

λέγεται τράπουλα. Γιατί ο ίδιος λέει για τον εαυτό του ότι πολύ μικρός εξασκείται με την τράπουλα, οπότε ήταν μια πρόκληση που, αν θα μπορούσα να το παραλληλίσω με κάτι και σε σχέση με τον χρόνο της πρόβας που είχαμε για να ανέβουμε στη σκηνή, ήταν, σαν να μάθαινα να παίζω πάλι βιολί—ενώ παίζω βιολί—αλλά με 52 χορδές, είναι απρόβλεπτο αντικείμενο η τράπουλα, μπορεί να πέσει ένα χαρτί οποιαδήποτε στιγμή, οτιδήποτε μπορεί να συμβεί. Οπότε, παράλληλα με τη μελέτη για τον ρόλο, ήταν και συνεχίζει να είναι δουλειά στο σπίτι οι ατελείωτες ώρες ενασχόλησης με την τράπουλα, με την οποία καμία απολύτως σχέση δεν είχα πριν την οντισιόν για το έργο και καμία απολύτως δεν θα έχω μετά την τελευταία παράσταση μας. Από εκεί και πέρα πρόκληση είναι να καταλάβεις συνολικά τη δραματουργία αυτού που παίζεις και σε σχέση με το σύνολο του έργου και να είμαι—και αυτό είναι μέλημά μου πάντα—διαφορετικός απ’ ό,τι έχω κάνει μέχρι σήμερα. Είναι πολύ εύκολο να υποπέσει ο ηθοποιός σε μανιέρες, κάτι που δεν μ’ αρέσει καθόλου, οπότε και αυτό ήταν μία ακόμη πρόκληση. Η διαφοροποίηση στην προσέγγιση της υποκριτικής.

—Ένας μανιακός χαρτοπαίκτης, που συνεχώς εξασκείται... Εξασκείται και στην ατιμία;

—Κυρίως σε αυτό εξασκείται και το λέει μάλιστα και ο ίδιος μέσα στο έργο. Το φοβερό είναι ότι όλο αυτό που κάνει με τον τρόπο που το κάνει, ενώ είναι άτιμο και είναι εξαπάτηση και το παραδέχεται το ξορκίζει και λέει πως δεν είναι απάτη. Οπότε ναι, ενώ το κάνει και λέει ότι το κάνει, το αναιρεί.

—Τι θα ονόμαζες απάτη στην καθημερινή μας ζωή;

—Πήγα να σου πω όταν δεν είμαστε ειλικρινείς με τους εαυτούς μας, αλλά θα διαφωνήσω με αυτό που πρωτοσκέφτηκα. Νομίζω ότι απάτη είναι η ανειλικρίνεια ως προς τον απέναντι, προς την ύπαρξη γενικότερα, το να εξαπατήσεις για να αισθανθείς εσύ ή για να γίνεις, ακόμα χειρότερα, καλύτερος από τον απέναντι, να βρεθείς δηλαδή σε μια πιο εποπτική θέση που θα σου δώσει την ισχύ, είναι αυτό που έχει καταστρέψει και καταστρέφει καθημερινά την ανθρωπότητα. Χρειάζεται ειλικρίνεια, αμεσότητα και μοίρασμα. Δη-

«Απάτη είναι η ανειλικρίνεια ως προς τον απέναντι, προς την ύπαρξη γενικότερα, το να εξαπατήσεις για να αισθανθείς εσύ ή για να γίνεις, ακόμα χειρότερα, καλύτερος από τον απέναντι» λέει ο Πέτρος Γιωρκάτζης.

“

«Υπάρχουν πράγματα μέσα στο έργο που είναι λες και γράφονται σήμερα... Γι’ αυτό στέκει το έργο δύο αιώνες και παίζεται, είναι έργο ρεπερτορίου πια για το θεατρικό δραματολόγιο».

λαδή δεν μπορείς να έχεις ως παντιέρα να υποφέρουν οι άλλοι για να είμαι εγώ καλά.

—Άρα κατά κάποιο τρόπο ισχύει και το μεταξύ κατεργαριών ειλικρίνεια;

—Αυτό είναι κάτι που διατρέχει το έργο. Εγώ θα σου έλεγα ότι εν προκειμένω... «μεταξύ κατεργαριών...» συμπληρώστε ό,τι θέλετε. Δηλαδή δεν θα έπρεπε καν να υπάρχουν κατεργάρηδες και να οδηγούνται σε συμφωνίες. Θα έπρεπε να υπάρχει μια συνεργατικότητα. Να μην είναι ο ένας στο

δέκα, και ο άλλος στο πλιν δύο...

—Στο καρτέ του έργου υπάρχουν τιμιο;

—Όχι, όχι η ατιμία, η απάτη και η εξαπάτηση είναι η σπονδυλική στήλη του έργου. Γύρω από αυτό κινούνται και οι έξι που θα δείτε πάνω στη σκηνή.

—Άρα ουσιαστικά το χαρτοπαίγνιο είναι μια μικρογραφία μιας κοινωνίας διαφόρων ανθρώπων και πώς ο ένας προσπαθεί να ξεγελάσει τον άλλο;

—Ναι, θα μπορούσε να αναχθεί και σε αυτή την οπτική... μαζεύονται κάποιοι που λένε κάποια πράγματα, τα οποία δεν σημαίνει ότι ισχύουν. Το πολύ ενδιαφέρον για μένα μέσα στο έργο είναι ότι όλοι λένε αργούμπες—ο ρόλος που έχω παίζω λέει τις λιγότερες αργούμπες—οι υπόλοιποι πέντε όμως λένε πράγματα κενά νοήματος, αλλά το πόσο είναι αυτός που τα ακούει και τα εισπράττει, έτοιμος να τα φιλτράρει και να τα επεξεργαστεί με τρόπο που να καταλάβει αν υπάρχει μέσα κρυμμένη αλήθεια ή όλα είναι ψέματα επαφίεται στη διαχείριση του καθενός. Αλλά είναι όλοι τους αδίστακτοι. Να πούμε βέβαια πως το έργο κινείται σε μια κομική εορτή, δεν θα δει κάποιος μια σκοτεινιά... υπάρχει σκοτεινιά

μέσα στο έργο, που έχει να κάνει όμως με την ουσία της ανθρώπινης φύσης, άλλα η απόδοσή του και κειμενικά και σκηνικά δεν είναι αυτό. Θέλουμε ο κόσμος που θα δει ενδεχομένως πτυχές του εαυτού του να τις αντιμετωπίσει τουλάχιστον με μερίδα.

—Μίλησε για την ουσία του έργου;

—Για ακόμη μία φορά αποδεικνύεται πέραν πάσης αμφιβολίας ότι κανένας δεν μπορεί να πετύχει μόνος του αυτά που ο ίδιος έχει φυτέψει μες στο κεφάλι του ή έχει σαν απώτερο σκοπό. Ότι το να χρησιμοποιείς τους άλλους για ιδιον όφελος μπορεί να συμβεί με τρόπο που τελικά θα γυρίσει μπουόμερανγκ εναντίον αυτού που το πράττει. Στο σύνολό του το έργο θεωρώ είναι να μην αφήνει κάποιος τον εαυτό του όταν δει, ή όταν μπορεί να δει ότι πάει να ξεφύγει, να μην ξεφύγει από τον εαυτό του. Όλοι μπορεί να βρεθούμε κάποια στιγμή σε θέση που να είναι πάρα πολύ εύκολο να εξαπατήσουμε, όπως λέει και η μετάφραση του Γιώργου Κουτλή, τον απέναντι. Εγώ θα πω: ζήγισέ το, σκέψου το μια δεύτερη φορά. Η μοίρα της ζωής είναι κοινή. Το τέλος είναι προδιαγεγραμμένο - τα σάβανα δεν έχουν τσέπες. Κι ο κόσμος λέει ότι η μοίρα

είναι κοινή. Το τέλος είναι προδιαγεγραμμένο.

Η αλαζονεία

—Είναι ένα κλασικό έργο ενός σημαντικού συγγραφέα. Είναι γραμμένο στα μέσα του 19ου αιώνα, παραμένει επίκαιρο...

—Παραμένει επίκαιρο επειδή καταπιάνεται με την αસυδοσία, την απληστία, την αλαζονεία, είναι ένα τεράστιο κομμάτι της παράστασης η αλαζονεία. Μιλάει για τον άνθρωπο, την ανθρώπινη φύση από καταβολής κόσμου. Μιλάει για τη φύση γενικότερα, το πώς ο δυνατός επιβιώνει, χρησιμοποιώντας τον αδύναμο για να για να βγει προς τα πάνω και γι’ αυτό και παραμένει επίκαιρο. Υπάρχουν πράγματα μέσα στο έργο που είναι λες και γράφονται σήμερα... Γι’ αυτό στέκει το έργο δύο αιώνες και παίζεται, είναι έργο ρεπερτορίου πια για το θεατρικό δραματολόγιο. Από εκεί και πέρα είναι η ανάγνωση του σκηνοθέτη και της ομάδας του το πώς θα το αποδώσει.

—Άρα παρακαμή, διαφθορά, όλα αυτά που μας ταλανίζουν και σήμερα. Τελικά τίποτα δεν αλλάζει στην κοινωνία μας...

—Δεν θέλω να είμαι μηδενιστής ούτε καν απαισιόδοξος από τη μία, από την άλλη... ναι, υπάρχουν υπενθυμίσεις και καμπανάκια στην καθημερινότητά μας. Είτε ζει κανείς σε μια χώρα του ενός εκατομμυρίου, όπως το νησί μας, είτε σε μια παγκόσμια υπερδύναμη, δεν αλλάζουν πολλά. Και είναι απορίας άξιο, διότι δεν βλέπουμε ότι μόνο κακό μπορεί να προξενήσει αυτό. Δεν μπορείς να είσαι απληστος, ασύδοτος και αλαζόνας τον 21ο αιώνα. Είναι διοικητομυρία τα πτώματα που έχουν θαφτεί σε αυτό τον πλανήτη, που είναι για εμένα θλιβερές υπενθυμίσεις ότι μπορούμε να ρυθμίσουμε τα πράγματα να είναι πολύ διαφορετικά, έχοντας το μυαλό και τη νόηση να το δούμε βέβαια. Κάποιους δεν τους συμφέρει αυτό γιατί από αυτό ακριβώς, πλουτίζουν. Εκεί ξαναπάμε στο σκέλος που έχει να κάνει με το υλικό του πράγματος που, ενώ έχουμε το μυαλό να το επεξεργαστούμε και να πούμε έχω περισσότερα από σένα άρα πράττω αλλιώς, ζητάμε διαρκώς κι άλλα.

 Πληροφορίες: Νέα Σκηνή ΘΟΚ, «Οι Παίχτες» του Νικολάι Βασιλέβιτς Γκόγκολ. Σκηνοθεσία Μαρίας Βαρνακκίδου.

Η θεατρική σκηνή δεν είναι σε καμία περίπτωση ανταγωνιστική

—Στο παιχνίδι της ζωής χωράνε συναισθηματισμοί και απόλυτη ειλικρίνεια;

—Θα έπρεπε, μάλλον το ρωτάς αυτό γιατί ένας από τους χαρακτήρες στο κείμενο λέει πως στο παιχνίδι δεν υπάρχουν συναισθηματισμοί και είναι αυτό το παγωμένο, το σιδερένιο, το απρόσωπο, το σκληρό. Δεν είναι έτσι όμως η ζωή. Μπορεί ανά πάσα στιγμή να συμβεί οτιδήποτε στον καθένα μας. Και αυτό είναι που εννοούσα προηγουμένως: έχουμε τη νόηση να ξέρουμε το διαφορετικό που θα κάναμε κατόπιν εορτής, εάν το αποτέλεσμα δεν μας συμφέρει τελικά και αυτό, δεν θα έπρεπε να

συμβαίνει. Για εμένα είναι πάρα πολύ απλά πράγματα. Όπως λέει κι ένας κοινός μας φίλος, ένα πράγμα έχει σημασία σε αυτή τη ζωή: η Ζωή!

—Καλλιτεχνικά τζογάρεις, Πέτρο;

—Υπάρχω μόνο υπό την ιδιότητα του ηθοποιού σε ό,τι έχει να κάνει με το θέατρο. Δεν ξεκινάει κατ’ αρχάς ποτέ από εμένα κάτι, δεν έχω ποτέ την πρώτη ιδέα για να προτείνω κάτι που ίσως να θεωρηθεί ριψοκίνδυνο, άρα τζόγος μέσω του οποίου θα μπορούσα να «χάσω» καλλιτεχνικά. Η δουλειά μας είναι τζόγος από μόνη της, γιατί

“

Για να τιθασεύσεις τα πάθη σου σημαίνει να μπορέσεις να τιθασεύσεις και να ελέγξεις το μυαλό σου και κατ’ επέκτασιν την ύπαρξή σου ολόκληρη και σωματικά.

MISE EN PLACE / Της ΓΙΟΥΛΗΣ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ

Σε ένα οποιοδήποτε τραπέζι

Η είδηση ότι το διάσημο εστιατόριο Noma της Κοπεγχάγης θα σταματήσει να σερβίρει τον χειμώνα του 2024 είναι άλλο ένα σημάδι ότι η σκηνή της εστίασης και ειδικότερα το fine dining μετασχηματίζεται. Οι λόγοι δεν είναι μόνο οικονομικοί αλλά και ψυχολογικοί. Αξίζει να τους αναλύσουμε λίγο περισσότερο. Το μοντέλο των εστιατορίων αυτού του επι-

πέδου δεν είναι βιώσιμο, ακόμη κι αν χρεώνουν εκατοντάδες δολάρια ή ευρώ το άτομο. Στο Noma συγκεκριμένα, το μενού γευσισγνωσίας με wine pairing φτάνει σε ποσό άνω των 500 δολαρίων. Πρόκειται για επιχειρήσεις που απασχολούν δεκάδες εργαζόμενους, αναζητούν τις εκλεκτότερες πρώτες ύλες, τα καλύτερα κρασιά. Ο ανταγωνισμός στα πρώτα 100

εστιατόρια του κόσμου—λίστα στην οποία το Noma έχει διαπρέψει αρκετές χρονιές—είναι ανεύκλιτος, γεννάει διαρκώς νέες ανάγκες και κάποια στιγμή, όσο και να χρεώσεις τον πελάτη, ο λογαριασμός για την επιχείρηση απλώς δεν βγαίνει. Αν κανείς προσθέσει στο συγκεκριμένο μοντέλο λειτουργίας τον παράγοντα της ενεργειακής κρίσης που έχει

εκτοξεύσει τα κόστη, αντιλαμβάνεται ότι η εξίσωση είναι εξαιρετικά δύσκολη. Εκτός από τον οικονομικό, όμως, υπάρχει και ο ψυχολογικός παράγοντας. Το ξέσπασμα της πανδημίας έφερε τεράστιες αλλαγές όχι μόνο στην εστίαση αλλά και στο πώς εμείς θεωρούμε ότι μπορούμε να περάσουμε καλά. Όταν για μεγάλα διαστήματα κλειστήκαμε στα

σπίτια μας, συνειδητοποιήσαμε ότι η μαγειρική μπορεί να γίνει μια απολαυστική διαδικασία και για εμάς τους ίδιους. Η κουζίνα του σπιτιού μας έγινε το προσωπικό μας εστιατόριο. Ή, όταν δεν θέλαμε να μαγειρεύσουμε, ο διανομέας φαγητού γινόταν ο προσωπικός μας «σερβιτόρος». Επανεκτιμήσαμε πολλά πράγματα. Και κυρίως, τη σημασία της

συνάντησης γύρω από ένα τραπέζι, οποιοδήποτε τραπέζι, την απόλαυση ενός καλομαγειρεμένου φαγητού που δεν χρειάζεται να είναι εξζητημένο αλλά να εμπειριέχει τη φροντίδα και το μεράκι του ανθρώπου που το φτιάχνει. Κάπως λοιπόν σαν να άλλαξε η οπτική μας σε σχέση με το fine dining και να έχουμε ανάγκη από κάτι πιο απλό και άμεσο.

Πόσο καλά γνωρίζουμε τη Σερβία;

Ο ρόλος της τέχνης από τα τέλη του 17ου έως τις αρχές του 20ού αιώνα στη διαμόρφωση της εθνικής σερβικής συνείδησης

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΤΣΑΝΤΑΝΟΓΛΟΥ***

Το βιβλίο της Σταυρούλας Μαυρογέννη «Τέχνη και ιδεολογία στη νεότερη Σερβία» καλύπτει ένα ουσιαστικό κενό στην ελληνική βιβλιογραφία. Οι ελληνικές εκδόσεις για την τέχνη της Σερβίας είναι ανύπαρκτες, ενώ για την ιστορία της Σερβίας ελάχιστες. Το βιβλίο παρακολουθεί την εξέλιξη της τέχνης στη Σερβία κατά τη μακρά περίοδο από τη Μεγάλη Σερβική Μετανάστευση του τέλους του 17ου αιώνα, που έθεσε τις απαρχές για τη διαμόρφωση της εθνικής συνείδησης, έως το τελευταίο βασίλειο της Σερβίας και τη διάλυση της Αυστροουγγαρίας, που οδήγησε στην ένωση των Σέρβων με τους Σλοβένους και τους Κροάτες, αμέσως μετά τη λήξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Υπάρχει, λοιπόν, ένα διπλό όφελος στο βιβλίο, καθώς δεν αποτελεί μόνο μια εισαγωγή στη νεότερη τέχνη της Σερβίας αλλά και μια παράλληλη σύνδεση της τέχνης με την Ιστορία και τα ιδεολογικά αιτήματα του νέου σερβικού έθνους και κράτους. Εξάλλου, όπως η συγγραφέας χαρακτηριστικά επισημαίνει, σε μεγάλο βαθμό η ζωγραφική λειτουργεί αρχικά ως εκλαΐκευση του σερβικού παρελθόντος και ακολούθως συνεισφέρει στη διαμόρφωση της εθνικής συνείδησης, επομένως δεν θα ήταν δυνατόν να εξαγάσουμε αποκομμένα την τέχνη από την ιδεολογία στην ιστορική αυτή περίοδο από τα τέλη του 17ου έως τις αρχές του 20ού αιώνα.

Το βιβλίο περιδιαβάξει την

Οι πίνακες του Ντούρα Γιάκοιτς, πέρα από τις αναπαραστάσεις ιστορικών στιγμών του έθνους, ζωντανεύουν και τη θέληση για δημιουργία ενός κόσμου ευκαιριών για όλους.

ιστορία της σερβικής τέχνης των χρόνων αυτών. Σημείο εκκίνησης είναι η λαϊκή παράδοση και η εκκλησιαστική τέχνη. Η τελευταία συνδέεται και με το ιδιαίτερο φαινόμενο των αγιοποιήσεων, που είχε ως στόχο την εδραίωση μιας εντόπις πολιτικής και πνευματι-

κής ταυτότητας, με ποικίλες επιρροές της Δύσης. Ταυτόχρονα περιγράφονται η σχέση, η συνύπαρξη και ενίοτε οι αντιφάσεις της τέχνης με την ιδεολογία, που συνυπάρχει με την κοσμική επιρροή των καλλιτεχνών που διαπνέονται από τις αρχές του Διαφωτισμού.

Κλασικισμός

Οι Ακαδημίες της Βιέννης και του Μονάχου τον 18ο και τον 19ο αιώνα γίνονται οι κατεξοχήν τόποι σπουδών για τους καλλιτέχνες και καθορίζουν την εξέλιξη της τέχνης που ακολουθεί τα δυτικά ρεύματα. Η αρχή γίνεται με τον κλασικισμό και η θεματογραφία είναι κυρίως θρησκευτική και με αλληγορικό χαρακτήρα. Χαρακτηριστικός είναι ο πίνακας «Η πορεία του Χριστού πάνω στη θάλασσα»

του Ντιμίτριγιε Αβράμοβιτς, 1833.

Κεφάλαια της εθνικής ιστορίας γράφονται και μέσα από τις πολλές προσωπογραφίες της εποχής, που εικονοποιούν μορφές της πολιτικής, της Εκκλησίας και της λογοτεχνίας. Αργότερα, στα μέσα και τέλη του 19ου αιώνα, η νεοκλασική αυστηρότητα συναντά τον ρεαλισμό και καλλιτέχνες όπως ο Νίκολα Αλεξίτς φιλοτεχνούν πορτρέτα που αποτυπώνουν την αστική και μεγαλοαστική κοινωνία.

Ρομαντισμός

Ο ρομαντισμός, που ακολουθεί τον κλασικισμό, έχει αρχικά μια δειλή παρουσία στη σερβική τέχνη. Εδραιώνεται μέσα από την καλλιτεχνική προσφορά του Ντούρα Γιάκοιτς, που πέρα από τις αναπαραστάσεις ιστορικών στιγμών

Ο πίνακας του Μάρκο Μουράτ (1864-1944) «Ανάσα της άνοιξης στο Ντουμπρόβνικ». Το βιβλίο της Σταυρούλας Μαυρογέννη καλύπτει ένα μεγάλο κενό στην ελληνική βιβλιογραφία.

του έθνους οι ήρωες των καμβάδων του ζωντανεύουν την αγάπη και τη θέληση για τη δημιουργία ενός κόσμου ευκαιριών για όλους. Δεν είναι τυχαίο ότι στο πιο ελεύθερο καλλιτεχνικό περιβάλλον του ρομαντισμού αναδεικνύεται και η πρώτη γνωστή γυναίκα ζωγράφος της Σερβίας, η Καταρίνα Ιβάνοβιτς.

Ρεαλισμός

Η ιστορική θεματογραφία συνεχίζεται και την περίοδο του ρεαλισμού και της ηθογραφίας. Εξακολουθεί να στοχεύει στην αφύπνιση της εθνικής συνείδησης, αλλά ταυτόχρονα σηματοδοτεί το άνοιγμα στα κοινωνικά θέματα. Συμβολικά, η ελευθερία της φύσης μέσα από την τοπογραφία νοηματοδοτεί την ανάγκη για κοινωνική πρόοδο, για εκπαίδευση, οικονο-

μική ανεξαρτησία και δικαιοσύνη. Χαρακτηριστικός είναι ο πίνακας του Ούρος Πρέντιτς «Αγρότης του Μπανάτου μπροστά από την πόρτα του δικηγόρου».

Μοντερνισμός

Ο μοντερνισμός και στη σερβική ζωγραφική έχει τις καταβολές του στο Παρίσι, το οποίο στα τέλη του 19ου αιώνα είχε εξελιχθεί σε κέντρο τεχνών. Δημιουργούνται οι πρώτες σερβικές καλλιτεχνικές ομάδες και κινήματα, όπως η «Λάντα» και η «Μέντουλιτς». Ο συμβολισμός του Στέβαν Αλεξίτς προτρέπει τους θεατές να ανακαλύψουν τα πολλαπλά επίπεδα ερμηνείας του έργου τέχνης. Ο Ρίστο Βουκάνοβιτς καλεί τους θεατές να αναθεωρήσουν τα στεγανά των θρησκειών. Ο Μίλαν Μίλοβάνοβιτς εισάγει τεχνικές αφαίρεσης και χρωματικών πειραματισμών. Η Ναντζέντα Πέτροβιτς μεγεθύνει τη δύναμη της φύσης στην ανθρωπινή ύπαρξη. Το βιβλίο διατρέχει εισαγωγικά τα ύστερα βυζαντινά και τα οθωμανικά χρόνια, ανοίγει ένα καινούργιο πολυπολιτισμικό κεφάλαιο στην ιστορία της τέχνης, συνεχίζεται στο πολιτιστικό έδαφος της Γιουγκοσλαβίας. As επιζητούμε ότι και αυτή, η επόμενη περίοδος, θα αποτελέσει το αντικείμενο μιας νέας εκδοτικής έρευνας της Σταυρούλας Μαυρογέννη.

* Η κ. Μαρία Τσαντάνογλου είναι διευθύντρια του MOMUS - Μουσείου Μοντέρνας Τέχνης - Συλλογή Κωστάκη, εξωτερική διδάσκουσα στο ΠΜΣ «Τέχνη, κουλτούρα και πολιτική στην Ανατολική και ΝΑ Ευρώπη» του Τμήματος ΒΣΑΣ, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Για τον άπληστο
και τον χοριζισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞΙ

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

ΧΡΟΝΙΑ

ΣΠΟΡ FM 95

ΣΠΟΡ FM 95.0

Νº1
ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ
ΣΤΑΘΜΟΣ
ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Εκκωφαντική ντόλτσε βίτα στο «βωβό» Χόλιγουντ

Η νέα ταινία του Ντάμιεν Σαζέλ

Βαβυλώνα ★★ ★

ΔΡΑΜΑ (2022)

Σκηνοθεσία: Ντάμιεν Σαζέλ
Ερμηνείες: Μάργκο Ρόμπι, Μπραντ Πιτ, Ντιέγκο Κάλβα

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Η πιο φιλόδοξη έως τώρα ταινία του Ντάμιεν Σαζέλ («La, La Land») έρχεται αυτή την εβδομάδα στις ελληνικές αίθουσες, για να μας ταξιδέψει στο Χόλιγουντ της «χρυσής εποχής». Εκεί στις αρχές τις δεκαετίας του 1920 βρίσκουμε τέσσερις βασικούς χαρακτήρες –και δε-

οιμιλούντα κλονίζουν ολόκληρη τη βιομηχανία.

Ξεπερνώντας ελαφρώς σε διάρκεια τις τρεις ώρες, το φιλμ του Σαζέλ είναι ένα επικό, χαώδες, εντυπωσιακό, ανοικονόμητο (μπορούν να ταιριάξουν πολλά επίθετα) σύνολο με μπόλικες αρετές, αλλά και χτυπητές αδυναμίες. Ήδη από την εισαγωγική σκηνή του πάρτι καταλαβαίνουμε πως εδώ έχουμε φτάσει σε ένα σκηνικό ατελείωτου γλεντιού και ταυτόχρονα πυρετώδους δημιουργίας, όπου οι πρωταγωνιστές παγιάζουν στο γύρισμα σχεδόν κατευθείαν μετά την ποτισμένη με αλκοόλ και ναρκωτικά κραιπάλη της προηγούμενης νύχτας. Τόσο η συγκεκριμένη όσο και αρκετές ακόμη σκηνές, είναι απλώς απολαυστικές, με τον Σαζέλ να εμπλουτίζει με κομικά στοιχεία μια βρώμικη εξτραβαγκάνζα εμπλουτισμένη με άφθονο γυμνό και κάθε είδους... εκκρίσεις, που, σε ένα βαθμό, πάει και κόντρα στις συντηρητικές νόρμες του σύγχρονου Χόλιγουντ. Σύμμαχοί του, εκτός από τις υπέροχες μουσικές του Τζάστιν Χέρβιτς, είναι φυσικά οι δύο λαμπεροί αστέρες του: ο Μπραντ Πιτ, φοβερά κουλάς alter ego του Ροδόλφο Βαλεντίνο, και κυρίως η εκθαμβωτική Μάργκο Ρόμπι, μια πραγματική δύναμη της φύσης, αναμφισβήτητα στην κορυφαία ερμηνεία της μέχρι τώρα καριέρας της. Κι εδώ αρχίζει το... χάος. Δίπλα στις επιτυχημένες σκηνές που αναφέραμε υπάρχουν και άλλες πιο αδύναμες, οι οποίες διαταράσσουν τον ρυθμό, δημιουργούν «κοιλίες» στην αφήγηση και μπορούν να κουράσουν τον λιγότερο υπομονετικό θεατή. Επιπλέον ο χαρακτήρας του τρομπιτίστα Σιντνεί, αν και σημαντικός θεωρητικά, μοιάζει αμήχανος, σχεδόν σαν πρόσθετος στα υπόλοιπα οργανικά μέρη του φιλμ.

Η εκθαμβωτική Μάργκο Ρόμπι, μια πραγματική δύναμη της φύσης, προσφέρει εδώ την κορυφαία ερμηνεία της καριέρας της.

HOME CINEMA

Η ζωή σαν εφιαλτικό βίντεο γκέιμ

Επάνω, η Μπέλα Ράμσεϊ και ο Πέδρο Πασκάλ πρωταγωνιστούν στη σειρά «The Last of Us», που προβάλλεται από τη Vodafone TV. Κάτω, ο μικρός Αλιόσα Ράινερτ στην ταινία «Τρυφερό παιδί», που είναι διαθέσιμη στο Cinobo.

The Last of Us
ΘΡΙΛΕΡ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2022)

Δημιουργός: Κρεγκ Μείζιν
Ερμηνείες: Πέδρο Πασκάλ, Μπέλα Ράμσεϊ

Από τις πολυαναμενόμενες σειρές της χρονιάς, το μετα-αποκαλυπτικό θρίλερ του HBO Max (στην Ελλάδα από τη Vodafone TV) μεταφέρει στην οθόνη το ομώνυμο επιτυχημένο βιντεοπαιχνίδι. Σε μια εναλλακτική πραγματικότητα, όπου ένας μύκτας μετατρέπει τους ανθρώπους σε αιμοβόρα ζόμπι, η Αμερική έχει μεταβληθεί σε ένα στρατοκρατούμενο μέρος όπου κυριαρχούν η βία, οι απαγορεύσεις –εντός των ελεγχόμενων ζωνών– και ο θρήνος για όσους έχουν χαθεί. Μέσα σε αυτό το αφιλόξενο περιβάλλον, ένας ψυχικά τραυματισμένος άνδρας (Πέδρο Πασκάλ) και μια αινιγματική έφηβη (Μπέλα Ράμσεϊ) ξεκινούν ένα επικό ταξίδι που μπορεί να τα αλλάξει όλα.

Έχοντας κυκλοφορήσει μόνο το πρώτο από τα εννέα επεισόδια του αρχικού κύκλου της, η σειρά του HBO μοιάζει εξαι-

ρετικά καλοφτιαγμένη και με προσοχή στη λεπτομέρεια. Ο δημιουργός του επιτυχημένου «Chernobyl», Κρεγκ Μείζιν, μας μεταφέρει σε έναν πρακτικά διαλυμένο κόσμο, όπου η επιβίωση αποτελεί κυριολεκτικά καθημερινό πεδίο μάχης. Οι ομοιότητες φυσικά με παρόμοιες σειρές και ταινίες, με πρώτο το τηλεοπτικό «The Walking Dead», είναι προφανείς, ωστόσο το «The Last of Us» φιλοδοξεί να μας γοητεύσει και με διαφορετικούς τρόπους. Ένας από αυτούς είναι σίγουρα και ο πρωταγωνιστής του, Πέδρο Πασκάλ, τον οποίο το κοινό έχει αγαπήσει ήδη από το επίσης τηλεοπτικό «The Mandalorian».

Τρυφερό παιδί ★★ ★

ΔΡΑΜΑ (2021)

Σκηνοθεσία: Σάμουελ Τάις
Ερμηνείες: Αλιόσα Ράινερτ, Μελίσα Ολέζα

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε ένα συγκινητικό φιλμ ενηλικίωσης, το οποίο συμπεριλαμβάνεται στο διαδικτυακό φεστιβάλ γαλλόφωνου κινη-

ματογράφου που «τρέχει» μέχρι τις 13 Φεβρουαρίου στην πλατφόρμα. Πρωταγωνιστής εδώ είναι ο δεκάχρονος Τζόνι, ένας χαρισματικός πιτσιρίκος, ο οποίος σκέφτεται και πράττει πολύ πιο ώριμα από την ηλικία του. Το ταλέντο του παιδιού θα εντοπισει και ο νέος δάσκαλός του, ο οποίος θα το ενθαρρύνει ανοιχτόντας τον έναν καινούργιο κόσμο· ταυτόχρονα, όμως, πυροδοτεί και συναισθήματα, τα οποία ο μικρός είναι πολύ δύσκολο να διαχειριστεί.

Ο Σάμουελ Τάις του «Party Girl» δημιουργεί εδώ ένα τρυφερό, εφευρετικό φιλμ πάνω στο δύσκολο μέγλωμα και στις προκλήσεις με τις οποίες έρχεται αντιμέτωπο ένα παιδί, αλλά και οι ενήλικοι γύρω του. Ο δε μικρός πρωταγωνιστής του αποδεικνύεται εξίσου ξεχωριστός στην ερμηνεία του με τον ήρωα που υποδύεται. Τέλος, αξίζει να αναφέρουμε πως στο μίνι φεστιβάλ που φιλοξενεί το Cinobo, μπορεί κανείς να παρακολουθήσει συνολικά 28 γαλλόφωνες ταινίες, ακυκλοφόρητες μέχρι στιγμής στη χώρα μας.

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000

21.30 Παραδοσιακή βραδιά
07.30 Θεία Λειτουργία
10.10 Σε προσκυνώ γλώσσα, II Ενημερωτική εκπομπή.
11.00 Σπίτι στη φύση - (Ε) Πολιτιστική εκπομπή.
11.30 Κύπρος, ένα προσκίνημα Οδοιπορικό σε εκκλησίες.
12.00 Play List, II - (Ε) Μουσική εκπομπή.
13.30 Κοίτα με στα μάτια, IV Εκπομπή για τα ζώα.
14.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
14.30 Ανώνυμοι περί πάτρης Ενημερωτική εκπομπή.
15.00 Μουσικό ραντεβού, III Μουσική εκπομπή.
15.30 Προσωπογραφίες, VI Εκπομπή συνεντεύξεων.
16.30 Χρονογράφημα, V Ντοκιμαντέρ.
17.00 Εκείνη & Εκείνοι, II Με την Αθηνά Χάλκου.
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.30 Γευστικό ταξίδι στο χωριό Με τη Χρύσω Λέφου.
19.00 Ειρήνη Πάσι, II Κωμική σειρά εποχής.
19.30 Τρεις τζ' ο κούκος Κυριώτικο σκετσ.
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.00 Αθλητική Κυπριακή
21.30 Παραδοσιακή βραδιά Με την Άντρι Καραντώνη.
23.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
23.05 Προσωπογραφίες, VI-(Ε)
00.00 Εκείνη & Εκείνοι, II - (Ε)
00.45 ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)
01.45 Επαναλήψεις

PIK2 ΤΗΛ.: 22862000

21.00 The Submarine kid
06.30 Το μικρό σπίτι στο λιβάδι Οικογενειακή σειρά.
07.20 Φλίπερ - (Ε) Οικογενειακή σειρά.
08.00 Παιδική ζώνη α. Mini Pet Pals β. Παιχνίδια στην άμμο γ. Όλι δ. Η Μπο ταξιδεύει ε. Τελετήματα στ. Ο Μπόμπιρας ζ. Η μικρή Λουλού η. Μπονι ο μάστορας θ. Τα Στρουμφοάκια ι. Αστυνόμος Σαΐνης
12.40 Παιδική ζώνη - (Ε)
15.30 Φλίπερ Οικογενειακή σειρά.
16.20 Το μικρό σπίτι στο λιβάδι Οικογενειακή σειρά.
17.05 Quest for knowledge Ντοκιμαντέρ.
17.30 Euromaxx on vacation Ντοκιμαντέρ.
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.30 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (αγγλική)**
18.40 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (τουρκική)**
19.00 Μαζί / Birlikte - (Ε)
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
21.00 The Submarine kid Δραματική ταινία, με τους Φιν Γουίτρεκ, Έμιλι Ντε Ρόβιν, κ.ά.
22.45 Marie Antoinette Βιογραφικό δράμα.
00.15 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)**
00.40 ΓΙΟΥΡΝΙΟΥΣ
02.45 Επαναλήψεις

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

21.00 Η γη της ελιάς
06.00 Deal - (Ε)
07.00 My Greece - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή.
08.00 Οικογενειακές ιστορίες Κοινωνική σειρά.
09.15 Επτά θανάσιμες πεθερές Κωμική σειρά.
10.00 Σ/Κ με τον Μάνεση Ενημερωτική εκπομπή.
13.00 The Chase - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
14.00 Αμφιβολίες - (Ε) Κοινωνική σειρά.
14.45 The Adults Night Show Σατιρική εκπομπή.
17.00 Στο παρά πέντε - (Ε) Κωμική σειρά.
17.40 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα Κωμική σειρά.
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.10 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα Συνέχεια.
18.45 TET- A-TET στον Alpha Εκπομπή συνεντεύξεων με τον Τάσο Τρύφωνος.
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.00 Η γη της ελιάς Δραματική σειρά, με τους Πασχάλη Τσαρούχα, Αντιγόνη Κουλουκάκου.
22.15 Μικρά Αγγλία Αισθηματικό δράμα.
01.15 Κάρμα - (Ε) Κοινωνική σειρά.
02.15 Κρατάς μυστικό - (Ε) Κωμική σειρά.
03.00 Οικογενειακές ιστορίες
03.45 Σ/Κ με τον Μάνεση - (Ε)

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

21.15 Meet the parents
06.20 Το πιο γλυκό μου ψέμα Κωμική σειρά.
07.10 Ο κόσμος να χαλάσει (Ε) Κωμική σειρά.
08.15 Santa Γιολάντα (Ε) Κωμική σειρά.
09.30 Πρώτη σταγόνα (Ε) Κωμική σειρά.
11.10 Super μπαμπάς (Ε) Κωμική σειρά.
12.00 Υγεία πάνω απ' όλα Ενημερωτική εκπομπή.
12.50 Ο πόλεμος των άστρων Κωμική σειρά.
14.30 Casa De Mikel 4 (Ε) Σατιρική εκπομπή.
15.50 5 X 5 - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
16.40 Ποιος Παπαδόπουλος; Κωμική σειρά.
18.00 **Τα νέα του ANT1 σε 10'**
18.15 Ποιος Παπαδόπουλος; Συνέχεια.
18.30 ROUK ZOUK Special (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
20.15 **Τα νέα του ANT1**
21.15 Meet The Fockers Κωμωδία, με τους Ρόμπερτ Ντε Νίρο, Μπεν Στίλερ, κ.ά.
23.00 The expendables 2 Ταινία δράσης.
00.50 4XXX4 - (Ε) Κωμική σειρά.
01.40 Ταρμά - (Ε) Κωμική σειρά.
02.30 Solo καριέρα - (Ε)
03.20 Η εκδρομή - (Ε)

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

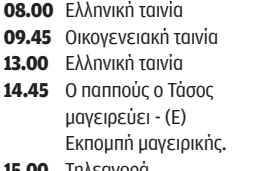
21.10 The Lord of the Rings
06.00 Τώρα μαζί Ενημερωτική εκπομπή.
09.50 OPEN Weekend Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.00 Τροχός της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
15.15 Επιπλοκουρεμεδιές Εκπομπή μαγειρικής, με τον Σταυρή Γεωργίου.
16.15 Cash Or Trash - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
17.25 Ένα τραγούδι ακόμα - (Ε) Μουσική εκπομπή. Ο Γιώργος Θεοφάνους υποδέχεται καλλιτέχνες και μαζί ερμηνεύουν αγαπημένα τραγούδια.
18.00 **OMEGA NEWS**
18.10 Ένα τραγούδι ακόμα - Συνέχεια.
19.10 Τρία μίλια Κοινωνική σειρά, με τους Ευγενία Παναγοπούλου, Νικόλα Μακρή, κ.ά.
20.10 **OMEGA NEWS**
21.10 The Lord of the Rings: The return of The King Περιπέτεια φαντασίας, με τους Ελιάζα Γουντ, Βίγκο Μόρτεν, κ.ά.
00.00 Ό,τι αγαπάς Μουσική εκπομπή, με τον Γιάννη Μπέζο.
02.00 OPEN Weekend - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
05.00 Τρία μίλια - (Ε) Κοινωνική σειρά.
06.00 Εικόνες - (Ε)

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

21.00 Survivor All Star
06.00 Οι Τάκκοι - (Ε) Κωμική σειρά.
07.00 Μόλις χθες - (Ε) Ελληνική σειρά.
07.30 Θεία Λειτουργία
09.50 Ώρα για φαγητό - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής.
10.20 Βουράτσε γεγόντοι - (Ε) Κωμική σειρά.
11.20 Η πεθερά - (Ε) Κωμική σειρά.
12.30 Καλό μεσημέρι! - Best Of Ψυχαγωγική εκπομπή με τον Νίκο Μουτσινά.
13.30 My Style Rocks - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
16.30 Γεγονότα σε συντομία
17.20 Γεγονότα σε συντομία
18.00 **Γεγονότα σε συντομία**
18.10 Γεια σου Συνέχεια.
19.00 Γλυκάνισος Δραματική σειρά, με τους Γιώργο Παπαγεωργίου, Έλενα Πιερίδου.
20.00 **Τομές στα γεγονότα**
21.00 Survivor All Star Παιχνίδι επιβίωσης.
00.30 **Γεγονότα σε τίτλους**
00.40 Γλυκάνισος - (Ε) Δραματική σειρά.
02.20 Ήρθε κι έδωσε - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
04.00 Γεια σου - (Ε)

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

08.00 Ελληνική ταινία
09.45 Οικογενειακή ταινία
13.00 Ελληνική ταινία
14.45 Ο παππούς ο Τάσος μαγειρεύει - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής.
15.00 Τηλεαγορά
18.50 Κωμωδία
21.00 Ξένη ταινία
23.00 Ξένη ταινία
01.45 Ξένη ταινία
04.20 Ξένη ταινία
06.40 Μουσικά ταξίδια
PLUS ΤΗΛ.: 22259000
07.55 Παιδικό παραμύθι
09.00 Έξι ημενες νεύσεις - (Ε)
13.30 Τα λέμε!
15.00 Πας μαγειρεύοντας - (Ε)
16.00 Τηλεαγορά
17.30 Αόρατος φακός
18.00 Quiz Fun
19.40 Τα καλύτερα της αγοράς
20.00 Ο καιρός
20.30 Fatsa Book
21.35 Το ταξίδι της ζωής
22.30 Ξένη ταινία
00.40 Ξένη ταινία
EXTRA ΤΗΛ.: 25715111
06.00 Παιδικό πρόγραμμα
08.00 ΕΛΛ. κινηματογράφος
14.00 Kismet - Δραματική σειρά
15.50 Κινημ/φικές επιτυχίες
16.25 ΕΛΛ. κινηματογράφος
18.00 **Ειδήσεις (νοηματική)**
18.05 ΕΛΛ. κινηματογράφος
19.45 **EXTRA News**
20.20 Κινημ/φικές επιτυχίες
21.00 Σουλεϊμάν ο μεγαλοπρεπής Δραματική σειρά.
22.30 Octorpussy Ξένη ταινία.

MOVIES BEST

21.00 Farewell Mr. Haffman
08.00 Princess Of The Row
09.45 Simmer
11.30 Black Bear
13.30 Wendy Williams: The Movie
15.15 Irma La Douce
17.45 Fargo
19.30 River
21.00 Farewell Mr. Haffman
23.00 Gorky Park
01.20 Tempting Fate
03.00 The Christmas Trap
05.00 Burning At Both Ends
GREEK CINEMA
20.00 Δις διευθυντής
08.55 Στον ίλληγο της ζωής
10.20 Τι κάνει ο άνθρωπος για να ζήσει...
11.50 Ζητείται γαμπρός
13.30 Ο πανικός
15.00 Η χαβολιέρα
16.25 Η καρδιά ενός αλήτη
18.40 Ο Πύργος των Ιπποτών
20.00 Δις διευθυντής
21.40 Ιππότης για τη Βασούλα
23.20 Εν ονόματι του Νόμου
01.05 Θέμα συνειδήσεως
02.35 Λατέρνα, φτώχεια και γαριφάλλο

Η εκκλησία του Τιμίου Σταυρού... Τζαμί και αυτή και στο καμπαναριό της η επιγραφή: «Έργον Γεωργίου Σ. Ασιώτη εκ Καϊμακλίου 1923» και χαραγμένο στην πουρόπετρα «Επί καιρόν επιτρόπων Γιάννη Πυσινου Χ.Προκόπη Χ. Γεωργίου Χαραλάμπους Χ. Παναγιώτου Πέτρου Βασιλείου και Γιάννη Χ. Μιχαήλ».

Η Παναγία Χρυσελεούσα στην Κατωκοπιά είναι σε κακή κατάσταση, ψάχνω στο σώμα της σημάδια μνήμης και τα βρίσκω στο καμπαναριό: «[ΝΙΚΟ... ΣΑΜ ...] 1910».

Ηχοι και μυρωδιές του Μόρφου

Σκόρπιες εικόνες και μερικές σκέψεις από μια εξόρμηση στη Μόρφου, την Κατωκοπιά, τον Νικήτα, την Πάνω και την Κάτω Ζώδια

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗ**

Πριν από την περιήγησή μου στα χωριά της Μεσαορίας, είχα επισκεφθεί μερικά χωριά της περιοχής του Μόρφου. Το παρόν κείμενο είχε γραφτεί τότε, μόλις επέστρεψα στη Λευκωσία, έχοντας στο μυαλό μου ξεκάθαρα τις εικόνες και τους ήχους, που για ακόμη μία φορά είχα αναζητήσει που κάλυψε ή θαρρεί πως το έκανε η κλαγγή των όπλων τον Αύγουστο του 1974. Μεσ στην καλοκαιρινή ραστώνη, το κείμενο έμεινε στην επιφάνεια εργασίας... και περίμενε...

Κάθε φορά που περνάω κάποιο οδόφραγμα σκέφτομαι απλώς να τηρώ το όριο ταχύτητας, και ταυτόχρονα ν' αναζητώ το πρόσωπο του τοπίου που κάθε φορά ανοίγεται μπροστά μου. Πάω αδιάβαστος, δεν έχω πρόγραμμα για το τι θα επισκεφτώ, όχι από λόγους αδυναμίας οργάνωσης της εξόρμησης μου, αλλά για να πρέπει να επιστρέψω, προκειμένου να διορθώνω ή να ξαναβλέπω όσα είδα ή νόμιζα πως είδα. Κατωκοπιά, Κάτω και Πάνω Ζώδια, Νικήτας και Μόρφου, πέντε προορισμοί που προέκυψαν, περνώντας από το οδόφραγμα του Αστρομερίτη, αναζητώντας το πρόσωπο, όπως είπα, το πρόσωπο του τοπίου, τους ήχους του... Ήχοι από σιωπηρά καμπαναριά και στο πλάι τους, οι νεότευκτοι μινωάρδες που εκπέμπουν ήχους ηχογραφημένων προσευχών.

Πάνω και Κάτω Ζώδια

Πρώτος σταθμός η Πάνω Ζώδια, με την εκκλησία του Αρχαγγέλου Μιχαήλ να στέκει, απομεινάρη άλλης εποχής... Παρκάρω και αρχίζω να περιεργάζομαι την εκκλησία και το περίτεχνο καμπαναριό της. Διαβάζω σε μία από τις πλευρές του «[...ΛΛΟΥΛ ... ΑΠΟ Κ 1911]...» ο χρόνος φυσικώς τω τρόπω έσβησε χρήσιμες πληροφορίες... δικαιούται άλλωστε να το κάνει. Διακρίνεται ακόμα όμως το έτος ανέγερσής του, 1911, όπως λέει η επιγραφή. Τζαμί πλέον ο Αρχάγγελος Μιχαήλ, με ένα νέο να κτίζεται στο απέναντι οικοπέδο.

Διασχίζω τον δρόμο για να φωτογραφήσω από μακριά την εκκλησία, άσφαλτος και ξαφνικά ένα τσιμεντένιο υπόστρωμα, στην άκρη του δρόμου... φωτογραφίζω, όχι την εκκλησία, μα το τοιμμένο. Επιστρέφω στο σπίτι και ανακαλύπτω πως εκεί έστεκε το μνημείο για τον Νικόλα Γιάγκου, ο οποίος βασανίστηκε και πέθανε στον αστυνομικό σταθμό Λεύκας, το 1958. Τα αποκαλυπτήρια έγιναν το 1963 από τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο και επί της στήλης του μνημείου αναγραφόταν «Νικόλαος Π. Γιάγκου. Βασανισθείς μέχρι θανάτου υπό των δυνάμεων ασφαλείας και ταφείς εις άγνωστον μέρος 9.10.1958 ετών 23. Ανηγέρθη δαπάναις Άνω και Κάτω Ζώδιας», όπως φαίνεται στο τεκμήριο που διασώζει ο «Ψηφιακός Ηρόδοτος», και στο τέλος του βίντεο ο πατέρας του απαγγέλει ποίημα «τούτον το ποίημα που θα πω έχει μεγάλη βάση και όποιος τ' ακούσει μια φορά δε θε να το ξεχάσει. Λέϊνοι που να τ' ακούσουνε, όσοι δεν σε γνωρίζουν, να σ' αθυμούνται Νίκο μου και να σε μακαρίζουν»... αυτά ακούγονται μόνο στο εν λόγω βίντεο, με τον προβληματικό ήχο... Πλέον τίποτε δεν θυμίζει ότι εκεί

Ο ναός του Αγίου Μάμα στο Μόρφου.

κάποτε βρισκόταν ένα πρώο... Παρέρχεται και η μνήμη...

Αποφασίζω να συνεχίσω το ταξίδι μου και μπαίνω στο αυτοκίνητό μου για να βρεθώ μετά από λίγα μόνο λεπτά στην Κάτω Ζώδια, και στην εκκλησία του Τιμίου Σταυρού... Τζαμί και αυτή και στο καμπαναριό της διαβάζω «Έργον Γεωργίου Σ. Ασιώτη εκ Καϊμακλίου 1923» και χαραγμένο στην πουρόπετρα «Επί καιρόν επιτρόπων Γιάννη Πυσινου Χ.Προκόπη Χ. Γεωργίου Χαραλάμπους Χ. Παναγιώτου Πέτρου Βασιλείου και Γιάννη Χ. Μιχαήλ». Διέτρεξε ολόκληρη την Κύπρο ο Ασιώτης, κτιζοντας καμπαναριά, εκκλησίες, και ψηλά όπως στέκεται η μαρτυρία του ονόματός του, η φυσική φθορά είναι μάλλον ο μόνος εχθρός της μνήμης του.

Μόρφου - Νικήτας

Φεύγω και μέσα από τους δρόμους της Ζώδιας, βρίσκομαι στου Μόρφου, στον Άγιο Μάμα, μουσείο εικόνων σήμερα, με τον ξυλόγλυπτο αρχιερατικό θρόνο να είναι το σημείο στάσης του φύλακα του

Η εκκλησία του Αγίου Νικήτα, στο ομώνυμο χωριό του Μόρφου. Ατημέλητο το προαύλιό της, σαν να είναι εγκαταλελειμμένο.

Ο ναός του Αρχαγγέλου Μιχαήλ στην Πάνω Ζώδια. Διαβάζω σε μία από τις πλευρές του καμπαναριού του Αρχαγγέλου Μιχαήλ: «[...] ΛΛΟΥΛ ... ΑΠΟ Κ 1911»... ο χρόνος φυσικώς τω τρόπω έσβησε χρήσιμες πληροφορίες... αυτός δικαιούται να το κάνει.

Πάω αδιάβαστος, δεν έχω πρόγραμμα για το τι θα επισκεφτώ, όχι από λόγους αδυναμίας οργάνωσης της εξόρμησης μου, αλλά για να πρέπει να επιστρέψω, προκειμένου να διορθώνω ή να ξαναβλέπω όσα είδα ή νόμιζα πως είδα...

μουσείου, ο οποίος έσπευσε να ανοίξει το μουσείο, αφότου έβγαλε το κοινό εισιτήριο για το αρχαιολογικό μουσείο και για το μουσείο εικόνων του Αγίου Μάμα... Περιπλήθηκα και στα δύο, το καταθλιπτικό αρχαιολογικό μουσείο, που στεγάζεται στα πρώην γραφεία της μπρόπολνς Μόρφου μοιάζει σαν να αρνείται την ύπαρξή του, το δε μουσείο εικόνων εντός της εκκλησίας του Αγίου Μάμα μου προκαλεί μία περίεργη αίσθηση,

δεν την εντοπίζω, μου φτάνει να διαβάσω τις επιγραφές στις εικόνες... «Εὐχαί Θεὸν ἅγιον ὑπὲρ σουσ δούλους Φωτίου προσκυνητοῦ κ μετὰ των συζῶνων και των τέκνων 1876» και σε άλλη: «Αὐχέι μεν Ἐλᾶς σε φρουρόν κεκτημένη ἀλλὰ και Κύπρος Ἑλλάδος αὐχέι πλέον. Ἐυλογραφεῖ την θεάν ἵνα φυλάτῃς τους δε και νήσον Κύπρον» και σκέφτομαι ποια είναι άραγε η αξία λέξεων και φράσεων όπως μνήμη και εις ανάμνηση και άλλες παρόμοιες;

Φεύγω και λίγο παρακάτω βρίσκω μία ακόμη εκκλησία, είναι σε εξέλιξη έργα, αργότερα, στο σπίτι πλέον, βρίσκω ότι πρόκειται για τον ναό του Αγίου Γεωργίου, στο απλό καμπαναριό της διαβάζω «Το Κωδωνοστάσιον τούτου εγένετο δαπάνη Ανδρέου Αντωνιάδη εκ Μόρφου 19 Ιουνίου 1931. κκβ»... Με βασανίζει όμως το συναίσθημα που ένιωσα στον Άγιο Μάμα, φεύγω, κάνομαι οδηγώντας στους στενοὺς δρόμους της Μόρφου, ο δρόμος ξαφνικά με οδηγεί σε ένα σταυροδρόμι αριστερά ένα χωριό με το όνομα στα τουρκικά

Αν και η εκκλησία λειτουργεί ως τζαμί... κλειφτές ματιές, με το ξύλινο εικονοστάσι της να στέκει λαβωμένο.

Σε αυτό το τσιμεντένιο υπόστρωμα έστεκε το μνημείο για τον Νικόλα Γιάγκου, ο οποίος βασανίστηκε και πέθανε στον αστυνομικό σταθμό Λεύκας, το 1958.

Το μουσείο εικόνων εντός της εκκλησίας του Αγίου Μάμα μου προκαλεί μία περίεργη αίσθηση, δεν την εντοπίζω, μου φτάνει να διαβάσω τις επιγραφές στις εικόνες...

«Günesköy»... είναι το μικρό χωριό Νικήτας, όπως αργότερα έμαθα, αποφασίζω να στρίψω και σε πολύ λίγο προβάλλει μπροστά μου η εκκλησία του Νικήτα, αφιερωμένη στον ομώνυμο άγιο. Στη γωνιά της ένα πολύ όμορφο καμπαναριό. Ατημέλητο το προαύλιό της, σαν να είναι εγκαταλελειμμένο, αν και η εκκλησία λειτουργεί ως τζαμί... κλειφτές ματιές, με το ξύλινο εικονοστάσι της να στέκει λαβωμένο. Κι σε αυτό το καμπαναριό κάποιοι θέλησαν να αφήσουν αποτύπωμα της μνήμης τους... Διαβάζω «Ωκοδομήθη δαπάναις αρχιμανδρίτου Ιερωνύμου 1932», στο σιδερένιο κιγκλίδωμα πάνω από την κεντρική είσοδο η χρονολογία 1904. Γύρω χέρσα χωράφια, μικροί σκουπιδοτοποι, και σκυλιά...

Κατωκοπιά

Επιστρέφω στο αυτοκίνητό μου, νευχία, μεσημέρι Κυριακής, μικρό το χωριό, κανείς στους δρόμους του... Αποφασίζω να επιστρέψω στη Λευκωσία... οδηγώ προς τη Μόρφου, κάνω ένα στρίψιμο, βλέπω την ταμπέλα

Κι σε αυτό το καμπαναριό κάποιοι άφησαν αποτύπωμα της μνήμης τους... «Ωκοδομήθη δαπάναις αρχιμανδρίτου Ιερωνύμου 1932».

«Zumruthkoy»... δεν ξέρω πού βρίσκομαι, και σταματώ στην πρώτη εκκλησία που βρίσκω... Ανοίγω το 4G, πάνει, ψάχνω να δω πού βρίσκομαι και πώς θα βγω στον δρόμο για το οδόφραγμα του Αστρομερίτη, είμαι στην Κατωκοπιά, έχω παρκάρει στο προαύλιο της Παναγίας Χρυσελεούσας, είναι σε κακή κατάσταση, ψάχνω στο σώμα της σημάδια μνήμης και τα βρίσκω κι εδώ: «[ΝΙΚΟ... ΣΑΜ ...] 1910». Είναι άραγε έργο του Νικολάου Σαμαρία; Πιθανόν, μοιάζει πολύ με τα καμπαναριά στο Μάμαρι, στην Παναγία της Παλουριώτισσας, που είναι έργα του. Στην είσοδο του προαυλίου σώζεται η σιδερένια πόρτα με το έτος 1951. Απέναντι από την εκκλησία ένα καφενείο, φιλικός ο καφετζής, πρόθυμος να μου μιλήσει, τουρκικά αυτός, αγγλικο-ελληνικά και λέξεις ασύνδετες στα τουρκικά εγώ, καταφέρνουμε να συνεννοηθούμε πως θέλω έναν σκέτο κυπριακό, τα άλλα δεν έχουν σημασία. Τον πίνω, παρατηρώντας τον χώρο... σταματημένος ο χρόνος... Μαθαίνω αργότερα ότι εκεί ήταν το καφενείο του Μέλη και στην περιοχή ήταν πολλά άλλα καφενεία, ο ΘΟΙ Δόξας Κατωκοπιάς, απέναντι. Πίνω τον καφέ μου, ευχαριστώ τον προσνή καφετζή και μπαίνω στο αυτοκίνητό μου, βρίσκω τη διαδρομή για την επιστροφή στο gps του κινητού μου, είναι αργά το απόγευμα, όταν φτάνω στις ελεύθερες περιοχές και αντικρίζω μια ταμπέλα με ένα «Δεν Ξεκνών» και σκέφτομαι και πάλι τι εστί μνήμη τελικά και ποιοι οι φορείς της... Αναρωτιέμαι, πού αλλού θα βρω στοιχεία μνήμης, πέραν από τα καμπαναριά και τις εκκλησίες; Να λοιπόν ένας ακόμα λόγος εξόρμησης.

Ο ναός του Αγίου Γεωργίου. Στο απλό καμπαναριό της διαβάζω «Το Κωδωνοστάσιον τούτου εγένετο δαπάνη Ανδρέου Αντωνιάδη εκ Μόρφου 19 Ιουνίου 1931. κκβ».

WIZ GUIDE

20
22

wiz-guide.com

500 BEST

RESTAURANTS

BY

Bank of Cyprus

January 30, 2023

SUPPORT BY

